
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Gazi
1926

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇENİN ÖĞRETİMİNDE PEYAMİ SAFA'NIN ÖYKÜLERİNİN A2 SEVİYESİNE UYARLANMASI

Adem Kutlu

DOKTORA TEZİ

TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MART, 2021

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren …..(…...) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Adem

Soyadı : KUTLU

Bölümü : Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

İmza :

Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Peyami Safa'nın Öykülerinin A2 Seviyesine Uyarlanması

İngilizce Adı : Adaptation Of Peyami Safa's Stories To Level A2 For Teaching Turkish As A Foreign Language

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı : Adem KUTLU

İmza :

JÜRİ ONAY SAYFASI

Adem KUTLU tarafından hazırlanan "Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Peyami Safa'nın Öykülerinin A2 Seviyesine Uyarlanması" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Muammer NURLU

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Başkan: Prof. Dr. Fatma AÇIK

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Prof. Dr. Muhammet KOÇAK

Alman Dili Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Doç. Dr. Seyfullah YILDIRIM

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Üye: Doç. Dr. Salim PİLAV

Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Kırıkkale Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: …../…../…….

Bu tezin Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda Doktora tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Unvan Ad Soyad: Prof. Dr. Yücel GELİŞLİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

Akademik hayatımın başından itibaren desteklerini ve yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen, doğrulara ulaşmam için her daim telkin eden, tezimin hazırlanması sırasında bu alandaki engin bilgileriyle bana ışık tutan tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Muammer NURLU'ya, her zaman fikirleri ile daima yolumu aydınlatan Prof. Dr. Fatma AÇIK'a,

Eğitim hayatım boyunca maddi-manevi yardımlarını esirgemeyen ve her daim beni cesaretlendiren babam Yaşar KUTLU ve annem Melek KUTLU'ya,

Çalışmalarımda ilk günden son güne kadar desteğini esirgemeyen sevgili eşim Ayşegül KUTLU'ya, çoğu akşam uzun saatler masa başında olduğumdan benimle değil oyuncaklarıyla oynamak zorunda kalan biricik oğlum Hüseyin Alp KUTLU'ya en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Adem KUTLU

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇENİN ÖĞRETİMİNDE PEYAMİ SAFA'NIN ÖYKÜLERİNİN A2 SEVİYESİNE UYARLANMASI

(Doktora Tezi)

Adem KUTLU

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Mart 2021

ÖZ

Bu çalışmada, yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde yardımcı okuma kitapları başta olmak üzere metinlerin seviyelere göre uyarlanması üzerinde durulmuştur. Çalışmanın çıkış noktası, yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde okuma becerisinin geliştirilmesi maksadıyla yardımcı ders materyali olarak da kullanılan öykülerin uyarlanma sürecini açıklamak ve Peyami Safa'nın Cingöz Recai öykü serisinde yer alan Mişon'un Definesi, Esrarlı Köşk, Elmaslar İçinde ve Kaybolan Adam adlı öykülerini Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni A2 seviyesi kazanımları ve metindilbilimsel ölçütler ışığında uyarlamaktır. Uyarlama çalışmalarında hedef seviye kazanımlarının gözetilmesi ve metindilbilimsel ölçütlerin dikkate alınması, metnin anlam dokusunun ve dil bilgisel yapının korunmasına katkı sağlamaktadır. Özgün metinler, özünde barındırdığı birçok bağlam ile dil dünyasının en zengin kaynağıdır. Ancak özgün metinler ana dili konuşucuları düşünülerek hazırlandığı için özellikle temel düzeyde yer alan yabancı dil öğrencisine göre çok bilinmeyenli ve karmaşık olabilir. Bu nedenle metinlerin bağlamlarından ve anlamsal bütünlüğünden yararlanabilmek için hedef kitlenin seviyesine uygun biçimde uyarlanmasının faydalı olabileceği değerlendirilmektedir. Uyarlama esnasında "anlaşılabilir mesaj" sunan bir yapı oluşturulmaya çalışılmış, öyküler önce küçük ölçekli yapı çözümlemesine tabi tutulmuştur. Sözcüksel ve dil bilgisel analiz sonrasında öykülerin ayrıntılı çözümlemesi yapılmıştır. Öyküler cümleler halinde incelenmiş ve uyarlanmıştır. Birçok dilin ikinci dil olarak öğretiminde seviyelendirilmiş okuma setleri ve düzeylere uygun hazırlanmış metinler geniş yer tutmaktadır. Yaşanan sosyolojik ve teknolojik değişimle birlikte kurs veya sınıf ortamı

olmaksızın dil öğrenimi yaygınlaşmaktadır. Bu nedenle öğretici, ders kitabı, müfredat gibi formal eğitimle özdeşleşmiş unsurların yanı sıra doğal dil girdilerini barındıran dinleme metinleri, interaktif içerikler, okuma metinleri/kitaplarının tercih edildiği bir dünyaya doğru ilerlemekteyiz. Bu dönüşümü ve gelişimi yakalayabilmek için daha çok üretim gerekmektedir. Bu üretimin yavaş olması ve miktar olarak az ürünün ortaya çıkıyor olması ise bizi kendi zengin kaynaklarımızın yabancılara Türkçe öğretimi için kullanılabileceği fikrine yöneltmelidir. Zira Türk edebiyatının yazılı ve sözlü ürünlerini yabancılara Türkçe öğretimi alanına uygun ölçütlerle ve seviyelendirilmiş olarak uyarlayabilirsek üretim hızımız ve ortaya çıkan dil malzemelerinin nicelik olarak artışı daha kolay sağlanabilir. Çalışmadaki öyküler, yukarıda anılan hususlara katkı sağlayabilmek açısından metindilbilimsel ölçütler ışığında çözümlenmiştir. Öykünün anlam ve dil yapısı ortaya çıkarılmış, A2 seviyesi kazanımlarına uygun olarak uyarlama çalışması yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: okuma becerisi, yardımcı okuma kitabı, Peyami Safa, yabancı dil olarak Türkçenin Öğretimi.

Sayfa Adedi: xii + 193

Danışman: Prof. Dr. Muammer NURLU

ADAPTATION OF STORIES BY PEYAMİ SAFA TO A2 LEVELS IN TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE

Ph. D. Thesis

Adem KUTLU

GAZİ UNIVERSITY

INSTITUE OF EDUCATIONAL SCIENCES

March 2021

ABSTRACT

The current study deals with the adaptation of supplementary text materials, especially reading materials, according to their levels for teaching Turkish as a foreign language. The main purposes of our study are explaining the adaptation process of stories that are used as supplementary teaching materials to improve reading skills in teaching Turkish as a foreign language and adaptation of the stories titled "*Mişon's Treasure, Mysterious Mansion, Within the Diamonds,* and *Missing Man*" in the *Cingöz Recai* story series by Peyami Safa according to the Level A2 achievements of the Common European Framework of Reference for Languages and textlinguistics criteria. The main aims of adaptation studies are considering the achievements of target level and textlinguistics criteria and trying to protect the semantic and grammatical structures of the text. Authentic texts are the richest materials of a language as they contain various contexts. However, since authentic texts are created for native speakers, they may be complicated and contain many unknowns for language learners. Accordingly, adapting authentic materials to the level of the target population might be a useful method to use semantic integrity and contexts of these texts. During the adaptation process, the authors tried to establish a text structure that presents an "understandable message", and at first, small-scale structure analyses were conducted on the stories. Following the lexical and grammatical analysis, the stories were analyzed in detail. The stories were examined and adapted on a sentence-by-sentence basis. Leveled reading sets and adapted texts for different levels are usually the main sources for second language teaching of many languages. As a result of the sociological and technological evolution, language learning out of school and class environment is becoming more widespread now. Therefore, we are entering a new world in which we can use listening

materials, interactive materials, and reading texts/books that contain natural language inputs in addition to the common elements of formal education such as educators, textbooks, and curriculum. To keep up with this evolution and development, we are facing the fact that we will have to produce more. The fact that this production progresses slowly and only a limited number of materials are being produced should remind us that rich sources of Turkish literature can be used in teaching Turkish to foreigners. If printed and audial materials of Turkish literature will be adapted as leveled materials according to the relevant criteria of teaching Turkish to foreigners, an increase in the production speed and quantity of language materials can be easily achieved. In order to provide contributions to the above-mentioned facts, the current paper presents the analysis of the stories according to the textlinguistics approach. Moreover, the semantic and language structure in the stories were determined and the stories were adapted according to the Level A2 achievements

Keywords: Reading skills, Supplementary reading materials, Peyami Safa, Teaching Turkish as a foreign language.

Page Numbers: xii +193

Supervisor: Prof. Dr. Muammer NURLU

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI ve TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU ..... **i**
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI ..... **ii**
JÜRİ ONAY SAYFASI ..... **iii**
TEŞEKKÜR ..... **iv**
ÖZ ..... **v**
ABSTRACT ..... **vii**
İÇİNDEKİLER ..... **ix**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **xii**
ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **xiii**
BÖLÜM I **1**
GİRİŞ **1**
Problem Durumu **3**
Araştırmanın Amacı **3**
Araştırmanın Önemi **4**
Sınırlılıklar **6**
Varsayımlar **6**
BÖLÜM II **7**
İlgili Araştırmalar **7**
BÖLÜM III **12**
KURAMSAL ÇERÇEVE **12**
Dil Öğretiminde Metin Kullanımı **13**
Özgün Metin **16**
Uyarlanmış Metin **18**
Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi **21**

A2 Seviyesi Okuma Kazanımları 21
Metin Uyarlama Yaklaşımları 27
Metinsellik Ölçütleri 29
Bağdaşıklık 30
Bağlaşıklık 32
Metnin Yapısı 33
Metnin Küçük Ölçekli Yapısı/Bağlaşıklık 35
BÖLÜM IV 47
YÖNTEM 47
Araştırmanın Modeli 47
Evren ve Örneklem 47
Veri Toplama Araçları 47
Verilerin Analizi 48
BÖLÜM V 49
UYGULAMA VE YORUM 49
"Mişon'un Definesi" Öyküsünün Küçük Ölçekli Yapı Çerçevesinde Çözümlenmesi ve A2 Seviyesine Uyarlanması 49
Öykünün Sözcüksel ve Dil Bilgisel Olarak İncelenmesi 50
Mişon'un Definesi Öyküsünün A2 Seviyesine Uyarlanması 55
Esrarlı Köşk Öyküsünün A2 Seviyesine Uyarlanması 86
Esrarlı Köşk 87
Elmaslar İçinde Öyküsünün A2 Seviyesine Uyarlanması 102
Elmaslar İçinde 102
Kaybolan Adam Öyküsünün A2 Seviyesine Uyarlanması 118
Kaybolan Adam 118
Bölüm VI 129
SONUÇ VE ÖNERİLER 129
Sonuç 129
Öneriler 132
KAYNAKÇA 135
EKLER 139

Ek 1. Mişon'un Definesi 139

Ek 2. Esrarlı Köşk 146

Ek 3. Kaybolan Adam 163

Ek 4. Elmaslar İçinde 175

Ek 5. Avrupa Dilleri Ortak Başvuru Metni ve YTÖ Setleri Çerçevesinde Hedef Öğrenici Grubunun Bildiği Varsayılan Dil Bilgisi Yapıları 193

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 *Ortak Yetenek Düzeyleri- Bütüncül Basamak* 22
Tablo 2 *Ortak Yetenek Düzeyleri- Öz değerlendirme Çizelgesi* 22
Tablo 3 *Genel Okuduğunu Anlama*.....23
Tablo 4 *Yazışmaları Okuma*.....23
Tablo 5 *Yönlendirme için Okuma* 23
Tablo 6 *Bilgi ve Tartışma için Okuma*.....23
Tablo 7 *Talimatları Okuma* 24
Tablo 8 *İpuçlarını Tanımak ve Çıkarımda Bulunmak* 24
Tablo 9 *Sözcük Düzeyleri*.....24
Tablo 10 *Dil Bilgisel Doğruluk*.....24
Tablo 11 *Ortak Yetenek Düzeyleri- İpuçlarını tanımak ve çıkarımda bulunmak* 25
Tablo 12 *Okuma Öz Değerlendirme İfadeleri* 25
Tablo 13 *Tavsiye Niteliğinde Dönüt Bölümünde Kullanılan Kapsamlı Betimsel Ölçekler* .26
Tablo 14 *Öyküdeki Eksilti Yapı Görünümleri*.....53

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Metnin yapısı.....35
Şekil 2: Tez akış şeması.....48
Şekil 3. Öyküdeki ad soylu sözcükler ve fiillerin oranları.....51
Şekil 4. Öyküde yinelenen ilk 20 sözcüğün kullanımı.....52

BÖLÜM I

GİRİŞ

Yabancı dil öğretimi, karmaşık gibi görünen birçok süreci etkili şekilde yönetme ve istenilen hedefleri uygulama süreçlerinin toplamıdır. Dil becerilerinin geliştirilmesi, sözcük öğretimi, yardımcı okuma setleri, dil bilgisel yeterlilikler, kültürel unsurların kullanılması ve elbette teknolojik araçların sürece dâhil olması gibi etkenler bu öğretimi amaca uygun hale getirmeye yardımcı olmaktadır.

Günümüzde çeşitli sebeplerle ülkemize gelen yabancılar için Türkçe kursları planlanmakta, buralardaki öğretmen ihtiyacını karşılamak için yabancı dil Türkçe öğretmenliği sertifika kursları düzenlenmekte ve bu kurslardaki yabancı öğrenciler için ders kitapları hazırlanmaktadır. Ayrıca yabancı dil öğretiminde edebi metinlerin seviyelere uygun olarak uyarlanması, alan uzmanları ve dil öğreticilerinin gündeminde yer almaktadır. Tüm bu gelişmelere rağmen yabancılar için düzeylere göre hazırlanmış Türkçe yardımcı okuma setleri, seviyelere uygun hazırlanmış kitaplar birkaç girişim dışında oldukça az olduğu için bu çalışmalara gereksinim duyulmaktadır.

"Edebi metinler dil öğretiminin ve öğreniminin ileri seviyelerde vazgeçilmez bir parçasını oluşturur ve sözcük hazinesini geliştirerek anlama ve anlatma becerilerini güçlendirir" (Açık ve Demir, 2011, s. 57). Bu metinlerin ileri seviyelerde özgün halleri ile kullanılması dile ait zenginlikle karşılaşılması bakımından mühimdir. Ancak temel ve orta seviyelerde özgün metinleri doğrudan kullanmak sorunlara sebep olabilir. Bu nedenle anlama becerisini geliştirmek adına düzeye uygun uyarlama/sadeleştirmesi yapılan metinlerin, bu seviyelerde kullanılması önem arz etmektedir.

Okuma metinleri/kitapları yabancı dil öğretiminin tamamlayıcı ve geliştirici unsurudur. Çünkü bunlar yabancı dil öğrenme sürecinde hem örgün eğitimde hem de yaşam boyu dil

öğrenim sürecinde yoğunlukla kullanılan kaynaklardır. Gerek temel düzey gerekse orta ya da ileri düzeyde olsun, yabancı dil öğrenmekte olan her birey hedef dile ait sözcük kapasitesini artırmak, anlama becerisini geliştirmek için okuma kitaplarına ihtiyaç duymaktadır.

İkinci dil olarak öğrenilen ve öğretilen yaygın bir geleneğe sahip İngilizce, Rusça, Almanca gibi dillerle ilgili dil öğretim malzemelerine bakıldığında, profesyonel hazırlıkların ve düzeylere uygun çeşitliliğin bulunduğu görülmektedir. Bu çeşitlilik ders kitaplarından başlayıp bu kitaplara uygun görsel ve işitsel malzemelere, öğrencilerin kendi başlarına çalışmaları için hazırlanmış yardımcı okuma kitaplarına, dil bilgisi ve alıştırma setlerine, web ve mobil tabanlı öğrenme platformlarına kadar uzanmaktadır.

Doğal dil edinim sürecinin temelini oluşturan dinleme ve okuma becerilerinin geliştirilmesi için hazırlanan gereçler, kitaplar ve etkinlikler dilin öğrenilmesini daha hızlı hale getirecektir. Dil öğretiminde büyük yer tutan okuma-anlama ve dinleme-anlama becerilerinin geliştirilmesi ile birlikte konuşma ve yazma becerileri de doğal olarak gelişmeye başlayacaktır. Yaygın dillerin öğretiminde sık karşılaştığımız ancak Türkçenin yabancılara öğretimi alanında henüz birkaç yıldır üzerinde durulan konulardan biri de nitelikli ve hedef grubun seviyesine uygun anlaşılabilir mesaj sunan metinleri ve gereçleri hazırlama girişimleridir. Edebi eserler varoluş itibariyle dile ait sözcükleri, yapıları ve kültürel unsurları bir bağlam içerisinde okuyucusuna sunmaktadır. Edebî eserlerin Türkçenin yabancılara öğretiminde kullanılması ile dilin söz varlığının, kültür dünyasının ve yaşayış tarzının dünyaya sunulması kolaylaşacaktır. Dil öğrencisi hedef dile ait gerçek hayatta kullanacağı kelime ve kavramları edebi eserler aracılığı ile öğrenebilir bu da öğrencinin okumaya olan isteğini artırabilir.

Metinler, özünde barındırdığı birçok bağlam ile dil dünyasının en zengin kaynağıdır. Bir metin doğası gereği yazarının dünya görüşünü, bulunduğu sosyokültürel ortamın işleyişini, yine yazarın dünyasını oluşturan sözcük hazinesini bünyesinde barındırır. Ancak özgün metinler ana dili konuşucuları düşünülerek hazırlandığı için özellikle temel düzeyde yer alan yabancı dil öğrencisine göre çok bilinmeyenli ve karmaşık olabilir. Bu nedenle bu metinlerin ve öykülerin bağlamlarından ve anlamsal bütünlüğünden yararlanabilmek için hedef kitlenin seviyesine göre uyarlanması gerekmektedir.

Krashen (1985)'in anlaşılır girdi kuramı, uyarlanmış metinlerin özgün metinlere nazaran temel ve orta düzey yabancı dil öğretiminde okuma becerisinin geliştirilmesine daha çok

katkı sağladığını savunmaktadır. Bu kurama göre öğrenciye sunulacak girdinin, öğrencinin dil düzeyinin bir kademe üstünde (i+1) olması gerekir.

"Özellikle temel ve orta düzeydeki ikinci/yabancı dil öğrencilerinin düzeylerine uygun metinleri ana dilli ortamlarda üretilmiş metinler arasında bulmanın zorluğu karşısında çözüm üretmek zorunda kalan dil öğretim elemanları büyük bir çoğunlukla metin değiştirimi yoluna başvurmaktadır" (Durmuş, 2013).

Türkiye'nin ticari, askerî ve ekonomi alanlarında ilerlemesi Türkçeye olan ilgi ve talebi arttırmaktadır. Türkiye'de Türkçeyi öğrenen yabancı öğrenciler ders saatleri dışında da doğal yoldan dili öğrenme ve girdi kazanma şansına sahiptir. Özellikle ülkemizi yurtdışında temsil eden ve bu hususta son yıllarda büyük ilerleme sağlayan kurumlarımızın (Yunus Emre Enstitüsü, Maarif Vakfı, Türk Silahlı Kuvvetleri, Millî Eğitim Bakanlığı) seviyelere uygun okuma kitaplarını ders dışı zamanlarda öğrencilerin imkânına sunmaları, öğretimin desteklenmesine katkı sağlayacaktır. Günümüzde yaygın olarak kullanılmaya başlanan uzaktan dil öğretimi, dijital kaynaklara ait çalışmaların eksikliğini ortaya koymuştur.

Bu bölümde, araştırmanın yapılma gerekçelerini ortaya koyan "Problem Durumu", "Amaç", "Önem", "Varsayımlar" ve "Sınırlılıklara" yer verilmiştir.

Problem Durumu

Dil öğretiminde "anlaşılabilir mesaj" içeren ve özellikle de temel düzeyde öğrencinin sözcük havuzunun oluşmasına ve dilsel yapıların kavranmasına yardımcı olan okuma metinlerinin hazırlanmasına yönelik farkındalığın gün geçtikçe artmasına rağmen yardımcı hikâye kitaplarının oldukça az olması dikkat çekicidir. Bu çalışmada dil öğretiminde önemli yer tutan yardımcı okuma kitapları ve okuma metinleri için edebî eserlerin A2 seviyesine uyarlanması probleminin çözümüne yöneliktir. Bu kapsamda Peyami Safa'nın Cingöz Recai öykü serisinden öyküler incelenecektir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada yabancı dil öğretiminde metin kullanımı ve okuma becerisi üzerine genel çerçeveyi ortaya koymak ve dil öğretiminin temel malzemelerinden olan yardımcı okuma kitaplarının seviyelere uygun hale getirilmesi üzerine tartışma ve uygulama amaçlanmıştır. Alan yazında ortaya konulmuş bilgilerin ışığında dil hazinesi niteliğindeki edebi metinlerin

Türkçenin öğretimine olan katkısını sorgulamak ve daha iyi dil edinim/öğretiminin nasıl olabileceği hakkında fikir üretmek çalışmanın esasını oluşturmaktadır. Dil öğretiminde başlangıç seviyesinden itibaren dikkat edilmesi gereken en temel husus, anlamayı etkili kılacak olan okuma becerisi ve okumayı geliştirecek metinler ile yardımcı okuma kitaplarının etkililiğidir. Dil öğretim tarihi boyunca ortaya konmuş tüm yöntem ve uygulamalar bir açığı kapatmak ve dil öğretimini etkili hale getirmek üzere kurgulanmıştır. Çalışmada, Türk edebiyatının seçkin eserlerinin yabancı dil olarak Türkçenin öğretimine ne şekilde katkı sağlayabileceği hususu, üzerinde durulan temel konudur.

Çalışmanın amacı, özellikle dil öğretiminde ve dili bütünleyen millî kültürün kullanılmasında önemli bir yere sahip olan Türk edebiyatı eserlerinin seviyeye uygun biçimde uyarlanarak yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılmasını sağlamaktır. Çalışmada Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni incelenerek A2 seviyesinin kazanımları ve metindilbilimsel ölçütler ışığında uyarlama çalışması yapılacaktır. Bu kapsamda Peyami Safa'nın Cingöz Recai serisindeki 4 öykünün, A2 seviyesi kazanımlarına ve metindilbilimsel ölçütlere uygun olarak uyarlanması çalışmanın odaklandığı temel noktadır.

Araştırmanın Önemi

Yabancılara Türkçe öğretimi alanında öğrencilerin dil seviyelerine, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun okuma metinlerinin ve yardımcı kitapların yeterli sayıda olmadığı bilinen bir gerçektir. Edebi eserlerin ve ana dili okuyucuları düşünülerek hazırlanmış yardımcı kaynakların, plansız ve seviyelere göre tasnif edilmeden yabancılara Türkçe öğretimi için kullanılması, öğrencinin metni okurken zorlanmasına ve metnin anlaşılmamasına neden olmaktadır. Birçok dilin ikinci dil olarak öğretiminde seviyelendirilmiş okuma setleri ve düzeylere uygun hazırlanmış metinler geniş yer tutmaktadır. Okul veya kurs ortamında belirli bir kur düzeyi ve saat aralığında öğretilen dil becerilerinin yanı sıra bireysel öğrenme sırasında kullanılabilecek ve özellikle de edinimi hızlandırmaya yarayacak dil malzemelerinin üretimi ve işe koşulması günümüz dünyasında bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Gelişen teknoloji ile birlikte kurs veya sınıf ortamı olmaksızın dil öğrenimi yaygınlaşmıştır. Bu nedenle öğretici, ders kitabı, müfredat gibi formal eğitimle özdeşmiş unsurların yanı sıra doğal dil girdilerini barındıran dinleme metinleri, interaktif içerikler, okuma metinleri/kitaplarının tercih edildiği bir dünyaya doğru ilerlemekteyiz. Bu dönüşümü ve gelişimi yakalayabilmek için daha çok üretmek zorunda kalacağımız

gerçeğiyle yüzleşmekteyiz. Bu üretimin yavaş olması ve miktar olarak azlığı bizi kendi zengin kaynaklarımızın yabancılara Türkçe öğretimi için kullanılabileceği fikrine yöneltmektedir. Zira Türk edebiyatının yazılı ve sözlü ürünlerini uygun ölçütlerle ve seviyelendirilmiş olarak yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi alanına taşıyarak alana daha fazla katkı sağlanabilir.

Son yıllarda dünyada bacasız fabrikaya dönüşen dil eğitimi, devletler için büyük bir iş kolu haline gelmiştir. Türkçenin de bu bağlamda güçlenmesi, doğrudan Türkiye Cumhuriyeti'nin güçlenmesine ve onu uluslararası platformlarda daha da saygın hale getirmesine yardımcı olacaktır.

Anlatılan tüm hususlar ışığında, bu çalışma yabancılara Türkçe öğretimi alanına katkı sağlayacak olması bakımından önemlidir. Bu çalışma, alanda eksikliği hissedilen yardımcı okuma kitaplarının oluşturulması ve mevcut edebi eserlerimizin yabancılara Türkçe öğretim esaslarına uygun olarak uyarlanması fikrini de alan yazına kazandırmayı hedeflemektedir.

Çalışmaya konu öykülerin yazarı olan Peyami Safa, Türk hikâyeciliğinin usta kalemlerinden biridir. Türk edebiyatının önemli isimlerinden olan yazarın eserlerinin yabancılara Türkçe öğretimi alanında okuma becerisinde kullanılması ile Türkçe öğrenen yabancılar, Türk yazarlarından biri olan Peyami Safa ile tanışmış olacaktır.

Fransızcanın yabancı dil olarak öğretilmesinde ana dili okuyucuları için hazırlanmış Victor Hugo'nun eserlerinin seviyelere göre uyarlanmış halini kullanmak, öğrencide hedef dile ait farkındalık ve isteğin oluşmasını sağlamaktadır. Bu nedenle kültürümüze ve edebiyatımıza ait eserlerden uygun olanların yabancılara Türkçe öğretiminde seviyelere göre uyarlanarak kullanılması, hem yazar ve eserin dünyaya tanıtılmasında etkili olacak, hem de öğrencinin gerçek hayattan ve edebiyattan bir eseri okumasının verdiği isteği en üst düzeyde tutacaktır. Nurlu (2011), çalışmasında Fransız ortaokul ve liselerinde Türkçeyi seçmeli yabancı dil olarak alan öğrenciler için çerçeve taslağının hazırlandığını ve bu taslakta Türk edebiyatının seçkin eserlerine yer verilerek edebi metinler üzerinden dili öğrenmelerine katkı sağlandığını ifade etmiştir.

Peyami Safa, eserlerinde olay akışını ve kahramanların hayatını anlaşılır biçimde ortaya koymuş, okurlarının da okuma süreci boyunca zevkle ve anlayarak vakit geçirmelerine katkı sağlamıştır. Kaldı ki dünya edebiyatında sayısız çeviri ve okuma rekorlarına ulaşan Sherlock serisinin bizdeki karşılığı Cingöz Recai serisi sayılabilir. Safa'nın öykülerinde

kullandığı fiillerin sıklığı, kısa anlatımlar ve kurallı, basit yapıdaki cümleler anlaşılabilirlik açısından önemlidir. Bu hususlar göz önünde bulundurularak, Türkçenin sade ve gündelik kullanımını içeren, kültürel ve evrensel mesajlar barındıran bu öykülerin yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılması dil öğretimine büyük katkı sağlayacaktır.

Öykülerin seçilmesinde dikkat edilen hususlar şu başlıklar altında toplanabilir:

1. Öykülerin kurgularının polisiye bir heyecan barındırması ve evrensel kültürü içermesi,
2. Sade bir Türkçe ile yazılmış olması,
3. Sözcüksel ve dil bilgisel yapıların hedef seviyeye uyarlanabilecek düzeyde olması,
4. Uyarlamanın verimli olabilmesi açısından öykülerde derin anlamsal yapıların ve söz sanatları ile örülmüş anlatımların olmaması,
5. Öykülerin başlığı ve olay örgüsünün merak uyandırıcı nitelikte olması,
6. Öykülerin polisiye bir türde akıcı ve merak duygusunu uyandıran tarzda olması, genç dil öğrencilerinin ilgisini çekebileceği düşünülmüştür.

Sınırlılıklar

Peyami Safa'nın Cingöz Recai serisine ait 4 öyküsü çalışmanın kapsamını oluşturmaktadır. Bu çalışma Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen A2 seviyesini bitirmiş öğrencilere yönelik olarak sınırlandırılmıştır.

Varsayımlar

Bu çalışmada Türkçenin yabancılara öğretimi için yapılacak uyarlamanın Avrupa dil gelişim dosyasında yer alan okuma becerisine ilişkin ifadeleri karşılayacağı ve metinsellik ölçütlerine uygun çözümleme yapılacağı varsayılmaktadır. Yardımcı okuma kitaplarının uyarlanması süresince incelemeyi yapan araştırmacının objektif davrandığı ve bilimsel verileri temel alarak çalışmayı hazırladığı varsayılmaktadır.

BÖLÜM II

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Dilek (1995), *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde özgün metinlerle çalışma yolları* adlı yüksek lisans tezinde, metindilbilim, metin türleri ve yabancı öğrencilerin okuma anlama yetisini geliştirmek için gerekli gördüğü bilgisine yer vermiştir.

Dilidüzgün (1995), *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yazınsal Metinler* adlı yüksek lisans tezinde yazınsal metinlerin dil öğretiminde kullanılması hakkında bilgi vermiş, *Türkçe Öğrenelim* ve *Türkçe Öğreniyoruz 1* adlı ders kitaplarındaki yazınsal metinlerin incelemesini yapmıştır.

Onursal (2003), *Türkçe Metinlerde Bağdaşıklık ve Tutarlılık* adlı makalesinde, metin, söylem kavramları ve metnin bağlaşıklık ve bağdaşıklık ölçütleri ile ilgili açıklayıcı bilgiler vermiştir.

Bülent Özkan (2004) tarafından yazılan "Metindilbilimi, Metindilbilimsel Bağdaşıklık ve Haldun Taner'in "Onikiye Bir Var" Adlı Öyküsünde Metindilbilimsel Bağdaşıklık Görünümleri" adlı makalesi, metin, söylem, metindilbilim ve gibi terimleri tanımlarken bağlaşıklık açısından bir öykü çözümleme örneği de içermektedir.

Canan Ayata Şenöz (2005), *Metindilbilim ve Türkçe* adlı çalışmasında, metin ve söylem kavramları, metindilbilimin tarihsel gelişimi ve Türkiye'de gerçekleştirilen dilbilim çalışmaları ile ilgili bilgiler vermektedir.

Doğan Günay'ın *Metin Bilgisi* (2007) adlı eseri, metnin yapısı ile ilgili kapsamlı bir çalışma olarak literatürde yer almaktadır.

Dilidüzgün (2008) tarafından yazılan *Türkçe öğretiminde metindilbilimsel bağlamda uygulamalı bir yaklaşım* adlı doktora çalışmasında, Türkçe öğretim ve eğitiminin

uygulamalarla ilgili düzenlemelerinde kuramsal kaynak olarak metindilbilim temel alınmış ve metindilbilim odaklı bakışın Türkçe öğretimine uygulanabilirliği sorgulanmıştır. Bu bağlamda metindilbilim ve Türkçe öğretimi bağlantısını kurarak bireylere metin bilinci ve hem dil edinci hem de iletişimsel edinci kapsayan metin türü edinci kazandırmaya yönelik uygulamaların geliştirilmesine katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Şahin (2010), *Avrupa Dil Gelişim Dosyası Bağlamında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Okuma Becerisini Geliştirmeye Yönelik Malzeme Oluşturma* adlı yüksek lisans tezinde, okuma becerisini geliştirmeye yönelik olarak *Yeni Hitit Serisi* incelenmiştir. Kitapta yer alan okuma metinleri bütüncül olarak incelenmiş ve çalışmanın sonunda örnek metinler ve örnek okuma etkinlikleri sunulmuştur.

Bozkurt (2011), *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Bir Metin Yöntemi Çalışması* adlı yüksek lisans tezinde, Yavuz Bahadıroğlu tarafından yazılan Orada Bir Köy Daha Var ve Ömer Seyfettin tarafından kaleme alınan Gizli Mabet isimli hikâyeleri tüm düzeylere uyarlamıştır. Ayrıca yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yararlanılan ders kitaplarından ve Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'nden hareketle öneri olarak bir dil bilgisi şablonu verilmiştir.

Şimşek (2011), *Yabancılara Türkçe Öğretiminde Okuma Metinleri ve Yardımcı Kitaplar Üzerine Bir Araştırma* adlı yüksek lisans tezinde, dil öğretiminde Avrupa'da yayınlanan yardımcı okuma kitaplarında geçen kelimelerin seviyelere göre farklılaştığını, "Oxford Prograssive English Readers" kitap setine bakıldığında, dört ayrı derece ve bir giriş derecesinin olduğu ve hikâye kitaplarının İngiliz edebiyatından seçilmiş dünyaca ünlü hikâyelerden oluştuğunu belirtmiştir.

Tunçel (2011), *Yabancılara Türkçe Öğretiminde Sözlü Türkçenin Kelime Sıklığı ve Yaygınlığını Belirleme Çalışması* adlı yüksek lisans tezinde, yabancı öğrencilerin üniversite yerleşkesinde kullandıkları sözcükleri ve bu sözcüklerin sıklığını tespit etmeye çalışılmıştır.

Bakan (2012), *Yabancılara Türkçe Öğretiminde Metindilbilimsel Ölçütler Çerçevesinde Bir Sadeleştirme Denemesi: Sait Faik Abasıyanık, "Meserret Oteli"* adlı yüksek lisans tezinde Türkçe öğrenen yabancılar için Sait Faik Abasıyanık'ın *Meserret Oteli* adlı öyküsünü B1 seviyesi kazanımlarına uygun olarak sadeleştirme çalışması yapmıştır.

Crossley, Allen ve McNamara (2012) tarafından yapılan çalışmada, 100 metin yazarlar tarafından sezgisel yaklaşımla sadeleştirilmiştir. Belirli bir sözcük listesi ve dil bilgisi

yapısı kullanılmadan daha çok tecrübe ve mesleki birikim göz önüne alınarak sadeleştirilen bu metinler ile metinde yer alan sıklığı yüksek sözcükler ve dil bilgisi yapılarının kullanımı bakımından olumlu sonuçlara ulaşıldığı ifade edilmiştir.

Durmuş (2013), *Metin Değiştirimin Dil Bilimsel Süreçleri Üzerine* adlı makalesinde, metin değiştirim alanındaki temel kavram ve terimleri açıklamış, ayrıca metin değiştirim işleminin dilbilimsel dokusu hakkında çıkarımlarda bulunarak metin değiştiriminde söz ve sözdizimi boyutunu ana hatlarıyla ortaya koymuştur.

Durmuş (2013), *İkinci / Yabancı Dil Öğretiminde Sadeleştirilmiş Metin Sorunları Üzerine* adlı çalışmasında, sadeleştirme yaklaşımlarına ve sadeleştirmenin bilimsel aşamalarına değinmiştir.

Torusdağ (2015) tarafından yazılan *Memduh Şevket Esendal'ın öykülerine metindilbilimsel bir yaklaşım* adlı doktora çalışmasında, Esendal'ın Karga Yavrusu, Kızımız, Dursunhacı, Arabacı Ali ve Kayışı Çeken adlı öyküleri esas alınarak bağlaşıklık ve bağdaşıklık ölçütlerine göre metindilbilimsel çözümleme örnekleri gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonunda bütüncül bir okuma yapılarak biçimsel ve içeriksel yapı birlikte ele alınmış, yazarın dilsel ve biçemsel tutumlarından hareketle metinlerin izleklerine ulaşılmıştır. Yazarın öykülerinin metinsellik ölçütlerine uygun olduğu ve çözümlenen öykülerin gerek ana dil gerekse yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılabilecek örnek metin işlevini üstlenebildikleri gözlenmiştir.

Kutlu (2015), *Yabancılara Türkçe Öğretiminde Ömer Seyfettin'in Kaşağı ve Perili Köşk Adlı Hikâyelerinin A1-A2 Seviyesine Uyarlanması* adlı yüksek lisans tezinde Ömer Seyfettin'in ilgili hikâyelerini A1 ve A2 düzeylerine uyarlamış, cümle ve sözcük düzeyinde uyarlama yaparak hikâyelerin seviyeye uygun hale getirilmesi üzerine çalışmıştır. Ayrıca metnin ders içi sürecine ilişkin etkinlikler oluşturularak alanda çok az sayıda olan yardımcı okuma metinleri için örnek oluşturmaya çalışmıştır.

Eroğlu (2015), *Metindilbilimsel ölçütler çerçevesinde Ömer Seyfettin'in "Üç Nasihat" hikâyesinin yabancılara Türkçe öğretimi için sadeleştirme denemesi* adlı yüksek lisans tezinde, Üç Nasihat adlı hikâyeyi Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı ve Diller İçin Avrupa Ortak Çerçeve Metnini ölçü alarak sadeleştirme çalışması yapmıştır.

Uzun (2016), "*Nazan Bekiroğlu'nun "Nar Ağacı" adlı romanında bağdaşıklık ve bağdaşıklık ekseninde bir söz varlığı çözümlemesi"* adlı çalışmasında bağdaşıklık ögeleri

hakkında genel açıklamalar yapmış, Nar Ağacı esrindeki bağdaşıklık unsurları incelenmiştir.

Kaya (2017), *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu ve Yılkı Atı Adlı Eserlerin Yabancılar İçin A2 Düzeyine Uyarlanması* adlı doktora tezinde *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu* ve *Yılkı Atı* adlı eserleri A2 düzeyinde Türkçe öğrenen yabancıların kullanımına yönelik olarak sadeleştirmiştir. Araştırmacı tarafından belirtilen ölçütler çerçevesinde sadeleştirilen eserler daha sonra sözcük hazinesi, sözcük türleri, atasözü, deyim, kalıp söz ve birleşik fiillerin kullanımı ve cümle bilgisi bakımından incelenmiştir.

Kaymaz (2018), *Yabancılara Türkçe öğretiminde Sabahattin Ali'nin Apartman ve Köpek isimli hikâyelerinin A1-A2 seviyesine uygun sadeleştirme çalışması* adlı yüksek lisans tezinde seçilen hikâyeler A1-A2 seviyesi öğrencilerinin dil kazanımları, dil bilgisi ve sözcük bilgisi düşünülerek uyarlanmış, uyarlama sonrasında okuma becerisine katkıda bulunması amacıyla etkinlikler hazırlanmıştır.

Akıncılar (2018) tarafından hazırlanan *Türkçe öğrenen yabancılar için Dede Korkut hikâyelerinin B1 düzeyinde sadeleştirilmesi* adlı yüksek lisans tezinde, sadeleştirme yapılırken Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesinin okuma kazanımları ve Türkçeye Yolculuk kitaplarının B1 seviyesinde verilen dil bilgisi yapıları dikkate alınmış, sadeleştirme aşamasından sonra hikâyelere yönelik tüm becerileri kapsayacak nitelikte etkinlikler ve okuma metinleri hazırlayabilmek için bir yönerge örneği hazırlanmıştır.

Süner (2018) tarafından hazırlanan *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazınsal metinlerin B1 düzeyine uyarlanması: Eskici örneği* adlı yüksek lisans tezinde, 'bağlaşıklık' ve 'bağdaşıklık' ölçütlerine bağlı kalınarak çözümleme yapılmış ve sonrasında B1 düzeyindeki öğreniciler için sadeleştirme gerçekleştirilmiştir. Seçilen yazınsal metnin özgün ve sadeleştirilmiş şeklinin kavranmasını ölçme amacına yönelik oluşturulan sorular ile her iki metni okuma- anlama ölçme uygulamasına yer verilmiştir.

Erdem (2018) tarafından hazırlanan *Yabancılara Türkçe öğretiminde metindilbilimsel ölçütler çerçevesinde Mustafa Kutlu'nun Ya Tahammül Ya Sefer isimli hikâyesinin sadeleştirilmesi* adlı yüksek lisans tezinde, ilgili eser çeşitli çalışmalar referans alınarak sadeleştirilmiştir. Ayrıca sadeleştirme süreci sonrasında 30 öğrenci üzerinde anlamayı ölçmek adına uygulama yapılmıştır. Sonuç olarak özgün metin ve sadeleştirilmiş metin arasında okuduğunu anlama bakımından anlamlı bir farklılığa ulaşılmıştır.

Yabancılara Türkçe öğretiminde kültür aktarımı hususu da çokça incelenen bir konudur. Çalışmalarda yabancılara Türkçe öğretimi sürecine Türk kültürünün aktarımının da dâhil edilmesinin gerekliliği ile kültür aktarım süreci üzerinde durulmuştur (Bölükbaşı ve Keskin, 2010; Demir ve Açık, 2011; Çangal, 2012; Bulut, 2013; Özdemir, 2013; Kutlu, 2014).

Nurlu (2020), *Yabancılara Türk Kültürü Öğretiminde Ömer Seyfettin* adlı çalışmasında metin sadeleştirme çalışmalarının Türkçe öğretimindeki önemine yer vermiştir.

Nurlu ve Şanal (2020), *Edebi Eserlerin B1 Düzeyine Uyarlanmasında Ayaşlı ve Kiracıları Romanı Örneği* adlı çalışmada edebi eserlerin dil öğretiminde kullanımı üzerine örnek sunmuşlardır.

BÖLÜM III

KURAMSAL ÇERÇEVE

Dil öğretiminde metinlerin ve okuma kitaplarının kullanımı kadar bu malzemelerin anlaşılabilir olması da oldukça önemlidir. Bu nedenle tüm malzemeler düzeylere uygun olarak hazırlanmalıdır. Bir okuma metni veya kitabının edebi veya bilgilendirici yönü ne kadar kuvvetli olursa olsun şayet dili öğrenen tarafından anlaşılmadıkça işi zorlaştırmaktan öteye geçemeyecektir. Bu nedenle dil öğretiminde özellikle temel ve orta düzeyde okutulacak metin ve kitapların o düzeyin gerektirdiği ölçütlere uygun olması beklenir.

Yabancı bir dili öğrenme süreci içerisinde yer alan öğrenci, önce o dile ait anlama becerilerini geliştirmelidir. Okuma ve dinleme becerileri ile hedef dile ait alt yapıyı güçlendirmeden o dilde üretim beklemek başarısızlığa neden olacaktır. Bunu şu şekilde açıklamak da mümkündür: Bahçeyi sulamak ve güzel ürünler elde etmek için kullanılan havuza önce yeterli miktarda su doldurmak gerekir. Bu havuz dolmadan bahçeyi sulamak ve ürün almak ne kadar zor ve zahmetliyse dil öğreniminde de anlama becerilerini edinmeden anlatma becerilerinden ürün beklemek o kadar zordur. Zihin, bilgi üretmek için sözcük, cümle ve dil bilgisel bağlamlara ihtiyaç duyacaktır. Eğer öğrenci yeterli miktarda sözcük ve bu sözcükleri anlamsal bağlamda kullanabileceği bir girdi havuzu oluşturamazsa ortaya istenilen üretim çıkmayacaktır. Bu nedenle temel ve orta düzeyde öğrencileri hedef seviyeye uygun, bağlamı ve anlaşılabilir girdisi olan okuma ve dinleme malzemeleri ile donatmak gerekmektedir.

Türkçe öğrenenler için hazırlanmış yardımcı okuma kitapları oldukça azdır. Hazırlanan kitaplarda dil bilgisi kurallarının hangi sıraya göre verildiği ve nasıl olması gerektiği tam olarak ortaya konmuş değildir. Ana dili Türkçe olan öğrenciler ile yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin okuma metinlerinin ve kitaplarının aynı olması söz konusu değildir.

Ana dili Türkçe olan öğrenciler, bilinçli bir dil bilgisi öğreniminin olduğu yaygın eğitim sistemine dâhil olana kadar uzun yıllar örtük bir dil girdisi ile iç içe yaşamaktadır. Öğrenci, dil kuralları ile bilinçli olarak karşılaştığında bunu temel becerilerin içerisinde yoğurması kolay olacaktır. Zira o güne kadar dil havuzunda dinleme ve konuşma becerileri sayesinde çok sayıda sözcük ve bağlam birikmiştir. Ana dili konuşan bir öğrenci bir metni okumaya başladığında metinde yer alan sözcükleri, o sözcüklerin ilişkiye girdiği dil bilgisi kurallarıyla birlikte farkına varmadan, bağlam yardımıyla ve geçmiş öğrenme yoluyla bir sentez oluşturarak anlayabilecektir. Yabancı dil öğrenen bir kişi için ise basit bir dil bilgisi kuralı veya temel sözcük ve bağlamlar bile zorlayıcı bir kural durumuna dönüşebilir. Bu nedenle ikinci/yabancı dil öğretimi için tüm bu karmaşık süreç doğru girdilerle bağlamlı hale getirilerek işlenmelidir. Bunun en temel yolu ise anlama becerileri olan okuma ve dinleme metinlerinin seviyelere uygun hazırlanmış veya uyarlanmış olması ile bağlamsal örüntülerin olduğu girdilerin dil öğretiminde verilmesidir.

Dil Öğretiminde Metin Kullanımı

Dil öğretimi sürecinde çeşitli seviyelerde hedef kazanımların edinimi ve öğretimi için kullanılan metinlerin, bütüncül olarak anlama ve anlatma becerilerine elverişli etkinlik ve malzemeler ile özellikle okuma-anlama becerisine büyük katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Dil öğretiminin temel ve orta düzeyi için kullanılan malzemelerin arasında özgün metinler ancak ilanlar, gazete ve broşürler gibi kısa ve talimat içeren, günlük hayatta doğrudan kullanılan metinler olarak karşımıza çıkar.

Yazınsal metinlerin bu doğrultuda dil öğretimine dâhil edilmesi ile öğrenciye geniş bir malzeme sahası sunulmuş olacaktır. Metinler sayesinde hedef kültüre ait, iletişim temelli, dilin yapı ve anlamsal özelliklerini barındıran bir malzeme öğrenci ile buluşturulmaktadır. Yazınsal metinler ana dili okuyucuları için, estetik haz ve kültürel etkinin birleşimi şeklindeyken dil öğretimi sahasında temel ve orta düzey öğrencileri açısından aynı sonuçları doğuramayacaktır. Ana dili okuyucusu metni okurken öğrenme geçmişi, kültürel alt yapısı ve genel görgüsünü kullanarak estetik haz ve keyif alma aşamasına geçebilir ancak dil öğrencisi için ilk şart metni anlamak olduğundan bu mümkün olamamaktadır.

Tüm bu nedenlerden dolayı yazınsal metinleri dil öğretimine dâhil edebilmek için ya hedef seviye kazanımlarını içeren basit metinler kullanılacak ya da zengin içeriği ve bütüncül bağlamı olan özgün metinler bilimsel temele dayanan uyarlamalar neticesinde öğretime dâhil edilecektir.

> Yazınsal metinler dil öğreniminde kullanılan bir alıntılar, parçalar yığını değildir. Metnin bütününün, metindeki estetik boyutun görülmesi gerekir. Alıntı parçalarda her zaman bir anlam kaybı, estetik bir kayıp söz konusudur. Öğrenci başlangıçta küçük, ama sözcenin tamamıyla, metnin bütünüyle karşı karşıya getirilmelidir. Söz gelimi öğrenci başlangıçta, bir kitaptan bir alıntıyla karşı karşıya getirilmek yerine küçük, anlaşılır, estetik değeri olan bir öyküyle, öykünün bütünüyle karşı karşıya getirilmelidir. Anlaşılması zor olan ve okuyucudan çaba bekleyen metinler; öğrenci, okumayı alışkanlığa dönüştürdükten, yazınsal metinden estetik bir haz almaya başladıktan sonra verilmelidir (Uçan, 2006: 5).

Yazınsal metinler içerik itibariyle dil öğrencisinin öğrenmesi gereken sözcük hazinesinden kesitler barındırır. Hedef dile ait kültür ortamından etkilendiği için öğrenciye o kültürü tanıtır. Öğrencinin derslerde gördüğü dil bilgisel ve biçimsel ögelerin bağlam içinde nasıl kullanıldığını gösterir. Öğrenci bu metinler sayesinde öğrendiğini pekiştirebilir, öğrenme havuzuna yeni sözcükler ekleyebilir. Bu bağlamda dil öğretiminde temel ve orta düzeyde kısa öykü yukarıdaki faydaları sağlamada bir araç olarak kullanılabilir.

Dilidüzgün (2008) çalışmasında, kısa öykünün özelliklerine değinmiştir:

> Çağdaş kısa öykünün genel özellikleri, Wright (1989)‟a ve Friedman (1989)‟ın Bonheim ve Rohrberger‟ den aktardığı bilgilere göre şu şekilde sıralanabilir.
>
> * Kısa öykü sadece kurgusal dünyası içinde yer alan kişi, hareket biçimi ve olayla ilgilidir.
>
> * Kısa öykünün kendi içinde bir bütünlüğü vardır.
>
> * Kısa öyküdeki hareket biçimi ve olay basittir, kendine özgü bir konuya, izleğe ve yapıya sahiptir.
>
> * Kısa öykünün planı bazı olay ya da bilgilerin zirvede ya da sonuç bölümünde keşfedilmesine dayanır.
>
> * Kısa öykünün planı yüzeyde gerçekçi ancak derin yapıda mitlere yönelik, düşsel ve şiirseldir.
>
> * Özellikle çağdaş kısa öyküde çıkarımlar önemlidir.
>
> * Kısa öykü genellikle bir tırnak içi konuşmayla bitirilir.
>
> * Kısa öykü alaycı tesadüflerle veya soru işareti uyandıran olaylarla sonuçlandırılır.
>
> * Kısa öyküde sonuç, yoruma açık bırakılır.
>
> * Kısa öykü bir değişim sürecini ya da kısa bir anı içerir (231-232).

Dil öğretimi sürecinde kullanılacak bu malzemelerin hedef seviye kazanımlarına uygun ve öğrenme beklentilerini karşılayan bir özgün metin olabileceği gibi dilin zenginliğini barındıran özgün metinler seviye kazanımlarının üzerindeyse uyarlama esaslarına bağlı kalınarak yapılacak bir uyarlama ile metnin anlaşılmasını ve dil malzemesi olarak kullanımını kolaylaştıracaktır. Birçok yaygın dilin yabancılara öğretiminde o dillere ait edebi eserlerin seviye kazanımları göz önünde bulundurularak uyarlanmış halleri kullanılmaktadır. Hal böyleyken Türk edebiyatının zenginliğini barındıran eserlerin de temel ve orta düzey kazanımları dikkate alınarak öğrenme sürecine dâhil edilebileceği unutulmamalıdır. Dil ile yeni tanışan ve dili öğrenmeye başlayan öğrenciler için belli dil bilgisel yapıları ve sözcükleri barındıracak bağlamdan uzak zorlama metinler hazırlamak

yerine, Türk edebiyatımızdan seçilecek birçok özgün eserin sürece dâhil edilmesi ile öğretimin kalitesi arttırılabilir.

Uyarlama çalışmalarının bilimsel tabana oturtulması ne kadar önem arz ediyorsa uyarlanacak metnin/eserin seçimi de bir o kadar önemlidir. Zira okuma etkinliği için gerek ana dilde gerekse yabancı dilde öncelikle ilgi ve merak duygularının uyarılması gerekmektedir. Bu kapsamda metnin konusunun ve içeriğinin ilgi çekici olmasıyla birlikte hedef kitlenin demografik yapısına da uygun olması beklenmektedir. Tüm seviyeler için tüm metinler uyarlanabilir çıkarımı da doğru değildir. Zira metinler hedef kitlenin sözcük hazinesi ve dil bilgisel birikimiyle paralellik göstermelidir.

> Metin çalışmasını dil çalışmasına döndürmek istemiyorsak üzerinde çalışılacak metnin dil bilgisi ve söz dağarcığı yönünden öğrencinin dil düzeyini aşmamasına özen göstermeliyiz. Aksi durumda metnin dilsel yapısıyla zorlanan öğrenci, dili çözmeye çalışırken metin ile öğrenci arasındaki iletişim sağlanamayacaktır. Üstelik yazınsal dil, gündelik dil kullanımından daha farklı olduğundan öğrenci bu dilin inceliklerini, iletisini göremez ve metni alımlaması güçleşir (Dilidüzgün, 1995, s. 57).

"Seçilecek metnin içerdiği konu, öğrencinin ilgilerine, yaşamla ilgili deneyimlerine uygun olmalıdır. Kültürlerarası bildirişimin gerçekleşmesi için kişinin karşılaştığı kurmaca dünya ve kişilerle bağlantılar kurabilmesi, oradaki duygu ve düşünceleri paylaşabilmesi ancak kişinin ön bilgilerinden yararlanmasıyla olanaklıdır" (Dilidüzgün, 1995, s. 57).

Yabancı dil derslerinde kullanılacak metinlerin şu özelliklere sahip olması beklenir (Wallace'den aktaran Bölükbaş, 2015):

- Metinler belirli dil yapılarını ve sözcükleri öğretmelidir.
- Metnin dil düzeyi, öğrencinin düzeyinin biraz üstünde olmalıdır.
- Metinler, temel okuma stratejilerini desteklemelidir.
- Metinlerin içeriği öğrencilerin ilgilerini çekmelidir.
- Metinler, öğrenciler için uygun dil düzeyinde ve özgün olmalıdır.
- Metnin uzunluğu başlangıç düzeyindeki öğrenciyi yıldıracak nitelikte olmamalıdır.
- Metinler, farklı sınıf içi etkinliklere dönüştürülerek kullanılmaya uygun olmalıdır.

Bu kapsamda çalışmaya konu olan Peyami Safa'nın öykü serisi polisiye türü olması nedeniyle ilgi çekici ve merak uyandırıcı niteliktedir. Dünyaca ünlü Sherlock serisinin yerli özelliğini barındırması dil öğretiminde öğrenciler üzerinde merak duygusunu güçlendirecektir.

Öğrenci, temel ve orta düzeyde dilin dünyası ile yeni tanışıp dile hâkim olma yolunda ilerlese de söz gelimi tecrübe ve gözlemlerimizden edindiğimiz bilgiler sonucu yapay ve oluşturulmuş metinlerin bir noktada sıkıcı gelebildiği ve öğrencide bıkkınlık yarattığı görülmüştür. Ancak merak duygusu ile birlikte hedef dilin dünya görüşünden yeni bir bilgi, kültür öğreniyor olma durumu, öğrencinin motivasyonunu ve okuma becerisine olan ilgisini artıracaktır.

Yine hedef kitlenin beklentileri ve yetkinlik alanları da bu öğrenme sürecine dâhil edilebilir. Söz gelimi tıp fakültesinde öğrenim gören bir öğrenci için sağlık bilimi üzerine seçilen metinler ilgi çekici olabileceği gibi, askeri eğitim alan öğrenciler için silah, teknoloji vb. alanları ilgilendiren metinler seçmek faydalı olabilecektir. Ancak bu tür metinleri seçerken dikkat edilmesi gereken bir noktaya da değinmekte yarar vardır. Bu tür metinler artalan bilgisi veya düzey üstü sözcük ve bağlama sahip olmaması gerekmektedir. Çünkü ilgi ve merak duygusu dil öğrenmek için önemli olsa da bu süreçte ilk ve en önemli kural metnin anlaşılabilir mesaj içermesi, düzeye uygun veya düzeyin hemen bir üstü durumda olması gerekmektedir.

Özgün Metin

"İletişimci Yaklaşımın bir ilkesi olan özgün metinleri kullanma akımı, öğrenciyi olabildiğince gerçek bağlam ve dilin doğal örnekleriyle karşılaştırabilmek için bu metinlerin kullanılması gerektiğini vurgulamaktadır" (Larsen-Freeman'dan aktaran Bakan, 2012, s. 34).

"Güvenli ve kontrollü dil öğrenim çevresinin dışında da öğrenim devam ettiğinden, öğrenici sınıftaki yapay dil ortamıyla dışarıda karşılaşmayacak, gerçek dünya ve dilin gerçek kullanımlarıyla karşılaşacaktır. Öğreticinin rolü, dil öğrenicisini kandırmak, gözünü boyamak değil, dilin gerçekte nasıl kullanıldığını anlamaları amacıyla gerekli becerileri ve farkındalığı vererek onları gerçek dile hazırlamak olmalıdır" (Berardo'dan aktaran Bakan, 2012, s. 35).

"Özgün metinler, eğitsel amaç gütmeyen gerçek yaşam metinleri olarak tanımlanırlar (Wallace'den aktaran Bakan 2012, s. 35). Bu tür metinler dil öğretiminde elbette kullanılabilir ancak dil öğretiminin bir süreç olduğu ve bu sürecin hangi safhasında bunun kullanılması gerektiği üzerine düşünülmelidir. Nitekim özgün metinlerin dilin doğasına ait birçok unsuru barındırma gibi özelliği vardır. Metin içeriği, hedef kültürü, algı dünyasını, kavramsal özerkliği ve tümünü içeren bir bağlama sahiptir. Bu nedenle iletişimci yaklaşım taraflarınca dil öğretiminde doğrudan kullanılması yönünde bakış açıları mevcuttur.

"Honeyfield (1977), sadeleştirilmiş metinlerde, kullanım sıklığı düşük olan sözcüklerin metinden kaldırılarak metnin düzleştirildiğini ve homojen hale getirildiğini ancak iletişimsel yapının zarar görmesi sebebiyle dilin normal şeklinin bozulmaya uğradığını belirtir. Honeyfield'a göre (1977) bu durumun bir sonucu şudur: Basamaklı okuma

kitapları okuyan öğreniciler, sadeleştirilmemiş İngilizceyi okumak için uygun ve doğru olmayan okuma stratejileri geliştirirler. Bu nedenle öğreniciler, daha üst düzeyde ve tamamen özgün olan İngilizce metinleri okumada sıkıntı yaşarlar." (Claridge'den aktaran Bakan, 2012, s. 37).

"Öğrenciler, metinden genel bir fikir veya önemli bir bilgiyi edinmek ve metni kavramak için okuma eylemini gerçekleştireceklerse, metnin sadeleştirilmesine ihtiyaç yoktur. Ancak okuyucunun metni okuma amacı dil odaklıysa, dili öğrenme amacı söz konusuysa, sadeleştirilmiş metinler, tek tek sözcükleri anlayabilmek açısından faydalıdır" (Young'dan aktaran Bakan, 2012, s.37).

Metin değiştirimine yapılan eleştiriler genellikle metnin kalitesinin, özgünlüğünün ve anlamının yitirileceği üzerine olmuştur. Nitekim uyarlama sürecinde bilimsel dayanakları göz önünde tutarak ve hedef kitlenin seviye kazanımları göz önünde bulundurularak metindeki bağlam ve anlam korunabilir, böylece özgün metinlerde yer alan bütünsel bakış açısı ve dile ait unsurların bir sarmal şeklinde bulunması nedeniyle bu metinlerin dil öğretiminde kullanılması fayda sağlayabilir.

Özgün metinlerin doğrudan dil öğretiminde kullanılmasının daha faydalı olduğunu savunan görüşler de vardır.

İletişim kaygısı, dil öğretiminde tek başına yeterli olmamaktadır. Evet dil bir iletişim aracıdır ancak iletişim, alıcı ve verici arasında aktarılan şeyin anlaşılması zorunluluğunu barındırır. Şayet anlaşılma gerçekleşmezse buna iletişim denemez. Bu nedenle dil öğretim sürecinde ihtiyaç duyulan bütün malzemeler esasında anlaşılır mesajı ortaya çıkarmak içindir.

Özellikle değiştirim yapılan metinlerden beklenen fayda, dil öğrencisi için hedef dile ait sözcük ve sözcükler bütününü anlama, yeni sözcükleri bağlam içinde öğrenme ve bu süreçte de metnin doğasında yer alan estetik haz ve kültürel birikimi keşfetmedir.

Ana dili öğretiminde dahi Türk edebiyatına ait birçok eser ortaöğretim öncesi sadeleştirilerek verilmektedir. Bunun doğruluğu veya yanlışlığını tartışmaktan ziyade dil öğretimi sürecinde eserlerde yer alan mükemmelliği, okuyucuya aktarırken "anlaşılırlık" durumunun ortaya çıkıp çıkmadığı o eserin edebi yoğunluğundan daha önemlidir.

"Kısaca özgün metin savunucuları, bu metinlerin daha doğal bir dile ve daha doğal bir tutarlılığa sahip olduklarını savunurlar. Ayrıca sadeleştirme süreci kaçınılmaz biçimde okunurluğu düşüren, doğal olmayan bir söylem biçimi yaratır ve metnin zorluk derecesini

de arttırır" (Crossley, McCarthy vd.'nden aktaran Bakan 2012, s. 42). Özgün metnin dil öğretiminde kullanımını savunanlar okuma anlama becerisinin gelişimi için bu tür metinlerin süreç içerisinde etkin biçimde kullanılması gerektiği kanaatindirler.

Çalışmanın bakış açısı, temel ve orta seviye dil öğretimi malzemeleri için anlaşılabilir olma durumu son derece önemlidir ancak özellikle orta seviye sonrasında hedef dile ait birikim ve bunun sonucu olarak dildeki yoğunluğu ve özel kullanımları ortaya çıkarmak adına özgün metinlerden yararlanmak üzerinedir.

Uyarlanmış Metin

Dünyada en yaygın dillerin öğretiminde çokça kullanılan hedef seviyeye uygun oluşturulmuş okuma kitapları veya uyarlanmış/sadeleştirilmiş metinler/kitaplar, temel ve orta düzeydeki öğreniciler için kullanılmaktadır. Özgün metinler ve malzemeler elbette dil öğretimi için oldukça önemlidir ancak özgün metinlerden temel ve orta düzeyde yararlanmanın birtakım zorlukları olabilmektedir. Bu nedenle yaygın görüş olan sadeleştirme/uyarlama çalışmaları yapılmaktadır. Bu durumda ise sezgisel ve dilbilimsel temellere dayanmayan metin işleme sürecin gerçekleştiriliş biçiminden dolayı bilimsel anlamda bir ön yargı ortaya çıkabilmektedir. Oysaki gerek Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni gerekse metindilbilim esaslarına riayet edilerek uyarlama/genişletme/sadeleştirme yaklaşımları bilimsel bir zemine oturtulabilir. Özgün metnin değiştirimi/uyarlanması/sadeleştirilmesi işlemleri süreçlerine karşın yapılan eleştirilerin başında metindeki anlamsal ve bağlamsal bozulmalar gelmektedir. Gereksiz görülen sözcüklerin çıkarılması, uzun cümlelerin kısaltılması veya yapısının gelişi güzel bozulması gibi işlemler nedeniyle özgün metindeki anlamın ve mesajın kaybedildiği üzerine eleştiriler yer almaktadır. İşte tüm bu eleştirileri, metin uyarlama ölçütlerini bilimsel bir zemine oturtarak gidermek mümkün olacaktır. Nitekim uyarlanmış metin, dil öğrencisi için kendini test etme ve kendi yeterliliklerini görebilme imkânı sağlamaktadır. Söz gelimi öğrenci A2 seviyesinde edindiği/öğrendiği tüm dil bilgisel ve anlamsal birikimi metinde görecek, metindeki kavram alanı ve bağlam yardımıyla anlamlandıracaktır.

Öğrenci mevcut bilgi birikimini bu metinlerde test etmesinin yanı sıra metinlerde yer alan bir üst düzey sözcükleri de öğrenecek, bu sözcüklerin hangi bağlamda kullanıldığını bütünden yola çıkarak anlamlandıracaktır. Krashen, dili doğal bir sıra ile edinirken öğrencilerin 'anlaşılabilir girdi' ye ihtiyaç duyduklarını belirtmektedir. Bu anlaşılabilir

girdi ile kastedilen öğrencinin bulunduğu seviyeye her seferinde tek bir ilave yapılması gerektiğidir. Krashen bunu şu şekilde göstermiştir. ***i + 1.*** 'i' 'Input' yani girdiyi temsil ederken '+1' ise yeni bilgiyi göstermektedir" (Eken, 2011).

Krashen'ın ikinci dil edinimi kuramlarından biri olan "+1 Input" hakkındaki sözleri bu konuyu anlamamız açısından önemlidir: "Bizler bildiğimizin biraz ötesindeki yapıları içeren dili anladığımız zaman, o dili edinmiş oluyoruz. Peki, bu nasıl mümkün? Henüz edinmediğimiz yapıları içeren bir dili anlamamız nasıl mümkün olabilir? Bu açık paradoks şunu gösteriyor ki, anlamak için dilsel yeterlilikten fazlasını kullanıyoruz. Bizler aynı zamanda bağlamı, dünya bilgisini ve dil dışı bilgiyi de bize doğrudan yönlendirilen dili anlamada yardımcı olarak kullanıyoruz" (Krashen, 2009, s. 21).

Hedef öğrenci kitlesi için hazırlanmamış ve bünyesinde ana dili okuyucuları için bolca dilsel zenginlik barındıran özgün metinler, yabancı öğrenci için bilinmeyen yapı ve sözcüklerden oluşmuş anlamlandırması zor bir metin haline dönüşecektir. İşte tam da bu aşamada bilimsel temele oturtulmuş, metindilbilimsel ölçütler ve seviye kazanımları temel alınarak yapılacak bir uyarlama çalışması ile dil bilgisel ve anlamsal zenginlik barındıran özgün metinler yabancı öğrencilerin kullanımına sunulacaktır.

Metinde yer alan dilsel yapılara odaklanmak o yapıların nasıl oluştuğu ve nereden geldiği üzerine düşünmek, metindeki anlama ulaşmanın önüne geçecek, öğrenci metni anlamadığı gibi gereksiz bir problem çözme sürecine girmiş olacaktır. Krashen'ın kuramında da belirttiği gibi bilinen yapıların arasında az sayıdaki bilinmeyen yapıya yer vermek, öğrencinin öğrenme/edinme sürecini rahat ve kolay bir şekilde yürütmesini sağlayacaktır.

Metin uyarlama çalışmaları, sadece o metinden cümle ve sözcüklerin atılması veya gelişigüzel biçimde yeni sözcüklerin eklenmesi olarak görülmemelidir. Zira bu şekilde yapılan bir uyarlama anlama ve bağlama zarar vereceği için iletinin öğrenci tarafından anlaşılamamasına neden olabilecektir.

> Özgün metinlerdeki dilsel ve içeriksel özelliklerin temel ve orta düzeydeki öğrenici için uygun olmadığını savunan bazı araştırmacılara göre, "özgün metinler: 1. Kültürel olarak çok yanlıdırlar. Dolayısıyla dil topluluğu dışındayken bu metinleri anlamak zordur. 2. Bu metinlerdeki söz varlığı öğrenicinin acil ihtiyaçlarıyla ilişkili olmayabilir. 3. Çok sayıda karmaşık yapı olması nedeniyle temel düzeydeki öğreniciler, bu metinleri çözümlemede problem yaşarlar. 4. Özgün metinler özel bir hazırlık gerektirir, bu metinlerle çalışmak çok zaman alabilir. 5. Haberler, öyküler, gazete yazıları gibi özgün metinler kolayca güncelliklerinin yitirebilirler. /…/"(Berardo'dan aktaran Bakan, 2012, s. 27).
>
> İkinci dil öğretiminde sadeleştirilmiş metinleri kullanmayı savunan en etkili varsayım, Krashen'in anlaşılır girdi kuramı olmuştur. Özünde bu kuram, öğrenicinin dili doğal bir sıralamada öğrenebileceklerini ve girdiyi anlamada eldeki dil yeterlik düzeyinden bir parça ötesini de içermesinin bu gelişimi beraberinde getirdiğini söyler. Girdi anlaşıldıkça ve yeteri

> kadar zihinlere yerleştikçe öğrenici ilerlemek için gerekli dil özellikleriyle (dil bilgisi, biçim bilgisi, anlam bilgisi) karşılaşacaktır. Bu nedenle resmi bir bilgilendirmeye ve tanımlamalara gerek duyulmaz (Crossley'den aktaran Kınay, 2015, s. 61).

"Alanyazında sadeleştirme ve genişletme metin uyarlamanın/değiştirmenin iki türü olarak ele alınır. Sadeleştirme, bir dilde anadili konuşucuları için hazırlanmış olan özgün metinleri, o dili yabancı dil olarak öğrenen öğreniciler tarafından anlaşılabilecek, anlamı açık bir dil düzeyine getirerek basitleştirme işlemidir" (Crossley ve diğerlerinden aktaran Kınay, 2015, s. 61).

> İkinci dil öğrenicileri için dil girdisi olarak sadeleştirilmiş metin kullanımının mı yoksa özgün metin kullanımının mı uygun olduğu konusunda bir fikir birliğine varılmasa da araştırmalar özgün metinlerin içerdiği oldukça karmaşık dil bilgisi yapısı, söz varlığı ve art alan bilgisinin başlangıç ve orta düzey dil öğrenicileri için gereğinden fazla zorlayıcı olduğunu göstermektedir. Bu nedenleri de göz önünde bulundurduğumuzda yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de metinlerin öğrenici düzeylerine göre uyarlanmasının önemini ve bu konuya özen gösterilmesi gerektiğini görmekteyiz. (Kınay, 2015, s. 62).

Tüm bu tartışmalar ışığında çalışmanın ortaya koyduğu bakış açısı, bir eser veya metnin özgünlüğünü, herhangi bir amaç doğrultusunda o dili konuşanlara yönelik olarak üretilmiş, içeriği, konusu, zaman, mekân, kişiler örüntüsü yönüyle değişime uğramamış bir özellik olarak tanımlamaktadır. Bu nedenle bir metinde yukarıda sayılan esaslara müdahale edilmeden dil bilgisel, sözcüksel ve şekilsel değişiklikler ile birlikte ana metnin işlevi üzerinde yoğunlaşarak metin, hedef kitle için hazırlanmış yeni bir metne uyarlanmış olmaktadır.

Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi

Dil öğretiminin tarihi gelişimine bakıldığında pek çok yöntem ve tekniğin kullanıldığını hatta bazı ülkelerin buna ilişkin dil politikaları geliştirdiğini görmekteyiz. Avrupa Konseyi üye ülkeler arasında geniş kapsamlı bir birlik sağlamak ve bunu kültürel alanda ortak adımlarla gerçekleştirme amacıyla bir dil politikası oluşturmuştur. Çerçeve, Avrupa ülkelerinde hedef dillere yönelik öğretim programlarının, sınav ve ders kitaplarının vb. hazırlanması için temel oluşturur. Dil öğrenenlerin, bu dilde iletişimsel gereksinimlerini karşılamak için neler yapmalarını ve öğrenmeleri gerektiğini, iletişimsel açıdan başarılı olabilmeleri için hangi bilgi ve yeterliklerini geliştirmeleri gerektiğini kapsamlı olarak betimler (AOÖÇ, 2012:11).

Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesine göre dil öğrenenler sahip oldukları dil yeterliklerine göre A1-A2 (Temel Düzey), B1-B2 (Orta Düzey) ve C1-C2 (İleri Düzey) olmak üzere basamaklara ayrılmıştır. Her bir dil yeterlik düzeyi için açık, net ve anlaşılır özellikler belirlenmiştir.

> Avrupa'yla bütünleşme sürecinde Türkiye'ye ve Türkçeye olan ilgi giderek artmaktadır. Yabancı dil Türkçenin öğretimi, bilişim çağı olarak nitelenen yüzyılımızda bir ihtiyaçtan kaynaklanmaktadır. Avrupa Topluluğunun dil politikasına göre Türkçe, dünyadan Avrupa'ya gelenlerin konuştuğu 5 ana dil içinde 3. sırada yer almaktadır. Bu sınıflamaya göre Türkçe de öğretilmesi için Avrupa Konseyince desteklenen diller arasında bulunmaktadır. Dolayısıyla bu olasılık Türkçenin dünya dili olabilmesi için bir şans kapısı olarak kullanılmalıdır ve bu fırsatlardan yararlanılmalıdır (Nurlu, 2013a, s.1164).

A2 Seviyesi Okuma Kazanımları

Yazınsal metinlerin uyarlama sürecinde Ortak Başvuru Metnindeki seviye kazanımları, hedef kitleye uygun uyarlama yapabilme açısından son derece önemlidir. Öğrenci kendisinde var olan ve sonradan kazandığı bilgi ve tecrübeyi dil öğretiminde de kullanması gerekir. Başlangıç seviyesi öğrencisi açısından edebi haz alma veya gerçek hayat hakkında bilimsel yazılar ile haberleri takip etmeleri güç olacağından orta seviyeden başlanarak özgün metinler aracılığı ile dilde yetkinlik kazanmaları sağlanmalıdır. A2 seviyesi öğrencisi için hedef; dilde başarma olgusunu oluşturmak, kelimelerin bütünselliği ile karşı karşıya bırakmak ve anlaşılabilir mesaj içeren konu bütünselliği sağlamaktır. Okuma kazanımları, temel düzey olan A1-A2 seviyesi esas alınarak aşağıda tablolar halinde gösterilmiştir.

Tablo 1

Ortak Yetenek Düzeyleri- Bütüncül Basamak

Temel Düzey Kullanıcı	A2	Tek cümleleri ve doğrudan öncelik alanlarıyla (söz gelimi yalın ve kişisel bilgiler ve aile bilgileri, alışverişler, yakın çevre, iş) ilişkili olarak sıklıkla kullanılan deyimleri anlayabilir. Bildik ve alışılagelen konular üzerinde yalnızca yalın ve dolaysız bilgi alışverişini gerektiren basit ve bildik etkinlikler çerçevesinde iletişim kurabilir. Eğitimini, dolaysız çevresini yalın yollardan betimleyebilir ve dolaysız gereksinimlerine denk düşen konuları anlatabilir.
	Al	Sıradan ve gündelik deyişlerle somut gereksinimleri karşılamayı hedefleyen son derece yalın ifadeleri anlayabilir ve kullanabilir. Kendini veya bir başkasnıı tanıtabilir ve bir kişiye, kendisiyle ilgili sorular- Örneğin oturduğu yer, ilişkileri, sahip olduğu şeyler, vb. üzerine- aynı türden sorulara yanıt verebilir. Eğer kendisiyle konuşan kişi yavaş yavaş ve tane tane kendisine yardımcı olacak biçimde konuşuyorsa, basit bir biçimde iletişim kurabilir.

Not: 1-13. Tablolar MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Çeviri Komisyonu (2009). *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Öğrenme-Öğretme-Değerlendirme.* Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı kaynağından alınmıştır.

Tablo 2

Ortak Yetenek Düzeyleri- Öz değerlendirme Çizelgesi

Beceri	A1	A2	B1
Okuma	Bildik isimleri, sözcükleri ve çok basit, söz gelimi ilanlarda, afişlerde ya da kataloglarda yer alan cümleleri anlayabilirim.	Kısa ve çok yalın metinleri okuyabilirim. Reklam, prospektüs, menü ve tarife gibi gündelik belgelerde öngörülen özel bir bilgiyi bulabilir kısa ve yalın kişisel mektupları anlayabilirim.	Temelde gündelik ya da mesleğime ilişkin bir dilde kaleme alınmış metinleri anlayabilirim. Olaylara ilişkin betimlemeleri, duyguların betimini ve kişisel mektuplarda yer alan dilekleri anlayabilirim.

Tablolarda da görüldüğü üzere temel seviye kullanıcılarından edebi haz almaları veya bağlamlandırılmış metinlerin çözümlenmesi istenmemektedir. Temel amaç anlama ve basit olarak günlük ihtiyaçları karşılayabilmektir.

Tablo 3

Genel Okuduğunu Anlama

A1	İfadeleri teker teker, bildik isimleri, sözcükleri ve temel ibareleri seçerek ve gerektiğinde tekrar okuyarak çok kısa, basit metinleri anlayabilir.
A2	Çok fazla tekerrür eden günlük veya iş ile ilgili dilden oluşan somut türdeki bildik hususlardaki kısa, basit metinleri anlayabilir. Bir kısım uluslararası paylaşılan ortak sözcükler dâhil, sıkça tekerrür eden sözcükleri içeren çok kısa, basit metinleri anlayabilir.

Okuma metninde yer alan aynı kavramsal çerçeveye ait kelimelerin varlığı ile basit yüklem zamanlarının kullanıldığı metinler, anlamayı kolaylaştıracağından öğrencinin dil yetisini artıracaktır.

Tablo 4

Yazışmaları Okuma

A1	Kartpostallardaki kısa, basit iletileri okuyabilir.
A2	Bildik konular hakkındaki basit türden rutin mektupları ve faksları (soruşturmaları, siparişleri, teyit mektupları vs.) anlayabilir. Kısa basit kişisel mektupları anlayabilir

Tablo 5

Yönlendirme için Okuma

A1	En genel güncel durumlar hakkındaki tanıdık isimleri, sözcükleri ve çok basit ifadeleri tanıyabilir.
A2	Reklamlar, prospektüsler, menüler, referans listeleri ve zaman çizelgeleri gibi basit günlük malzemelerdeki özel tahmin edilebilir bilgileri bulabilir. Listelerdeki belirli bilgilerin yerini bulabilir ve gerekli bilgiyi ayırt edebilir (örn. bir tamirci ya da pazarlamacı bulmak için 'Sarı Sayfaları' kullanmak). Her günkü işaretleri ve ilanları anlayabilir: sokaklarda, restoranlarda, tren istasyonlarında gibi kamuya açık alanlarda; işyerlerinde de yönler, talimatlar, tehlike uyarıları gibi.

Tablo 6

Bilgi ve Tartışma için Okuma

A1	Özellikle görsel destek var ise daha basit bilgi içerikli malzeme ve kısa basit tanımların içeriği hakkında bir fikir edinebilir.
A2	Mektuplar, broşürler ve olayları anlatan kısa gazete makaleleri gibi karşılaştığı daha basit yazılı malzemelerde verilen belirli bilgileri tanıyabilir.

Tablo 7

Talimatları Okuma

A1	Kısa, basit talimatları takip edebilir (Örneğin: x noktasından y noktasına gitmek)
A2	Basit bir dille ifade edildiğinde örneğin, güvenlik kurallarını anlayabilir. Günlük yaşamda karşılaşılan telefonlar gibi aletlerin kullanım kılavuzlarını anlayabilir.

Tablo 8

İpuçlarını Tanımak ve Çıkarımda Bulunmak

A1	Betimleyici yok
A2	Bağlamdaki bilinmeyen sözcüklerin olası anlamlarına varmak için somut biçimdeki günlük konular hakkındaki kısa metinlerin ve sözcelerin genel anlamı hakkında fikir edinebilir.

Öğrencinin okuma becerisi geliştikçe sözcük hazinesi, bilgi havuzu, yorumlama kabiliyeti, anlatım gücü ve çıkarım yapabilme yetisi gelişecektir. Bu yüzden temel seviyede esas olan öğrencinin anlamasını sağlamak için kazanımlara uygun metinlerle çokça karşılaştırmak gerekmektedir.

Tablo 9

Sözcük Düzeyleri

A1	Belirli somut durumlar için sözcük ve söz öbeklerinden oluşan temel sözcük bilgisine sahiptir.
A2	Bilinen durum ve konuları içeren günlük görüşmeleri yapabilecek yeterli sözcük dağarcığına sahiptir. Temel iletişimsel gereksinimleri ifade edecek yeterli sözcük dağarcığına sahiptir. Basit günlük gereksinimler için yeterli sözcük dağarcığına sahiptir.

Tablo 10

Dil Bilgisel Doğruluk

A1	Sadece birkaç basit dil bilgisel yapıyı ve öğrenilmiş tümce kalıplarını sınırlı kontrol eder.
A2	Bazı basit yapıları doğru kullanır, ancak hala sistematik olarak temel hatalar yapar. Örneğin, zamanları karıştırır, yine de çoğunlukla söylemek istediği şey açıktır.

Tablo 11

Ortak Yetenek Düzeyleri- İpuçlarını tanımak ve çıkarımda bulunmak

A1	Betimleyici yok
A2	Bağlamdaki bilinmeyen sözcüklerin olası anlamlarına varmak için somut biçimdeki günlük konular hakkındaki kısa metinlerin ve sözcüklerin genel anlamı hakkında fikir edinebilir.

"Uyarlama sürecinde özgün metnin hedef seviyeye göre değiştirimi yapılırken, sözcüklerin ve dil bilgisi kazanımlarının hedef seviyenin önceki bilgileri içerisinde yer alması gerekmektedir. Çünkü öğrenci karşılaştığı kelime ve dil yapılarını bilmiyorsa anlama süreci karmaşık hale gelir ve zorlaşır. Bu sebeple doğru dil yapılarının yanı sıra belirli bir planda öğretilmesi istenen seviyelere uygun kelimelerin de metinde var olması, anlama sürecini hızlandıracağından dil öğrenimini pekiştirme ve kolaylaştırma görevi üstlenebilir. Öğretilmek istenen yapı veya kelimeler varsa bu az bilinmeyenli yapı içerisinde öğrenciye sunularak, bu yapıların veya sözcüklerin sezdirme, çıkarımda bulunma ve tahmin yürütme yolları ile anlama ulaşılması kolaylaştırılabilir" (Kutlu, 2015, s. 15).

Tablo 12

Okuma Öz Değerlendirme İfadeleri

AOBM Düzeyi	OKUMA
A1	*Basit bilgilendirici metinleri ve kısa basit betimlemelerin genel fikrini, özellikle de metni açıklayıcı resim içeriyorlarsa, anlayabilirim.
	*Kolay isimleri, sözcükleri ve temel kalıpları bir araya getirerek, örneğin tekrar tekrar metnin bölümlerini okuyarak, çok kısa ve basit metinleri anlayabilirim.
	*Kısa, basit yazılı talimatları, özellikle resim içeriyorlarsa, takip edebilirim. Günlük durumlarla ilgili basit duyurulardaki tanıdık isim, sözcükleri ve çok basit kalıpları fark edebilirim. Örneğin posta kartlarındaki gibi kısa, basit iletileri anlayabilirim.
A2	*Günlük hayatta geçen sıradan sözcükleri ve ortak uluslararası sözcükleri içeren kısa, basit metinleri anlayabilirim.
	*Günlük dille yazılmış kısa ve basit yazılı metinleri anlayabilirim.
	*İşimle ilgili kısa, basit metinleri anlayabilirim.
	*Reklamlar, broşürler, menüler ve tarifeler gibi basit günlük yazılı materyallerdeki açık bilgiyi bulabilirim.
	*Mektuplar, broşürler ve olayları betimleyen kısa gazete makaleleri gibi basit yazılı materyallerdeki açık bilgiyi bulabilirim.
	*Kısa, basit kişisel mektupları anlayabilirim.
	*Bildik konularda standart rutin mektup ve faksları anlayabilirim.
	*Günlük hayatta karşılaşılan araç gereçlerin üzerindeki, örneğin ankesörlü telefonlardaki, basit talimatları anlayabilirim.
	*Sokak, lokanta, tren istasyonları ve işyerleri gibi halka açık yerlerdeki günlük işaret ve duyuruları anlayabilirim.

Dil öğretiminde yardımcı okuma kitapları ve metin kullanımı gibi okumayı geliştirici gereçlerin oluşturulması/uyarlanması sırasında tabloda da belirtilen temel nokta öğrencinin bilgi havuzundan yararlanacak şekilde pekiştirmeler ve görevlerin verilmesidir. Bilindik dil yapıları, sözcük hazinesi kullanarak az bilinmeyenli metinler içerisinde öğretilmesi istenen hususlar rahatlıkla verilebilir.

Tablo 13

Tavsiye Niteliğinde Dönüt Bölümünde Kullanılan Kapsamlı Betimsel Ölçekler

	A1	**A2**
Anladığım Metin Türleri	Çok kısa, basit metinler, kısa basit betimlemeler, özellikle de resim içerenler. Kısa ve basit yazılmış talimatlar, örneğin, kısa, basit posta kartları ve basit ilanlar.	Bilinen somut konularla ilgili metinler. Kısa, basit metinler, örneğin, rutin kişisel ve iş mektupları, belgegeçerler, günlük işaret ve ilanlar, Sarı Sayfalar ve reklamlar.
Anladıklarım	Kolay isimler, sözcükler, temel kalıplar.	Kısa basit metinleri anlarım. Basit günlük metinlerde ayrıntı bulurum.
Durum ve Sınırlılıklar	Her defasında tek bir kalıp, metnin bölümünü tekrar okuma	Çoğunlukla basit günlük dili ve mesleki dili ile sınırlı

"Temel seviye kullanıcısı, dil yetilerini geliştirmek için hedef dile ait girdilere ihtiyaç duyacaktır. Bu girdiler, anlama becerilerinin başlangıçtan itibaren uygun bağlamlarda ve basit seviyelerde kullanılması ile anlam kazanacaktır. Söz konusu okuma becerisi de anlamayı artıran ve dil yetisini ilerletmede yardımcı olacak en temel girdi kazanımlarına sahip beceridir. Bu sebeple kullanıcı seviyesi dikkate alınarak, doğru dilsel yapı ve kelime varlığı kullanmak dil öğretiminin başarıya ulaşmasında büyük paya sahibidir" (Kutlu, 2015, s. 17).

"Çerçeve metninde yer alan okuma becerisi kazanımlarının, uyarlama çalışmalarında dikkate alınmasının yanı sıra öğrencinin dili öğrenmeye olan inancı ve isteği de bir o kadar önem taşımaktadır. Güdülenme dil öğretiminin en önemli hususları arasındadır. Öğrencinin dile olan ilgisi, isteği ve merakı gibi hususlar öğrenim sürecini ve sonucunu doğrudan etkilemektedir. Güdülenme bazen öğrencinin beklentileri sonucu ve çoğunlukla dış etkenler ile ortaya çıkarken bazen de herhangi bir zorlama ve beklenti olmadan tamamen kişisel gelişim ve nitelikli olma isteği ile ortaya çıkmaktadır. Bu iki hususun öğretmen

tarafından bilinerek öğrencinin beklentilerine uygun bir stratejinin oluşturulması faydalı olacaktır" (Kutlu, 2015, s. 17).

Metin Uyarlama Yaklaşımları

Dil öğretim sürecinde etkin bir malzeme olarak kullanılan metinler, türü ve dil yapısı bakımından öğrencilerin seviyesine uygun olmalıdır. Her metin doğrudan yabancı dil öğretiminde kullanılamaz. Bir metin ana dili okurları için bir alanda yazılmış en iyi eser dahi olsa o metni olduğu gibi kullanmak yabancı dil öğretimi sürecinde faydadan çok zarar verebilir. Bu nedenle öğrencilerin dil düzeylerine uygun bir metin kullanmak için dil yeterliliklerini barındıran düzeye uygun bir metin üretmek (kurmaca metin) yahut özgün (otantik) bir metni dilsel ve anlamsal uyarlamalar ile düzeye uygun hale getirmek gerekir. Kurmaca metinler, öğretici tarafından, bir derste veya bir konuda öğretilecek dil bilgisi yapılarını ve sözcük havuzunu barındıran metinlerdir. Bu metinler çok kısıtlı bir düzlemde ele alındığından dilin işlevsel ve bağlamsal özelliklerini yeterince barındırmamaktadır. Özgün metinler ise bu noktada daha zengin bir yapı ve anlam bütünlüğü yüksek bir içerik sunduğundan öğrencinin sözcük bilgisini, dilsel kullanım ilişkilerini ve hedef dile ait kültürel unsurları tanımasını ve bütün olarak dile hâkim olabilmesinin önünü açan malzemelerdir.

Ancak bu özgün metinlerin olduğu gibi kullanılması özellikle temel düzey öğrencileri için anlamayı güçleştirebilmektedir. Bu nedenle temel düzeyde özgün metinlerin öğrencilerin seviyesine uygun hale getirilerek kullanılması gerekmektedir.

Metin uyarlama, dil öğretiminde öğrencilerin hedef dile ait bir metni daha iyi anlamalarını sağlamak amacıyla yapılan söz dizimsel ve sözcüksel değiştirimlerdir (Ellis, Hill ve Young'dan aktaran Bölükbaş, 2015).

Metin uyarlama süreci genişletme ve sadeleştirme olarak ikiye ayrılır. Metin sadeleştirme, yapısal ve sezgisel olarak iki yaklaşım üzerinden incelenebilir (Allen'den aktaran Bölükbaş, 2015). Yapısal yaklaşıma göre sadeleştirilmiş metin hazırlanırken öğrencinin her bir dil seviyesinde bilmesi gereken sözcükler ve dilsel yapılar listelenir ve bu listeler dikkate alınarak sadeleştirme gerçekleştirilir (Nunan'dan aktaran Bölükbaş, 2015).

Sezgisel yaklaşıma göre, metin sadeleştirmesi sürecini yöneten kişiler kendilerini dil öğretmeni veya dil öğrencisi olarak düşünerek, onların başlangıçtan itibaren hangi sözcük ve yapıları bilmeleri gerektiğinin kararını sezgisel (öğrenme geçmişi, deneyimler, deneme

yanılma yoluyla edinilen bilgiler vs.) olarak verirler ve sadeleştirme sürecini buna göre gerçekleştirirler (Allen, Crosley, Allen ve McNamara'dan aktaran Bölükbaş, 2015).

Dil öğretiminde okuma ile güdülenme arasındaki ilişki de son derece önemlidir. Öğrencinin okuyacağı öykünün türü hakkında ön yargısının olmaması, ilgi alanına girmesi ve o öyküden bir şeyler kazanabileceği düşüncesinin oluşması güdülenmeyi doğrudan etkilemektedir. "Öğrencinin okuyacağı metnin seviyesine uygun olması, başarma-başaramama hislerini etkileyeceği için mutlaka seviyesine uygun metinlerle karşılaşması gerekmektedir. Ancak hikâye veya metnin öğrenci seviyesinin altında olması veya kolay olması da öğrenciyi olumsuz etkileyecektir. Bu nedenle temel seviyede bilinmeyenlerin az olduğu, hedef kazanımların metnin içinde yer aldığı ve okuyucunun önceki bilgilerini kullanarak anlamasını sağlayacağı metinler seçmek uygun olacaktır" (Kutlu, 2015, s. 17).

> Crossley vd. (2012: 91) metin uyarlamanın üç türünden biri olarak ele aldığımız sadeleştirme işleminin uygulanma sürecinde metin yazarlarının iki seçeneğe sahip olduğunu belirtmiştir: yapısal yaklaşım ve sezgisel yaklaşım. Yapısal yaklaşımda, kapsamlı okuma vasıtasıyla ilerleyen öğrenicilerin dil edinimlerini hedefleyen derecelendirilmiş okuyucu planları bulunur. Yapısal yaklaşım altında sınıflandırılan bir diğer yaklaşım ise geleneksel okunabilirlik formüllerinin kullanımı ile metin sadeleştirmedir. Geleneksel okunabilirlik formülleri, tümce uzunluğu ve sözcük uzunluğuna dayanan metin okunabilirliğini ölçen basit algoritmalardır. Bunlar anadildeki metinlerin okunabilirliğini tahmin etmede başarılı bulunsalar da anlaşılabilirliğin zayıf göstergesinden söylem araştırmacıları tarafından geniş ölçüde eleştirilmiştir. İkinci dilde metin sadeleştirmede sezgisel yaklaşımlar da yaygındır. Başvurabileceği yapı ve sözcük listeleri olduğu halde yapısal yaklaşımı takip eden çoğu yazar hala sezgilerine güvendiklerini bildirirler. Sezgisel yaklaşım altında dil öğrenicisi ya da materyali düzenleyen kişi vb. rehberliğindeki sadeleştirme sürecinde yazarın bir dil öğreticisi olarak deneyimleri yazara, belli bir düzeydeki öğrenicilerin ne anlayabileceği konusunda kendi öznel yaklaşımlarına güvenmesine izin verir. Ancak sezgisel yaklaşımın doğası gereği, bir grup yazarın sadeleştirme yöntemleri bir diğer gruba göre farklılık göstermesine neden olabilir. Yazarların sezgisel metin sadeleştirilme sürecinde bu yaklaşımın olumlu ve olumsuz olası sonuçlarının farkında olması, dikkatli bir şekilde odaklanması ve özenle gerçekleştirmesi önem taşır (Crossley ve diğerlerinden aktaran Kınay, 2015, s. 67)

Bir metnin okuyucuların seviyesine uygun hale getirilmesi için yaygın olarak kullanılan en temel yöntem deneyim ve mesleki sezgiye dayanarak işletilmektedir.

> Sezgisel yaklaşımlar, ikinci dil metinlerini sadeleştirmede çok yaygındır. Yazarın sezgileri bir metni neyin daha okunabilir yapacağı hakkındaki kişisel inanış ve basit önsezilerden etkilenir (Lotherington-Wolosyzn, 1993). Sezgisel bir yaklaşım altında bir dil öğreticisi, dil öğrenicisi, araç gereç yazıcı vb. rehberliğindeki sadeleştirme süreci, yazarın kendi deneyimlerine, öğrenicilerin hangi düzeyde neyi anlayabileceğine dair kendi öznel yaklaşımlarına güvenmesine izin vermektedir (Allen, 2009). Başvurulacak sözcük ve yapı listeleri olduğu halde çoğu yazar, kendi sezgilerine güvenmektedir (Young, 1999). Yapısalcı yaklaşımla kıyaslandığında Simensen"ın çalışması, Young (1999), Blau (1980) ve Carrell (1987) de şu kanıtı sağlamaktadır: Sadeleştirme konusundaki sezgisel yaklaşımların aşırı yaygın tek yaklaşım olmamakla birlikte ikinci dildeki metinlerin sadeleştirmesinde belki de en yaygın strateji olarak görülmektedir (Crossley, Allen ve diğerlerinden aktaran Bakan, 2012, s. 62).

Metinsellik Ölçütleri

Sözcükler sözlük anlamlarından sıyrılarak bağ kurduğu diğer sözcük ve dizgelerle birlikte yeni bir bağlam alanına girerler. Tek başlarına bir anlamları vardır ancak ifade yeteneğini kazanmaları için cümle birliği içerisinde yer almalıdırlar. Zira cümle, duygu ve düşünceyi, olay ve durumları, işleri, istek ve arzuları anlatmaya en yeterli unsurdur. Bir metnin anlaşılır olması da sözcüklerin bilinirliğinin yanı sıra, cümlelerin de o metinde üstlendikleri anlam alanları ve içinde bulundukları yapının tamamı ile ilgilidir.

Sözcükler, anlam alanları kurarak cümleleri, oradan da bağlam birliktelikleri kurarak metinleri oluştururlar. Ancak metne baktığınızda çoğu sözcüğün anlam alanından sıyrılmış olduğunu görürüz. Bu nedenle de bir metin, kendini oluşturan sözcük ve cümlelerin anlamlarından daha farklı bir bütün olarak karşımıza çıkmaktadır. Cümleler bir metnin konusunu ve vermek istediği mesajı iletmek için tek başlarına yetersiz görülmüştür. Bu noktada da cümlelerin metinsel ilişki içerisinde üstlendikleri görevi bütüncül olarak incelemek ve anlama ulaşmak adına metnin incelenmesine gerek duyulmuştur.

Yabancı dil öğrencisi, bir metinle karşılaştığında o metinde yer alan tekil sözcüklerin çoğunun anlamını bilmesi bazen yeterli olmayabilir. Bu durum metnin oluşmasına katkı sağlayan dil dışı ögelerin de önemli olduğunu göstermektedir. Yazarın bakış açısı ve sosyokültürel yansımalarının metinde yer almasının yanı sıra okuyucunun demografik yapısının ve dünya bilgisinin metnin anlaşılması üzerinde etkisi olduğu bilinmektedir. Dil öğretimi, esasen bir iletişim becerisi kazandırma ve hedef dil dünyasını anlamaya yönelik birikim oluşturmak amacındadır. Bu beceri ve birikimin kazandırılması için en etkili yollardan biri de yukarıda sayılan tüm hususları içinde barındıran metinler, öyküler ve yardımcı okuma kitaplarının dil öğretiminde kullanılmasıdır. Bu çalışmada metindilbilim ilkeleri ışığında sadece öykü çözümlemesi yapılmayacak yabancı dil eğitimi için uyarlama çalışmalarının gerekliliği ve uyarlamanın bilimsel tabanına ulaşmak adına çözüm üretilmeye çalışılacaktır.

Bir sıralı dizgeyi metin yapan, diğer dil birimlerinden ayıran ve o dizgeleri bir araya getirerek metnin inşa edilmesinde gerekli olan ölçütler vardır. Cümlelerin metin olabilmesi için birbirleriyle "bağlaşıklık", "bağdaşıklık" ölçütlerine göre bağlanarak dil ve anlam bütünlüğü oluşturması, belli bir 'amaç' için üretilmiş olması, 'kabul edilebilirlik', "bilgisellik", "durumsallık" ve "metinlerarasılık" gibi ölçütlere sahip olması, başı ve sonu

kesin çizgilerle belirlenmiş yazılı ya da sözlü bir dilsel ürün olması gerekir (Beaugrande ve Dressler'den aktaran Torusdağ, 2015, s. 19). Bağlaşıklık ve bağdaşıklık ölçütleri dil bilgisel ve anlamsal bütünlüğü ortaya koyması bakımından metin uyarlama çalışmalarının temelini oluşturmakta, yukarıda anılan diğer ölçütler ise metin dışı bağlamsal yönleri güçlendiren ögeler olarak yer almaktadır. Metin dışı ölçütlere yabancı dil öğrencisinin okuma becerisini geliştirmek adına yapılacak uyarlama çalışmaları yerine ana dili okuyucuları için yapılan çözümlemelerde yer vermek daha faydalı olabilir. Yabancı dil öğrenen öğrenicilerin, karşılaştıkları metinleri anlamlandırmaları için sözcük, cümle ve metnin yapısal ve anlamsal ilişkilerini görebilmeleri gerekmektedir. Bu durum temel ve orta seviyede yer alan yabancı bir öğrenci için pek mümkün olmayabilir. İşte bu noktada, öğrencinin metni anlaması ve gerekli dilsel kazanımları edinebilmesi için hedef seviyeye uygun ve metindilbilimsel ölçütlere dayalı uyarlamalar önem kazanmaktadır. Bu çalışmada metin içi unsurları ele alan bağlaşıklık ve bağdaşıklık ölçütleri çerçevesinde uyarlama yapılacak, metin dışı ölçütler uyarlama çalışmaları dışında bırakılacaktır.

Bağdaşıklık

Günay (2013), bağdaşıklık için şöyle söylemiştir: "Bir metni tutarlılığı bakımından incelemek, üstyapı olarak genel metin çerçevesinde, metnin tümünü anlamsal olarak değerlendirmek demektir." (s. 118). Yavuz (2001), bağdaşıklığı, "kavramsal süreklilik (anlatımın kavramlar arasında kurduğu nedensellik, karşıtlık gibi anlambilimsel bağların kendi içinde tutarlı bir bütün oluşturması) olarak açıklanan işlemlerin oluşturduğu bütün" olarak tanımlamaktadır (s. 20). Bağdaşıklık, somut olarak belli olmayan ancak yorumlama ile ortaya çıkarılarak metnin verdiği mesaja ulaşmak için gerekli ölçüttür. "Bağdaşıklık, her cümlenin yorumunun diğer cümlenin yorumlarıyla ilişkilendirilerek yapılması üzerine dayanan, söylemin anlamsal bir özelliğidir (Dijk'ten aktaran Dilidüzgün, 2008, s. 32). Metin, onu oluşturan sözcük ve cümlelerin anlamlarının birleşerek tek bir anlamı göstermesidir. Her cümle, mantıksal bir sıra içerisinde diğer cümlelerin anlamlarıyla bütünleşerek tek bir hüküm içeren metni ortaya çıkarır. Bir metnin oluşturulması sürecinin ilk adımı o metinde verilecek mesaj ve anlatılacak konunun düşünsel olarak ortaya konmasıdır. Bu mesaj ve konunun hedef kitleye ulaşması sürecinde ise dil bilgisel kodlamalar devreye girer. Bağdaşıklık, metinde ulaşılacak sonucun mantıklı ve tutarlı biçimde sunulmasını sağlar.

Günay'a göre (2013),

> Metnin tutarlı olması, ögelerin çizgisel gelişimi içinde izlek, kişi, yer ya da olay bakımından yinelenmesi ve temel bir izlek çerçevesinde gelişmesi gerekmektedir. (...) Metinde kişi, olay, durum gibi konuların, farklı biçimde yinelenmesi, önceden kullanılan ya da sonradan kullanılacak metin içi ögelere gönderimde bulunması anlatımı zenginleştirir. Bu, okuyucunun metinde geçen şeyleri anlamasını ve kişi, olay ya da durum arasında ilişki kurmasını sağlar (s. 120).

Dil öğrenen bir öğrenci, bir metne neden ihtiyaç duymaktadır sorusuna verilecek cevap bağdaşıklık ve bağlaşıklık ölçütleriyle doğrudan ilgilidir. Çünkü bir öğrencinin hedef dile ait anlam ve kavram dünyasına adımını atması için en temel ve özel malzeme metinlerdir. Metinler bir konuyu veya mesajı bir mantık çerçevesinde tutarlı biçimde okuyucusuna ulaştırır. Metindeki her parça anlamı güçlendiren ve bütüne katkı sağlayan bir mesaj durumundadır. Öğrenci bu parçalardan yola çıkarak metni anlamlandıracak böylece sözcüklerin ve cümlelerin ilettiği mesaja ulaşabilecektir. "Bir metnin tutarlı olması, metindeki her yeni bilginin öncekilerle bağıntılı olması ve önceki bilgilere katkı yapması ile gerçekleşir." (Günay, 2013, s.121). Örneğin, Türkçe öğrenen yabancı bir öğrenci okuduğu bir metindeki karakteri tanımak ve onun fiziksel özelliklerini anlamak için uğraşacaktır. Metinde o karakterin tanıtıldığı bir anda karakterden bağımsız birinin tanıtılmaya başlanması metni tutarsız ve akış sıralamasının bozulmasına sebep olacağı gibi bağdaşık olmayan bu metni öğrencinin de anlamlandırması zorlaşacaktır. Metinlerde çoğu zaman çok anlamlılıkla da karşılaşmak mümkün olmaktadır. Bu durum yabancı bir öğrenci için oldukça can sıkıcı olabilir. Dilidüzgün'e göre (2008), "Metin tek başına hiçbir anlam ifade etmez ya da bir metin herkes için aynı anlama gelmez; metin kişinin dünya bilgisi ile metnin içerdiği bilgi arasındaki etkileşimle bir anlam kazanır" (s. 33). Anadili okuru için metinde yer alan çağrışımların ve mesajların ne şekilde verildiği art alan bilgisi ile kavranabilecekken hedef dille henüz yeni tanışmış ve öğrenme sürecinde olan bir öğrenci için bu tür anlam bağlantıları ve çağrışımları anlama olasılıkları oldukça düşüktür. Anadili okurları için hazırlanmış metinler dilin gerçek dünyasından ve kavram alanından kesitler yüklüdür. Bu büyük hazinenin metindilbilimsel ölçütler çerçevesinde hedef dil seviyesine uygun hale getirmek elbette öğrencinin dil ile girdiği etkileşimi güçlendirecek, sözcüklerin bağlamsal özelliklerini kavramalarını kolaylaştıracak, ayrıca metinde yer alan çok anlamlılığı da ortadan kaldırarak metnin uyarlanması ile birlikte mantıksal ve tutarlı bir çerçevede dil eğitiminde kullanılması kolaylaşacaktır.

Günay'a göre (2013), bir metindeki tutarlılığı incelemek için metnin şu yanlarına dikkat edilmelidir:

1. Metnin tutarlı olması, ögelerin çizgisel gelişimi içinde izlek, kişi, yer ya da olay bakımından yinelenmesi ve temel izlek çerçevesinde gelişmesi gerekmektedir.
2. Bir metnin tutarlı olması, her yeni bilginin öncekilerle ilintili, bağıntılı olması ve önceki bilgilere katkı yapması ile gerçekleşir.
3. Metnin tutarlı olması için iyi bir düzenleme biçimi olmalıdır. Metne yerleştirilecek betimlemeler metinden ayrı olmamalı, tersine metinle doğrudan ilişkili ve yerli yerinde olmalıdır.
4. Bir metnin tutarlı olması, söylenmek istenilen her şeyi anlatabilmek için gerekli olan şeylerin söylenmesi ile olur.
5. Bir metnin tutarlı olması anlamsal tutarlılığın olmasını gerektirir. Basta söylenilen bir şey, metnin sonunda tam karşıtı bir duruma dönüşmüşse burada anlamsal olarak tutarsızlık meydana gelir (s. 120-123).

Bağlaşıklık

Metni oluşturan cümlelerin ve söz gruplarının uyumlu birlikteliği sonucu oluşan tutarlılık ile bu cümlelerin dilsel uyum ve söz dizimi çerçevesinde de anlamı ortaya çıkaracak yapısal bütünlük kurmalarıyla bağlaşıklık sağlanmaktadır. "Bağlaşıklık, metindeki dilsel, dil bilgisel uyum, yani bütünlüktür ve dil bilgisel bağımlılık üzerine kuruludur." (Dilidüzgün, 2008, s. 31). Bir metni diğerlerinden ayıran en temel unsurlardan birisi cümlelerin bir araya getirilmesi esnasında kullanılan bağlaşıklık ölçütlerinin ne şekilde sağlandığı ile ilgilidir. Yazar metni oluştururken anlatacağı olayları ve durumları önce zihinsel kurgulamadan geçirir, kurguyu mantıksal bağlamda sunabilmek için doğru anlatımı ve cümleleri bir araya getirir, bu cümlelerin bir dizgi şeklinde zihinde kurgulanan konuyu ve düşünceyi sunabilmesi için ise dil bilgisel ölçütleri devreye sokarak metni oluşturur. Esasen bir metinde bağlaşık yapının kurgulanması durumu bağdaşıklığı ortaya çıkaran en önemli etmendir. Çünkü anlatımın doğru dilsel ögelerle iç içe geçmemesi o metnin akışını ve mantıksal sürecini bozacak bu durum da bağdaşıklığın kurulmasına zarar verecektir. Günay (2013)'a göre bağlaşıklık, bir yazının metin olmasını sağlayan metin içi ilişkileri kuran, dille ilgili özelliklerin tümünü belirtir (s. 72).

> Metinlerdeki kavramlar birbirlerine bağlıdır ve bu bağ, bağıntılar aracılığıyla kurulmaktadır. Dillerde bir kavramın birden çok kullanılış şekli olacağı için metin içinde kurulan bağıntılar, metin içinde kullanılan kavramın anlamını belirlemekte ve sınırlamaktadır. Diğer bir deyişle, kavram, bütün kullanım olasılıklarının toplamıdır ve okuyucu ancak bağıntılar yardımıyla kavramın metindeki kullanış şeklini saptayabilmektedir (Pakkan'dan aktaran Dilidüzgün, 2008, s. 34).

Özgün metinler, dil öğrencisi için o dilin anlam ve kavram dünyasına açılan birer kapıdır. Uyarlama çalışmaları da bu dünyanın dil öğrencisi için anlaşılır ve kavranabilir olmasına katkı sağlayacaktır. Ancak bu çalışmalar sezgisel ve deneyime dayalı olmaktan çok metindilbilimsel ölçütler çerçevesinde hedef seviyeye uygun hale getirilmelidir. Metindeki dilsel yapıların ve anlam bağıntılarının bağlaşıklık çerçevesinde gelişmesi, tutarlı ve

mantıklı bir bütün olarak korunması gerekir. "Bunu sağlamak için de "metnin bağlaşıklığını sağlayan bazı düzenekler kullanılır. Bu düzenekler biçimsel bütünlüğü gerçekleştirirken konunun belirginleşmesini ve gelişimini de sağlayarak tutarlı bir metin oluşturma ve çözümleme sürecinde metnin işlemcileri görevindedirler. Bir metin biçemsel karakteristiğini ve metinsellik özelliğini tümcelerin bir araya getiriliş şekilleriyle kazanır (Enkvist'ten aktaran Dilidüzgün, 2008, s. 31). Metindilbilim çalışmalarında bağlaşıklık olmadan da bağdaşıklığın sağlanabileceğine dair kimi görüşler mevcuttur.

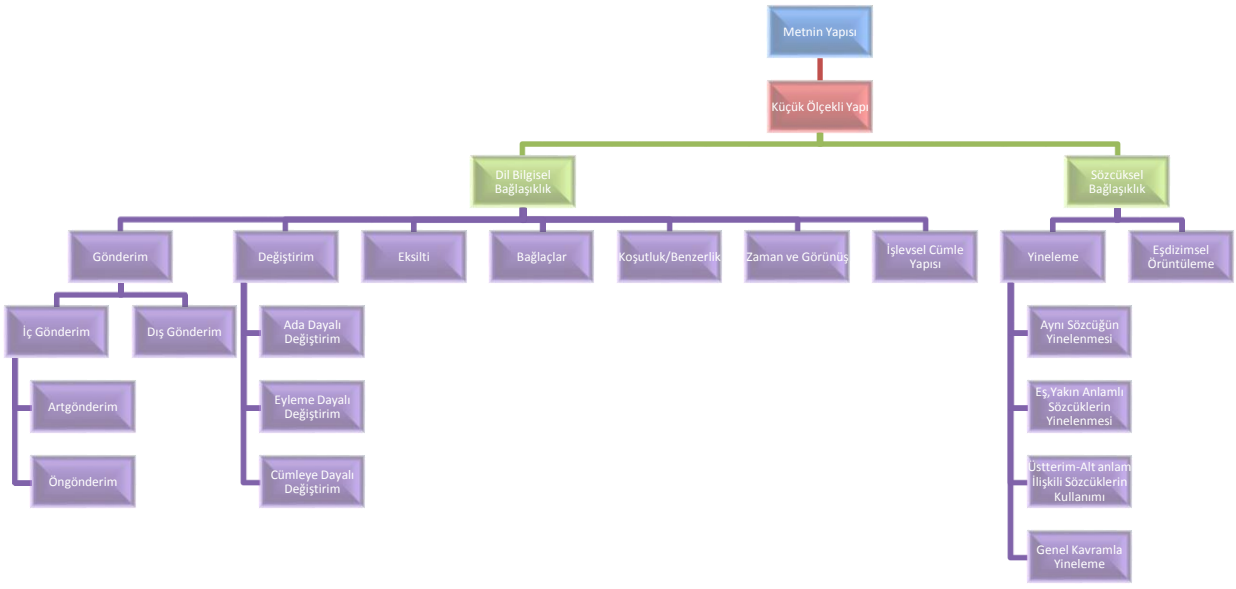
> … Metnin 'metin' olarak nitelendirilebilmesi için, içermesi gereken biçimsel özelliklerin belirlenmesi bir avantaj sağlamaz. "Metnin belirlenmesinde dil bilgisel bağlaşıklık zorunlu mudur?" ya da "Dil bilgisel bağlaşıklık metnin oluşmasını sağlayabilir mi?" gibi iki soruya yanıt aramıştır. 'A: Zil çalıyor. B: Banyo yapıyorum.' örneğini vererek, iki tümcenin aralarında hiçbir bağlaşıklık olmadığı halde, dünya bilgisinin desteğiyle iletişimi gerçekleştirici bir metin oluşturduklarını göstermiştir. Anlamsal ilişkilerin tam olarak sağlandığı durumlarda, böyle bir bağdaşıklığın zorunlu olmadığını vurgulamıştır. Dinleyici ve okuyucunun 'metin' olarak değerlendirdiği her şey metindir (Brown ve Yule'den aktaran Dilidüzgün, 2008, s. 32).

Her ne kadar farklı uzmanlarca bağdaşıklık için bağlaşıklığın gerekli olmadığı ifade edilse de dil öğretimi malzemesi olarak kullanılacak metinlerde bu gereklilik aranmaktadır. Bir metinde bağlaşıklık unsurları belirgin değilse o metni anlamak için ana dili okuyucusunun art alan bilgisi, kültür ve dünya görüşünü kullanması gerekir. Nitekim yabancı bir öğrenci tüm bu destekleyici unsurlardan mahrum olarak metinle karşılaşacaktır. Bu noktada hedef dili öğrenmeye çalışanlara rehber olacak en temel unsur bağlaşıklık ölçütleridir. Zira bağlaşıklık ölçütleri sözcük ve cümlelerin nedenselliği, hükmü, mesajı ortaya çıkmaktadır. Öğrencinin dilsel ögelerin bağıntılarını keşfetmesini sağlar, bununla birlikte metinden asıl elde etmesi gereken anlaşılabilir mesaj ortaya çıkacaktır. Tüm bu durumlar ışığında söyleyebiliriz ki ana dili okurları için bağlaşıklık olmadan da metnin anlam dünyası çözümlenebilecekken yabancı dil öğrencisi için bağlaşıklık unsurlarının varlığı önem taşımaktadır.

Metnin Yapısı

Yabancı dil eğitiminde anlaşılabilir mesaj ve iletişimi sağlama yetisi temel hedeftir. Metinler de bu iki yönü kendinde barındıran yegâne araçtır. Dil öğrencisinin anlama becerisini edinmesine doğrudan katkı sağlayan metinler, sözcük bilgisini, dilsel bağlantıları, anlaşılır mesajı bünyesinde barındırdığı için geçmişten bugüne en çok kullanılan dil malzemesi olagelmiştir. Oluşturulmuş metinler çoğunlukla belirli bir yapıyı öğretme üzerine kurgulanmışken özgün metinler dile ait hemen hemen her yapı ve dizgeyi barındırması bakımından dil malzemesi olarak önem kazanmaktadır. Hedef dili öğrenmeye

çalışan bir öğrenci, metinler sayesinde sözcüklerin kavram alanlarını sezinlenmekte, metinde verilen mesajı anlamak adına kurulan bağlamı görmekte ve üretim yapabilmesi için gerekli olacak dil bilgisi yapılarının ilişkilerini algılayabilmektedir. Tüm bu kazanımların metinler aracılığıyla yabancı dil öğretiminde kullanılabilmesi için ise hedef seviye kazanımlarına uygun olmalı veya uygun hale getirilmelidir. Zira metin türlerinin çoğu ana dili okurları düşünülerek kurgulanmış ve üretilmektedir. Bu yönüyle hedef dile ait tüm zenginlikler metinde kendine yer bulmakta dilin dünyasından kesitler ile zihin dünyasını geliştirmektedir. Bu yetkinlikleri yabancı dil eğitiminde kullanmak istenildiğinde kimi düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır. Temel ve orta seviyede olan öğrencilerin bu metinlerin zenginliklerinden yararlanabilmesi için özgün metinler üzerinde metindilbilimsel ölçütler çerçevesinde yapılacak düzenlemelere ihtiyaç duyulabilir. Uyarlama çalışmalarımıza ışık tutacak metinsellik ölçütlerinden bağlaşıklık ve bağdaşıklık unsurları, aşağıdaki şemada belirtildiği gibi incelenecektir. Şunu belirtmek gerekir ki bu çalışma, bir metin çözümlemesinin yanı sıra bu çözümleme ışığında A2 seviyesi kazanımları çerçevesinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi için anlama ve okuma becerilerinin geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülen metin uyarlama çalışmasıdır. Metindilbilim ölçütlerinin uyarlama çalışmasına bilimsel temel kazandırması ve hedef dil seviyesine uygun bir uyarlama malzemesinin ortaya çıkması bu çalışmanın temel amacıdır.

Şekil 1. Metnin yapısı

Metnin Küçük Ölçekli Yapısı/Bağlaşıklık

Metinde yer alan dilsel yapı, metninde verilmek istenilen mesajın ve metinde işlenen konunun tüm yönleriyle okuyucuya aktarılmasında rol sahibidir. Bu durum ana dili okuyucusu için elzem bir durum olmasa da -söz gelimi ana dili okuru yapısal ve dilsel ögelerin açık ifadeleri ve simgeleri olmadan da dünya görüşü, art alan bilgisi ile metni anlamlandırabilir, sonraki okumaları ilişkilendirebilir- yabancı dil öğrenen bir öğrenci için anlama ulaşmada en önemli unsur haline gelmektedir. Dil bilgisel yapılar, anlaşılabilir mesaja ulaşmak adına kurduğu bağlam ilişkileri, kavram alanları ve zaman, olay döngüsü ile yabancı dil öğrencisi için edinimi hızlandıran unsurlardır. "Diğer bir deyişle, metnin anlamının yüzeysel yapısına dayandırılarak açıklanması ya da belirtilmesi gerekmekte ve metnin anlamı küçük ölçekli yapıda yer alan dilsel ögeler ve düzenekler yardımıyla oluşturulmaktadır" (Dilidüzgün, 2008, s. 57).

Metni oluşturan cümlelerin dilsel uyum ve söz dizimi çerçevesinde de anlamı ortaya çıkaracak yapısal bütünlük kurmalarıyla bağlaşıklık sağlanmaktadır. "Bağlaşıklık, metindeki dilsel, dil bilgisel uyum, yani bütünlüktür ve dil bilgisel bağımlılık üzerine kuruludur." (Dilidüzgün, 2008, s. 31). Bir metnin yabancı dil öğretiminde kullanılabilmesi için o metnin hedef dil düzeyine uygun olması gerekmekle birlikte cümlelerin bir araya getirilmesi esnasında kullanılan bağlaşıklık ölçütlerinin ne şekilde sağlandığı öğrenciler tarafından sezinlenmelidir. Bu durum öğrencilerin dil yapısını edinmesi adına kolaylık sağlarken aynı zamanda metnin bağlamı ve anlamına ulaşmada da gerekli bir ölçüttür. Tüm bu nedenlerle yazınsal bir metin olan öyküdeki sözcüklerin derin anlamlarını ortaya çıkarmak, bağlam durumlarını incelemek, anlama ulaşmada örtük durumları metinsellik ölçütlerine göre düzenlemek, o metnin yabancı dil öğretimi malzemesi olarak kullanılmasına katkı sağlayacaktır.

Bu çalışmada bağlaşıklık konusu, Dilidüzgün (2008)'ün ve Torusdağ (2015)'ın yaptığı çalışmalar ve sınıflamalar göz önünde bulundurularak aşağıdaki başlıklar çerçevesinde incelenmiştir.

Sözcüksel Bağlaşıklık

Sözcük, anlam değeri taşıyan en temel unsur olması bakımından girdiği anlam ve bağlam ilişkileri ile metne hayat vermektedir. Sözcükler hem kendi anlamlarıyla metne katkı sağlarken hem de ilişkide bulunduğu diğer sözcük ve söz grupları ile yeni anlamlar yüklenir. Bir dilin söz varlığından bir tema etrafında bir konuyu aktarmak için seçilerek oluşturulmuş sözcük havuzu sayesinde metinler oluşturulmaktadır. "Sözcüksel bağlaşıklık, metin içinde geçen sözcüklerin aynı, eşanlamlı veya yakın anlamlı sözcüklerle, üst terim-alt anlamlılık ilişkisi içeren sözcüklerle ya da aynı kavram alanından sözcükler kullanılarak yinelemesi ile oluşturulur" (Dilidüzgün, 2008, s.74). Bir başka deyişle "Bir metnin bağlaşık olabilmesi, metni oluşturan cümleler arasında dilsel, dil bilgisel bir bağlantı ve ilişki olmasına bağlıdır. Bu da metnin görünen yapısında yer alan cümleler arasında sözcük hazinesi ve dil bilgisi ile ilgili düzenlemeleri, metnin konusunu oluşturan bilgilerin tekrar tekrar ele alınmasını sağlayacak birtakım sözcüksel ve dil bilgisel uygulamaları gerekli kılar" (Torusdağ, 2015, s.76).

Sözcüksel bağlaşıklığın en temel göstergesi metinde yer alan sözcüklerin yinelenmesi ve yine metinde işlenen konuya ait sözcük hazinesinin aynı anlam alanı içerisinden seçilmesidir. Günay (2013)' a göre, bir metnin anlamı, anlatıdaki bazı durumların, nesnelerin ya da kişilerin değişimi, dönüşümü ya da noktasal değişkenlikler içeren olayların anlatı boyunca yinelenmesi ile oluşur (s. 77). Dil öğretiminde de bu durum oldukça önemlidir. Öğrencinin bir metnin konusunu anlamlandırabilmesi için anahtar sözcük görevi üstlenen, anlam alanını çizen sözcüklere ihtiyacı olacaktır. Yukarıda bahsedilen yineleme durumu ile öğrenci, metindeki anlama ulaşmak adına sık gördüğü sözcükler sayesinde neyden bahsedildiğini çözümleyecektir. Bu yinelemeler aynı zamanda metnin devamlılığını da sağlaması bakımından önemlidir.

Günay (2013), sözcüksel bağlaşıklık için şunları ifade etmektedir:

> İyi düzenlenmiş bir metinde gereksiz yinelemeler yoktur, az kullanılan sözcüklerin kullanımı görülür, soyut kavramları belirten sözcükler sıkça kullanılır. Metinde sıklıkla kullanılan sözcüklerdeki soyut kavramları ve somut nesneleri belirtme oranı, sözlüksel alan (Aynı kavramı ilgilendiren bir metnin sözcüklerini gruplandırır. Örneğin sınıf, ders, öğretmen, tebeşir, sınav vb. "okul" sözcüğünün sözlüksel alanıdır), sözlüksel ağ (belli bir metin ya da bağlam içinde, aynı izleği düz anlam ya da yan anlamları ile çağrıştıran, aynı düşünce ya da gerçekleri belirten sözcük grupları) ya da anlamsal alan (aynı anlamdaki sözcük grupları) belirten sözcük gruplarını oluşturmak, örgeleri bulmada ve daha sonraki çözümleme aşamasında yardımcı olacaktır (s.72).

Yineleme

Yineleme "metinde geçen kişilerin, uzamın, eşyanın, durumun ya da bir başka nesnenin, metnin tümünde yeri geldikçe yinelenmesi, cümleler arası bağlantı ögesi olarak değerlendirilmektedir" (Günay, 2013, s.77). Bu durum bazen sözcüklerin aynı şekilde yinelenmesiyle, bazen eş veya yakın anlamlı sözcüklerle, bazen de zamirlerin kullanımı ile gerçekleşebilmektedir. Temel seviye dil öğretiminde sözcüklerin eş veya yakın anlamları veya zamir kullanarak yinelenmesi anlamın ortaya çıkmasına engel olabilir. Ancak seviye kazanımları ve öğrenci yeterliklerinin uygun olması durumunda +1 kazanım için bu tür yinelemeler temel seviyede de kullanılabilir.

> Bir metinde sözcüksel bağlaşıklığın sağlanabilmesi için metinde yer alan sözceler arasındaki konu sürekliliğinin, aynı sözcüklerin yinelenmesi, bir sözcüğün eş, yakın, zıt anlamlılarıyla ya da kısmi olarak yinelenmesi, alt terim üst terim ilişkili sözcüklerin kullanılması, sözcüklerin genel kavramlarla yinelenmesi gibi yineleme biçimleriyle gerçekleştirilmesi gerekir. Bu yinelemeler vasıtasıyla metinde konu bütünlüğü sağlanacaktır aksi durumda metin, birbirinden kopuk tümcelerden ibaret bir bütün olacaktır. (Torusdağ, 2015, s. 77).

Safa'nın *Mişon'un Definesi* adlı öyküsündeki yineleme örneklerinden birkaçına aşağıda yer verilmiştir:

> *Bir akşam **Cingöz Recai**, Rumeli Hisarı'ndaki pembe köşkünde gazeteleri okuyordu… meşhur hırsızın sempatisini kazanan **yardımcısı Feridun**, "**Usta**," dedi "Evet, **usta**..." diye karşılık verdi **yardımcısı**… **Cingöz** hafifçe başını salladı… **Cingöz**, gazeteyi **yardımcısına** uzattı… **Cingöz**, gazeteyi **yardımcısına** uzattı… Semtte **Mişon** isimli bir **ihtiyar** yaşıyor… Fakat cimri **ihtiyar**… Fakat **definenin** yerini hiç kimseye söylemiyor… **definesi** ebediyen gizli kalacak ve hiçbir işe yaramayacak… Bir **define**!.. **Cingöz** gülüyordu. **Feridun** mırıldandı: "Alay ediyorsunuz." (Safa, Mişon'un Definesi, s. 7-8).*

Eşdizimsel Örüntüleme

Metinde konu ve anlam bütünlüğünün sağlanmasında sözcüklerin çağrışım gücünü aldığı sözlüksel alandan seçilmesi, aynı anlam çerçevesinde etkileşim kurarak iletinin anlaşılmasına ve metinde ne anlatıldığı hakkında çıkarımda bulunulmasına katkı sağlayacaktır. Bu durum yabancı dil öğrenme sürecinde öğrencilerin temel seviyeden itibaren anlaşılabilir mesaja ulaşmasında ve sözcüklerin girdiği bağlamı çözümlemelerine katkı sağlamaktadır. Zihin, hedef dili öğrenme sürecinde anlama ulaşmak adına elindeki tüm gereçleri birbirleriyle ilişkilendirmeye çalışmaktadır. Böylece zihin, yeni karşılaştığı ve anlamını bilmediği birçok yeni sözcüğün ne anlama geldiğini, hedef dilde neyi karşıladığını, kendi öğrenme geçmişindeki -ana dilinde- karşılığının ne olduğunu bulmak üzere çalışacaktır. Tam da bu anda karşısındaki metnin iyi bir bağlaşıklık çizgisini yakalamış olması, yinelemelerin ve eşdizimsel örüntülerin metindeki varlığı, anlama

ulaşmayı kolaylaştıran unsurlar olarak kullanılacaktır. Dil öğretiminde, öğrencinin karşılaştığı her yeni sözcük ya onun çözmesi gereken problemin bir parçası olarak ortaya çıkmakta ya da anlam alanından ipuçları sayesinde bağlam yardımıyla anlama ulaştıran birer öge olarak bulunmaktadır.

Safa'nın *Mişon'un Definesi* adlı öyküsündeki eşdizimsel örüntüleme örneklerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

> *Bu adama on beş sene önce babasından büyük bir **servet** kalmış. Fakat **cimri** ihtiyar, bu **parayı** oturduğu köhne evin bir köşesine **saklamış** ve bir **kuruşuna** dahi dokunmamış.*
>
> *Ancak, ihtiyar şimdi ölüm döşeğinde. Fakat **definenin** yerini hiç kimseye söylemiyor, üstüne üstlük doktoruna da "Ben yaşayacağım, ölmeyeceğim!" diyor. Mişon'un ölümü halinde, vârisleri de bulunmadığından, **definesi** ebediyen gizli kalacak ve hiçbir işe yaramayacak.*
>
> *Cingöz'ün yardımcısı gazeteyi okur okumaz büyük bir sevinçle bağırdı: "Mükemmel! Mükemmel bir iş! Bir **define**! Hem **kârlı** hem eğlenceli… **Definenin** yerini söylemeden ölürse **vârisi** olmadığı için devlet, evine el koyar ve **defineyi** arar… (Safa, Mişon'un Definesi, s. 7).*

Dil Bilgisel Bağlaşıklık

Okuma becerisi içerisinde verilen dil bilgisi kazanımlarının öğrenci seviyesine uygun olması, iletinin anlamlandırılmasına katkı sağlamaktadır. Bu kapsamda öyküde yer alan dil bilgisel yapıların bağlaşıklık ölçütleri çerçevesinde incelenmesinden sonra uyarlama A2 okuma ve dil bilgisi kazanımları dikkate alınarak gerçekleştirilecektir. Bu uyarlama çalışmalarına ışık tutacak temel unsur, öykülerdeki bağlaşıklık ölçütlerinin ne şekilde oluşturulduğunun ortaya çıkarılması olacaktır.

Günay (2013), bağlaşıklığı, bir yazının metin olmasını sağlayan metin içi ilişkileri kuran dille ilgili özelliklerin tümü olduğunu ifade etmektedir (s.72). Dil bilgisel bağlaşıklık düşünceler arasındaki ilişkilerin sözcükler, sözcük öbekleri, cümleler ve eylem zamanları arasında kurulan dil bilgisel bağlarla kurulmasını sağlar (Dilidüzgün, 2008, s. 58).

Metnin genel anlamını oluşturan dil bilgisel bağlaşıklık kapsamında; gönderim, değiştirim, eksilti, bağlaçlar, koşutluk, zaman ve görünüş, işlevsel cümle yapısı incelenecektir.

Gönderim

Günay (2013), bağlaşıklık görünümünün temel ögesi olan gönderimi şu şekilde açıklamaktadır:

> Bir metindeki bütünlük içinde, daha önce ve daha sonra aynı sözcük, izlek, kavram ya da düşünce aynı biçimde ya da farklı biçimde yeniden kullanılabilir. Her metinde başka ögelere

> göre yorumlanabilecek art gönderimsel ve ön gönderimsel birimler bulunur. Bu tür yapılar bağlamsal bir durumu ilgilendirir ve sıralı tümcelerde dil ekonomisi adına yapılır. (s.77).

"Dilin ekonomik ve akıcı olarak kullanılmasını sağlamak, metindeki konuları alımlayan kişinin beyninde aktif tutmak ve metinde konu bütünlüğünü oluşturmak için metin içindeki bazı sözcük, kavram, düşünce ya da izleğe, metin boyunca farklı dilsel ögelerle yineleneme yoluyla gönderimde bulunulur" (Dilidüzgün, 2008, s.58).

Metindeki gönderim ögelerinden kişi zamirleri (ben, sen, o, biz, siz, onlar), işaret zamirleri (bu, su o, bunlar, şunlar, onlar, orası, burası) dönüşlü zamir (kendi), işaret sıfatları (bu, su, o,) ön gönderim ögeleri olarak kullanılmakta; iyelik ekleri (Anahtarı kayboldu.), kişi ekleri (Baktım.), belirtme durumu eki (Kapıyı açtım.), zaman zarfları (artık, sonra, gene, tekrar, bir daha vb.) art gönderim olarak kullanılmaktadır. Bu gönderim ögeleri, tek başlarına bir anlam taşımazlar ve genellikle başka birimlerle girdikleri gönderim ilişkisi neticesinde anlamsal değere kavuşurlar.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi için kullanılacak bir metinde yer alan gönderimler, metnin anlaşılması bakımından son derece önemlidir. Zira öğrencinin anlama yetisinin aşamalı olarak ilerlediği gerçeğinden hareketle öğrencinin anlamsal olarak sözcüklerin bağlamını kavrayamadığı durumlarda gönderim ögelerinin edinime katkısının olup olmayacağı bilinmemektedir. Bu nedenle de gönderimlerin yapıldığı sözcük ve söz gruplarının anlamayı kolaylaştırmak adına açık ve hedef seviyeye uygun bir yapıya sahip olması gerekebilir. Bu durum metnin bağlaşıklık ölçütleri referans alınarak hedef seviyeye uygun hale getirilmesi için uyarlanması işlemini gerekli kılmaktadır.

Çalışmada, gönderim türlerinden metin içi dilsel birimleri ele alması bakımından iç gönderim ele alınacak, dış gönderimin doğrudan metin içindeki dilsel yapılarla ilgisi olmaması bakımından alınmayacaktır.

Art gönderim

Art gönderim, metinde yer alan bir kişi, nesne veya eylem yerine kullanılan sözcüğün, cümlelerde gönderim ögesi kullanılarak yinelenmesidir. Metinde yer alan bir birimin gönderim ögesiyle yinelenmesi, okurun dikkatini metinde tutma ve anlatıyı güçlendirme amacı gütmektedir. "Metinde konunun yinelenerek konu bütünlüğünün sağlanmasında, söylem yapısını oluşturmada ve bilişsel durumların değerlendirilmesinde art gönderimin büyük oranda işlevi vardır." (Dilidüzgün, 2008, s.61). Ancak bu durum yabancı dil öğrenmek isteyen bir öğrenci için metinden anlama ulaşmasına ve dilsel yapıların

çözümlemesine yardımcı olmak için tercih edilmelidir. Ana dili okuru tarafından kolayca anlaşılabilecek gönderimler yabancı dil öğrenimi sürecinde problemler yaratabilir. Özellikle zamirler ile sağlanan gönderimlerde belgesiz zamirlerin bir söz grubunun yerine kullanılması durumu, öğrencinin anlama ulaşmasını zorlaştırabilir.

"Mişon'un Definesi" adlı öyküde gönderim unsurlarının görünümünden bir örneğe yer verelim: "*Cingöz kendi kendine konuşur gibi mırıldandı: Ölüm döşeğindeki bir ihtiyarın ağzından nasıl laf alınır? **Bunun** birkaç yolu var."*

Bu iki cümlede anlamsal bağlantıyı sürdürebilmek adına yapılan art gönderim olan "bunun" zamiri, kendinden önceki cümlede yer alan ihtiyarın ağzından nasıl laf alınacağı durumuna gönderme yapmaktadır. Dil öğretimi sürecinde özellikle temel seviyede bu ilişkinin çözümlenebilmesinde zorluk yaşanabilir. Bu nedenle yapılacak uyarlama çalışmalarında zamir + belirtme eki biçiminde yapılan gönderim yerine işaret sıfatı + isim + belirtme eki şeklinde düzenlenmesi anlama ulaşmada ve bağlamsal yapının çözümlenmesine katkı sağlayacaktır.

Burada şu hususa değinmekte yarar vardır: Özgün metinler, edebi haz alma, anlam yoğunluğuna ulaşma ve ana dili okurunun his dünyasına seslenme gibi kaygılar çerçevesinde üretilmektedir. Tüm bu sayılanlar metnin zenginliğine katkı sağlamaktadır. Bunu sağlamak adına da yazar, metinde en az sözcükle en yoğun anlatıma ulaşmak ve metindeki anlatım düzlemini okura hatırlatmak için özneye ve nesneye metinde tekrar tekrar yer verme eğilimi göstermeden gönderimlerle bu olay akışını sağlar. Bu metinlerin dil öğretiminde kullanılması, öğrencinin hedef dilin dünyasından içeri girmesini kolaylaştırmaktadır. Ancak yabancı dil öğretiminin en temel hedefi olan anlaşılabilir mesaja ulaşma ve dilsel unsurlardaki bağlamı çözümleme ereği, temel ve orta düzeyin ilk basamaklarında, metnin özgün halini kullanmak yerine bağlaşıklık ölçütlerine uygun uyarlama yapılarak metni hedef seviyeye uygun hale getirdikten sonra -yukarıda örneği verildiği şeklinde- kullanıma sunmayı gerekli kılmaktadır.

Safa'nın *Mişon'un Definesi* öyküsünden alınan cümlelerde art gönderim örneklendirilebilir:

> *Ölüm döşeğindeki bir ihtiyarın ağzından nasıl laf alınır? **Bunun** birkaç yolu var." "Bir değil de birkaç tane, öyle mi?" diye sordu Feridun. "Evet... Benim başımdan **buna** benzer iki olay geçti. **Birinde** hastayı hipnotize etmiştim; yöntemlerden biri bu. Hasta uyur uyumaz ne var ne yok her şeyi tane tane anlatır. Fakat tehlikesi de var. Hasta ölüm döşeğindeyse, bu travmaya dayanamayıp sıfırı tüketebilir. (Safa, Mişon'un Definesi, s. 8-9).*

Yukarıdaki “buna” belgisiz zamiri ile kendinden önceki cümlede yer alan ağzından laf almak eylemine gönderimde bulunmaktadır. “birinde” ifadesi ile başına gelen olaya gönderimde bulunmaktadır.

Safa’nın *Kaybolan Adam* öyküsünden alınan cümlelerde de art gönderim örneklendirilebilir:

> *Watson! Londra'daki büyük tekstil tüccarı Mister Hudson'ın Türkiye hakkındaki sözlerini hatırlar mısın? ‘Türkler çok zeki, gelişmeye çok müstait*, doğuya batı medeniyetini, batıya doğu medeniyetini yayacak millettir’ demişti. **Bunun** doğruluğunu görüyorum. (Safa, Kaybolan Adam, s. 13).*

Öykülerde gönderim yapılan öge sayısı bir hayli fazladır. Bu nedenle uygulama aşamasında tüm detaylara yer verilerek yapılacak işlemlere burada ayrıca yer verilmeyecektir. Yukarıdaki seçkilere yer verilme sebebi, kuramsal çerçevenin ışığında bağlaşıklık ölçütlerinin tamamı referans alınarak uyarlama yapılırken gönderim ögelerinin hedef seviyeye uygunluğu tek tek değerlendirilecek, örtülü anlama sebebiyet verecek unsurların bağlaşıklık ölçütleri çerçevesinde değiştirimi, çıkarımı, düzenlenmesi yapılacağının belirtilmesidir.

Ön gönderim

Ön gönderime, art gönderime göre metinlerde daha az rastlanmaktadır. Bu gönderimin en temel göstergesi, metin içindeki bir varlık, nesne, durum veya kavramın adına yer vermeden önce onu farklı biçimde belirtip cümlenin veya metnin devamında söz konusu varlık, nesne, durum veya kavramın ismine yer verilmesidir. Asıl amaç, metnin sürükleyiciliğini artırmak ve belirsizlik oluşturmaktır. Kısaca ön gönderim, gönderim yapılacak unsura metinde yer verilmeden önce onu karşılayacak öncülleri kullanma biçimidir. Mişon’un Definesi adlı öyküde ön gönderim görünümü şu şekildedir.

> *Cingöz gazeteyi yardımcısına uzattı. Haber **şöyleydi**. (Safa, Mişon’un Definesi, s. 8).*

“Şöyleydi” ön gönderimi ile birazdan gazetede yer alan habere bir göndermede bulunmaktadır.

Değiştirim

Değiştirim, metindeki bir ad, eylem ya da söz grubu gibi herhangi bir birimin yerine başka bir ögenin kullanılması sonucunda yapılmaktadır.

> Türkçede değiştirim ögeleriyle ilgili olarak sıkça kullanılan 'öyle' ve 'böyle' gibi işlevsel metin ögelerinin ve 'yapmak' eyleminin tek başlarına anlamları yoktur, yerlerine geçtikleri ögelere göre anlam kazanırlar; diğer bir deyişle bağlama dayalı bir bağlaşıklık sağlarlar. Bir değiştirim ögesi, metin içinde yerini aldığı ögenin türüne göre ada dayalı, eyleme dayalı veya tümceye/yan tümceye dayalı olarak gerçekleşebilmektedir. (Halliday ve Hasan'dan aktaran Dilidüzgün, 2008, s.63)

Değiştirim için "*Elmaslar İçinde*" adlı öyküden örnek verilebilir:

> *Aharonyan Aman tanrım! diye düşündü. O kısa adama neden inandı? Zaten bu işin ilginç olduğunu anladı ama maalesef ona inandı! Bu nasıl bir iş? Eşkıya mı yakaladı? Hem de **böyle** ünlü bir handa? Bir ofiste **böyle** şeyler olamaz! (Safa, Elmaslar İçinde, s. 8).*

Yukarıdaki son cümlede "**böyle**" sözcüğü, önceki ifadelerde yer alan söz gurubu ve cümlelerin yerine kullanılarak cümleye dayalı değiştirim yapılmıştır.

> *Sonra köşkte arama yaptınız mı?" diye sordu Rıza. "**Yapmaz** olur muyum?*

"Esrarlı Köşk" öyküsünde yer alan yukarıdaki son cümlede de "yapmak" eylemi köşkte gerçekleşen arama yapmak eylemi ile değiştirilmiştir.

'Yapmak' eylemi, kimi zaman değiştirim, kimi zaman da eksilti ilişkisi kurmada kullanılmaktadır. "Eksiltmeli kullanımlarda, eksiltilen öge cümleye ait bir birim olarak 'yapmak' eylemine eklenebilir. Ancak bu eylem, değiştirme gösterdiğinde böyle bir eklemeyi kabul etmez. Yalnızca bir anlatım denkliği gösterir." (Uzun-Subaşı'ndan aktaran Dilidüzgün, 2008, s.64).

Bu açıklama için şu örnek verilebilir:

> *Ben şimdi emniyetten sekiz, on kadar memur getirteceğim. Bu memurları köşkün içinde ve dışında belirli noktalara yerleştireceğim. Et ve kemikten ibaret bir insanın bu köşkten dışarı kaçamaması için ne yapmak lazımsa hepsini **yapacağım.** (Safa, Esrarlı Köşk, s. 23).*

Bu örnekte yer alan "yapacağım" eylemi ilk iki cümlede bahsedilen hususların yerine değiştirim ögesi olarak kullanılmıştır. Eksiltmeli kullanım ve değiştirmeli kullanım arasındaki temel fark şudur: Yukarıdaki örnekte, son cümlede kullanılmayan "Ben şimdi emniyetten sekiz, on kadar memur getirteceğim. Bu memurları köşkün içinde ve dışında belirli noktalara yerleştireceğim." cümlesi "yapacağım" eylemi cümleden çıkarılmadıkça son cümleye eklenemez. Bu örnek değiştirim değil de eksiltili kullanım olsaydı istenirse cümleye eklenebilirdi. "Buradan su sonuca varılabilir: Eksiltili kullanımlarda 'yapmak' eylemi temel anlamıyla, değiştirimlerde ise anlamını yer değiştirdiği eylemden alacak şekilde kullanılmaktadır." (Dilidüzgün, 2008, s.64).

Eksilti

"Eksilti, anlam kaybına yol açmamak koşulu ile bir tümce içinden zamanla bazı sözcükleri atma işidir ya da kullanılmayışları anlatımda eksikliğe neden olmayacak sözcüklerin düşürülmesidir" (Günay, 2013, s. 84). Eksiltili anlatımlar, ana dili okurunun art alan bilgisi kullanılarak tamamlanmaktadır.

Yazar, eksiltili anlatımı kullanırken okuyucunun bazı sözcük, cümle veya söz grubunu bildiğini kabul etmektedir. Okur ise bu dilsel ve anlamsal yapıyı dünya bilgisinden, yatay okumalardan edindiği bilgileri kullanarak tamamlar. Eksilti, her ne kadar bazı dil birimlerinin metinde yer verilmemesine verilen ad olsa da bu durumun anlama ulaşmaya engel olmaması gerekmektedir. Durum yabancı dil öğretimi sürecinde istendiği gibi olmayabilir. Zira temel düzey öğrencisi için hedef dile ait bir art alan bilgisi yoktur veya sınırlıdır. Bu durumda da basit yapısal tamamlamalar haricinde geniş bir anlam çıkarımına ihtiyaç duyulursa metnin anlamına ulaşmak zorlaşabilir. Metinde yer alan eksiltili anlatımların tespit edilerek ilişkide bulunduğu dilsel yapılar incelenmek suretiyle düzenlenmeye veya uyarlanmaya gidilebilir. Tüm eksiltili yapılar için bunun zaruri olmadığı da bilinmelidir:

- Bu yaz tatile gidecek misin? / (tatile) Gitmeyeceğim.
- Arabanın tamirini kim yaptı? / (arabanın tamirini) Ben yaptım.

Anlam kaybının olmaması ve iletişimin gerçekleştirilmesi dil içi bağlamın gerçekleştirilmesine bağlıdır. Dil içi bağlamı gerçekleştiren bütüncül yapılar şu şekilde örneklendirilebilir:

- Yüklemi kuran çekimli eylem özne gerektirir.

"(Sen) Ne zaman geliyorsun?"

- İyelik ögesi tamlayan öge gerektirir.

"Ali çok yalnız. Hiç (Ali'nin) kimsesi yok"

- Geçişli çatıdaki yüklemcil öge nesne gerektirir.

"A: Elmayı yıkadın mı? B: (Elmayı) yıkadım."

- Belirteç yüklemcil öge gerektirir.

"A: Sınavın nasıl geçti? B: Müthiş (geçti). (Uzun-Subaşı'ndan aktaran Dilidüzgün, 2008, s. 65).

Bu yapılara ek olarak ilgi eki olan 'ki' ile de eksiltili yapı oluşturulabilir: 'ki' eki, ilgi adılı görevinde bir ad ya da iyelik takımının belirten ögesine ulandığında, bu ek belirten ögenin

yerini tutabilir. “Benim kitabım kırmızı, seninki yeşil” (senin kitabın yeşil) (Günay, 2013, s. 86).

Eksilti için *“Mişon’un Definesi”* adlı öyküden örnek verilebilir:

> *Al da (**gazeteyi**) oku…Ölmeden evvel ihtiyarın sempatisini kazanarak (**çözeriz**) tabii!... Şüphesiz! (**girmeliyiz**)… Fakat (**ihtiyar**) bize definenin yerini söyler mi?.. Fakat (**bu işin**) tehlikesi de var… (**kadının**) Ağzı tıkandı… (**hazineyi**) Bulduk! Muhtemelen. (**O haber verdi**.) …(**sen**) Kımıldama, **ben**) yakarım… (Safa, Mişon’un Definesi, s. 7-16).*

Bağlaçlar

Bağlaşıklık ölçütlerinden biri olan bağlaçlar, metinde dilsel ve anlamsal bütünlüğü sağlamakla birlikte sözcük ve cümlelerin birbirleriyle ilişkiye girmelerine katkı sağlayan temel unsurlardan biridir.

“Bağlaçlar, metnin küçük ölçekli yapısında ardışık sözceler arasındaki anlamsal ilişkilerin metnin okuyucusu tarafından açık olarak algılanmasını sağlayan belirginleştirici ögelerdir. Bu rolleriyle ardışık sözceler arasındaki eklem yerlerini işaret eder ve eklemlemenin sonucunda ortaya çıkan küçük ölçekli anlam ilişkilerini tanımlarlar.” (Uzun-Subaşı’ndan aktaran Torusdağ, 2015, s. 147).

Bağlaçlar, işlevlerine bağlı olarak dört grupta incelenebilir:

> *Ekleyici (additive): ve, ve de, ne… ne, veya, bundan başka, üstelik, örneğin, aynı şekilde, diğer yandan vb.*
>
> *Çeliştirici (adversative): fakat, ama, sadece, yine de, buna rağmen, aslında, lakin, öte yandan, aynı zamanda, onun yerine, en azından vb.*
>
> *Nedenleyici (causal): bu nedenle, böylece, bundan dolayı, çünkü, bu sebepten, bu durumda, bu şartlar altında, aksi halde vb.*
>
> *Zaman belirteci (temporal): (ondan) sonra, aynı anda, (bundan) önce, sonunda, ilk önce, daha sonra, (en) sonunda, öncelikle, az sonra, gelecek sefer, başka zaman, bu arada, -e kadar, şimdiye kadar, kısaca vb. (Halliday ve Hasan’dan aktaran Dilidüzgün, 2008, s. 67).*

Benzerlik/Koşutluk

Koşutluk, bir yapının değişik içerikler kullanılarak yinelenmesi durumudur. Koşutluğun sağlanması için metindeki sözcükler ve yapılar yinelenerek anlama katkı sağlamak hedeflenmektedir. Koşutluk, metnin akıcılığını sağlayarak okur üzerindeki etkililiği artırmak üzere yinelemelere yer vermektir.

“Koşutluk, bir yapının değişik içerikler ile yinelenmesidir. Sözcük, sözcük grubu ya da tümce yinelemesi metnin bilgiselliğini azalttığı için metinde biçimsel bir koşutluk

sağlanarak, yani yapılar yinelenerek anlamsal katkı sağlamak amacıyla sözcükler değiştirilir" (Cook'tan aktaran Dilidüzgün, 2008, s. 70).

Koşutluk için "Elmaslar İçinde" adlı öyküden örnek verilebilir:

> *Aharonyan, bu davetin neticesini son derece merak ederek salonda **gezinIyor**, duvarlardaki resimlere **bakıyordu**. Arkasında bir ayak sesi işitir gibi olmuş, başını çevirmek istemişti ama bunu yapamadı. Çünkü büyük ve kaim bir çuval başından aşağı geçiverdi! Çelik gibi sert parmaklar boğazını sıktığı için bağırmayı da **başaramıyor**, çuvalın yanı sıra bütün vücudunun sert iplerle bağlandığını **hissediyordu**. (Safa, Elmaslar İçinde, s. 8).*

Yukarıdaki cümlede aynı dil bilgisel yapılar, 3. tekil kişi özne + hal eki + fiil kökü + şimdiki zaman eki + -di hikâye eki biçiminde farklı eylemlerle yinelenerek koşutluk oluşturulmuştur böylelikle metnin akıcılığı sağlanarak etkililiği arttırılmıştır.

Zaman ve Görünüş

"Metin içinde ayrı zamanların kullanımı, tümcelerle ifade edilen önermeler arasındaki ilişkileri öncelik ve sonralık bakımından açıklayarak, metinde yer alan kişilerin durumlarının ve konumlarının anlaşılmasına, olayların mantıksal olarak sıralanmasına yardımcı olur" (Dilidüzgün, 2008, s. 70).

Öykülerin anlatımında yaygın olarak kullanılan dil bilgisel zaman görülen geçmiş zaman, şimdiki zaman ve şimdiki zamanın hikayesidir. Esasında şimdiki zamanın kullanımını da öykünün geçmişte yaşanan durumu anlattığını göstermesi bakımından incelemek gerekir.

> *… okunan bir roman, bir öykü, kısacası yazınsal bir metinde, -di'li geçmiş zaman eki, kurmaca olayları ve/veya kurmaca kişilerin iç dünyasını düşüncelerini bir anlatıcının öykülemesiyle, okuma sürecinde de sanki okurun şimdisinde gerçekleşiyormuşcasına bir etki yaratır. Bu da öyküleme yapıldığının bir göstergesidir. Yine aynı şekilde, bir anlatıda Türkçedeki zamanların birçoğu kullanılmasına karşın anlatı geçmişte gerçekleşen olaylar bütünü olduğu için anlatıda kullanılan şimdiki zaman, geniş zaman, gelecek zaman gibi bütün zamanlar geçmiş zaman olarak algılanmalıdır (Günay'dan aktaran Dilidüzgün, 2008, s.71).*

Dil bilgisel bağlaşıklık, metninde yer alan dilsel ögelerle sağlanmaktadır. Bir metinde olayların sürekliliği eylemlerle bağlantılı olan zaman, görünüş gibi unsurlarla sağlanır. "Metin içinde farklı zamanlar kullanılarak, cümlelerle verilmek istenen önermeler arasındaki ilişkiler öncelik ve sonralık bakımından sıralanarak açıklanmış olur. Böylece metinde yer alan kişilerin durum ve konumlarının anlaşılması sağlanır ve olaylar mantıksal bir sıraya yerleştirilmiş olur." (Torusdağ, 2015, s. 154).

İşlevsel Cümle Yapısı

Türkçenin söz dizim yapısı Ö+N+Y olarak oluşmaktadır. Cümledeki vurgunun, etkililiğin ve hükmün ne üzerinde yoğunlaştığı gibi hususların ortaya çıkarılması için yüklemin cümle içindeki yeri başta veya ortada olduğu dizilimler, devrik cümleyi meydana getirmektedir. "Daha çok konuşma ve şiir dilinde kullanıldığı söylense de düz yazıda da varlığını sürdüren ve etkili bir anlatım sağlayan devrik tümceler, derin bir dil çözülmesi için önemli ipuçlarını barındırmaktadır ve zengin bir kullanım alanına sahiptir." (Torusdağ, 2015, s. 168).

Yabancı dil eğitiminde kullanılacak bir metnin öğrenci kullanımına sunulmadan önce metinde anlamı ve dilsel birlikteliği sağlayan bağlaşıklık ölçütleri çerçevesinde incelenmelidir. Hedef dil seviyesinin beceri ve dil kazanımları dikkate alınarak metin düzenlenmeli, gerekli uyarlama işlemlerinden geçirilmelidir. Bağlaşıklık unsurları, metnin derin yapısındaki bağdaşıklık unsurlarının ortaya çıkarılmasını sağlar. Böylece hedef dil seviyesi kazanımlarına uygun hale getirilen metin sayesinde yabancı dil öğrencisi metindeki anlama ve dilsel yapıların bağlamlarına ulaşacaktır.

BÖLÜM IV

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, kapsam ve sınırlılıkları, veri toplama tekniği ve toplanan verilerin değerlendirilmesine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, genel tarama modelinde, betimsel bir alan araştırmasıdır. "Genel tarama modeli; çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir" (Karasar, 2003). Bu kapsamda seçilen öykü türündeki yazınsal metinlerin A2 seviyesine uyarlanması amaçlanmıştır.

Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evrenini Peyami Safa'ya ait eserler, örneklemini ise Cingöz Recai öykü serisinin Mişon'un Definesi, Elmaslar İçinde, Kaybolan Adam, Esrarlı Köşk adlı 4 öyküsü oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

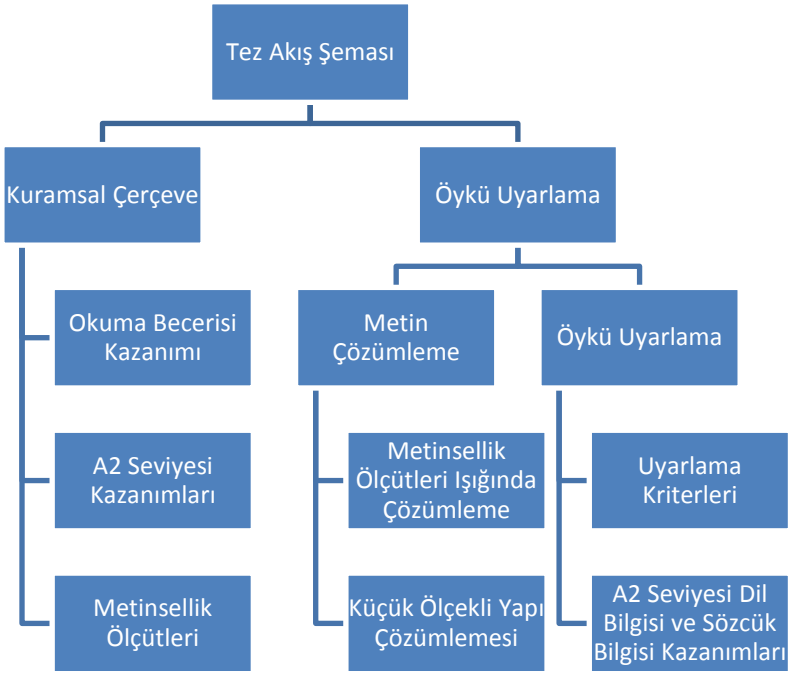
Çalışmada, nitel analiz ve tahlillerin yapılması için Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metninde yer alan A2 okuma anlama kazanımları ile dil bilgisi kazanımları, araştırmanın hazırlanması sürecinde ihtiyaç duyulan bilgiler, uyarlama alanında yapılmış çalışmalar ile yabancılara Türkçe öğretimi alanında hazırlanmış bilimsel nitelikteki kitap, tez, makale ve

bildirilerden elde edilen bilgilerle, uyarlamaya dönük çalışmalar için Peyami Safa'nın eserleri veri kaynağı olarak kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışmada doküman analizi yöntemi ile toplanan veriler, dil bilgisi konuları ve sözcük hazinesinin belirlenmesinden sonra Peyami Safa'nın 4 öyküsünü A2 seviyesine uyarlanması esnasında yararlanılacaktır. Uyarlama sürecinde Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan *Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A2,* Ankara Üniversitesi TÖMER tarafından hazırlanan *Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1-2,* Gazi Üniversitesi TÖMER'in hazırladığı *Yabancılar İçin Türkçe A2* adlı eser, sözlüksel değiştirim için öykülerdeki sözcük hazinesinin yanı sıra *Ulusal Türkçe Derlemi* ve İlyas GÖZ'ün *Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğünden* yararlanılmıştır. Ortak Çerçeve Metin'de A2 düzeyi için belirtilen ölçütler doğrultusunda uyarlanacak eserler, bu seviyenin dil bilgisi, sözcük bilgisi ile öykülerin anlatımlarındaki kültürel ve sosyal unsurları dikkate alınarak uyarlanmıştır.

Bu çalışma, kuramsal çalışmaların ışığında bir uygulama çalışmasıdır. Aşağıda çalışmanın akış şeması gösterilmiştir.

Şekil 2: Tez akış şeması

BÖLÜM V

UYGULAMA VE YORUM

Kuramsal çerçeve başlığı altında verilen KÖY çözümlemesi ışığında ve belirtilen eserlerdeki dil bilgisi kazanımları ve sözcük listesi dikkate alınarak uyarlama yapılmıştır. Uyarlama sürecinde Kutlu (2015)'nun çalışmasındaki uyarlama esaslarından ve Göz (2003)'ün sıklık sözlüğünden de yararlanılmıştır.

"Mişon'un Definesi" Öyküsünün Küçük Ölçekli Yapı Çerçevesinde Çözümlenmesi ve A2 Seviyesine Uyarlanması

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecinin en önemli malzemelerinden biri olan okuma metinleri, işlevi itibarıyla hedef dile ait birçok unsuru aynı anda öğrenciye sunmaktadır. Bu kapsamda seçilen metinlerin hedef seviye kazanımlarına uygun olması da aranan şartların başında gelmektedir. Dil öğretiminde temel ve orta seviyede kullanılabilecek metinlerin arasında öyküler de yer almaktadır. Bu metinler ana dilinin tüm zenginliğini hedef seviyeye uygun olarak vermek adına kullanılabilir metinler olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak bu metinlerin özgün hallerinin doğrudan öğrenciye sunmak mahsurlu olabilir. Özgün metinler ana dili okurları için kurgulandığından art alan bilgisi ile kültür ortamının gerekliliği bu metinlerin okunabilirliği açısından önemlidir. Bu nedenle zengin sözcük hazinesi ile hedef dilin dilsel ve bağlamsal çerçevesini öğrenciye sunması bakımından kullanışlı olan öyküleri, öğrencinin seviyesine uygun hale getirmek üzere yapılan uyarlama çalışmaları faydalı olabilir. Bu uyarlama sürecine rehber olması bakımından metinsellik ölçütleri çerçevesinde uyarlama yapmak, bu çalışmaları bilimsel temele dayandırarak hedef kazanımları korumaya yardımcı olabilmektedir. Bu çalışmada, yabancı dil öğrencisi için sözcüksel ve dil bilgisel bağlaşıklık düzeyinde çözümleme

yapılırken aynı zamanda anlaşılabilir mesajı ortaya çıkarma bakımından "anlam" merkeze alınmıştır.

Bu kapsamda uyarlama sürecinde metne daha çok anlam odaklı yaklaşılacak, anlamı sağlayacak bağlamlar üzerinde çalışılacaktır. Metinde yer alan sözcük ve dilsel yapıların metne kazandırdıkları anlamlar ön planda tutulacaktır. Uyarlama, A2 düzeyi okuma becerisi ve dil bilgisi kazanımları ışığında, bağlaşıklığı sağlayan yineleme, eşdizimsel örüntüleme, gönderim (art gönderim, ön gönderim), değiştirim, eksilti, bağlaçlar, benzerlik, zaman ve görünüş ile işlevsel cümle yapısı çerçevesinde yapılmıştır. Sezgisel yanılmaya düşmemek adına metin üzerinde yapılacak her türlü değiştirim, ekleme ve metinden çıkarma işlemleri metinsellik ölçütleri ve seviye kazanımları dikkate alınarak titizlikle gerçekleştirilmiştir.

Öykünün Sözcüksel ve Dil Bilgisel Olarak İncelenmesi

Sözcüksel Bağlaşıklık

Dil öğretiminde hedeflenen edinimleri kazandırmak için kullanılan malzemelerin başında metinler gelmektedir. Okuma becerisinde ana husus metni anlamlandırma ve iletinin doğru biçimde okuyucuya ulaşmasıdır.

Dil öğretiminde okuma becerilerini geliştirmeye yönelik sistemli ve doğru bir uyarlama, çalışmanın hedefini oluşturmaktadır. Metinler, hedef dile ait birçok dil ve sözcük yapısının bağlam görünümlerini sunduğundan öğrencinin dil edinimi için ihtiyacı olan kazanımları barındırmaktadır. Metinde yer alan sözcüklerin ve metnin taşıdığı anlamsal mesajın öğrenci seviyesine uygun olması bu kazanımların sağlıklı edinilebilmesini kolaylaştırmaktadır.

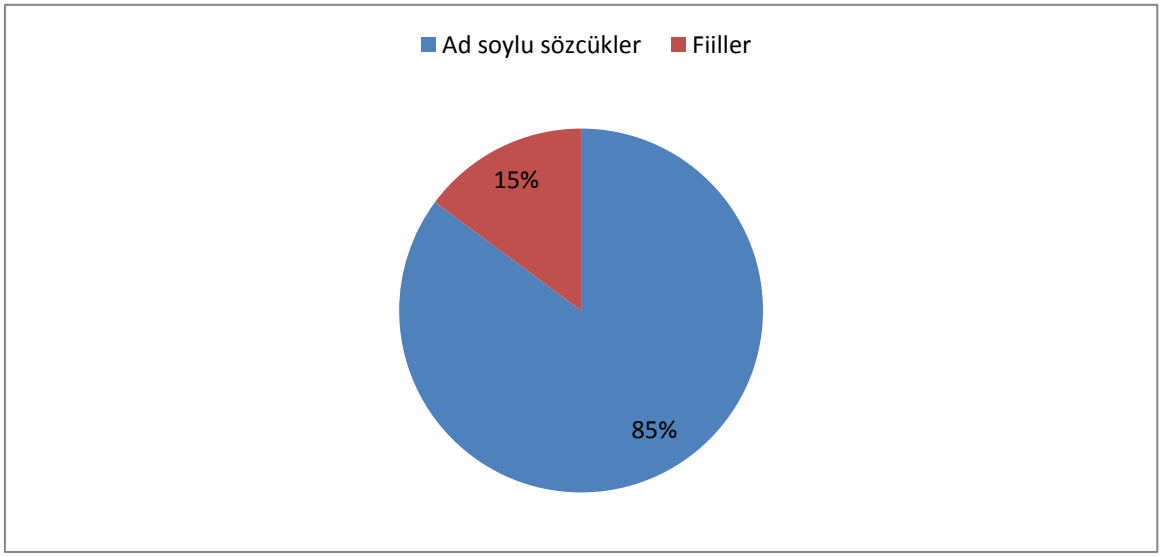
Uyarlama öncesinde anlamı etkileyecek değiştirim, ekleme ve öyküden çıkarma gibi çalışmalardan önce öyküde var olan yapıyı metinsellik ölçütleri çerçevesinde çözümlemek, okuma ve dil bilgisinin A2 kazanımlarına göre metni incelemek gerekmektedir. Öykünün sözcük kadrosuna bakıldığında somut varlık adlarının çokluğu göze çarpmaktadır. Uyarlama süresince incelenen sözcük ve dil yapıları, ölçütler çerçevesinde incelendikten sonra düzeye uygunsa aynen korunacak, değilse düzeye uygun hale getirmek maksadıyla metinsellik bağlamında işleme tabi tutulacaktır.

Özgün öykü; biçimsel, sözcüksel, anlamsal açılardan dil seviyesi dikkate alınarak incelenmiştir. Öyküdeki cümleler numaralandırılmış ve değişiklikler açıklanarak uyarlanmıştır. Sözcüksel bağlaşıklık unsurlarına kuramsal çerçeve bölümünde yer verilmiştir. Bu unsurlar öyküde çokça bulunduğundan bu bölümde tekrar yer verilmemiş, öykünün uyarlanması sürecinde metinsellik ölçütlerinin tümü titizlikle incelenmiştir.

Öyküdeki eşdizimsel örüntüleme, okumayı anlamlı hale getirmede yardımcı olacak, böylece anlaşılabilir mesaj okuyucuya daha sağlıklı iletilebilecektir. Mişon'un Definesi öyküsündeki aynı anlamsal çerçeve içerisinde yer alan sözcüklere şunlar örnek gösterilebilir: Define, hazine, bulmak, ihtiyar, ev, çanta, çekmece, yer, usta, yardımcı.

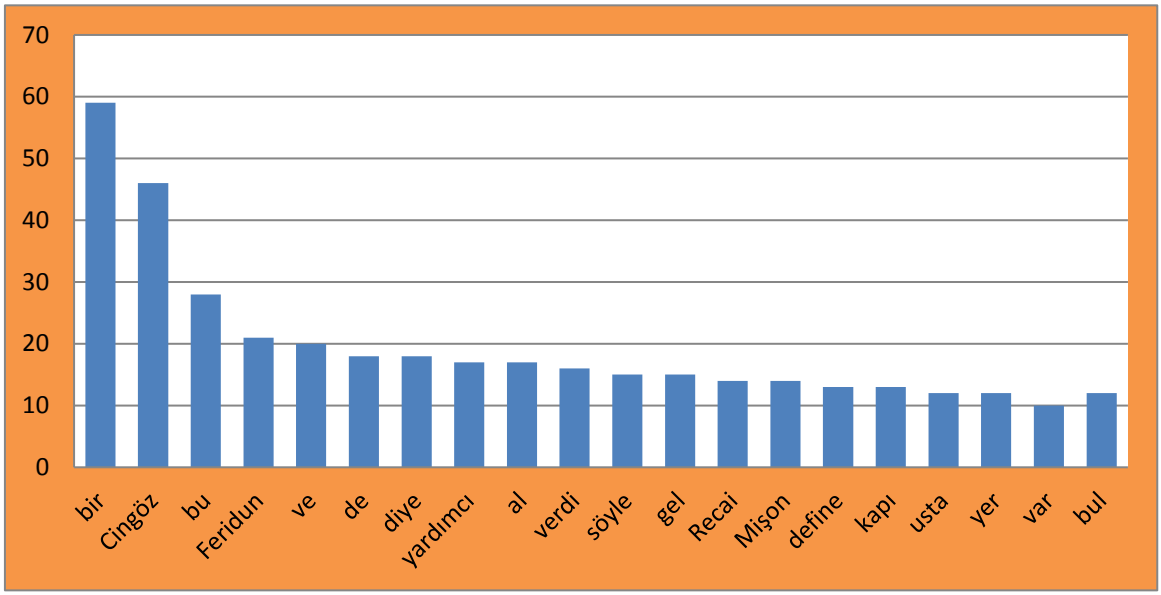
Bu sözcüklerin birlikte yinelenmesi ile anlamsal bütünlüğün sağlanması arasında şu çıkarımlar bulunabilir: Bu sözcüklerin anlam alanları bir hırsızlığın ve buna bağlı olarak polis tarafından yapılan soruşturmanın çerçevesini çizmektedir. Öykünün bir hırsızlık ve define arama vakası olması, merak duygusunu ve gizem unsurunu güçlendirdiği için sürükleyicilik beklenir. Öğrencinin okumayı devam ettirmek istemesi ve gizemin çözülmesi bakımından öykünün merak duygusunu güdülendirdiği düşünülmektedir.

Mişon'un Definesi öyküsündeki tüm sözcükler anlam örüntüleri ve dil yapıları kapsamında incelenmiştir. Öyküde toplam 1630 sözcük bulunmaktadır. Sözcüklerin 1388'i isim soylu, 242'si ise fiildir. Şekil 3'te bu sözcüklerin dağılımı gösterilmektedir.

Şekil 3. Öyküdeki ad soylu sözcükler ve fiillerin oranları

Öyküde yinelenen sözcükler, sıklıklarına göre sıralanmış ve en çok yinelenen ilk 20 sözcük Şekil 4'te gösterilmiştir.

Şekil 4. Öyküde yinelenen ilk 20 sözcüğün kullanımı

Öyküde en çok yinelenen ad soylu sözcüklerin ilk yirmisi şu şekildedir: bir (59), Cingöz (46), bu (28), Feridun (21), ve (20), diye (18), yardımcı (17), Recai (14), Mişon (14), define (13), kapı (13), usta (12), yer (12), var (10), hazine (12), fakat (12), hasta (12), değil (10), ihtiyar (10), ev (10)

Öyküde en çok yinelenen fiilin ilk onu ise şu şekildedir: de (18), al (17), ver (16), söyle (15), gel (15), bul (12), gir (9), gör (9), çık (9), aç (8)

Dil bilgisel bağlaşıklık

Öyküdeki dil bilgisel bağlaşıklık görünümlerine kuramsal çerçevede yer verilmiş, öykü metinsellik ölçütlerine göre çözümlenmiştir. Çözümleme sürecine ait örnekler çokça olduğundan metin üzerinde yapılacak uyarlama çalışmalarında ihtiyaç duyulan ölçütler gösterilmiş, diğer unsurlara yer verilmemiştir.

Öykünün kolay incelenebilmesi için cümleler numaralandırılmıştır. Öyküdeki cümle sayısı 238'dir. En uzun cümlede 26 sözcük vardır. A2 seviyesinde dil öğretimi malzemesi olarak kullanılan metinlere bakıldığında ortalama bir cümlede en fazla on iki ile on yedi sözcüğün bulunduğu görülmüştür. Mişon'un Definesi adlı öyküde 17 ve üstü sözcük sayısına sahip 13 cümle bulunmaktadır. Uzun cümleler birleşik, sıralı ve bağlı cümle şeklinde oluşturulmuş ve geçmiş zamanın hikayesi biçiminde çekimlenmiştir.

Eksiltili cümleler, öykü içerisinde duyguyu verme ve hareket tarzı hakkında fikir edindirmek için kullanılabilir ancak okuyucunun seviyesi itibari ile bunu anlamlandıramaması ihtimali göz önünde bulundurularak uyarlanmış öykü eksiltili cümlelerin tamamlanmasının yararlı olacağı düşünülmüştür. Eksiltili ifade çok açık biçimde anlaşılıyorsa tamamlamaya gerek duyulmamıştır. Tabloda eksiltili cümlelere örnekler gösterilmekte ve tamamlanmış halleri koyu renkle belirtilmektedir.

Tablo 14

Öyküdeki Eksilti Yapı Görünümleri

(13) Al da (gazeteyi) oku.
(29) Ölmeden evvel ihtiyarın sempatisini kazanarak (çözeriz) tabii!
(38) Şüphesiz! (girmeliyiz)
(39) Fakat (ihtiyar) bize definenin yerini söyler mi?
(53) Fakat (bu işin) tehlikesi de var.
(19) (kadının) Ağzı tıkandı.
(151) (hazineyi) Bulduk!
(171) Muhtemelen. (O haber verdi.)
(211) (sen) Kımıldama, (ben) yakarım...

Öykünün metinsellik ölçütleri dikkate alınarak uyarlanması, bu tür çalışmaların bilimsel temele dayandırılarak hedeflenen kazanımların korunmasına katkı sağlamaktadır. Bu kapsamda, yabancı dil öğrencisi için sözcüksel ve dil bilgisel bağlaşıklık düzeyinde çözümleme yapılırken aynı zamanda anlaşılabilir mesajı ortaya çıkarma üzerinde durulmuştur.

"Mişon'un Definesi" adlı öykünün, ayrıntılı tahliline çalışmada yer verilmiş, "Esrarlı Köşk, Elmaslar İçinde, Kaybolan Adam" adlı öyküler aynı esaslar çerçevesinde uyarlanmış, bu üç öykünün ayrıntılı tahlili burada ayrıca belirtilmemiştir. Tüm öykülerin uyarlanma sürecinde küçük ölçekli yapı çözümlemeleri ve A2 kazanımları da dikkate alınarak izlenen adımlar şunlardır:

- Metindeki cümle yapılarından gereksiz sözcük çıkarımı ve cümle kısaltma işlemlerinden kaçınılmış, seviye ölçütleri çerçevesinde kalmaya özen gösterilmiştir.

- Öyküdeki numaralandırılmış cümlelerin tamamı tek tek incelenerek uyarlanmıştır. Cümlelerdeki değiştirim ve çıkarımlar metinsellik ölçütleri ışığında seviye kazanımları gözetilerek ve anlama odaklanarak gerçekleştirilmiştir.
- Öykünün uyarlanmasında belirleyici etken olan A2 seviyesi kazanımları ile dil bilgisel yapıların ve sözcük hazinesinin de kazandırılması hedeflenmiştir.
- Öyküde yer alan somut ve soyut sözcük dengesi korunmaya çalışılmıştır.
- Uyarlama işleminde anlaşılabilir mesajın bağlamını koruyabilmek adına kullanım sıklığı yüksek sözcükler ve eşdizimsel örüntüleme sağlayan aynı kavram alanına ait sözcüklerin sıklıklarına ve eşdizimlilik görünümüne sadık kalmaya dikkat edilmiştir.
- Uzun sıralı ve bağlı cümleler ile zarf fiillerle bağıntı oluşturan cümleler, seviye kazanımları ve çerçeve metinde yer alan okuma becerilerini yerine getirmek adına iki ayrı cümle haline getirilmiş veya basit cümle olarak yapısal değişikliğe gidilmiştir.
- Yapılan tüm uyarlama işlemlerinde kurallı cümle yapısı sağlanmaya çalışılmıştır.
- A2 seviyesi okuma ölçütleri kapsamında anlam ve bağlam ilişkisinden anlaşılabilecek gönderim ilişkileri korunmaya çalışılmıştır.
- Sıfatların değiştiriminde aynı anlamı sunacak sözcük alanından seçim yapılmıştır.
- Zarfların çoğu, seviye dil bilgisi kazanımlarının üzerinde olduğundan mümkünse seviyeye uygun tek sözcükten oluşan zarflarla değiştirilmiş, metinden çıkarılanlar için ise cümle basit hale getirilerek iki cümle yapısı oluşturulmuştur.
- Metinde yer alan değiştirim ögeleri seviye kazanımları kapsamındaysa korunmuş, değilse ölçütler ışığında değiştirim sağlanmıştır.
- Metindeki eksiltili kullanımlar, seviye kazanımları çerçevesinde değerlendirilmiş, yabancı öğrenciler için bazı cümlelerdeki örtük anlam görünümünü açıklığa kavuşturmak maksadıyla tamamlama yapılarak anlaşılırlık sağlanmaya çalışılmıştır.
- Cümleler arası bağıntı durumları her aşamada dikkate alınmış, cümlelerin birbirleriyle kurduğu iltisakların anlama ulaşmada önemli olduğu düşünülmüş ve cümle bağlantılıları sağlanmaya çalışılmıştır.

- Bağlamdan anlaşılabilir durumda olan isim fiil ve sıfat fiil yapıları, Krashen (1985)'in "öğrenciye sunulacak girdinin, öğrencinin dil düzeyinin bir kademe üstünde olması gerekir. (i+1)" prensibi gözetilerek bağlamdan anlaşılabileceği düşünülen cümlelerde korunmuştur.
- Özgün metindeki bağlaçların işlevlerine, kullanım yerlerine ve kullanılış biçimlerine sadık kalınmaya çalışılmış, uyarlama sürecinde birleşik cümle yapılarına bağlayıcı öge eklemesi yapılmıştır.
- Özgün metinde kullanımına çok sık başvurulan "görülen ve duyulan geçmiş zamanın hikayesi kipi" bir dil bilgisi konusu olarak B1+ düzeyinde öğretilmesine karşın, öykünün geçmiş zamanda yaşanmış olayı anlatıyor olması gerçeğinin öğrenci tarafından anlaşılabileceği düşünülerek yapısal değişiklik en aza indirilmiştir.
- Öyküdeki zaman görünümlerinin anlamı örteceği düşünülen durumlarda cümleler basit zamanlı cümle haline getirilmiştir.
- Öyküdeki kahramanların özellikleri, yer ve zaman olgusu, olay akışı ve mantık sıralaması korunmuştur.

Mişon'un Definesi Öyküsünün A2 Seviyesine Uyarlanması

Öyküdeki cümleler anlam akışını koruyacak biçimde numaralandırılmış, her cümle yapısal ve anlamsal olarak metinsellik ölçütleri ve seviye kazanımları ışığında incelenmiştir. Anlaşılabilir girdiyi ortaya çıkarma ve dil bilgisi kazanımlarının anlam odaklı edinilmesi çerçevesinde uyarlama gerçekleştirilmiştir. Dil öğretiminde metnin gücünden yararlanılması için çalışmanın kuramsal bölümünde ifade edilen ölçütler bu çalışmaya ışık tutmuştur.

Mişon'un Definesi

1. Bir akşam Cingöz Recai, Rumeli Hisarı'ndaki pembe köşkünde gazeteleri okudu.

Uyarlanmış Cümle: Cingöz Recai, bir akşam Rumeli Hisarı'ndaki pembe köşkünde gazeteleri okudu.

(Cümlede öge dizilişi Ö+N/T+Y sırasına uygun hale getirilmiştir.)

2. Son zamanlarda ince zekâsı, cesareti ve kıvraklığıyla, meşhur hırsızın sempatisini kazanan yardımcısı Feridun, "Usta," dedi; "işsizlikten canım sıkılıyor."

Uyarlanmış Cümle 1: Cingöz Recai'nin zeki, cesur ve hareketli bir yardımcısı vardı.

Uyarlanmış Cümle 2: Onun adı Feridun.

Uyarlanmış Cümle 3: Ünlü hırsız Cingöz Recai'nin yardımcısı Feridun: Usta, "işimiz yok, bu yüzden sıkılıyorum," dedi.

(Seviye ölçütleri üst sınırında yer alan sözcük sayısı anlamayı etkileyeceğinden cümle yapısı 3 cümle olarak düzenlenmiş, söylemlerin kim tarafından söylendiği açıkça belirtilmiş, fiilimsi yapısı yerine basit cümle tercih edilmiştir.)

3. Cingöz hafifçe başını salladı.

Uyarlanmış Cümle: Cingöz yavaşça başını salladı.

(Baş sözcüğü "Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü"nde YTKSS 248 frekansına sahipken kafa sözcüğü 400 frekansına sahiptir. Bu iki sözcük de temel anlamında kullanıldığından bir değiştirime tabi tutulmamıştır. Hafifçe zarfı yerine yavaşça zarfı kullanılmıştır.)

4. Hakkın var.

Uyarlanmış Cümle: Cingöz: Sana katılıyorum.

(YTKSS'de katılmak sözcüğünün 375 frekansa sahip olmasının yanında hakkın var ifadesinin seviye ölçütleri üzerinde olması bu uyarlamaya temel oluşturmuştur.)

5. Bir aydır boş oturuyoruz.

Uyarlanmış Cümle: Bir aydır işimiz yok.

(Boş oturmak ifadesi temel anlam dışında kullanıldığından anlamsal açıdan ifade edilen haline uyarlanmıştır. "İş" sözcüğü YTKSS'de frekans değeri 2553 gibi yüksek değere sahip bir sözcüktür.)

6. Ben de gazeteleri alıcı gözle okuyorum, belki bir iş çıkar diye.

Uyarlanmış Cümle: Ben de bir iş bulmak için gazeteleri okuyorum.

(Alıcı gözle okumak ifadesi yerine iş bulmak anlamı sağlanmıştır.)

7. Şu İngiliz milyoneri soyduğumuz vakit de herifi gazeteden tanımıştık, dedi.

Uyarlanmış Cümle: Cingöz: Şu İngiliz milyoneri soyduğumuz zaman da adamı gazeteden tanıdık," dedi.

(Söylemin kime ait olduğunu açıkça belirtmek için Cingöz öznesi eklenmiş, 195 frekansa sahip vakit sözcüğünün, 2394 frekansa sahip zaman sözcüğü ile değiştirimi yapılmış, herif sözcüğü yinelemesi yerine onu zamiri kullanılmıştır. Birleşik zamanlı fiil basit hale getirilmiştir.)

8. "Evet, usta..." diye karşılık verdi yardımcısı.

Uyarlanmış Cümle: Cingöz'ün yardımcısı, evet usta, dedi.

(Diyalog dedi fiili ile tamamlanmış, eksiltili ifade eklenmiştir.)

9. "Siz, gazetelerden iş çıkarmakta da beceriklisiniz."

Uyarlanmış Cümle: "Siz, gazetelerden iş bulmakta ustasınız."

(İş çıkarmak ifadesi iş bulmak anlamında kullanılmıştır. Becerikli sıfatı yerine metinde yer alan "usta" sözcüğü pekiştiriliştir.)

10. "Yahu, insanda çalışacak kuvvet olduktan sonra iş mi yok?

Uyarlanmış Cümle: Cingöz: "Sağlıklı bir insan iş bulur.

(Sözü söyleyen kişi cümleye eklenmiştir. -acak sıfat fiili, -dık sıfat fiili ve dan sonra zarfı ile sağlanan anlam örgüsü birden çok seviye üstü dil bilgisi yapısı içerdiğinden cümlede anılan dil yapıları, anlama yaklaşmak için düzenlenmiştir.)

11. Mesela, şurada on iki satırlık bir küçük haber var.

Uyarlanmış Cümle: Mesela, şu gazetede küçük bir haber var.

(Şurada zamiri yerine sıfat tamlaması kullanılmış, on iki satır ifadesi, küçük haber sıfat tamlaması ile karşılanmıştır.)

12. Gazetenin dördüncü sayfasına atılmış... Şundan bile iş çıkmaz mı sanıyorsun?

Uyarlanmış Cümle: Bu haber gazetenin dördüncü sayfasında yazıyor. Bu haberden mutlaka iş buluruz!

(Cümlenin öznesi eklenmiş, atılmak fiili çoklu anlam özelliği taşıdığından asıl anlam ifade edilmiş, olumsuz soru ifadesi olumlu hale getirilmiştir.)

13. Al da oku."

Uyarlanmış Cümle: Gazeteyi al ve oku." dedi.

(Eksiltili yapı tamamlanmış, iki eylem art arda geldiğinden ve bağlacı kullanımış, Cingöz'ün sözleri bu cümle ile bittiğini açıkça göstermek için dedi fiili eklenmiştir.)

14. Cingöz, gazeteyi yardımcısına uzattı.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

15. Haber şöyleydi:

Uyarlanmış Cümle: Haberde şu yazıyor:

("Şöyle" ifadesi ön gönderim unsuru olduğundan "şu yazıyor" ifadesi ile cümledeki anlam güçlendirilmiştir.)

16. Mişon'un Definesi: Balat halkı arasında son derece tuhaf bir dedikodu dolaşıyor.

17. Uyarlanmış Cümle: Balat halkı arasında çok ilginç bir dedikodu yayılmış.

(Anlaşılabilir olması bakımından "son derece" zarfı yerine "çok"; frekans sıklığı 79 olan "tuhaf" sıfatı yerine sıklığı 200 olan "ilginç" sıfatı ile değiştirim yapılmıştır. Dedikodunun dolaşması yerine haber niteliğinde yayılmak fiili tercih edilmiştir.)

18. Semtte Mişon isimli bir ihtiyar yaşıyor.

Uyarlanmış Cümle: Semtte Mişon adında bir yaşlı adam yaşıyor.

(Frekans sıklığı 978 olan "ad" sözcüğü "isim" ile değiştirişmiş, ihtiyar sözcüğü (60), sıklığı 239 olan yaşlı sözcüğü ile değiştirilmiştir. Sıfat tamlaması tamamlanmıştır.)

19. Bu adama on beş sene önce babasından büyük bir servet kalmış.

Uyarlanmış Cümle: On beş yıl önce yaşlı adama babasından büyük bir miras kalmış.

(Frekans sıklığı 2839 olan "yıl" sözcüğü "sene" ile değiştirilmiş, cümledeki zaman zarfı anlamayı kolaylaştırmak adına cümle başına getirilmiş, servet sözcüğü yerine miras kalmak ifadesi kullanılmıştır. Bu adam sıfat tamlamasındaki bu sıfatı yerine yaşlı sıfatı tercih edilmiştir.)

20. Fakat cimri ihtiyar, bu parayı oturduğu köhne evin bir köşesine saklamış ve bir kuruşuna dahi dokunmamış.

Uyarlanmış Cümle 1: Fakat yaşlı adam çok cimriymiş.

Uyarlanmış Cümle 2: Tüm parayı eski evin bir köşesine saklamış.

Uyarlanmış Cümle 3: Bu paradan hiç harcamamış.

(Birleşik/bağlı yapılı cümle basit yapılı hale getirilmiş, cümlede yer alan anlam unsurları tam olarak açıklanmış, "köhne" sözcüğü frekans düşüklüğü ve seviye üstü olması nedeniyle 708 frekanslı "eski" sıfatı ile değiştirilmiş, kuruşa dokunmamak ifadesi harcamamak fiili ile değiştirim yapılmıştır.)

21. Ancak, ihtiyar şimdi ölüm döşeğinde.

Uyarlanmış Cümle: Ancak yaşlı adam çok hasta, ölecek.

(Sıfat tamlaması tamamlanmış, ihtiyar sözcüğü değiştirilmiş, ölüm döşeği deyimi, ölecek fiili ile değiştirilmiştir.)

22. Fakat definenin yerini hiç kimseye söylemiyor, üstüne üstlük doktoruna da "Ben yaşayacağım, ölmeyeceğim!" diyor.

Uyarlanmış Cümle: Fakat adam, definenin yerini hiç kimseye söylemiyor. Doktoruna da "Ben yaşayacağım, ölmeyeceğim!" diyor.

(Özne cümlede açıkça belirtilmiş, "üstüne üstlük" zarfı yerine "ayrıca" kullanılmıştır.)

23. Mişon'un ölümü halinde, vârisleri de bulunmadığından, definesi ebediyen gizli kalacak ve hiçbir işe yaramayacak.

Uyarlanmış Cümle: Eğer Mişon ölürse Mişon'un varisleri yoktur. Bu yüzden onun definesi sonsuza kadar gizli kalacak ve hiç kimse defineyi alamayacak.

(Düzeyin +1 üstü görülen ve öğrenilmesi hedeflenen şart kipi ile cümle desteklenmiş, fiilimsi yapısı yerine basit yapı kullanılmış, seviye üstü görülen sözcükler eşdeğeri ile değiştirilmiştir.)

24. Cingöz'ün yardımcısı gazeteyi okur okumaz büyük bir sevinçle bağırdı: "Mükemmel! Mükemmel bir iş!

Uyarlanmış Cümle: Cingöz'ün yardımcısı gazeteyi okudu ve büyük bir sevinçle bağırdı: "Mükemmel! Mükemmel bir iş!

(-ar, -maz sıfat fiili yerine basit yapılı fiil tercih edilmiştir.)

25. Bir define!

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

26. Hem kârlı hem eğlenceli!"

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

27. Cingöz de hemfikirdi.

Uyarlanmış Cümle: Cingöz de onunla aynı fikirdeydi.

(Hemfikir sözcüğü yerine aynı fikir ifadesi kullanılmıştır. Edat tümleci anlamı güçlendirmek için eklenmiştir.)

28. "Evet, bu bilmeceyi çözmek nefis olurdu!"

Uyarlanmış Cümle: Cingöz: "Evet, bu bilmeceyi çözmek iyi olacak!"

(Söylemin sahibi cümleye eklenmiş, nefis sözcüğü yerine iyi sözcüğü getirilmiş, birleşik zamanlı fiil basit hale getirilmiştir.)

29. "Fakat... nasıl çözeriz, usta?"

Uyarlanmış Cümle: Yardımcısı: "Fakat... nasıl çözeriz, usta?" dedi.

(Söylemin sahibi eklenmiştir.)

30. "Ölmeden evvel ihtiyarın sempatisini kazanarak tabii!"

Uyarlanmış Cümle: Cingöz: "Ölmeden önce yaşlı adamın sempatisini kazanacağız."

(Söylem sahibi eklenmiş, "evvel" sözcüğü "önce" zarfı ile değiştirilmiş, sıfat tamlaması tamamlanmış, zarf fiil yapısı basit zamanlı fiile dönüştürülmüştür.)

31. Cingöz gülüyordu.

Uyarlanmış Cümle: Cingöz güldü.

(Birleşik zamanlı fiil seviye kazanımları gereği basit zamanlı yapıya dönüştürülmüştür.)

32. Feridun mırıldandı:

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

33. Alay ediyorsunuz.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

34. "Doğrusunu istersen bu iş pek kolay değil," diye karşılık verdi Cingöz.

Uyarlanmış Cümle: "Gerçek şu ki bu iş kolay değil," diye cevap verdi Cingöz.

(Anlamın daha açık olması için ilgili ifadelerde değişim yapılmıştır.)

35. "Herif can çekişiyormuş.

Uyarlanmış Cümle: Cingöz: "Adam ölmek üzere.

(Can çekişmek deyimi ölmek üzere ifadesiyle değiştirilmiş, herif sözcüğü adam sözcüğü ile değiştirilmiştir.)

36. Definenin yerini söylemeden ölürse vârisi olmadığı için devlet, evine el koyar ve defineyi arar.

37. Uyarlanmış Cümle 1: Yaşlı adamın mirasçısı yok.

    Uyarlanmış Cümle 2: Eğer o, definenin yerini söylemeden ölürse devlet, evini alır ve defineyi arar.

(Cümle kolay anlaşılması için 2 cümleye bölünmüştür. Varis sözcüğü frekansı daha yüksek olan mirasçı ile değiştirilmiş, sıfat tamlaması kullanılmış, el koymak sözcüğü yerine almak fiili kullanılmıştır.)

38. Belki bulamazlar ama bulsalar da bulamasalar da bize yaramaz."

Uyarlanmış Cümle: Devlet belki defineyi bulamaz. Ama bulsalar da bulmasalar da bizim işimize yaramaz.

(Anlamın açık hale getirilmesi için eksiltili ifadeler tamamlanmıştır.)

39. Feridun, "Herif ölmeden evine girmeliyiz, değil mi?" diye sordu.

Uyarlanmış Cümle: Feridun, "Yaşlı adam ölmeden önce evine girmeliyiz, değil mi?" diye sordu.

(Herif sözcüğü yerine yaşlı adam tamlaması getirilmiş, -meden önce ifadesi ile desteklenmiştir.)

40. "Şüphesiz!

Uyarlanmış Cümle: Cingöz: “Kesinlikle!

(Sözcük değiştirimi yapılıştır.)

41. Fakat bize definenin yerini söyler mi?

Uyarlanmış Cümle: Feridun: Fakat yaşlı adam bize definenin yerini söyler mi?

(Özne cümlede açık hale getirilmiştir.)

42. Kim bilir şimdiye dek kaç kişi ihtiyarın ağzından bu sırrı almak istemiştir," diye cevap verdi Cingöz.

Uyarlanmış Cümle: Şimdiye kadar kaç kişi yaşlı adamın ağzından bu sırrı almak istedi" diye cevap verdi Cingöz.

(Dek edatı yerine kadar edatı kullanılmış, ihtiyar sözcüğü eşdeğeri ile değiştirilmiş, birleşik zamanlı fiil basit zamana dönüştürülmüştür.)

43. "İşte, bu sırrı almanın çaresini bulmalı, usta!"

Uyarlanmış Cümle: Feridun: "Yaşlı adamdan bu sırrı almanın çaresini bulmalıyız, usta!"

(-malı gereklilik kipi +1 seviye üstü kazanım olarak görüşmüş, eksiltili ifadeler tamamlanmıştır.)

44. "Bulmalı ama nasıl?

Uyarlanmış Cümle: Cingöz: "Nasıl bulacağız?"

(Cümle kurallı hale getirilmiştir.)

45. Bulmalı demek yetmez!

Uyarlanmış Cümle: Cümle anlama doğrudan katkı sağlamadığı için çıkarılmıştır.

46. Kafanı biraz zorla bakalım."

Uyarlanmış Cümle: Biraz düşün.

(Seviye üstü ifade değiştirilmiştir.)

47. "Bir şey düşünemiyorum, usta."

Uyarlanmış Cümle: Feridun: "Bir şey düşünemiyorum, usta" dedi.

(Söylem sahibi eklenmiştir.)

48. Cingöz kendi kendine konuşur gibi mırıldandı:

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

49. "Ölüm döşeğindeki bir ihtiyarın ağzından nasıl laf alınır?

Uyarlanmış Cümle: "Ölecek bir yaşlı adamın ağzından nasıl laf alacağız?

(Eksiltili ifadeler tamamlanmış, seviye üstü sözcükler eşdeğerleri ile değiştirilmiş, edilgen yapı, etken hale getirilmiştir.)

50. Bunun birkaç yolu var."

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

51. "Bir değil de birkaç tane, öyle mi?" diye sordu Feridun.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

52. "Evet... Benim başımdan buna benzer iki olay geçti.

Uyarlanmış Cümle: Cingöz: "Daha önce buna benzer iki olay yaşadım.

(Seviye üstü yapılar seviye kazanımları haline getirilmiştir.)

53. Birinde hastayı hipnotize etmiştim; yöntemlerden biri bu.

Uyarlanmış Cümle: Birinci yöntemde, hastayı hipnoz ettim.

(Birleşik zamanlı fiil basit zamanlı hale getirilmiş, karmaşık yapılar anlaşılır hale getirilmiştir.)

54. Hasta uyur uyumaz ne var ne yok her şeyi tane tane anlatır.

Uyarlanmış Cümle: Hasta uyuduktan sonra her şeyi tek tek anlatır.

(Sıfat fiil yapısı zarf yapısına dönüştürülmüş, frekansı düşük sözcükler eşdeğeri ile değiştirilmiştir.)

55. Fakat tehlikesi de var.

Uyarlanmış Cümle: Fakat hipnozun tehlikesi de var.

(Eksiltili yapı tamamlanmıştır.)

56. Hasta ölüm döşeğindeyse, bu travmaya dayanamayıp sıfırı tüketebilir."

Uyarlanmış Cümle: Eğer hasta ölmek üzere ise hipnoz hastayı öldürebilir."

(Seviye üstü sözcükler eşdeğerleri ile değiştirilmiş, zarf fiil yapılı sözcük yerine hipnoz sözcüğü getirilmiş, sıfırı tüketmek mecaz anlamlı yapı yerine ölmek fiili kullanılmıştır.)

57. "Fena!"

Uyarlanmış Cümle: Feridun: Bu çok kötü.

(Frekans değeri yüksek olan sözcük ile değiştirim yapılmıştır.)

58. "Güvenli bir yol değil yani," dedi Cingöz.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

59. "Başka?"

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

60. "Bir de hastayı uyutmadan, kurnazca bir sohbetle ağzından bazı laflar almak ve ona göre defineyi aramak var.”

Uyarlanmış Cümle: Cingöz: "Diğer yöntem de şudur: Hastayı uyutmayacağız. Onunla sohbet edeceğiz ve definenin yerini öğreneceğiz.”

(Cümle basit 3 cümle haline getirilmiş, seviye üstü söylemler değiştirilmiştir.)

61. "Ne gibi?" diye sordu Feridun.

Uyarlanmış Cümle: Feridun: “Peki nasıl?” diye sordu.

(Cümleler arası anlam örgüsünü sağlamak adına nasıl sorusu eklenmiştir.)

62. "Mesela, bir yolunu bulup hastanın yanına girersin ve ona, 'Ben definenin yerini biliyorum dersin.

Uyarlanmış Cümle: Cingöz: "Mesela, bir bahane buluruz. Hastanın yanına gireriz ve ona, 'Ben definenin yerini biliyorum’ deriz.

(Bir yolunu bulmak deyimi bahane sözcüğü ile değiştirilmiştir.)

63. Bir tartışma başlar.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

64. Üç beş yer sayarsın, hasta bunları inkâr eder ama ses tonundan gerçek çözülebilir.

Uyarlanmış Cümle: Ona bir şeyler söyleriz. Hasta bunları reddeder. Ama biz, onun sesinden gerçeği öğreniriz.

(Seviye üstü deyim ve ifadeler değiştirilmiş, cümle çoklu cümle haline getirilmiştir.)

65. Bundan da kesin sonuç almak kolay değil.

Uyarlanmış Cümle: Ancak kesin sonuç almak kolay değil.

(Cümle devamlılığını sağlayan art gönderimin anlaşılmama ihtimali yerine ancak bağlacı getirilmiştir.)

66. Üstelik bu yöntemi denemek için insan psikolojisinden de iyi anlamak gerek."

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

67. "Bu yöntem fena değil gibi."

Uyarlanmış Cümle: Feridun: "Bu yöntem iyi gibi."

68. "Ama buna da vaktimiz yok.

Uyarlanmış Cümle: Cingöz: "Ama bu yöntem için de zamanımız yok.

(Art gönderim açıkça yazılmış, vakit sözcüğü eşdeğeri ile değiştirilmiştir.)

69. Hastayla uzun süre baş başa kalmamız lazım."

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

70. "Aklınızda bir başka yöntem olduğunu seziyorum," diye tahminde bulundu Feridun.

Uyarlanmış Cümle: Feridun: "Aklınızda başka bir yöntem olduğunu düşünüyorum," dedi.

(27 frekansı olan "sezmek" sözcüğü yerine "düşünmek" fiili getirilmiş, dedi fiili ile aktarma tamamlanmıştır.)

71. "En iyi yöntemin nasıl uygulandığını bir saate kadar göreceksin," demekle yetindi Cingöz.

Uyarlanmış Cümle: Cingöz: "En iyi yöntemi nasıl uyguladığımı bir saate kadar göreceksin," dedi.

(Söylem sahibi cümlenin başına getirilmiş, Edilgen yapı etken hale dönüştürülmüştür.)

72. "Şimdi kalk. Ufak tefek bazı eşyaları çantamıza koyup Balat'a gidelim."

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

73. Hava iyice kararmış ve gece bastırmıştı.

Uyarlanmış Cümle: Hava iyice karardı ve gece oldu.

(Gece bastırmak ifadesi gece oldu ile değiştirilmiş, duyulan geçmiş zaman görülen geçmiş zaman yapısı haline yapı bütünlüğü bakımından getirildi.)

74. Cingöz'le yardımcısı, soruştura soruştura Mişon'un evini buldular.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

75. Cingöz Recai, gereken tüm talimatları verdiği için yeni hiçbir şey söylemeye lüzum görmeden evin kapısını çaldı.

Uyarlanmış Cümle: Cingöz Recai, gerekli tüm talimatları daha önce verdi. Bu yüzden yeni hiçbir şey söylemedi ve evin kapısını çaldı.

(Birleşik yapılı cümle 2 cümle haline getirildi. Karmaşık dilsel yapılar anlam bozulmadan değiştirim ve çıkarıma tabi tututdu.)

76. Eski, iki katlı, tahtadan yapılmış, pencereleri ışıksız bir evdi.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

77. Kapı açılmadan önce içeriden kart bir kadın sesi duyuldu:

Uyarlanmış Cümle: Evin içinden bir kadın sesi duydular:

(Edilgen yapı etken hale getirildi, kart ifadesi cümleden çıkarıldı. Zaman olarak kapının önünde oldukları bir önceki cümlede belirtildiğinden edilgen yapılı zarf, cümleden çıkarılmıştır.)

78. "Kim o?" "Aç!" diye karşılık verdi Cingöz Recai.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

79. "Kimsin sen?"

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

80. "Ben belediye doktoruyum.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

81. Hastayı göreceğim."

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

82. Kadın, "Kaç belediye doktoru?

Uyarlanmış Cümle: Kadın şüphelendi: “Hangi belediye doktoru?

(Kaç sözcüğü ile ifade edilen hangi sıfatı cümleye eklenmiştir. Cümle sonundaki şüpheyle ifadesi cümlenin başına getirilmiştir.)

83. Sabahleyin bir tane daha geldi," dedi şüpheyle.

Uyarlanmış Cümle: Sabah bir doktor daha geldi," dedi.

84. "Aç be! Devlet sana hesap mı verecek?" diye terslendi Cingöz.

Uyarlanmış Cümle: Cingöz kızdı: "Aç hemen! Devlet sana hesap mı verecek?" dedi.

(Terslendi fiili kızmak anlamında kullanılmış, be ifadesi hemen sözcüğü yerine geçmiştir.)

85. Usta hırsız böyle emreder gibi bağırınca sokak kapısı gıcırdayarak açıldı, böylece Cingöz Recai ile yardımcısı içeri girdiler.

Uyarlanmış Cümle: Usta hırsız emreder gibi bağırdıktan sonra kadın sokak kapısını yavaşça açtı. Cingöz Recai ile yardımcısı içeri girdiler.

(Edilgen yapı, kadın sözcüğünü cümleye ekleyerek etken yapılmış, -ınca z.f. eki seviye kazanımı olan -dan sonra haline getirilmiş, gıcırdamak yerine eylemin nasıl olduğunu belirten yavaşça sözcüğü getirilmiştir.)

86. Kadın, elindeki teneke lambayı hırsızların yüzüne doğru tutup da karşısında iki temiz kılıklı insan görünce biraz nezaket gösterdi.

Uyarlanmış Cümle: Kadın, elindeki lambayı hırsızların yüzüne doğru tuttu. Karşısında iki temiz giyimli insan gördü. Onlara biraz nezaket gösterdi.

(Birleşik yapı basit hale dönüştürülmüştür.)

87. "Buyurunuz... Sabahtan beri devlet memurlarına kapı açmaktan bıktım. Fakat siz..."

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

88. Kadın sözünü bitirememişti.

Uyarlanmış Cümle: Kadın sözünü bitiremedi.

(Birleşik zamanlı fiil basit hale dönüştürüldü.)

89. Cingöz Recai derhâl kadının üstüne atılarak onu bir hamlede yere yuvarladı.

Uyarlanmış Cümle: Cingöz Recai hemen kadının üstüne atladı. Onu yere yuvarladı.

(Atılmak fiili yerine atladı kullanılmış, basit cümle sağlanmış, derhal sözcüğü yerine sıklığı yüksek hemen sözcüğü getirildi.)

90. Feridun da sokak kapısını kilitliyordu.

Uyarlanmış Cümle: Feridun da sokak kapısını kilitledi.

(Birleşik zamanlı fiil basit hale getirilmiştir.)

91. Kadın gık dahi diyemeden iki hırsız tarafından sımsıkı bağlandı.

Uyarlanmış Cümle: Kadın hiç konuşamadı. İki hırsız kadını sımsıkı bağladı.

(Gık demek sözcüğü değiştirilmiş, "tarafından" ifadesi yerine basit yapı tercih edilmiştir.)

92. Ağzı tıkandı.

Uyarlanmış Cümle: Hırsızlar kadının ağzını kapattı.

(Eksiltili ifade tamamlanmış, edilgen yapı değiştirilmiş, sıklığı düşük tıkamak fiili eşdeğeri ile değiştirilmiştir.)

93. Bu işler çıt çıkmadan yapılmıştı.

Uyarlanmış Cümle: Hırsızlar bu işleri sessizce yaptı.

(Seviye üstü sözcükler eşdeğeri ile değiştirilmiş, birleşik zamanlı fiil basit hale getirilmiştir.)

94. Cingöz Recai ile yardımcısı, Mişon'un evini soruşturarak gelirlerken, ihtiyarın yanında bu kadından başka insan olmadığını da öğrenmişlerdi.

Uyarlanmış Cümle: Cingöz Recai ile yardımcısı, Mişon'un evine gelmeden önce araştırma yaptılar ve her şeyi öğrendiler. Yaşlı adamın yanında bu kadından başka kimse yoktu.

(Fiilimsi yapıları olabildiğince değiştirilmiş, anlama ulaşmak adına cümleler basit yapıya dönüştürülmüş, seviyeye sıklığı yüksek sözcükler tercih edilmiştir.)

95. Cingöz, fenerini yakıp hiç gürültü yapmadan merdivenlere doğru yürüdü.

Uyarlanmış Cümle: Cingöz, fenerini yaktı. Sessizce merdivenlere doğru yürüdü.

(Fiilimsi yapıları değiştirilmiştir.)

96. Feridun onu takip ediyordu.

Uyarlanmış Cümle: Feridun onu takip etti.

(Birleşik zamanlı fiil basit hale getirilmiştir.)

97. Sessizce ikinci kata çıktılar.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

98. Cingöz, sofada kapalı iki oda kapısı görüyordu.

Uyarlanmış Cümle: Cingöz, koridorda kapalı iki oda kapısı gördü.

(Sözcük değiştirimi yapılmış, birleşik zamanlı fiil değiştirilmiştir.)

99. Anahtar deliğinden baktı ve dipteki odanın önünde durarak yardımcısına işaret etti: "Burada!"

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

100. Sonra elindeki çantayı yere koyarak açtı, içinden büyük bir siyah örtü çıkarıp bütün vücuduna sardı.

Uyarlanmış Cümle: Sonra elindeki çantayı yere koyarak açtı. İçinden büyük bir siyah örtü çıkardı ve onu bütün vücuduna sardı.

(Fiilimsi yapısı basit hale getirilmiştir.)

101. Yine çantadan içi boş, büyük bir karton kafatası çıkarıp başına geçirdi.

Uyarlanmış Cümle: Tekrar çantadan karton kafatası çıkardı. Başına taktı.

(Birleşik yapılı cümle 2 basit yapı haline getirildi. Seviye üstü sözcük eşdeğeri ile değiştirilmiştir. Başına geçirmek fiili yerine taktı kullanılmıştır.)

102. Bu kılıkta ne denli korkunç göründüğü Feridun'un gözlerinden okunabiliyordu.

Uyarlanmış Cümle: Cingöz korkunç göründü. Feridun bile Cingöz'den korktu.

(Gözlerinden okunmak deyiminin seviye üzeri bir kullanıma sahip olduğu, fiilin birleşik yapılı olduğu görülmekte olup cümle ikiye bölünmüş, dil yapıları seviye kazanımlarına uygun hale getirilmiştir.)

103. Cingöz, elini yavaşça hastanın oda kapısı topuzuna koydu ve sesini değiştirerek ağır, derin, uzun ve âdeta insan sesine benzemeyen bir tonda, "Mişooon! Mişooon!" diye seslendi.

Uyarlanmış Cümle: Cingöz, elini yavaşça odanın kapısına koydu. Sesini korkunç yaptı. "Mişooon! Mişooon!" diye seslendi.

(Sözcük sayısı hedeflenen sayıdan fazla olması nedeniyle cümledeki gereksiz betimlemelerin çıkarımı yapılmıştır. Birleşik cümle basit cümleler haline getirilmiştir.)

104. İçeriden hastanın iniltili sesi duyuldu.

Uyarlanmış Cümle: Odadan hastanın sesi geldi.

(Sesin geldiği yer cümlede açık biçimde verilmiş, edilgen yapılı fiil etken hale getirmiştir.)

105. Cingöz Recai, aynı sesle tekrar ediyordu: "Mişooon! Mişooon!"

Uyarlanmış Cümle: Cingöz Recai, aynı sesle tekrar etti: "Mişooon! Mişooon!"

(Birleşik yapılı fiil basit hale getirilmiştir.)

106. Sonra yavaşça kapıyı açtı ve eşikte durdu.

Uyarlanmış Cümle: Sonra yavaşça kapıyı açtı ve girişte durdu.

(Eşik sözcüğü yerine sıklık frekansı yüksek ve seviyeye uygun giriş sözcüğü tercih edilmiştir.)

107. Feridun gizlenmişti.

Uyarlanmış Cümle: Feridun gizlendi.

(Sıklık frekansı yüksek ve seviyeye uygun sözcük tercih edilmiştir.)

108. Mişon, bir minder üstünde, sefil bir yatakta yatıyordu.

Uyarlanmış Cümle: Mişon, bir yatakta kötü halde yatıyor.

(Minder sözcüğünün seviye sözcükleri arasında sıklık frekansı düşük olduğundan ve anlamsal bir eksilmeye sebep olmadığından çıkarımı yapılmış, sefil sözcüğü de kötü sıfatı ile değiştirilmiş, birleşik zamanlı fiil basit hale getirilmiştir.)

109. Yüzü sapsarı, elmacık kemikleri dışarı fırlamıştı.

Uyarlanmış Cümle: Mişon'un yüzü sapsarı ve kötüydü.

(Cümledeki betimlemenin kime ait olduğunu açıkça belirtmenin anlamaya katkı sağlayacağı düşünülerek kimin betimlemesi üzerinde durulduğu cümlede belirtilmiştir. Elmacık kemiklerinin dışarı fırlaması söz öbeği ile öykü kişisinin ruh haline vurgu yapılmış ancak bu ifade seviye kazanımları açısından temel anlamı dışında kullanıldığından öykü kişisinin görünümünün kötülüğü ortaya konmuştur.)

110. İskelet kafalı, simsiyah bir şekil görünce gözleri büyüdü, bir inilti kopardı. "Allahım! Allahım!"

Uyarlanmış Cümle: Simsiyah vücutlu ve iskelet kafalı bir şey gördü. Çok korktu. "Allahım! Allahım!" diye bağırdı.

(Şekil sözcüğü ile kastedilenin anlamlı anlamsız beliren "bir şey" olduğu için tasvir edilen sıfat öbeği şey zamiri ile bağlanmış, gözlerinin büyümesi biçemsel olarak

mecazlı bir betimleme içerdiğinden korkmak fiili ile cümle ayrılmış, inilti koparmak fiili bağırmak fiili ile değiştirilmiştir.)

111. Cingöz Recai, yine o ağır sesle, yavaş yavaş konuştu:

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

112. "Mişon! Ben Azrail'im... Fakat... korkma! Senin canını almaya gelmedim."

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

113. Mişon yatakta büzülüyor, başını yastığa gömerek korku içinde yalvarıyordu.

Uyarlanmış Cümle: Mişon yatakta büzüldü. Başını yastığın altına soktu. Korkarak yalvardı.

(Cümle, 3 cümle haline getirilerek anlamın ortaya çıkması kolaylaştırılmaya çalışılmış, 14 frekansa sahip büzülmek sözcüğünün eş değerleri de sıklık frekansı bakımından yakın olduğundan değiştirim yapılmamıştır. Gömmek fiili sözlükte 5. anlamında kullanılmaktadır. Bu yüzden öykünün biçemine uygun olması bakımından bir şeyin altına sokmak söz öbeği tercih edilmiştir. -arak zarf fiili ile kurulan fiilimsi yapısı ile seviyenin +1 üstü yapının öğrenciye sezdirilmesi hedeflenmiş, birleşik zamanlı fiil basit hale getirilmiştir.)

114. "Alma! Alma!"

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

115. Recai odanın ortasına iki adım attı.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

116. "Korkma... Eğer söylediklerimi yaparsan, senin canını bu sene değil, gelecek sene alacağım."

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

117. Hasta, mırıltıyla karşılık verdi. "Emret!"

Uyarlanmış Cümle: Hasta, korkarak cevap verdi: "Emret!"

(Bağlam içinde önceki cümlede geçen tehdit unsuru neticesinde mırıldanmak fiili biçem olarak korkmayı temsil etmektedir. Bu nedenle anlaşılabilir mesaja hizmet edeceği düşünülen korkarak zarf fiili cümleye eklenmiştir.)

118. "Söyle bana; definenin yerini hiç kimseye haber verdin mi?"

Uyarlanmış Cümle: "Söyle bana; definenin yerini hiç kimseye söyledin mi?"

(Haber vermek gerçekleşmesi beklenen bir şeyin önceden bildirilmesi olarak sözlükte yer aldığından bu cümlede gizlenmiş bir şeyin kimse ile paylaşılıp paylaşılmadığı sorgulanmaktadır. Bu nedenle söylemek fiili ile değiştirim yapılmıştır.)

119. "Hayır!"

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

120. "Aferin. Hiç kimseye söylemeyeceğine söz verir misin?"

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

121. "Söylemem, söylemem!" dedi ihtiyar.

Uyarlanmış Cümle: "Söylemem, söylemem!" dedi yaşlı adam.

(Sıklık frekansı yüksek, yaşlı adam sıfat tamlaması ile değiştirim yapılmıştır.)

122. "Kim sorarsa yanlış cevap vereceksin.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

123. Define bahçede ya da bodrumda diyeceksin."

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

124. "Bodrumda demem.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

125. Yoksa doğruyu söylemiş olurum."

Uyarlanmış Cümle: Çünkü define bodrumdadır.

(Cümleler arası bağlamdan ortaya çıkarılması beklenen iletinin cümlede açıkça belirtilmesi çoğu zaman temel seviyede faydalı olmaktadır. Doğruyu söylemiş olmak söz öbeği bağlamla uygunluk gösterse de iletide verilmek istenen definenin yerini ortaya çıkarma durumuna uyarlanmış cümlede açıkça yer verilmiştir.)

126. "Aferin! Bodrumda olduğunu sakın söyleme.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

127. Yerde veya duvarın içinde olduğunu da söyleme," diye ekledi Cingöz.

Uyarlanmış Cümle: Cingöz: Definenin yerde veya duvarın içinde olduğunu da söyleme," dedi.

(Üzerinde bahsedilen şeyin açıkça verilmesi, eksiltili yapıların tamamlanması temel seviyede kabul görmektedir. Bu kapsamda eksiltiler tamamlanmıştır.)

128. "Söylemem, duvarın içinde olduğunu da söylemem, hiç söylemem!"

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

129. "On beş sene önce sen o defineyi duvara yerleştirirken ben seni görmüştüm.

Uyarlanmış Cümle: On beş sene önce sen o defineyi duvara yerleştirirken ben seni gördüm.

(-ken zarf fiili seviyenin +1 üstü kazanımlarına katkı sağlaması bakımından bağlam içine bırakılmış, birleşik zamanlı fiil basit hale getirilmiştir.)

130. İyi yer seçtin, Mişon."

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

131. "Su haznesiydi orası; kapağı da vardı.

Uyarlanmış Cümle: "Orası su deposudur. Kapağı da vardı.

(Sıralı cümle ayrı iki basit cümle haline getirilmiştir. 1. cümle kurallı hale getirilmiş, hazne sözcüğü yerine sıklığı yüksek depo sözcüğü tercih edilmiştir.)

132. Fakat ben, kapağı sıvayla kapamıştım," dedi ihtiyar, açık açık.

Uyarlanmış Cümle: Fakat ben, kapağı sıvayla kapattım," dedi yaşlı adam.

(Kapamak fiili kapatmak fiili ile değiştirilmiş, basit zamanlı hale getirilmiş, ihtiyar sözcüğü sıklığı yüksek eş değeri ile değiştirilmiştir.)

133. "Biliyorum, Mişon; biliyorum.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

134. Ben o zaman babanın canını almaya gelmiştim de sizin evi görmüştüm, bir daha gelmiştim."

Uyarlanmış Cümle: Ben o zaman babanın canını almak için geldim. Sizin evi gördüm. Tekrar geldim."

(Birleşik zamanlı fiiller basit hale getirilmiş, -mak için dil yapısı seviye kazanımları açısından cümleye eklenmiş, bir daha yineleme zarfı yerine sıklığı yüksek tekrar zarfı getirilmiştir.)

135. "Ah! Şimdi benim canımı almayacaksın, değil mi?"

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

136. "Hayır. Fakat sakın yerinden kımıldanma!"

Uyarlanmış Cümle: "Hayır. Fakat sakın hareket etme!"

(Bağlamsal olarak cümledeki durumda öykü kişisinin hareket etmemesi vurgulanmaktadır. Bu nedenle, ifade olduğu gibi eklenmiştir.)

137. Cingöz Recai, dışarı çıkar çıkmaz yardımcısına işaret edip çantasını aldı.

Uyarlanmış Cümle: Cingöz Recai, dışarı çıktı. Yardımcısından çantasını aldı.

(Cümlede yer alan birden fazla fiilimsi yapısı iletinin anlamlandırılmasını engelleyebilir. Temel seviyede +1 seviye üstü kazanım sağlamak için fiilimsilere yer verilebilir ancak bütünsel okumayı engelleyebilecek çok sayıdaki seviye üstü dilsel yapılar değiştirim veya çıkarıma tabi tutulabilir.)

138. Hastanın oda kapısını dışarıdan kilitleyerek aşağı inip bodruma girdiler.

Uyarlanmış Cümle: Hastanın oda kapısını dışarıdan kilitlediler. Aşağı indiler. Bodruma girdiler.

(Birden fazla fiilimsi yapısı iletinin anlamlandırılmasını engelleyebileceğinden birleşik yapılı cümle 3 basit cümle haline getirilmiştir.)

139. Cingöz keyifliydi.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

140. "Gördün ya, Feridun; can çekişen bir ihtiyarın ağzından ancak Azrail laf alabilir.

Uyarlanmış Cümle: "Bak, Feridun; ölmek üzere olan yaşlı adamdan gerçekleri sadece Azrail öğrenir.

(Bu cümlede söz öbekleri, deyim ve mecazi yapıların varlığı, temel seviyede anlamanın önüne geçebilir. Eş değeri ve frekans sıklığı dikkate alınarak uyarlanmış cümledeki sözcükler düzenlenmiştir.)

141. Her şeyi duydun, değil mi?"

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

142. "Duydum, usta," dedi yardımcısı.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

143. "Şurada dört duvar var.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

144. Şimdi bu duvarlardan birinde su haznesinin kapağını bulmalıyız."

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

145. "Üstüne sıva yapılmış, değil mi?" diye sordu Feridun.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

146. "Evet!"

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

147. Cingöz, fenerini duvarlara tutarak dikkatle bakıyordu.

Uyarlanmış Cümle: Cingöz, fenerini duvarlara tuttu. Duvarlara dikkatle baktı.

(Bu cümledeki fiilimsi yapısı korunabilirdi ancak birleşik zamanlı fiilin de varlığı neticesinde cümle 2 basit cümle haline getirilmek istenmiş, öyküdeki asıl kazanım olan okuma ve anlama becerisine katkı sağlamak istenmiştir.)

148. Çantasından bazı demirler çıkararak duvarların bazı noktalarının topraklarını kazıdı.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

149. On dakika kadar uğraştılar.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

150. Nihayet, Cingöz'ün elindeki demir, duvarın birindeki kazınan sıvaların altında başka bir demire sürtündü.

Uyarlanmış Cümle: Sonunda Cingöz, elindeki demir ile duvarın içinde bir demire vurdu.

(Cümlede yer alan tamlamaların uzunluğu, sıfat yapan -ki eki ve sıfat fiil yapılarının birlikte kullanımı dil bilgisel yapının çözümlenmesine engel olabilir. Öykülerin dil öğretiminde kullanılmasının ana nedeni öğrencilerin anlamlı mesaja ulaşma ve cümle

içinde yer alan sözcük ve dil yapılarını keşfetmesi isteğidir. Cümledeki uyarlamalar bu gerekçelerin sağlıklı işlemesine katkı sunmak maksadıyla gerçekleştirilmektedir.)

151. Cingöz bu demir levhanın etrafında ve üstündeki bütün sıvaları kazıdıktan sonra su haznesinin kapağı ortaya çıktı.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

152. Usta hırsız neşeli bir kahkaha savurdu.

Uyarlanmış Cümle: Usta hırsız, neşeli bir kahkaha attı.

(Anlamca kaynaşmış birleşik fiil olan kahkaha savurmak yerine sıklığı daha yüksek olan kahkaha atmak ile değiştirim yapılmıştır.)

153. "Bulduk!

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

154. Bulduk depoyu!

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur

155. Defineyi bulduk!

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur

156. Fakat bu kapak kilitli..."

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur

157. Yine çantasından bazı aletler çıkararak kilidi kurcaladı, beş dakika uğraştıktan sonra kapağı açtı.

Uyarlanmış Cümle: Tekrar çantasından bazı aletler çıkardı. Kilidi açmak için beş dakika uğraştı. Sonra kapağı açtı.

(Birden çok fiilimsi yapılarının olduğu cümlelerde dil yapısının anlaşılır mesajı sunmaya katkı sağlaması bakımından cümleler basit hale getirilmekte, eksiltili yapılar tamamlanmaktadır.)

158. Fenerini hemen haznenin içine tuttu.

Uyarlanmış Cümle: Feneri ile depoyu aydınlattı.

(Sıklığı yüksek sözcük olan depo sözcüğü, hazne ile değiştirim yapılmıştır. Tuttu fiili ilk anlamı dışında kullanıldığından fenerin asıl görevi olan aydınlatmak fiili tercih edilmiştir.)

159. Burası bir metre yüksekliğinde, derin boşluklara doğru uzanan garip bir yoldu.

Uyarlanmış Cümle: Bu depo bir metre yükseklikte, uzun bir yol gibiydi.

(Cümlede tasvir edilen duvarda yer alan haznenin içidir. Tasvir cümleleri temel seviyede bilinmeyenleri barındırabilmektedir. Bu nedenle anlamdan kopmadan dil yapılarını sistematik içerisinde verebilmek adına yukarıdaki işlemler uygulanmıştır. Hazne yerine deponun olduğu açıkça belirtilmiş, derin boşluklara uzanmak söz öbeği ile verilen iletinin uzun bir yol ile sağlanacağı düşünülmüştür.)

160. Kenarda büyükçe bir çekmece duruyordu.

Uyarlanmış Cümle: Kenarda büyük bir çekmece vardı.

(Birleşik zamanlı fiil yerine öykü mekânında iletideki nesnenin varlığı belirtilmiştir.)

161. Usta hırsız çekmeceyi yerinden çıkarıp zemine koydu ve fenerini yardımcısına verdi.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

162. Çekmecenin kapağını açtı; içinde birkaç torba altın ve birçok banknot vardı.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

163. Çekmeceyi kucaklayarak ayağa kalktı.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

164. "Haydi yavrum! Savuşalım!"

Uyarlanmış Cümle: "Haydi yavrum! Kaçalım!"

(Hemen kaçmak anlamında kullanılan savuşmak fiili yerine sıklığı yüksek kaçmak fiili kullanılmıştır.)

165. Ancak, daha sözünü bitirmeden ansızın durakladı.

Uyarlanmış Cümle: Ancak, bir anda durdu.

(Ansızın sözcüğü bir anda sözcüğü ile değiştirilmiş, duraklamak yerine durdu fiili getirilmiştir.)

166. Çünkü yukarı katta bir kapının açılıp kapandığını ve gürültülü ayak seslerinin evi doldurduğunu duymuştu.

Uyarlanmış Cümle: Çünkü yukarı katta bir kapı sesi duydu. Ayrıca gürültülü ayak sesleri de vardı.

(Önceki sonuç cümlesi ile kurulan bağlam neticesinde bu cümlenin neden durduğunu açıklaması beklenmektedir. Cümlede kapı sesinin duyulduğu, evi dolduran ayak sesleri ile kastedilenin gürültü olduğu vurgulanmak istenmiştir.)

167. "Feridun!" dedi.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

168. "Usta!" diye karşılık verdi yardımcısı.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

169. "Enselendik."

Uyarlanmış Cümle: “Yakalandık.”

(Enselenmek, seviye üstü bir fiil olarak görünmektedir. Buradaki anlamın yakalanmak olduğu açıkça belirtilmiştir.)

170. "Evet, usta!"

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

171. "Kadını iyi bağlamamışız," dedi Cingöz.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

172. "O mu haber verdi?"

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

173. "Muhtemelen."

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

174. "Vay lanet karı!" diyerek terslendi Feridun.

Uyarlanmış Cümle: Feridun kızdı: "Vay kötü kadın!" dedi.

(Lanet karı söz öbeği argo bir biçem içerdiğinden değiştirim yapılmış, terslenmek fiili yerine anlamsal mesajda yer alan kızmak fiili kullanılmıştır.)

175. Bodruma gelirken kadının bağlarını bir kez daha yoklamayı düşünemedik..." dedi Cingöz.

Uyarlanmış Cümle: Bodruma inmeden önce kadının bağlarını bir kez daha kontrol etmeliydik..." dedi Cingöz.

(Bağları kontrol etme, inme eyleminden önce olduğundan -den önce dil bilgisel yapısı cümlede kullanılmış, yoklamak fiili yerine kontrol etmek fiili cümleye eklenmiştir. Ayrıca öğrencinin seviye üzeri görülen -meli gereklilik kipini bu cümlede bağlamsal olarak kavraması beklenmektedir.)

176. "Ne yapacağız?" diye sordu Feridun.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

177. "Bir şey düşünemiyorum!"

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

178. "Buraya gelirler mi?"

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

179. "Şimdi damlarlar," dedi Cingöz. "Bütün evi arayacaklardır."

Uyarlanmış Cümle: "Şimdi gelirler," dedi Cingöz. "Bütün evi arayacaklardır."

(Damlamak sözcüğü mecaz anlamda kullanıldığından iletinin anlamına uygun olacak gelmek fiili tercih edilmiştir.)

180. Cingöz bir saniye düşündü.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

181. Gözlerini hazne kapağından ayırmıyordu.

Uyarlanmış Cümle: Su deposunun kapağına uzun uzun baktı.

(Hazne sözcüğü yerine depo sözcüğü getirilmiş, gözlerini ayıramamak söz öbeği seviye üzeri görüldüğünden uzun bakmak ifadesi getirilmiş, birleşik zamanlı fiil yapısı basit hale getirilmiştir.)

182. Doğruca bodrum kapısına koştu ve sürmesini çekip kapattı.

Uyarlanmış Cümle: Hemen bodrum kapısına koştu ve kilidi kapattı.

(Doğruca sözcüğü yerine hemen zarfı getirilmiş, sürmesini çekmek fiili yerine kilidi kapattı öbeği getirilmiştir.)

183. "Onlar bu kapıyı kırıncaya kadar vakit kazanırız," dedi.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

184. Çantayı Feridun'a verdikten sonra çekmeceyi kucakladı ve yardımcısına, "Haznenin içine gireceğiz," dedi.

Uyarlanmış Cümle: Çantayı Feridun'a verdikten sonra çekmeceyi kucakladı ve yardımcısına, "Deponun içine gireceğiz," dedi.

(Hazne sözcüğü değiştirime uğratılmıştır.)

185. "Nereye çıkıyor ki?" diye sordu Feridun.

Uyarlanmış Cümle: "Acaba deponun sonu nereye çıkar?" diye sordu Feridun.

(Cümledeki soruda eksiltili yapı tamamlanmıştır.)

186. "Bakalım..."

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

187. Hazneden içeri girdiler.

Uyarlanmış Cümle: Depodan içeri girdiler.

(Hazne sözcüğü değiştirime uğratılmıştır.)

188. Eğilerek yürüyorlardı.

Uyarlanmış Cümle: Eğilerek yürüdüler.

(Birleşik zamanlı fiil basit zaman haline getirilmiştir.)

189. Cingöz, fenerini tutarak haznenin ilerilerine bakıyordu.

Uyarlanmış Cümle: Cingöz, fener ile deponun içine baktı.

(Hazne sözcüğü değiştirime uğratılmış, Birleşik zamanlı fiil basit zaman haline getirilmiştir. İlerilerine bakmaktan kastedilen şeyin içine bakmak olduğu temel seviye için yeterli görülmüştür.)

190. Nihayet bir toprak yığınına geldiler.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

191. Cingöz, "Hemen geri dönüp bodruma koş!

Uyarlanmış Cümle: Cingöz, Feridun'a: "Hemen geri dön ve bodruma koş!

(Öykü kişileri cümlenin başına çekilmiş, fiilimsi yapısı bağlaç ile değiştirilmiştir.)

192. Orada eski bir kazma var; al, gel!" dedi yardımcısına.

Uyarlanmış Cümle: Orada eski bir kazma var; al, gel!" dedi.

(Öykü kişisine önceki cümlede yer verilmiştir.)

193. Hızla koşan Feridun, iki dakika sonra telaşla geri dönüp kazmayı Cingöz'e verdi.

Uyarlanmış Cümle: Feridun hızla koştu. İki dakika sonra panikle geri döndü. Kazmayı Cingöz'e verdi.

(Cümle içinde birden fazla fiilimsi yapısı yerine birden fazla basit cümle tercih edilmiştir.)

194. "Usta, bodrum kapısını kırıyorlar, neredeyse gelecekler!" dedi.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

195. Cingöz Recai kazmayı toprak yığınına vurmaya başladı.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

196. Haznenin bodrum tarafından sesler geliyordu:

Uyarlanmış Cümle: Deponun bodrum tarafından sesler geldi:

(Sözcük değiştirimi yapılmış, birleşik zamanlı fiil basit hale getirilmiştir.)

197. "Buradan! Buradan!"

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

198. "Burası nereye çıkar?"

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

199. "Su haznesine!"

Uyarlanmış Cümle: "Su deposuna çıkar."

200. "Girin!"

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

201. Konuşmaları işiten Cingöz, bütün kuvvetiyle birkaç kazma darbesi daha indirerek bir insan vücudunun geçebileceği büyüklükte bir delik açtı.

Uyarlanmış Cümle: Cingöz polisleri duydu. Bütün kuvvetiyle birkaç kazma darbesi daha vurdu. Bir delik açtı.

(201. cümle yapı ve sözcük bakımından temel seviyenin çok üzerindedir. Öncelikle cümle fiilimsi yapılarından arındırılmış, basit cümleler haline getirilmiştir. Darbe indirmek söz öbeği ile iletinin maksadı kazma vurmak olduğundan iletide açıkça verilmiş, açılan deliğin betimlemesi cümle dışında bırakılmıştır.)

202. "Arkamdan gel!" diye seslendi Feridun'a, sonra da delikten içeri girdi.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

203. Bir balık gibi kayarak diğer tarafa geçti.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

(Seviye üzeri görülen -arak zarf fiilinin bağlamdan anlaşılması istenmiştir.)

204. Burası tahta perdeyle çevrili, açık havada bir aralıktı.

Uyarlanmış Cümle: Burası tahta perdeli, açık havada bir yerdi.

(Aralık sözcüğü, betimlenen alanın bir yer olduğu sıklık sözlüğü de dikkate alınarak değiştirilmiştir.)

205. Arkasından Feridun çıktı.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

206. Çanta ile çekmeceyi de aldılar.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

207. Bu sırada polisler haznenin içine girmişlerdi.

Uyarlanmış Cümle: Polisler deponun içine girdiler.

(Birleşik zamanlı fiil basit hale getirilmiş, hazne sözcüğü depo ile değiştirilmiştir.)

208. Cingöz derhâl yardımcısıyla birlikte tahta perdeye tırmandı; oradan bir viraneye atladılar.

Uyarlanmış Cümle: Cingöz hemen yardımcısıyla birlikte tahta perdeye tırmandı; oradan bir eski eve atladılar.

(Sıklığı yüksek sözcüklerle değiştirim yapılmıştır.)

209. Fakat kuvvetli bir el Cingöz'ü omuzundan yakalayıverdi.

Uyarlanmış Cümle: Fakat kuvvetli bir el Cingöz'ü omuzundan yakaladı.

(Birleşik zamanlı fiil basit hale getirlmiştir.)

210. "Dur Cingöz!"

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

211. "Vay Rızacığım!" dedi Cingöz.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

212. "Bu taraftan kaçacağını hesaplamıştım. Nafile, yakalandın.

Uyarlanmış Cümle: Buradan kaçacağını düşündüm. Maalesef, yakalandın.

(Hesaplamak sözcüğü ile anlamsal olarak düşünmek ifade edilmektedir. Bu açıkça cümlede belirtilmiştir.)

213. Kımıldama, yakarım..."

Uyarlanmış Cümle: Hareket etme, vururum.

(Sözcüklerin yaygın kullanımları tercih edilmiştir.)

214. Cingöz Recai, meşhur komiserin kendinden emin ve zafer dolu suratı ile elindeki silahı tam karşısında gördü.

Uyarlanmış Cümle: Cingöz Recai, ünlü komiserin yüzünü ve elindeki silahı gördü.

(Betimlemeler çoğu metinde temel seviye üzeri sayılmaktadır. Anlamda olumsuz bir durum meydana getirmeden betimlemelerin seviyeye uygun hale getirilmesi gerekebilir. Surat sözcüğü yerine yüz sözcüğü getirilmiştir.)

215. Etrafına bakındı.

Uyarlanmış Cümle: Etrafına baktı.

(Bakınmak sözcüğü bakmak sözcüğünün yerine kullanılmıştır.)

216. Rıza'dan başka kimsecikler yoktu.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

217. Bir kere de yardımcısına baktı.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

218. Mehmet Rıza, gözünü Cingöz Recai'den ayırmıyordu.

Uyarlanmış Cümle: Mehmet Rıza, sürekli Cingöz Recai'ye baktı.

(Gözünü ayırmamak öbeği süreklilik anlamında olduğundan değiştirim sağlanmış, birleşik zaman basit zaman haline getirilmiştir.)

219. "Önüme düşün," dedi.

Uyarlanmış Cümle: "Yürü!" dedi.

(Cümledeki ifade temel anlamı dışında kullanıldığından anlatılmak istenen yürü talimatı cümleye eklenmiştir.)

220. "Görevli kadın, karakolu aramış.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

221. Oradan da bana haber verdiler.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

222. Otomobille yıldırım gibi geldim.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

223. Zahmetim boşa çıkmadı.

Uyarlanmış Cümle: Mücadelemde başarılı oldum.

(Zahmet sözcüğü ile verilen mücadele anlatılmıştır. Boşa çıkmak öbeği ile başarılı olmak anlamı cümlede ileti olarak karşımıza çıkmaktadır.)

224. Düşün önüme bakalım."

Uyarlanmış Cümle: Yürüyün haydi."

(Cümledeki ifade temel anlamı dışında kullanıldığından anlatılmak istenen yürü talimatı cümleye eklenmiştir.)

225. Cingöz Recai itaat etti.

Uyarlanmış Cümle: Cingöz Recai kabul etti.

(İtaat etmek fiili yerine iletideki kabul etmek anlamı açıkça verilmiştir.)

226. Fakat Feridun biraz arkada kalır gibi yapmıştı.

Uyarlanmış Cümle: Fakat Feridun biraz arkadan geldi.

(Arkadan gelmek anlamındaki arkadan gelir gibi yapmak öbeği değiştirime uğramıştır.)

227. Rıza tam başını çeviriyordu ki çenesine müthiş bir yumruk yiyerek sersemledi.

Uyarlanmış Cümle: Rıza başını çevirdi. O anda çenesine sert bir yumruk yedi. Dengesini kaybetti.

(Fiilimsi yapıları ile kurulu birleşik cümle basit hale getirilmiştir. Sert sıfatı yumruğu betimleyen öbek ile değiştirilmiş, sersemlemek yerine dengesini kaybetmek fiili getirilmiştir.)

228. İki hırsız bir anda üstüne çullanmıştı.

Uyarlanmış Cümle: İki hırsız bir anda Rıza'nın üstüne atladı.

(Çullanmak fiili sıklığı yüksek atlamak fiili ile değiştirilmiştir.)

229. Elinden silahını aldılar ve Rıza'nın kollarını alalacele bağladılar.

Uyarlanmış Cümle: Silahı Rıza'nın elinden aldılar ve Rıza'nın kollarını hızlıca bağladılar.

(Eksiltili ifadede tamlama tamamlanmış, alalacele sözcüğü hızlıca zarfı ile değiştirilmiştir.)

230. Cingöz, rakibinin yanağını okşadı.

Uyarlanmış Cümle: Cingöz, Rıza'nın yanağını okşadı.

(Gönderim ögesi cümlede açıkça gösterilmiştir.)

231. "Haydi eyvallah! Yine görüşürüz."

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

232. Sonra yardımcısıyla birlikte viraneliğin karanlıklarında koşmaya başladı.

Uyarlanmış Cümle: Sonra yardımcısıyla birlikte eski evlerin arasında koştular.

(Virane sözcüğü eş değeri ile değiştirilmiş, cümledeki karanlıklarından kastedilen bilinmeyen veya görünmeyen yer anlamında kullanıldığından evlerin arasında ifadesi cümleye eklenmiştir.)

233. Peşinden, diğer polisler de tahta perdenin üstünden atlayarak komiserin yanına geldiler, bağlarını çözdüler ve "Ne yapalım amirim? Takip edelim mi?" diye sordular.

Uyarlanmış Cümle: Onların peşinden, diğer polisler de tahta perdenin üstünden atladılar. Komiserin yanına geldiler. Onun bağlarını çözdüler. "Ne yapalım amirim? Hırsızları takip edelim mi?" diye sordular.

(Cümlenin uzunluğu kısa cümleler haline getirilmiş, eksiltili tamlama tamamlanmış, fiilimsiler basit cümleler haline getirilmiş, eksiltili ifadeler tamamlanmıştır.)

234. "Hayır," dedi Mehmet Rıza.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

235. "Faydası yok.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

236. Bu sefer de bırakalım.

Uyarlanmış Cümle: Cümle korunmuştur.

237. Ama er ya da geç bu alçak, kanunun pençesine düşecek.

Uyarlanmış Cümle: Ama mutlaka bu hırsızlar, yakalanacak.

(Er geç zarfı mutlaka kesinliği ile değiştirilmiş, alçak sözcüğü cümlede defalarca yinelenen hırsız ile değiştirilmiş, kanunun pençesi biçem olarak yakalanmak fiili ile değiştirilmiştir.)

238. Bundan imanım kadar eminim!"

Uyarlanmış Cümle: Bundan çok eminim.

(İmanım kadar vurgusu ile çok emin olduğu ifade edilmiştir.)

Esrarlı Köşk Öyküsünün A2 Seviyesine Uyarlanması

Mişon'un Definesi öyküsünde her cümlenin ayrıntılı açıklaması yapılmış, kuramsal çözümleme ve seviye kazanımları ışığında Esrarlı Köşk öyküsü de uyarlanmıştır.

Öyküdeki cümleler anlam akışını koruyacak biçimde numaralandırılmış, her cümle yapısal ve anlamsal olarak metinsellik ölçütleri ve seviye kazanımları ışığında incelenmiştir. Anlaşılabilir girdiyi ortaya çıkarma ve dil bilgisi kazanımlarının anlam odaklı edinilmesi çerçevesinde uyarlama gerçekleştirilmiştir. Esrarlı Köşk, Elmaslar İçinde ve Kaybolan Adam öykülerinde ayrıca cümleler halinde açıklamalar yapılmamış, uyarlanmış metne yer verilmiştir.

Esrarlı Köşk

Yaşlı bir adam, polis komiseri Mehmet Rıza'yı ziyaret etmek için emniyet müdürlüğüne geldi.

Adam, altmış yaşından büyüktü. Ama yüzü kıpkırmızı, gözleri parlak, dişleri hâlâ sağlam ve bembeyazdı. O, genç gibiydi.

Yaşlı adam, temiz kıyafetli, kibar bir adamdı.

O, nazikçe “Rıza Bey, çok önemli bir konu için sizi ziyaret ediyorum” dedi.

Belki de kariyerinizde bu kadar ilginç ve karmaşık bir olay ile karşılaşmadınız.

Mehmet Rıza, onun kim olduğunu öğrenmek için “İsminiz nedir?” diye sordu.

Estağfurullah... Ben, eski büyükelçi Hüseyin Namık.

Mehmet Rıza, ihtiyar adamı saygıyla selamladı.

Komiser Rıza, birçok dergi ve gazetede bu eski büyükelçinin resmini gördüğünü hatırladı.

Bu adamı tanıdığını hissetti.

Mehmet Rıza: "Peki, beyefendi, ne istiyorsunuz?” dedi.

Yaşlı adam, biraz düşündükten sonra yavaş yavaş konuştu.

"Ben, Anadolu Hisarı'na yakın bir tepede, köşkte oturuyorum."

Komiser: "Evet beyefendi... Ben o köşkü biliyorum. Güzel bir köşktür.” dedi.

Hüseyin Namık: "Tamam evladım. Ben bu köşkü kendi projelerimle yirmi altı yıl önce yaptırdım. Köşkün içi ilginçtir: İçinde mağara gibi karanlık ve büyük odalar, penceresiz koridorlar, yüksek ve tehlikeli köprüler var. Kısacası, köşk korkutucu ve ilginç bir köşktür." dedi.

Mehmet Rıza: "Daha önce sizin köşkünüzü duydum beyefendi. Köşkünüz, Boğaziçi'nde çok ünlü," dedi.

Hüseyin Namık: Böyle korkunç bir köşkte niçin oturduğumu herkes bana daima sormuştur. Belki siz de merak edersiniz.

Kısaca anlatayım: Ben çok cesur bir adamım. Hiçbir tehlikeden korkmam. Afrika'da kaplan avı yaptım. Çok iyi silah kullanırım, çok iyi ata binerim. Bu kadar cesur ve güçlü bir adam olduğum için, normal veya zarif köşklerden hoşlanmam. Ben, bu köşk gibi korkunç, esrarengiz, karışık, karanlık binaları severim. Ayrıca genç ve güzel bir karım var.

Size her şeyi anlatmak istiyorum. Bu yüzden hiçbir şey saklamayacağım. Ben eşimi çok kıskanıyorum. Bu yüzden bu köşkte oturuyoruz. Onu dışarıya hiç çıkarmıyorum.

Komiser: Evet beyefendi...

Hüseyin Namık: Rıza Bey, bu hafta köşkümün içinde ilginç şeyler oldu. Mesela eşyam çalındı. En özel halılarımdan beş tanesini çaldılar. Halıların hepsi de dört yüz bin liradan pahalıdır.

Komiser: Halıları kimin çaldığını biliyor musunuz?

Hüseyin Namık: Hayır. Kimin çaldığını bilmiyorum. Köşkte hiç kimseden şüphelenmiyorum. Hizmetçilerimle uzun zamandır çalışıyorum. Karım da on yıldan beri beni çok seviyor. Bu halılar bir hafta önce çalındı. Hırsızları kendim yakalamak istedim. Bu yüzden polise başvurmadım. Fakat hırsızı bulamadım. Köşkün girişinde salon vardı. İki gün sonra, on iki bin lira değerinde, çok eski, antika bir vazo o salondan kayboldu. Yine polise gitmedim. Bu vazoya ne olduğunu çok merak ettim ve araştırdım. Geceden sabaha kadar köşkte dolaştım, nöbet tuttum, yine de bir şey bulamadım. Beş gün boyunca hiçbir şey öğrenemedim.

Dün gece... İyi dinleyin lütfen... Dün gece... Birkaç gece köşkte nöbet tuttuğum için uykusuzdum. Bu yüzden erkenden yatağıma girdim. Karımla ayrı odalarda yatıyoruz. Çünkü karım hırsızlık olayından çok korktu. Bu yüzden farklı bir odada kaldı. Bu oda hizmetçilerin odasına yakın bir odaydı. Ben kalabalık yerde yatmaktan nefret ederim. Yine kendi odamda kaldım.

Düşünün lütfen; bizim köşkün en tepesinde bir kule var, oraya demir bir merdivenle çıkarım. Kulenin dört tarafında otuz metre boşluk var. Pencerelerden içeriye iple, ip

merdivenle ve başka hiçbir şeyle girilemez. Bu kule korkunç bir kuledir. Ben orada yatıyorum. Odamın demir kapısı var. Hiç kimse odaya giremez.

Dün gece yatağa yattım. Gözlerimi yavaş yavaş kapattım. Uyumak için hazırlandım. Şamdandaki mum bir anda söndü. Pencereler açıktı. Ben şamdanı rüzgârın söndürdüğünü düşündüm. Bu yüzden korkmadım. Daha önce de birkaç kez şamdan söndü ve karanlıkta yattım. Fakat... birdenbire... yanımda bir ayak sesi duydum. Karanlıkta simsiyah bir gölge gördüm. Hemen yataktan kalkmak istedim ama boğazıma bir şey battı ve etim acıdı. Gırtlağıma bir bıçak dokunduğunu anladım ve kımıldayamadım!

Namık Bey yaşadığı olayları anlatırken hem korktu hem de heyecanlandı. Büyük bir heyecanla anlatmaya devam etti: Bağırmak da mümkün değildi. Bıçağın boğazıma saplanmasına çok az kalmıştı. Hareket edemedim. Birdenbire odamın demir kapısının açıldığını duydum. Yataktan kalktım ve şamdan yakmak için bir kibrit yaktım. Odada kimse yoktu. Kapı açıktı... Hemen etrafıma baktım. Hırsız, yatağımın yanındaki ceviz dolabı sessizce açmış. Dolabın içinden üç altın torbamı çalmıştı. Torbada bin dört yüz tane Türk altını vardı, Rıza Bey!"

Komiser: "Çok büyük bir kayıp!"

Hüseyin Namık: "Kaybettiğim para ve eşyaları çok önemsemiyorum. Ama ilginç şekilde soyulmak ve bu işi kimin yaptığını bilememek beni üzüyor. Artık hırsızı kendim yakalayamayacağımı düşündüm. Çaresiz kaldım ve polise her şeyi anlatmak için geldim." dedi.

Komiser: "Keşke bana daha önce gelseydiniz. Odanızın kapısı kilitli değil miydi?" dedi.

Hüseyin Namık: "Ben kilitlediğimi çok iyi biliyorum. Sonradan hırsız kilidi açmış. Fakat hiç kimse bu kilidi dışarıdan açamaz. Çünkü kilidin deliği yok. Kapı sadece içeriden anahtarla kapanır."

Rıza, "Çok ilginç..." dedi.

Namık, "Evet çok ilginç! Daha önce böyle bir hırsızlık gördünüz mü? dedi.

Komiser: Bizim mesleğimizde her şeyin örneği vardır. Fakat bu olay da çok ilginçtir. Peki köşkte arama yaptınız mı? dedi.

Hüseyin Namık: Evet yaptım. Hemen silahlarımı aldım. Sonra karımı ve hizmetçileri uyandırdım. Köşkün her yerini aradık. Köşkte hiçbir iz yoktu. Sanki köşkün içinden bir kedi bile geçmemiş." dedi.

Komiser: Köşkünüzün her yerini aradınız mı? Örneğin mahzenleri ve kuyuları aradınız mı?

Hüseyin Namık: Mahzenleri aradık ama kuyulara bakmadık. Çünkü kuyuda insan olamaz.

Komiser: Fakat orada çok defa hırsız bulduk. Büyük ve cesur hırsızlar, kuyuların içine saklanırlar.

Hüseyin Namık: Böyle bir şey olabileceğini hiç düşünmedim!

Komiser Mehmet Rıza, başını önüne eğdi, çenesini tuttu, birkaç dakika düşündü. Birdenbire ayağa kalktı.

Mehmet Rıza: "Beyefendi, bu ilginç hırsız, köşkünüzün içindedir. O bir haftadan beri sizin aranızda yaşıyor. Kendini göstermiyor. Fakat bütün özel hayatınızı biliyor. Hırsız köşkünüzün her yerinde sessizce geziyor. Planlarını uygulamak için mekânları izliyor. Bence bu hırsız hâlâ köşkünüzün içindedir! dedi.

Hüseyin Namık ayağa kalktı ve korkarak sordu: "Bunu nasıl biliyorsunuz?"

Mehmet Rıza, başını önüne eğdi ve cevap verdi. "Bazı hırsızlık olaylarında belli izler vardır. Bu izler en ilginç olaylar hakkında bize fikir verir. Bu yüzden tahminlerimize güveniriz. Eğer bana anlattığınız olaylar doğruysa, bu hırsız hâlâ köşkünüzün içindedir."

Hüseyin Namık: "Size anlattığım her şey doğru.” dedi.

Komiser: İzin verirseniz, köşkünüzü ziyaret etmek isterim, dedi.

Hüseyin Namık: "Ben de köşke gelmenizi istiyorum." dedi.

Mehmet Rıza, "Köşkü görmeden tahminlerde bulunmak istemedi. Bu ziyareti hemen yapabilir miyiz?" diye sordu.

Hüseyin Namık saatine baktı. “Evet saat ikide vapurla gidebiliriz fakat hemen çıkmalıyız.” dedi.

Komiser: "Ben hazırım, beyefendi." dedi.

Hüseyin Namık, "Ben de hazırım.” dedi.

Mehmet Rıza şapkasını aldı ve Hüseyin Namık ile çıktı.

Mehmet Rıza, emniyet müdürlüğünün merdivenlerini inerken yeni, ilginç ve büyük bir olay olduğu için çok mutlu oldu. Bu olayda da Cingöz Recai'yle karşılaşıp karşılaşmayacağını merak etti.

Hüseyin Namık'ın köşkünün içi, gerçekten çok ilginç, karanlık, gizemli ve karışıktı. Mehmet Rıza, köşkün her yerini dolaştı. Kuleli odayı, asma köprüleri, salonları, penceresiz, dar ve karanlık geçitleri, misafir salonlarını büyük bir dikkatle gezdi. Küçük bir cep defterine notlar aldı. Hiç konuşmadı. Yanındaki Hüseyin Namık ve karısına bazı sorular sordu ve başka hiçbir şey konuşmadı. Komiser, kuleli odaya geldi. Hemen odadaki demir kapının kilidini kontrol etti. Tüm bahçeyi dolaştı. İncelemeyi bitirdi.

Mehmet Rıza: "Düşüncem değişmedi. Hırsız aranızda yaşıyor. Fakat geceleri, köşkün içine dört arkadaşını alıyor. Onlar akşam içeriye giriyor ve taş merdivenin yanında saklanıyorlar. Hırsız, halı ve vazoyu kolaylıkla çalmış. Çaldığı eşyayı bu adamlara vermiş ve eşyaları hemen köşkten çıkarmış. Son hırsızlıkta ise önce kimse yokken kuleli odaya çıkmış ve demir kapının kilidini kırmış. Bu nedenle kapı anahtarla kilitlenmez ve kapı dışardan kolayca açılabilir." dedi. Hüseyin Namık ve karısı çok şaşırdı. Mehmet Rıza, Hüseyin Namık ile karısını kuleli odaya çıkardı. Onlara demir kapının kilidini gösterdi. "Bakın... Anahtarı çevirin. Kapının kilitlendiğini düşündünüz ama kilitlenmedi. Kapı dışardan kolayca açılıyor. Çünkü kilit hırsız tarafından bozulmuş."

Hüseyin Namık, komiseri tebrik etti, onun elini sıktı. “Komisere diğer keşiflerinin sebeplerini açıklayabilir misiniz lütfen?” dedi.

Mehmet Rıza, Hüseyin Namık ile karısını bahçeye çıkardı, onları küçük bir tahta kapının yanına götürdü.

Rıza, "Siz bu kapının yıllardan beri hiç kullanılmadığını, hiç açılmadığını söylüyorsunuz. Fakat buradaki otların ezildiğini fark etmemişsiniz. İnsan geçmeyen yerlerde otlar ezilmez. Ayrıca yıllardır açılmayan kapıların kenarlarında toz ve örümcek ağı bulunur. Oysa burada tozlar dökülmüş. Örümcek ağları da yok. Bu kapının sürekli açılmış ve kapanmış bir kapıdır.

Rıza: “Şu büyüteci elinize alın ve yere eğilin lütfen. Evet... Sol tarafa doğru... Biraz daha sola gidin... Dikkatli bakın... Dikkatli... Ne görüyorsunuz?" dedi.

Hüseyin Namık, komiserin söylediklerini yaptı. O bir anda bağırdı. "Bir ayak izi gördüm!" dedi.

Rıza: "Tamam. Otlar ezildiği zaman hırsızın ayak izi oraya çıkmış. Bu fotoğraf gibi çok net bir iz. Bir de şu o ayak izini ölçer misiniz?" dedi.

Hüseyin Namık: "Verin... Kırk... Kırk bir santim," dedi.

Rıza: "Peki beyefendi... Şimdi lütfen, dikkatlice izleri bozmadan biraz daha sola doğru gider misiniz? Tamam... Orada ne görüyorsunuz?"

Hüseyin Namık: "Karışık ayak izi."

Rıza: "Biraz daha dikkat eder misiniz?" diye sordu.

Namık: "Ha...iki ayak üst üste gelmiş!" "Fakat iki ayak izini de ölçmek mümkün." "Evet... Biri... Yine kırk bir... Diğeri...Kırk üç santim,"

Komiser: "Bu ne demek, Namık Bey?"

Namık: "Bunlar farklı adamlar!"

Komiser: "Kesinlikle... Şimdi lütfen biraz daha sola ve kapının önüne doğru bakın. Ne görüyorsunuz?"

Namık: "İki ayak daha var."

Komiser: "Onları da ölçün."

Namık: "Biri... yine kırk iki numara."

Komiser: "Fakat?"

Namık: "Fakat... Fakat... şekli farklı...Bu daha ince ve uzun bir ayak izi."

"Öteki?" diye sordu Rıza.

Namık: "Kırk dört!"

Komiser: "Kaç adam ayağı oldu?"

Namık: "Dört adam."

Komiser: "O kadar. Kapının sağ tarafında sert bir toprak yükseklik var. Orası... Lütfen şimdi de oraya bakın... Dikkatlice."

Namık: "Oval ve yuvarlak hatlı bir şekil görüyorum."

Komiser: "Büyüteci şeklin yukarısına tutun."

Namık: "Şekil biraz inceliyor."

"Vazonuzu hatırlayın, Namık Bey!" dedi Rıza.

Hüseyin Namık, büyük bir şaşkınlıkla ayağa kalktı ve kollarını yukarı kaldırarak bağırdı. Namık: "İlginç bir şey! Siz mükemmel keşfediyorsunuz! Evet... Orada vazonun izleri var!"

Rıza: "Sanırım vazonuz orada bir süre kalmış. Büyük ve ağır bir vazo olduğu için vazonun izi kalmış ve kaybolmamış. Hırsız eşyalarınızı buradan kaçırmış." dedi.

Namık: "Kesinlikle!"

Mehmet Rıza, Hüseyin Namık'a: "Kapı ile sarnıç arasındaki yollarda bulunan izlere de aynı şekilde dikkat edin." dedi. Böylece, o dört hırsızın sarnıcın taş merdiveninde beklediğini gösterdi.

Rıza: "Hatta... bakın! Merdivendeki ayak izleri daha açık görünüyor. Burada hırsızların diz kapağının izlerini görebiliyorsunuz. Şurada iki avuç izi var. Adam yere yatmış, dizlerini şu basamağa koymuş ve avuçlarını yosunlu duvara dayamış."

Komiserin harika keşifleri, ev sahibi ile karısını şaşırttı. Mehmet Rıza'nın harika zekâsına hayran kalan Hüseyin Namık, sevincinden ellerini çırptı.

Namık: "Bravo, Rıza Bey! Helal olsun! Siz bu adamları yakalayacaksınız!"

Rıza bu övgülere fazla değer vermedi. O düşünmeye devam etti ve sustu. Tekrar köşke gitti. Yalnız kalmak istedi. Rıza, kahve fincanını avucuna aldı. Yirmi dakika kadar bütün köşkü tekrar dolaştı. Namık'ın hizmetkârların hiçbiriyle konuşmadı. Çünkü bu adamlardan şüphe etmedi.

Son soruşturmasını da bitirdikten sonra Rıza, Hüseyin Namık'a, "Bu geceden itibaren birkaç gece köşkte kalacağım. Hırsızı kendi elimle yakalayacağıma söz veriyorum," dedi.

Namık: "Tamam, Rıza Bey, bizden bir şey istiyor musunuz?"

Rıza: "Hayır. Hiçbir şey istemiyorum. Fakat benim köşkte kaldığımı sizden başka hiç kimse bilmemeli."

Namık: "Tamam."

Rıza: "Hatta... mümkünse... sayın karınız bile bilmesin," dedi.

Namık: "Peki... Fakat eşimden şüphe etmemenizi rica ederim."

Rıza: "Eşiniz hakkında hiç şüphem yok. Fakat kariyerimdeki tecrübeler birçok masum kadının, bilmeden birçok karışık işe girdiğini gösterdi. Bu yüzden tedbirli davranmaya mecburum."

Namık: "Eşimi az tanıdığınız için ondan şüphelenebilirsiniz." Bu yüzden bu konuda sizinle asla tartışmam, Rıza Bey."

Mehmet Rıza, tüm tedbirleri Hüseyin Namık'a anlattı. Sonra, köşkte bir yere gizlendi ve geceyi bekledi.

Mehmet Rıza, Namık'ın odasındaki yatağının altına saklandı. Yatağın altından odanın aşağı tarafları görünüyor. Mehmet Rıza, başının sağ ve sol tarafına iki el aynası yerleştirdi. Bunlar sayesinde odanın dört köşesini görüyor. Elinin altına silahını ve fenerini yerleştirdi. Hüseyin Namık, o gece de yalnız, aynı saatte yatağına girdi. Hüseyin Namık odanın demir kapısını kilitlemedi. Şamdanda mum yanıyor.

Rıza, birkaç gece köşkün çeşitli köşelerinde nöbet tutmaya karar verdi. Ama o, gece araştırma yapmanın da faydalı olmayacağını düşündü.

Ancak, köşkte kaldığı sürede hırsızı hemen yakalamak için her gece çalışmak zorundaydı. Komiser, yatağın altında altı saatten fazla yattı. Namık'ın horuldadığını işitti ve saatinin beşe yaklaştığını gördü. Sabaha karşı, hafif bir demir sesi işitti. Hemen sağ tarafındaki aynaya baktı ve demir kapının yavaşça açıldığını gördü. Fakat... ilginç ki, kapı içerden açıldı, tekrar kapandı ve ayakkabılı iki büyük ayak, yavaş yavaş yatağa doğru geldi. Bu ayaklar yatağın altından, ancak dizlere kadar görüldüğü için Rıza, kimin geldiğini göremedi. Ayaklar, yatağın yanına kadar geldi ve Mehmet Rıza'nın on beş, yirmi santimlik bir mesafe yakınında durdu.

Komiser, silahını bir eline, fenerini de diğer eline aldı. Sessizce başını yatağın altından çıkardı. Ancak... birdenbire... kafasının üstüne ağır bir demir parçasının indiğini hissetti ve yüzüstü düştü.

Rıza, kalkmaya çalıştı ama başında kalın bir torba vardı. Çelik gibi parmaklarla boğazının sıkıldığını anladı. Bu yüzden yerinden kımıldayamadı. Kalın bir iple torbanın bağlandığını da hissetti.

Kafasındaki parmaklar çekildiği zaman, Mehmet Rıza yatağın altından çıkmaya çalıştı.

Ancak, bu sırada demir kapının gürültüyle kapandığını işitti ve torbayı parçalayarak başından attı. Oda karanlıktı.

Hüseyin Namık, "Rıza Bey! Rıza Bey! Neredesin?" diye bağırdı.

Polis komiseri, fenerini yaktı. Hüseyin Namık'ın yatakta oturduğunu ve saçlarının korkudan dikildiğini, korkulu gözlerle etrafa baktığını gördü.

Komiser hemen odadan dışarı çıktı. Hüseyin Namık da Mehmet Rıza'yı takip etti. Bütün köşkü gezdiler fakat hiç kimseyi bulamadılar. Hırsız, Namık'ın duvarda asılı, namlusu altın olan antika tüfeğini çalmış.

Çalınan şey, yalnız Namık'ın antika tüfeği değildi. Hüseyin Namık ile Mehmet Rıza, köşkü aradılar ve karısının da köşkte olmadığını gördüler.

Namık, birdenbire yanlış bir şüphe duydu. Büyük bir üzüntü içinde ne yapacağını şaşırdı.

Komiser: "Karınıza karşı dikkatli olmayı tavsiye ettim. Bu konuda haklı çıktım.

Köşk sahibi, üzüntü ve öfkesinden çıldıracak duruma geldi. Hizmetkârlarından silahlarını istedi. Köşkün içinde bağırarak gezdi. Bahçede havaya silah attı ve ne yapacağını bilemedi.

Mehmet Rıza da ne yapacağını şaşırmıştı. Büyütecini ve fenerini eline aldı, bahçenin arka kapısına koştu. Kapı tamamen açıktı. Sokakta, yeni hareket etmiş bir otomobilin izleri vardı. Komiser, polis merkezine kadar koştu. Bütün merkezlere şüpheli otomobillerin durdurulması talimatını verdi.

Rıza köşke döndüğünde, Hüseyin Namık, Mehmet Rıza'nın ellerine sarıldı.

Namık: "Beni bu felaketten kurtarın! Bana karımı bulun! Sadece karımı bulmak için bütün paramı vermeye hazırım." dedi.

Hüseyin Namık bitkin bir halde sabaha doğru yatağına girdi ve uyudu.

Mehmet Rıza ise sabahtan akşama kadar köşkün içinde gezdi. Bu problemi halletmek için çalıştı.

Rıza, bu kadar ustalıklı, şeytanca ve karışık bir hırsızlığı Cingöz Recai'den başka hiçbir insanın yapamayacağını düşündü. Akşamüstü köşke, postayla bir mektup geldi. Zarfın üzerinde komik bir adres tarifi vardı: "Anadolu Hisarı'nda, eski büyükelçilerden Hüseyin Namık Bey'in köşkünde misafir olan meşhur komiser Bay Mehmet Rıza."

Mektupta ise şunlar yazıyor:

"Üstat! Seni zorladığımı biliyorum. Hatalarımı affet. Seni biraz bilgilendirmek için bu mektubu yazıyorum. Köşkü soyan hırsız benim. Her şeyi ben düzenledim. Namık Bey'in eşinden şüphelenme. O kadıncağız masum, dün gece adamlarım onu köşkten kaçırdı. Namık Bey'e söyle, sayın karısı benim yanımda ve rahat, merak etmesin.

Ben bu gece, seninle konuşmak için yine köşke geleceğim, üstat. Fakat dün geceki gibi, başına demir vurmayacak ve torba geçirmeyeceğim. Çok güzel konuşacağız; emin ol.

Randevu saatini de belirliyorum: Tam gece yarısı, saat on ikide geleceğim. Beni Namık Bey'in kuleli odasında bekle. Doğru söylediğimi göreceksin.”

Mehmet Rıza bu mektubu Namık Bey'e gösterdi.

Hüseyin Namık’ın, komiser ile Cingöz Recai arasındaki ilişkileri hakkında hiçbir bilgisi yoktu. Namık, mektubu okuduktan sonra bağırdı: "Ne diyorsunuz? Cingöz Recai ha! Köşkümün içinde Cingöz Recai mi var? Bu adam evime kadar da mı girdi? Cingöz Recai! Aman Allah’ım! Bu işleri o mu yapmış? Bu hiç aklıma gelmemişti."

Mehmet Rıza, "Ben tahmin ediyordum, Namık Bey," dedi.

Namık "Bu çok ilginç bir mektup, Rıza Bey! Cingöz Recai'yle samimi misiniz? Arkadaş mısınız? Sizinle alay mı ediyor?"

Polis amiri, dişlerini sıkarak mırıldandı: "Cingöz Recai, dünyanın en soğukkanlı, en alaycı adamlarından biridir."

Namık: "Onunla hiç görüştünüz mü?"

Rıza: "Sık sık görüşürüm. Evime kadar bile gelir. Beni çok sevdiğini söyleyen bir adamdır."

Namık: "Sık sık görüşürsünüz, evinize kadar gelir ama niçin tutuklamazsınız?" diye sordu.

Rıza: "Cingöz'ü Amerikan polisi de yakalamayı başaramadı. Bu adam, yakalanmamak için her şeyi yapar. Vallahi bayım, tutuklanacağı zaman kuş gibi uçar."

Namık: "Bu adam bize şaka mı yapıyor? Bu gece, bahsettiği randevuya gelir mi?"

Rıza: "Mutlaka gelir!" diye cevap verdi.

Namık: "Sözünde durur mu?"

Rıza: "Evet."

Hüseyin Namık: "Bu nasıl bir cesarettir, Rıza Bey!" diyerek isyan etti. "Yemin ederim ki bu adamı anlamak mümkün değil. Nasıl olur da bir hırsız, sizin gibi meşhur bir polise, eşyasını çaldığı bir evde randevu verir? Onu bekleyecek miyiz?"

Rıza: "Kesinlikle, Namık Bey."

Namık: "O halde bazı düzenlemeler yapmak lazım değil mi?" diye sordu.

Rıza: "Cingöz, bu mektuptan sonra benim birçok hazırlık yapmak isteyeceğimi de bilir. Kendisinin bu köşk içindeki her olaydan haberi olacağı için, ne yapsak öğrenecektir."

Namık: "Onu beklerken hiçbir şey yapmayacak mıyız?"

Rıza: "Hayır. Ben şimdi emniyetten sekiz, on polis çağıracağım. Bu memurları köşkün içinde ve dışında bazı yerlere yerleştireceğim. Herhangi bir insanın bu köşkten dışarı kaçamaması için ne yapmak lazımsa hepsini yapacağım. Bugüne kadar elde ettiğim tecrübelere göre başarılı olacağıma eminim. Hiç olmazsa bu esrarengiz bilmeceyi çözebileceğiz."

Namık: " Siz şimdi emniyet müdürlüğüne mi gideceksiniz?"

Rıza: "Hayır. Telefon etmek yeterli. Polisler iki saat sonra burada olurlar."

Komiser, hemen müdürlüğe telefon etti, en güvendiği 8 polisi Hisar'daki köşke çağırdı.

Önceki gece gibi Hüseyin Namık'la Mehmet Rıza, kuleli odada yalnız kaldılar. Komiser, 3 sivil polisi köşkün dışında en önemli noktalara koydu, beş polisi de köşkte bıraktı. Bütün bu polisler birbirleriyle gizli düdük ve ıslık işaretleriyle iletişim kuracak ve Mehmet Rıza tarafından verilecek bir emri çok hızlı gerçekleştirmek için hazır bekleyecek.

Hüseyin Namık'la komiser Rıza odada yalnız kaldılar.

Komiser saatine baktı: "Saat on otuz beş. Cingöz Recai on ikiden önce gelmez. Oturup birer sigara içelim," dedi.

Hüseyin Namık, komisere mükemmel bir özel üretim İskeçe sigarası ikram etti.

Namık: "Bu adam bu gece buraya gelecek ha? Dünyada bu kadar şaşırılacak başka bir şey daha düşünmüyorum. Ne cesarettir bu, Rıza Bey? Adam kendine ne kadar güveniyor ki bu köşke gelmek istiyor! Ben buna inanmıyorum. Gelemez. Arkasında bir ordu asker olsa, yine bu adam bu gece bu odaya gelemez."

Rıza: "Gelir, beyefendi."

Namık: "Nasıl gelir canım? Nereden gelir? Hangi yoldan geçer? Bir sinek bile, yaptığımız hazırlığa göre, mutlaka yakalanır.

Rıza: “Cingöz Recai, bir masal kahramanı değil. O da bizim gibi normal bir insan. Mucize yaratamaz. Fakat planlarını mükemmel hazırlar. Bizim önem vermediğimiz noktalardan yararlanır ve amacına ulaşır. Hem de bu planlar, çok basit şeylerdir. Kristof Kolomb'un yumurtası gibi."

Namık: "Peki, Rıza Bey. Şimdi bu adam bu odadan içeri girmek için mutlaka şu kapıyı açacak ve karşımıza çıkacak, bize söz söyleyecek... Peki sonra nasıl buradan kaçacak?"

Rıza: "Silahlarımızla beklemek zorundayız. Yoksa birçok tehlikeli hareket yaparak bizi korkutabilir. Avrupalıların savaşlarda kullandığı gazlar çıkaran aletleri olur. Bunları kullanırsa odanın içinde hareket edemeyiz. O da bütün köşkü soyarak kaçar."

Hüseyin Namık.: "Hırsız kaçarsa aşağıdaki polisler ne yapacak?" diye sordu.

Rıza: "Eğer bizden kurtulursa diğer polislerin ne önemi var?

Saat on biri geçerken hazırlığa başladılar. Hüseyin Namık, komisere en kıymetli tabancalarından birini verdi.

Namık: "Bu tabanca en son sistemdir. Bu yılın yeni modeli. Bunu kullanın. Cingöz Recai'yi bir kurşunda vurabilirsiniz." dedi.

Mehmet Rıza, silahı dikkatle inceledi: "Evet... Bu silahı biliyorum, bir yerlerde haberini okumuştum. Ben de bu silahtan alacağım," dedi.

Hüseyin Namık: "Silahlarımızı ceplerimize koyalım mı?" diye sordu

Rıza: "Hayır. Elimizde olsun."

Koltuklara uzandılar. Sürekli duvardaki saate baktılar. Saat on ikiye çeyrek kaldığı zaman, etrafa dikkatle dinlediler. Mehmet Rıza ayağa kalktı ve pencereden bakmaya başladı. Bahçedeki polislerin siyah gölgesini gördü. Bahçede bir hareket olursa, bahçede bekleyen polis, Mehmet Rıza'ya haber verecek. Saat on ikiye beş kala, komiser pencereden ayrıldı. Odanın içinde gergin bir halde gezindi.

Hüseyin Namık, sessizce koltukta oturuyor, elindeki silahı kâh kapıya kâh pencerelere çevirerek herhangi bir saldırıya karşı savunma pozisyonu alıyordu. Saat... ağır ağır... on ikiye geldi. Hüseyin Namık telaşla yerinden kalktı. Oda kapısına gitti. Dışarıyı dinledi. Sonra kapıyı kapattı. Mehmet Rıza'nın karşısına geçti. Komiser, büyük bir sessizlik içinde, Hüseyin Namık'ın yüzüne baktı ve "Cingöz gelmedi!" dedi.

Namık Bey'in yüzünde ilginç bir sevinç gülümsemesi oldu. İhtiyarın gözleri birdenbire parladı.

Komiserin omuzuna elini koydu ve "Rızacığım," dedi.

Namık: "Cingöz her zaman sözünde durur ve işte... şimdi de sözünde durdu... senin karşında duruyor!"

Mehmet Rıza, Hüseyin Namık'ın birdenbire değişen sesi, gözleri ve tavırları karşısında şaşırdı. Hüseyin Namık ise avucunu çenesine götürdü. Sakalını tuttu ve hızlıca çıkarıp yere attı.

Takma sakalın altından Cingöz Recai'nin suratı çıktı!

Komiser şaşkınlıkla bağırdı: "Cingöz!" Ya da eski büyükelçi Hüseyin Namık!"

Cingöz Recai konuşurken silahı Mehmet Rıza'nın yüzüne çevirdi.

Rıza hızlı bir hareketle, elindeki silahı Cingöz'ün karnına tuttu ve tetiği çekti. Fakat silah ateş etmedi. Cingöz Recai güldü.

"Düşün, o silahı sana ben verdim... Beni öldürmek isteyeceğini tahmin ettim."

Mehmet Rıza, Cingöz'ün yüzüne hem öfke hem de şaşkınlıkla baktı. Bu adamın iki günden beri sahte Namık rolünü nasıl yaptığını düşündü.

Cingöz Recai, Mehmet Rıza'nın bu tür şaşkınlıklarına her zaman güldüğü için, onun sırtını okşadı ve konuşmaya devam etti.

Cingöz Recai: "Şaşırma! Şimdi her şeyi anlayacaksın. Sen iki günden beri bu köşkün her yerini aradın. Bahçenin arka kapısında yaptığın bütün keşiflerin doğru ve zekiceydi. Hırsızın bu köşkün içinde yaşadığını da anladın. Fakat bir saniye bile köşk sahibi Namık'tan şüphelenmedin."

Rıza: "Karısı bile şüphe etmedi ki."

Cingöz: "Evet... Fakat ben bu kadının şüphelenmesini engellemek için her önleme başvurdum.

Bu yüzden geceleri ondan ayrı yattım. Gündüzleri ise onunla çok az görüştüm."

Rıza: "Gerçek Namık nerede?"

Cingöz: "Sekiz gün önce, gerçek Namık, vapurdan indiği zaman benim adamlarım onu yakaladı. Bir otomobille benim evime gittiler. Ben de onun yüzünü taklit ettim. Onun elbiselerini giydim. Rahatça köşke geldim. Namık'ın özel hayatını iyi bilirim. Bu yüzden köşkün içinde problem yaşamadım."

Rıza: "Dün gece bu odaya gelerek başıma torbayı geçiren senin adamlarından biri miydi?"

Cingöz: "Hayır... O da bendim. Sen yatağın altındayken, ben yatağın üstünde sessizce, pantolonumu ve ayakkabılarımı giydim. Kapıya doğru atladım. Kapıyı açar gibi yaptım..."

Mehmet Rıza başını sallayarak Cingöz'ün sözünü kesti: "Evet... Ben kapının içeriden açıldığını anladım."

Cingöz: "Dikkat ettin ama ne anladın?"

Rıza: "Hiçbir şey anlamadım."

Cingöz: "İyi... Senin yatağın altından çıkacağını bildiğim için, kafana vuracağım demiri ve kafana geçireceğim torbayı önceden hazırladım."

Rıza: "Kahrol!"

Cingöz: "Eyvallah. Sonra ne yaptığımı biliyorsun. Torbayı başına geçirdim. Hemen yatağın içine girip oturdum. Eğer sen yorganı kaldırsaydın, üstümde pantolon ve ayakkabı olduğunu görecektin," diye açıkladı.

Rıza: "Peki kadını nasıl kaçırdın?"

Cingöz: "O sırada adamlarım alt katta çalışıyorlardı. Adamlarım, kadını ilaçla uyuttu ve senin düşündüğün gibi, bahçenin arka kapısından otomobile bindirdi."

Rıza: "Kadını niçin kaçırdın?"

Cingöz: "Benden şüphelendiğini hissettim."

Rıza: "Ne zaman?"

Cingöz: "Önceki gün."

Rıza: "Nasıl bir şüphe?"

Cingöz: "Bilmiyorum. Yüzüme ilginç ilginç baktı, ben de korktum."

Rıza: "Kadını nereye götürdün?"

Cingöz: "Kocasının yanına götürdüm."

Rıza: "Onlar nerede?"

Cingöz güldü. "Her şeyi sana anlatmak zorunda mıyım? Bu kadar açıklamayı da arkadaşımsın diye yaptım. Eğer ben isteseydim, sen hiçbir şey anlamazdın. Bu esrarlı köşkün sırrını çözemezdin."

Rıza: "Şimdi sen benden nasıl kaçacaksın?"

Cingöz: "Ümit ediyorum," diye cevap verdi.

Rıza: "Sen Çocuksun."

Cingöz: "Keşke çocuk olsam."

Rıza: "Delisin."

Cingöz: "Keşke bir deli gibi aklım olsa."

Rıza: "Aptalsın."

Cingöz: "Keşke bir aptal kadar rahat olsam."

Cingöz Recai, yavaş yavaş oda kapısına doğru gitmeye başladı. Mehmet Rıza elini arka cebine doğru götürmek istedi, fakat Cingöz silahını, komiserin yüzüne nişan aldı.

Cingöz: "Vallahi Rıza, ateş ederim. Hayatımda hiç cinayet işlemedim. Fakat hayatımı kurtarmak için en iyi dostumu öldürmek zorunda kalırsam öldürürüm; haksız mıyım?"

Mehmet Rıza, çok sinirlendi ve yüksek bir sesle bağırdı.

Rıza: "Aptal! Aşağıda polislerin olduğunu bilmiyor musun?"

Cingöz Recai, birdenbire yere eğilip kalktı. Sakalı yerden aldı ve çenesine taktı.

Cingöz: "Senin polislerin bana bir şey yapamaz." dedi.

Mehmet Rıza, Cingöz'ün üstüne yürüdü. Usta hırsızı yakasından yakaladı.

Rıza: "Hareket etme!" Bana ateş etsen de seni bırakmayacağım!" dedi.

Cingöz Recai, kahkahalarla güldü. Bir eliyle silahını Mehmet Rıza'nın suratına tuttu, diğer eliyle komiserin saçlarını okşadı.

Cingöz: "Bırak beni, Rıza. Dostluğumuza zarar vereceksin. Bırak gideyim. Köşkten iki yüz bin liralık eşya çaldım. Bu kadar para ve eşya bana yeter. Yarın da gerçek Namık ve karısını gözlerini bağlayarak ormanda serbest bırakacağım."

Cingöz gitmek istedi. Mehmet Rıza, onun yakasından çekti ve ona bağırdı: "Hareket etme!"

Fakat usta hırsız birdenbire silahının namlusunu Mehmet Rıza'nın gözüne nişan aldı.

Komiser tehlikeden kurtulmak için başını geriye çekti. Cingöz Recai hızlıca komiserden kurtuldu ve oda kapısından dışarıya kaçtı.

Mehmet Rıza, hemen kapıya koştu ama oda kapısı kilitliydi. Rıza, uzaktan Cingöz'ün kahkahasını duydu.

Elmaslar İçinde Öyküsünün A2 Seviyesine Uyarlanması

Elmaslar İçinde

Uzun boylu, sarı sakallı, siyah gözlüklü bir adam Eminönü'nde tramvay bekliyor. Akşam vaktiydi. Mağaza ve cadde ışıklarının tümü yandı. Tramvay geç kaldı. Bu yüzden durakta bekleyen kalabalık arttı. Sarı sakallı adam sabırsızlandı.

Sonra kısa boylu bir adam, sarı sakallı adamın yanına geldi. "Affedersiniz," dedi. "Mösyö Aharonyan siz misiniz?"

"Evet, benim. Niçin sorursunuz?"

Kısa boylu adam, ellerini ovuşturdu, nazik ve mahcup bir halde gülümsedi.

"Bizim bey sizi görmek istiyor."

"Sizin bey de kimdir?"

"Bizim bey tüccardır. Siz de onu tanırsınız... Ama belki de unuttunuz. Şurada, Yeni Kahveci Hanı'nda. Lütfen gelin."

Aharonyan, bu davetten hiçbir şey anlamadı. Karşısındaki adama baktı.

Genç adam otuz yaşlarında, siyah paltolu, zeki ve nazik birine benziyor. Genç adam gülümsemeye devam ederek Mösyö Aharonyan'ın yüzüne baktı. Aharonyan'ın adamdan şüphe etti.

Aharonyan: "Peki ama... Hiçbir şey anlamadım... Sizin patron kimdir? Yeni Kahveci Hanı şimdi açık mıdır? O, beni burada nasıl görmüş? İlginç konuşuyorsunuz!"

"Hayır, ilginç hiçbir şey yok. Bizim patron tüccardır. Yeni Kahveci Han'ında ofisi var. Han da şimdi açık. Kış mevsimindeyiz, hava erken kararıyor. Sizi burada ben gördüm. Patron beni, sizi çağırmak için gönderdi; ben onun asistanıyım ve sadece görevimi yapıyorum."

Aharonyan: "Anladım peki... Ama sizin patronun adı nedir?"

"Adı Malatyalı Mustafa Bey. Tüccardır."

Aharonyan, gözlerini çevirdi ve düşündü. *Malatyalı Mustafa... Malatyalı Mustafa...* Bu isimde hiç kimseyi hatırlamadı. Ancak, ihtiyardı ama korkak değildi.

Aharonyan'ın: "Haydi yürüyelim... seni takip ediyorum!" dedi.

Kısa boylu adam ile Aharonyan balık pazarı sokağına girdiler ve Yeni Kahveci Hanı'na doğru yürüdüler.

Kısa boylu adam, Aharonyan'ı hanın ikinci katında bir ofise götürdü. Ofisin bekleme salonuna geldiler. Kısa boylu adam "Patron şimdi gelir," dedi ve odadan çıktı.

Aharonyan, bu davetin sonucunu merak etti. O salonda gezindi, duvarlardaki resimlere baktı. Arkasında bir ayak sesi duydu. Başını çevirmek istedi ama çevirmedi. Çünkü büyük bir çuval başından aşağı geçti! Çelik gibi sert parmaklar boğazını sıktı. Bu yüzden Aharonyan'ın bağıramadı. Ayrıca bütün vücudunun sert iplerle bağlandığını hissetti. Birkaç defa çırpındı. Biri, Onun başını, ağzını, gırtlağını, omuzlarını, kolları ve bacaklarını çok hızlı ve ustaca bağladı. Aharonyan dudağını ve parmağını bile hareket ettiremedi.

Bu sırada bazı sesler duydu. Sert bir tavırla konuşan bir ses duydu.

"Boğazını sıkmayın, nefes alsın... Hah... İyi... Şimdi yere yatırın!"

Bilinmeyen ve gizemli eller, Aharonyan'ı sırtüstü yere yatırdı. Aharonyan'ın sonra yine aynı sesi duydu. O ses talimat verdi: “Aharonyan'ı sandığa dikkatli koyun. Başını sıkıştırmayın. Her zaman nefes alabilsin. Üç defa sandığın kapağını açın ve kapayın... Sandığın içine hava girsin; yoksa adam zamanından önce boğulur."

'Vaktinden önce' kelimeleri Aharonyan'ı korkuttu. Demek ki hayatı tehlikedeydi. Aharonyan *Aman tanrım!* diye düşündü. O kısa adama neden inandı? Zaten bu işin ilginç olduğunu anladı ama maalesef ona inandı! *Bu nasıl bir iş?* Eşkıya mı yakaladı? Hem de böyle ünlü bir handa? *Bir ofiste böyle şeyler olamaz!* Aharonyan, korkudan terledi. Onun vücudu sırsıklam oldu. Aynı bilinmeyen eller, Aharonyan'ı havaya kaldırdı ve yirmi, otuz adım taşıdı. Sonra da başını ve ayaklarını bir tahtaya çarptı. Bilinmeyen adam, Aharonyan’ı dar bir yere koydu. Aharonyan, bir sandığa girdiğini anladı ve aynı yabancı sesin emirler verdiğini duydu.

Sandığın kapağını kapattılar. Yabancı sesler uzaklaştı.

Sandığı bir otomobile koydular. O otomobil yarım saat çok hızlı gitti. Sonra onlar, bir binadan içeri girdiler, merdivenlerden yukarı çıktılar. Adamlar sandığın kapağını ara sıra açtılar. Böylece Aharonyan ara ara nefes alabildi. Aharonyan'ın tüm vücudu ezik ve yorgundu.

Onu yumuşak bir yere koydular. Aharonyan derin bir nefes aldı. Çuvalın içinden dışarıyı biraz gördü. Dışarısı aydınlık bir yerdi.

Sonra adamlar Aharonyan'ın iplerini çözdü, çuvalı başından çıkardı.

Aharonyan, etrafına baktı ve çok şaşırdı. Çok süslü ve güzel bir salondaydı. Tavanda yüzlerce ampullü bir avize vardı. Etrafında şık giyimli üç, dört kişi vardı. Onlar güldü ve Aharonyan'a baktılar.

"Geçmiş olsun," dediler.

Aharonyan, rüya görüp görmediğine anlamak için gözlerini ovdu. Hala hiçbir şey anlamadı. Aharonyan yumuşak ve korkak bir sesle sordu: "Neredeyim? Ne oldu bana? Rüya mı görüyorum?"

Etrafındaki adamlar güldüler. En uzun boylu adam Ünlü bir adamın evinde misafirsiniz."

Aharonyan konuşamadı.

"Ünlü... bir... adam mı dediniz? Kimmiş o? Bu ne terbiyesizliktir? Beni nereye hapsettiniz?"

Uzun boylu adam, Aharonyan'ın karşısına geldi. "Panik yapmayın. Etrafınıza bakın; burası İstanbul'un en güzel köşklerinden biri," dedi.

Aharonyan: "Peki, beni buraya niçin getirdiniz..."

Adam: "Paniğe gerek yok dedim... Siz sadece beni dinleyin. Burası... İstanbul'un en güzel köşklerinden biri. Ünlü bir adamın evi. Burası, Cingöz Recai'nin evi.

Aharonyan Cingöz Recai'nin ismini duydu ve aniden yerinden kalktı.

Aharonyan: "Cingöz Recai mi? Hani şu ünlü hırsız?"

"Cingöz Recai hırsız değildir. Cingöz Recai sadece kibar bir serseridir."

Bu sözleri söyleyen uzun boylu adam, yanındaki arkadaşlarına baktı ve güldü. Sonra onlara "Bizi yalnız bırakın," dedi ve adamlar çıktı.

Uzun boylu adam tekrar konuştu.

"Cingöz Recai benim! Tekrar söylüyorum ki panik yapmayın. Burada canınız da malınız da güvende. Emin olun size zarar vermeyeceğim. Sizden hiç para da almayacağım."

Aharonyan: "Beni buraya niçin getirdiniz?"

Cingöz: "Bu sorunuza cevap verememem. Fakat Cingöz Recai hiçbir zaman yalan söylemez."

Aharonyan:"Eee?" dedi Aharonyan.

Cingöz: "Eee'si bu. Malınız ve hayatınız güvende. Burada birkaç gün kalacaksınız. Hepsi bu."

Aharonyan: "Benden başka bir şey istemiyor musunuz?" diye sordu.

Cingöz: "Size küçük bazı şeyler soracağım ve sizden bazı şeyler isteyeceğim," diye cevap verdi.

Aharonyan: "Ne gibi?"

Cingöz: "Şimdi anlarsınız."

Aharonyan: "Hiçbir şey anlamadım."

Cingöz: "Sonra anlayacaksınız."

Sonra, Cingöz, gümüş sigara kutusundan sigara çıkardı. Aharonyan'a uzattı ama Aharonyan sigara içmiyorum dedi. Cingöz Recai güldü.

Cingöz: "Sigara içtiğinizi biliyorum. Fakat benim uyutan sigaralarımdan gazeteler çok bahsetti. Belki de bu yüzden korkuyorsunuz. Haklısınız."

Usta hırsız, sonra bir sigara yaktı ve dumanı havaya üfledi.

Sonra bir zile bastı. Hemen içeri adamlar girdi. Cingöz: "Makyaj setini getirin," dedi.

Cingöz'ün yardımcısı, beş dakika sonra geldi. Onun elinde süslü, gümüşten bir küçük kutu vardı. İçeriye girdi ve kutuyu Cingöz'ün önündeki sehpaya koydu.

Cingöz Recai, gümüş sandığın kapağını açtı. Kapakta bir ayna vardı. Aynanın karşısına oturdu.

Cingöz: "Şimdi hiç hareket etmeyin ve sürekli benim yüzüme bakın," dedi.

Gümüş kutunun içinden beyaz kıllar çıkardı. Kılları açtı. Bir sakal yaptı. Bu işleri yaparken daima Aharonyan'ın sakalına baktı. Aharonyan'ın sakalına benzeyen kılları çenesine yapıştırdı.

"Hah!" dedi. "Bu sakal, senin sakalın gibi oldu. Şimdi de aynı rengi bulacağım."

Yine gümüş kutunun içinden üç çeşit sarı boya çıkardı. Boyaları bir kâğıdın üstüne sıktı. Renkleri birbiriyle karşılaştırdı. Aharonyan'ın sakalının rengine benzeyen bir renk aradı. Bir tanesini seçti ve çenesindeki kılları boyadı.

Cingöz: "Mösyö Aharonyan, sakalınızın güzel bir sarı rengi var. Azıcık başınızı sağa çevirir misiniz?"

Cingöz hem konuştu hem de çenesindeki kılları boyadı. Sakalı boyadıktan sonra Aharonyan'ın kaşları gibi kaşlar yaptı. Burnunu da balmumu kullanarak Aharonyan'ın burnu gibi yaptı.

Cingöz: "Gözlüğünüzü de kısa bir süre için bana vereceksiniz," dedi.

Aharonyan'ın siyah gözlüğünü de taktı. Sonra aynaya baktı ve sevinçle alkışladı.

Cingöz: "Bravo! Bravo! Şimdi hiç kimse beni sizden ayırt edemez," İkiz kardeşler gibi birbirimize benzedik!"

Sonra tekrar zile bastı. İçeriye adam girdi. Ona, "Halit'le Namık'ı çağır!" dedi.

Birkaç dakika sonra Cingöz'ün yardımcıları Halit ile Namık içeri girdi. İki Aharonyan'ın oturduğunu gördüler. Çok şaşırdılar.

Cingöz, "Şaşırmayın!" diye bağırdı. "Yanıma gelin..."

Adamlar yaklaştı.

Cingöz: "Aletleriniz hazır mı?" diye sordu.

Adamlar, "Hazır, usta," diye cevap verdiler.

Cingöz: "Tamam."

Cingöz Recai, Aharonyan'a döndü. "Apartmanınızın anahtarını da verin!"

Aharonyan, şaşırdı ve kekeledi.

Aharonyan: "A-a-apartman anahtarı mı?"

Cingöz: "Evet."

Aharonyan: "Ne yapacaksınız?" diye sordu.

Cingöz: "Yoo... Şimdiden zor sorulara gerek yok."

Aharonyan korku, telaş ve hayretle sordu.

Aharonyan: "Bana benzediniz, şimdi de apartman anahtarımı istiyorsunuz. Anlamıyorum!"

Cingöz: "Buna anlaşılmayacak bir şey yok, Mösyö Aharonyan," Ben size benzedim. Böylece, sahte Aharonyan oldum ve apartmanınıza gireceğim."

Aharonyan: "Orada ne işiniz var?"

Cingöz: "Zorlu soru sormak yok."

Aharonyan: "Ama az önce malıma zarar vermeyeceğinizi söylediniz"

Cingöz: "Evet söyledim. Ben yalan söylemem. Apartmanınıza gireceğim ama senin paranı almayacağım" dedi.

"Peki neden apartmana giriyorsunuz?"

Cingöz: "Tekrar söylüyorum: Malınıza zarar vermeyeceğim. Bütün eşyanız evinizde olacak. Üç, dört gün sonra apartmanınızda yine keyifle oturacaksınız."

Aharonyan, ellerini pantolonun cebine soktu. Anahtarı çıkardı. Anahtarı Cingöz Recai'ye uzatırken, "Sana güveniyorum!" dedi.

Cingöz: "Bana güvenin, merak etmeyin," diye karşılık verdi. O, anahtarı aldıktan sonra güldü ve konuştu: "Daha bitmedi, Mösyö Aharonyan. Elbiselerinizi, gömleğinizi ve kravatınızı da bana vereceksiniz."

"Ben ne giyeyim?" diye sordu Aharonyan.

Cingöz: "Siz içerideki odaya geçin. Orada benim çok kıyafet var. İstediğinizi seçin ve giyin."

Aharonyan, hemen korku ile ayağa kalktı ve Cingöz'ün peşinden diğer odaya yürüdü.

Cingöz Recai, on beş dakika içinde tamamen Aharonyan'a benzemişti.

Aharonyan, Cingöz'ün kendine benzemesine çok şaşırdı. Cingöz Recai, yanına yardımcılarını aldı ve köşkten çıktı. Bu köşk, Cingöz'ün Rumeli Hisarı'ndaki gizli eviydi. Onun yardımcılarının elinde büyük bir torba vardı. Sahile yürüdüler. Otomobillerine bindiler.

Otomobil Beyoğlu'nda, İstiklal Caddesi yakınında büyük bir apartmanın önünde durdu.

Cingöz Recai ve yardımcıları apartmana girdiler. Aharonyan, bu apartmanın birinci katında oturuyor.

Cingöz içeriye girdi. Apartman görevlisi, evinin kapısından başını uzattı. "Mösyö Aharonyan, biraz durun!" dedi.

Cingöz durdu. Görevli ona doğru koştu ve bir mektup uzattı.

Görevli: "Bu mektubu küçük bir kız getirdi," dedi.

Cingöz, hiç konuşmadı ve mektubu cebine soktu. Cingöz ve adamları apartmanın birinci katına çıktı. Kapıyı anahtarla açmak zorunda değildi. Çünkü Aharonyan'ın dairesinde Rum kökenli bir hizmetçi kız vardı. Cingöz bunu biliyor. Onlar kapıyı çaldı.

Hizmetçi kız kapıyı açtı. Cingöz'ü gördü ve sevinçle bağırdı.

"A... Siz misiniz Mösyö Aharonyan? Ben sizin gelmeyeceğinizi düşündüm. Sizi çok merak ettim."

Cingöz Recai, Aharonyan'ın sesini ve Ermeni şivesini taklit ederek cevap verdi.

"Geç kaldık kızım... Arkadaşlarla bir işimiz vardı." Sonra yardımcılarına döndü, "Buyurun," dedi.

Üç hırsız içeriye girdi. Hizmetçi kız, Cingöz'ün paltosunu çıkarmasına yardım etti. Kız konuşmaya devam etti.

"Mösyö Aharonyan... Siz hiç geç kalmazdınız. Ben gelmeyeceğinizi zannettim. Fakat... Kardeşim geldi... Beni evde yalnız bırakmadı."

Cingöz: "Kardeşin şimdi içeride mi?"

"Evet... Kardeşimi sizinle tanıştıracağım."

Cingöz Recai kaşlarını çattı.

Cingöz: "Şimdi görmek istemiyorum, odama gidiyorum. Arkadaşlarla önemli bir konu konuşacağız. Sen kardeşinle otur. Bizi rahatsız etme."

Kız: "Yemek yemeyecek misiniz?"

Cingöz: "Hayır. Yemek yedik biz. Pekâlâ. Git!"

Hizmetçi kız uzaklaştı. Cingöz Recai, yardımcısı Halit'e yavaşça sordu: "Hangi odaya gireceğiz? Aharonyan'ın odası hangisiydi?"

Halit, parmağıyla sağ tarafta bir oda gösterdi. "Cadde üstündeki oda bu. Burası onun odasıdır."

Birlikte, o odaya yürüdüler. Kapıyı açtılar, odanın ışığını yaktılar.

Gerçekten de Aharonyan'ın yatak odası orasıydı. Halit, kapıyı hemen kapadı, kilitlemek istedi. Cingöz ona: "Dur, hayır! Kilitleme! Gerek yok."

Halit: "Eğer gürültüyü duyarsa ne olacak?"

"Kim? Hizmetçi ile kardeşi mi?" diye sordu Cingöz.

Halit: "Evet."

"Bu problemi çözmeliyiz. Ama etrafı kontrol edelim."

Cingöz Recai pencereye koştu, camı açtı, başını uzattı. Caddeye uzun süre baktı.

Cingöz: "Evet... Doğru bilgi almışsın Halit; plan doğru. Aferin! Şimdi şu yerdeki kilimleri ve halıları kaldırın."

Halit ve Namık, halıları ve kilimleri hemen yerden çekti ve kenara topladı.

Cingöz Recai, yere eğildi, odanın zeminini inceledi. Sonra ayağa kalktı, torbadan birkaç demir alet aldı ve tekrar eğildi. Odanın zeminini kazıdı, bir, iki santimetre kadar deldi.

Halit'le Namık, ustalarının yaptıklarını izledi. Cingöz Recai: “Tahtalar dört santim, fakat altında çimento beton var. Şu çekici verin," dedi.

Cingöz Recai, çekici tahtalardan içeri soktu, çekice bir tokmakla vurdu.

"Hay Allah belasını versin! Bu zemin çok sağlam! Buraya elektrik yüklemesi yapmak gerek. Makineyi getirdiniz mi?"

"Getirdik."

"Makineyi yağladınız mı?" diye sordu Cingöz.

"Yağladık."

"Pekâlâ... Gürültü çıkar mı?"

"Çıkmaz, usta. Ama... yangından korkarım."

Cingöz omuz silkti.

Cingöz: "Tahtaları yakalım. Bir şey olmaz, hemen ateşi söndürürüz. Ben bu işi bu akşam bitirmek istiyorum."

Cingöz Recai, incelemesini tamamladı. Sonra aletleri yere bıraktı. Avuçlarını birbirine vurdu ve elindeki tozu temizledi.

"Şimdi... Beyler! Bu hizmetçi kızla kardeşini sımsıkı bağlayın. Gürültü çıkmasın!"

Halit'le Namık odadan çıktılar. Arka taraftaki başka bir odaya doğru yürüdüler. Kapıya yaklaştılar. İçeriyi dinlediler. Halit anahtar deliğinden içeri baktı.

"Adam uzanmış, sigara içiyor. Hizmetçi kız da onun karşısında oturuyor.

Halit: “Namık’a tabancanı çıkar, yürü!" dedi.

İkisi de silahlarını çıkardılar ve kapıyı büyük bir gürültüyle açtılar. İçeri girdiler ve bağırdılar.

"Eller yukarı! Eğer hareket eder veya bağırırsanız ateş ederiz!"

Adam, ellerini yukarı kaldırdı. Kız çok korktu. İki hırsız, onları yakaladı ve sımsıkı bağladı.

Bu sırada Cingöz içeriden seslendi: "Neredesiniz? İşinizi bitirdiniz mi?"

Halit'le Namık odadan çıktılar ve cevap verdiler: "Tamam, gelelim mi?"

Cingöz: "Siz gelin."

"Onları bayıltalım mı?"

"Onları bağlamadınız mı?" diye sordu Cingöz.

Yardımcıları, "Bağladık," diye yanıt verdi.

Cingöz: "Bayıltmaya gerek yok. Siz buraya gelin."

Yardımcıları da odaya girdi. Recai büyük alet torbasını açtı. Birçok demir ve bir de büyük makine çıkardı.

Cingöz: "Öncelikle, sessizce şu tahtaları sökelim. Ortada üç tahtayı kessek yeter!"

Üçü de aletleri ellerine aldı ve yere eğildi. Tahtayı sessizce kesmek için yerlere su döktüler.

Yarım saat çok az konuştular. Hiç durmadan çalıştılar. Sonunda, odanın ortasındaki zeminden birkaç tahtayı söktüler.

Cingöz Recai, torbanın içinden büyük bir elektrik teli çıkardı. Yaklaşık on dakika, hep birlikte bu teli elektriğe bağlamaya çalıştılar. Onlar, makineyi zeminin ortasına yerleştirdi.

Cingöz, "Makineyi iyice yağlamış mıydınız?" diye sordu.

"Evet, usta."

Cingöz onları uyardı: "Çok gürültü olur, yakalanırız!"

Yardımcı: "Merak etmeyin. Fakat bu makine, Malta taşlarını kesebilir. Çimentoyu da keser mi bilmiyorum?"

Cingöz: "Demiri bile keser. Kasa açmak için kullandığımız makineler de bu fabrikanın malı; tüm makineler aynı sistem. Yeter ki enerji kuvvetli olsun."

Cingöz Recai, makinenin düğmesine bastı. Makine çalıştı. Makineden sadece az bir ses geldi.

Recai makineyi kollarıyla tuttu ve beş dakikada bir, yavaş yavaş yürüttü. Makine çimentoyu parçaladı.

Recai, arkadaşlarını uyardı: "Kesilen yerlere demir sokun ve yukarı kaldırın. Yoksa beton aşağı düşer."

Tüm bunları yapmak çok uzun sürdü. Cingöz Recai hiç yorulmadı. Kuvvetli kollarıyla makineyi sürekli kontrol etti. Bir buçuk metre karelik bir alanda makine ile ileri geri gitti. Kesilen yerlerin üzerinden bir kere daha geçti.

İki saatten fazla çalıştılar. Dört, beş kere makineyi durdurdular. Etrafı dinlediler ve sonra tekrar devam ettiler.

Sonunda, odanın ortasından bir buçuk metre karelik çok büyük bir taş parçası çıkardılar. Odanın ortasında büyük bir delik açtılar. Hırsızlar cep fenerlerini yaktı ve ışığı deliğe tuttular: Odanın altında büyük bir mücevher mağazası vardı. Mağazanın içinde elmaslar parladı.

Cingöz Recai elmasları gördü ve keyifli bir kahkaha attı.

Cingöz: "İşte, hazineye kavuştuk! Bakın çocuklar! Dünyada her şey ne kadar da kolay. Ben bundan on gün önce, şu mücevher mağazasının önünden geçerken kendi kendime: 'Ulan Recai! Şu dükkânı soymanın bir yolu yok mu?' Sonra düşündüm, bu dükkâna üç yerden girilebilir. Bu dükkâna ya yeraltından ya tavandan ya da kapıdan girilir. Kapıdan girmek mümkün değildir. Çünkü cadde üstünde hırsızlık yapmak aptallıktır. Yeraltı veya tavandan girmek için düşündüm. Dükkânın yanlarında ev olsaydı o evlerden bir tünel ile dükkâna girmek istedim. Sonra, 'Buna ne gerek var?' dedim. Belki tavandan girebilirim. Mağazanın üstünde kimin oturduğunu araştırdım. Aharonyan'ın özel hayatı ve kişiliği hakkında bilgiler topladım. Eğer bu daireye girersem, tavanı delerek mağazaya inmek mümkündü. Aharonyan'a daireyi bana kiralaması için başvurdum. Yüksek bir fiyat teklif ettim. Aharonyan kabul etmedi. Sonunda da adamı Eminönü'nde yakaladık. Sandıkla Rumeli Hisarı'na taşıdık ve oraya hapsettik. Neyse ki adam bekâr. Onun evinde yalnız bir hizmetçi

var. Eğer ev kalabalık olsaydı, başarmamız imkânsızdı. Haydi işe devam edelim. Torbadan ip merdiveni çıkarın ve delikten aşağı sarkıtın."

Cingöz'ün yardımcıları, ip merdiveni çıkardı. Mağazaya sarkıttılar ve merdivenin kancalarını taktılar.

Cingöz, ciddi bir halde emir verdi: "Işıkları söndürün!"

Oda kapkaranlık oldu. Üç hırsız, cep fenerlerini yaktı.

Cingöz Recai, kaşlarını çattı. "Halit! Sen aşağıya inme! Deliğin girişinde dur. Etrafı dinle!" dedi. "En ufak bir gürültü olursa bana haber ver."

Sonra diğer yardımcısına döndü.

Cingöz: "Haydi, Namık! Sen benimle beraber gel."

Cingöz, hızlı bir hareketle ip merdivenden mağazaya indi. Namık da onu izledi.

Mağazaya iner inmez Cingöz durdu, derin bir nefes aldı. Zafer kazanmış gibi vitrinlere ve etrafa hızlıca baktı. Sonra kendi kendine konuştu.

Cingöz: "Hmm... Önce en değerli mücevherleri toplayayım. Önce şu büyük vitrinden başlayalım."

Cadde üstündeki vitrine koştu. Kepenklerin arasında sokağa ışık sızmasın diye büyük lambaları yakmadı. Cam raflardaki elmasları sadece feneriyle inceledi. Önce beş, altı tane iğne ile yüzüğü avuçladı ve cebine attı. "Bunlar bin lira eder!" dedi.

Ünlü hırsız elmaslara baktı ve daha çok heyecanlandı. Bir küpeyi eline aldı, cep fenerinin ışığında inceledi. "Bu sahte!" diyerek küpeyi yerine bıraktı. Sonra diğer mücevherleri inceledi. Beğendiği mücevherleri cebine doldurdu.

Vitrinde bulduğu büyük taşlı bir kravat iğnesini ışığa tuttu. Gerçek mi, sahte mi olduğuna karar veremedi.

Cingöz'ün yardımcısı yakalanmaktan korktu. " Al, cebine koy usta; zaman kaybetmeyelim!" dedi.

Cingöz Recai, cevap verdi:

"Korkuyor musun tembel adam? Vakit kaybetsek ne olur? Vaktimiz buradaki mücevherlerden daha kıymetli değil ya! Hırsızların en keyifli dakikaları bu zamanlardır."

Tekrar elindeki iğneye baktı, sinirlendi, inceledi.

"Hay Allah belâsını versin! Gerçek mi, sahte mi olduğu anlaşılmıyor!" dedi.

Yardımcısı tekrar etti: "At cebine, usta! Ne fark eder?"

Cingöz Recai, ters ters baktı.

“Yarın mağaza sahibi buraya geldiği zaman sahte mücevher çaldığımı anlar ve bana güler."

"O gülsün, boş ver." dedi yardımcısı.

Kariyerime zarar gelsin istemem.

Cingöz Recai, yardımcısıyla konuşurken, yukarıdan Halit'in sesi geldi.

"Usta! Usta!"

Cingöz Recai, Halit'in panik sesini duydu ve ona baktı.

Cingöz: "Ne var?"

Halit: "Apartmanın kapısı açılıyor," dedi.

Cingöz şaşırdı.

Cingöz: "Hangi apartmanın?"

Halit: "Burasının! Bu apartmanın!"

Halit, başını delikten uzattı, kısık sesle ve üst üste, telaşla konuştu.

"Yakalanacağız, usta! Yakalanacağız! Ayak sesleri duyuyorum. Ne yapayım?"

Cingöz Recai, böyle zamanlarda hep soğukkanlı oldu. Elini başına götürdü ve düşündü.

Halit, daha büyük bir panikle konuşmaya devam etti: "Ayak sesleri yaklaştı, usta!"

Cingöz başını tavana kaldırdı. "İçeri kaç kişi girdi sence?"

Halit: "Beş, altı kişi var."

Cingöz: "Konuşuyorlar mı?"

Halit: "Bağırıyorlar. Galiba yan odaya girdiler. Hızlı hızlı yürüyorlar. Burada bekleyeyim mı, yanınıza mı geleyim?"

"Dur orada!" dedi Cingöz.

Halit: "Ya içeri girerlerse?"

Cingöz: "Hepsini oyala."

"Beni yakalarlar," dedi Halit.

Cingöz'ün başı çok ağrıdı. Hayatında hiç böyle bir durum yaşamadı. Birdenbire aklına bir fikir geldi.

Cingöz: "Halit, odanın kapısını kilitle! Zaman kazanalım!" Halit koştu, anahtarı çevirdi. Odanın kapısını kilitledi. Ayak sesleri yan odalarda ve koridorda hızlı hızlı dolaştı.

Halit, dışarıdan kalın bir ses duydu: "Hangi oda?"

Bir Rum şivesi cevap verdi: "Bilmem. Ben buraya ilk defa bu akşam kız kardeşimi görmek için geldim. Hırsızlar beni şu odada bağladılar."

Halit, konuşan kişiyi tanıdı. Bu, az önce Namık'la diğer odada bağladıkları hizmetçinin kardeşiydi. Adam, ipleri çözmüş, gürültü yapmadan apartmandan çıkmış, polisleri alıp gelmiş. Kesinlikle böyle oldu.

Cingöz Recai, mağazanın içinden nasıl çıkacaklarını düşündü. Yanındaki yardımcısı Namık, umutsuzdu.

Namık: "Usta, yakalandık artık! Hiçbir yere kaçamayız!" dedi.

Cingöz Recai, yakalanmak istemedi. İlk defa küçük bir korku hissetti. Ancak yine de gergin halde gülümsedi.

Cingöz: "Hay Allah belasını versin! Kafese girdik, ha! Tüh... Cingöz'ün yakalanacağını hiç düşünmedim. Tüh... Hiçbir şey de düşünemiyorum."

Başını tavana kaldırdı ve Halit'e bağırdı.

"Halit!"

"Buradayım, usta!"

"Kapıyı kilitledin mi?"

"Evet, usta."

"Adamlar nerede?"

"Diğer odaları geziyorlar. Bu odanın kapı kolunu da çevirdiler. Fakat yürüyüp gittiler."

"Apartmandan çıktılar mı?"

"Hayır! Birazdan gelirler. Bizi arıyorlar."

Cingöz Recai, düşünmek için cebinden sigara kutusunu çıkardı. Bir sigara yaktı ve mağazanın içine dikkatle baktı.

Birdenbire sevinçle bağırdı.

"Hay aptal hay! Bir saattir neden görmedin?"

Kasanın üstünde duran telefona koştu ve ahizeyi kaldırdı.

Cingöz: "Alo... Matmazel... Beyoğlu bir çift yedi altı... Evet... Alo... Neresi orası? Tamam... Sen misin Faik? İyi tesadüf... Bana bak yavrum... Ben... Cingöz... Evet... Mağazada kapalı kaldık. Apartmana girdiler. Sadece on dakika zaman var. Dinle beni... Dört kişi hemen polis elbisesi giyin, eşyalarınızı yanınıza alın, mağazaya gelin, kepenklerin kilidini açın, bizi tutuklayın. Bir otomobile atın... Haydi! Çabuk! Yoksa yakalanacağız!"

Telefonu kapattıktan sonra, derin bir nefes daha aldı ve tavana seslendi.

"Halit!"

"Söyle, usta!"

"Yavrum, saatine bak!"

"İkiye çeyrek var, usta!"

"İyi. Saat ikiye kadar odaya hiç kimseyi sokma! Gerekirse kanepeleri ve yatakları kapının arkasına koy. Onları on beş dakika oyala!"

"Sonra?"

"Sonra, ben sana seslenince buraya in."

Cingöz Recai, bu emri verdikten sonra sigarasını yere atıp söndürdü. Sonra, Namık'ı kolundan tutup sarstı.

"Kendine gel! Gel, şu vitrindeki mücevherleri de alalım."

"Usta... Hâlâ mı?"

"Sus! Buraya niçin geldik?"

Namık: "Korkudan ellerim tutmuyor."

Cingöz: "Hay tembel hay!"

Cingöz Recai, camekâna bir yumruk vurdu ve camları kırdı. Artık incelemeden bütün mücevherleri avuçladı.

Yukarıdaki odada, polisler kapıya geldi. Yumruklarını kapıya vurarak bağırdılar: "Açın! Kapıyı açın! Yoksa silah kullanacağız! Haydi! Bekletmeyin!"

Namık, Cingöz Recai'ye: "Usta! Bizim arkadaşlar polis gibi mağazanın önüne gelecekler ama... Ya orada başka polisler de varsa ne olacak?"

Cingöz: "Nerede?"

Namık: "Mağazanın dışında."

Cingöz: "Olamaz. Ben her şeyi planladım. Polislerin hepsi şimdi yukarıda, apartmanda. Onlar bizim Aharonyan'ı soymak için geldiğimizi düşünüyorlar. Bu mağazaya girdiğimizi bilmiyorlar. Bu yüzden caddede polis yoktur."

Cingöz, yukarı katta polislerin seslerini duydu ve güldü.

Cingöz: "Bağırın! Bağırın!" Saatine baktı. "İkiye sekiz dakika var. Ben on dakika dedim."

Namık: "On dakikada oradan buraya yetişebilirler mi, usta?"

Cingöz: "Otomobille yetişirler."

Namık: "Rumeli Hisarı'ndan buraya otomobille nasıl yetişecekler?"

Cingöz: "Aptal! Ben Hisar'a telefon etmedim ki!"

Namık: "Peki nereye telefon ettin?"

"Altınbakkal'daki adama telefon ettim. Aptal aptal konuşma. Şu kolyeyi cebine koy. Galiba bu mağazanın en pahalı mücevheridir."

Namık, kolyeyi cebine koyarken Cingöz Recai güldü.

Cingöz: "Şimdi senin vücudunun değeri fazla!" dedi.

Namık: "Neden usta?"

Cingöz: "Çünkü senin cebinde üç yüz bin liralık bir mücevher var!"

Cingöz, mağazanın içindeki tüm mücevherleri topladı. Sonra bir sandalyeye oturdu. Bir sigara daha içti. Cingöz, caddedeki sesleri dinledi. Bir otomobil sesi duydu. "Geliyorlar galiba!" dedi. Fakat sonra hayal kırıklığına uğradı.

Yukarıda ise gürültüler arttı, polislerin sesini duydular.

Polis: "Kapıyı açın diyorum! Kapıyı açın! Yoksa ateş ederiz!"

Beş, altı polis kapıya yumruk ve tekme attı. Cingöz Recai sesleri duyduktan sonra sessiz bir kahkaha attı.

Cingöz: "Adamlar bir kapıyı kırmayı bilmiyorlar!"

Halit, bu gürültülerden panik yaptı ve Cingöz'e seslendi: "Usta! Bu polisler kapıya fena vuruyor. Şimdi içeri girecekler!"

Cingöz: " Sana kapının arkasına eşya koy dedim."

Halit: "Koydum, usta."

Cingöz: "Ne koydun?"

Halit: "Üst üste iki koltuk, bir de sandık koydum." diye cevap verdi.

Cingöz: "O zaman, asla içeri giremezler. Eğer korkuyorsan aşağı gel!"

Halit, ip merdivenle mağazaya indi. Cingöz'ün bir sandalyede rahatça sigara içtiğini gördü ve şaşırdı.

Halit: "Nasıl kaçacağız, usta?"

Cingöz: "Şimdi görürsün."

Tam o sırada, onlar mağazanın önünde bir otomobil sesi duydular.

Cingöz, sevinçle yerinden kalktı: "Hah! Geldiler!"

Polisler mağazanın kepenkleri ile oynadılar. Mağazanın kilidini zorladılar.

Biraz sonra, mağazanın kapısının kepengi yukarıya kadar açıldı ve karanlık dükkânın içine caddenin ışıkları girdi. Cingöz Recai'nin sahte polisleri, mahalledeki insanları dağıtmaya çalıştı.

Polis: "Çekilin! Gidin! Hiç hırsız görmediniz mi?" dedi.

Sonunda mağazanın kapısını da açıp içeri girdiler. Cingöz Recai ile yardımcılarının eline kelepçe taktılar. Caddede toplanan insanlar bağırdı: "Hırsız yakalandı! Hırsız yakalandı!"

Sahte polisler, üç hırsızı mağazadan çıkardılar. Otomobillerin içine soktular. İnsanlardan birkaçı Cingöz Recai'yi tanıdı. Çünkü hırsızın yüzünde takma sakalı yoktu.

"Cingöz Recai yakalandı." haberi çok hızlı yayıldı. Beyoğlu emniyeti bu habere çok şaşırdı ve polisleri oraya gönderdi.

Apartmanın içindeki polisler ise kapıyı hâlâ kıramamışlardı. Polisler sokaktaki sesleri duydular ve dışarıya çıktılar.

Bütün halk, emniyet müdürlüğünden gelen polisler, apartmandan inen polisler hep birlikte mağazaya girdiler. Hırsızlar en kıymetli mücevherleri çalmış.

Halk, "Az önce dört polis geldi, onları yakaladı, hırsızları otomobile bindirdi," dedi.

Polisler ise, "Hangi polisler? Bizim buraya gönderdiğimiz polislerin böyle bir şeyden haberi yok," diye cevap verdi.

Biraz sonra gerçeği anladılar. Cingöz Recai'nin amacı, Aharonyan'ın apartmanına girmek ve mücevher mağazasını soymaktı. Ayrıca onu mağazada yakalayan sahte polisler de Cingöz Recai'nin adamlarıydı.

Böylece Cingöz Recai, polisin elinden kurtulmayı yine başardı.

Kaybolan Adam Öyküsünün A2 Seviyesine Uyarlanması

Kaybolan Adam

Gece yarısına yirmi dakika vardı. İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nün önünde büyük bir otomobil durdu. Emniyet binasından iki kişi çıktı. Nöbetçiler onları selamladı. Onlar otomobile bindiler.

Adamlardan biri emniyet müdürü, diğeri de yıllarca Cingöz Recai'yi yakalamak isteyen ünlü başkomiser Mehmet Rıza'ydı.

Otomobil onları Sirkeci Garı'na götürdü. Avrupa treni az önce geldi. Bu yüzden tren garının önünde ve bahçesinde büyük bir hareketlilik vardı. Memurlar ve hamallar kendi işlerinde çalışıyor. Rehberler ülkemizi görmek için gelen insanlara rehberlik ediyor. Otomobiller, karanlıkta parlak ışıkları ile hareket ediyor.

Polis otomobili durdu. Birkaç memur otomobile koştu. Müdür, başını pencereden biraz uzatarak sordu: "O geldi mi?"

Polis: "Geldi efendim... Garın salonunda sizi bekliyor."

Emniyet müdürü, Mehmet Rıza'yla otomobilden indi. Yanında bir tercüman da vardı. Birlikte garın salonuna girdiler.

Orada, bir köşede iki kişi ayakta bekliyor. Bunlardan biri, diz kapaklarından aşağıya kadar uzun, bol bir palto giymiş. Şapkasını kaşlarının üstüne kadar geçirmiş. O, demir gibi sağlam, uzun burunlu, parlak gözlü, görkemli bir adamdır. Dudakları arasında piposu vardı. O, Sherlock Holmes'tü!

Onun yanında uzun, daha zarif ve sert bakışlı, zayıf bir adam daha vardı. O, Holmes'ün arkadaşı Doktor Watson'dı.

Bizimkiler, dünyanın en meşhur polis dedektifine yaklaştılar. Müdüriyetin tercümanı, emniyet müdürü ve herkesi tanıttı. İngiliz dedektif, şapkasını çıkardı. Hafifçe eğildi. Kuvvetli bir sesle "Ben Sherlock Holmes!" dedi ve arkadaşını gösterdi. "Bu da kıymetli dostum Doktor Watson!"

Bu törenden sonra polisler, Sherlock Holmes ve Watson'la beraber, hiç konuşmadan garın kapısına geldiler. Sherlock Holmes'ün bu adam olduğunu herkes duydu. Garın kapısında kalabalık birikti. Yıllardan beri gazetelerde, dergilerde, romanlarda, sinemalarda, tiyatrolarda onun ismini duydular. Bu yüzden Sherlock Holmes'ün haline, kıyafetine, yürüyüşüne dikkatle baktılar.

Sherlock Holmes, Doktor Watson, emniyet müdürü ve Mehmet Rıza polis otomobiline bindiler.

İngiliz dedektiflerin bavullarını farklı bir otomobil taşıdı ve otomobil arkada durdu.

Otomobilde sadece birkaç kelime konuştular. Sherlock Holmes çok az konuşur, çok az güler, daima düşünür ve her şeyi inceler.

Otomobiller Pera Palas Oteli'nde durdu. Otel yönetiminin, ünlü dedektif Sherlock Holmes'ün otele geleceğinden haberleri vardı. Görevliler, İngiliz dedektiflerin eşyaları odalarına çıkardı.

Türk polis ekibiyle İngiliz polis dedektifleri, otelin dinlenme salonuna geçtiler.

Fakat Sherlock Holmes, yorgun olsa da otelin geniş ve rahat koltuklarına oturmadı. Ayakta durdu. Şapkasını ve paltosunu çıkarmadı. Piposu ağzında, elleri paltosunun cebinde, kaşları çatık, vücudu dimdik durdu.

Emniyet müdürü sordu: "Dinlenmek istemez misiniz?"

Sherlock Holmes cevap verdi: "Hayır. Ben yorulmam. Rica ederim, beni İstanbul'a neden davet ettiniz, lütfen anlatın. Bu geceden itibaren işe başlamak istiyorum. Zamanım çok değerli."

Emniyet müdürü: "Konuyu hemen öğrenmek mi istiyorsunuz?"

Sherlock: "Hemen. Yine rica ederim, gereksiz ayrıntıları bırakın. Sadece konuyu kısaca anlatınız."

Emniyet müdürü biraz durdu. Kaşlarını çattı ve güzel bir İngilizceyle, "Pekâlâ, Mister Holmes!" dedi ve ayakta konuyu anlattı.

"Bundan bir ay yirmi dokuz gün önceydi. En büyük ulusal şirketlerimizden birinin genel müdürü, şirket işleri için Londra'ya gitmek üzere seyahate çıkmış. Genel müdür, Londra'ya ulaştıktan sonra, ailesine bir telgraf gelmiş. Telgrafta onun İngiltere'ye rahat ulaştığı yazıyor. Bu telgraftan 8 gün sonra Londra'daki Osmanlı Bankası, İstanbul'a bir telgraf çekmiş. Bu telgrafta genel müdür Nafiz Bey İstanbul'daki Osmanlı Bankası'ndan elli bin lira kredi için bir ödeme istemiş. İstanbul Osmanlı Bankası bu ödemeyi yapmış. Londra Bankası, parayı Nafiz Bey'e teslim etmiş.

Buraya kadar her şey normal. Fakat Nafiz Bey'den İstanbul'daki ailesine hiç mektup gelmemiş. Karısı bu durumdan şüphelenmiş. Kadın, Nafiz Bey'in bankadan elli bin lira aldığını öğrenmiş ve çok şaşırmış. Çünkü Nafiz Bey'in bu parayı alması için bir sebep yokmuş. Bir ay sonra Anadolu Ajansı, Nafiz Bey'in İtalya üzerinden İstanbul'a hareket ettiğini duyurmuş. Bu ayın dokuzunda Loit Triestino vapuru ile İstanbul Galata iskelesine gelecek demiş. Onun ailesi merakla onu karşılamaya gitmiş. Fakat Nafiz Bey vapurdan inmemiş. Oysa vapurun kayıtlarına göre, Nafiz Bey o vapurla İstanbul'a gelmiş. Biz Londra emniyet müdürlüğüne telgraf çektik. Gelen cevapta: "Nafiz Bey gerçekten de o tarihte İstanbul'a gitmek üzere Londra'dan hareket etti." yazıyor.

Fakat bugün yirminci gün oldu ve İstanbul'da Nafiz Bey'i bulamadık. Kendisi Londra'da değil, burada değil, *Loit* vapuru ile geldiği de doğru. Peki, ona ne oldu? Nafiz Bey'i denize mi attılar? Yanındaki parası nerede? Bunlar bilinmiyor. Ailesi büyük bir merak ve heyecan içindedir. Bu konu gazetede yazdı. Bu arada, dört gün önce emniyet müdürlüğüne bir şoför başvurdu ve şu notu bıraktı: "Ben, Loit vapurunun geldiği gün, gazetelerde resmi olan Nafiz Bey'e çok benzer bir yolcuyu taşıdım. Yanında uzun boylu, kıvrık burunlu bir adam vardı."

Baş komiser Mehmet Rıza, şoförle beraber, Nafiz Bey'in gittiği evi buldu. Evin etrafını sardı ve evi izledi. Sonunda eve girdi fakat evin içi bomboştu. Hiçbir iz bulamadı. Şoför, Nafiz Bey'in yanındaki adamı anlattı. O adam ünlü hırsız Cingöz Recai'ydi.

Bu çok zeki adam, İstanbul'da yıllardır büyük bir takımla çalışır. O, polisi çok uğraştırır. Birkaç defa yakalandı ama sonunda hep polisten kurtuldu. En sonunda da Amerika'ya kaçtı. Bu olayı mutlaka Cingöz yaptı. Galiba o, Amerika'dan tekrar İstanbul'a geldi. İşte bu yetenekli serseriyi yakalamanız ve bu ilginç olayı çözmeniz için sizi İstanbul'a davet ettik..."

Emniyet müdürü sözünü bitirdi.

Holmes'ün yardımcısı Doktor Watson konuştu: "Biz Cingöz Recai'nin adını Londra'da çok duyduk. Hatta onu New York'ta bile tanıyorlar."

Sherlock Holmes hiç konuşmadı. Hiç hareket etmedi. Emniyet müdürünün bütün söylediklerini duymamış gibiydi. Sonunda gözlerini kaldırdı ve emniyet müdürüyle Mehmet Rıza'nın yüzüne baktı.

Sherlock: "Şimdi o boş eve gitmeliyiz," dedi.

Emniyet müdürü, "Peki, tamam." dedi.

Hepsi hemen otelden çıktılar ve otomobile bindiler.

Sherlock Holmes'ü görmek isteyen halk, otomobilin etrafını sardı. Emniyet müdürü yüksek sesle şoföre talimat verdi: "O eve gidelim!"

Otomobil Nişantaşı'na kadar gitti, Teşvikiye'den sonra Çifte Bakkallar Sokağı'nı geçti. Büyük bir ahşap evin önünde durdu. İlk inen Sherlock Holmes'tü. Evin dışına kısaca bir baktı. Pencerelerde ışık ve perde yoktu. Eski ve ahşap binaydı. Karanlık pencereler evin gizemli yaptı.

Başkomiser Mehmet Rıza evin kapısına yürüdü ve anahtarla kapıyı açtı. Dört kişi içeriye girdiler. Mehmet Rıza cep fenerini yaktı. Binanın girişine geldiler. Mehmet Rıza fenerini kapının üstüne tuttu. Kapının kenarında büyük bir beyaz kâğıt vardı. Dört kişi birden şaşkınlıkla, kâğıdın üstünde yazan şu İngilizce cümleyi okudular:

Hoş geldiniz, Sherlock Holmes!

Cingöz Recai

Sherlock Holmes piposunu ağzından çıkardı ve nefes aldı. Hiçbir şey söylemedi. Durdu ve düşündü.

Sonra başını kaldırdı: "Buradan çıkalım, bu evi gezmenin hiçbir faydası yok," dedi.

Etraftakiler Holmes'ün ne düşündüğünü anlamadı. Onlar evden çıktılar.

Otomobilde, İngiliz dedektif hiç konuşmadı. Fakat emniyet müdürüyle Mehmet Rıza'ya tek bir cümle söyledi.

"Bu Nafiz Bey hakkındaki bilgileriniz tamamen yanlış," dedi.

Otomobil, Pera Palas Oteli'ne geldi. Sherlock Holmes ve Watson indi ve izin istediler.

Holmes, "Şimdi yatacağım. Yarın sabah Mehmet Rıza Bey buraya gelsin. Onunla beraber çalışırız," dedi.

Mehmet Rıza, geleceğim, dedi. Sherlock Holmes ile arkadaşı otele girdiler. Odaya çıktılar.

Sherlock Holmes odaya girdi. Paltosunu ve şapkasını çıkardı. Sonra piposunu doldurdu ve geniş koltuğa oturdu. Watson da karşısındaki koltuğa oturdu.

Sherlock Holmes, önüne baktı. Piposundan üç büyük nefes çekti. Sonuncu nefesin dumanlarından ustaca halkalar yaptı. Dumanı tavana doğru üfledikten sonra konuşmaya başladı:

"Watson! Londra'daki büyük tekstil tüccarı Mister Hudson'ın Türkiye hakkındaki sözlerini hatırladın mı? “Türkler çok zeki ve gelişen bir millet. Doğuya batı medeniyetini, batıya doğu medeniyetini yayacak millettir.” demiş. Bu söz çok doğru. Öncelikle, yüksek yetenekli polis memurları var. Emniyet müdürü ile Mehmet Rıza çok zeki ve idare yeteneğine sahiptir.

Ayrıca Cingöz Recai, hırsız Arsen Lüpen’e benziyor. Biz, Paris’te Arsen Lüpen’i 3 yıl aradık. Galiba, bu gizemli olayda Cingöz, Arşen Lüpen'den daha iyi. Cingöz, en dikkatli polis memurunu bile kandırabilir. Gerçekte bu konu komiserin anlattığı gibi değil, Watson."

Doktor Watson hareketlendi: "Nasıl, Holmes? Emniyet müdürünün anlattıklarının hepsi yanlış mıydı?"

Sherlock: "Dinle Watson! Nafiz Bey, Londra'ya gitmedi. İstanbul'dan hiç ayrılmadı, hep İstanbul'daydı. Hırsız, onu Londra’ya gitmeden önce yakaladı. Hapsetti. Onun evraklarını, mührünü ve imzasını aldılar. Başka bir adam, onun kıyafetiyle Londra’ya gitti. Örneğin,

Cingöz, Londra'ya gitti. Elli bin lirayı sahte çek ile bankadan aldı. Çünkü Nafiz Bey eğer Londra'ya gitmiş olsaydı, hiçbir sebep olmadan neden bankadaki parasını çeksin?

Eğer Nafiz Bey Londra'da dolandırılsaydı, Londra polisine haber verirdi! Hem niçin İstanbul'daki ailesine bir mektup yazmamış? Ayrıca, İstanbul'a geldiği zaman onu şoförden başka kimse görmedi? Galiba Cingöz, vapura Nafiz Bey gibi bindi. Vapurdan indi ve kıyafetini değiştirdi. Memurlar sadece evraka önem verir. Bu yüzden bu hileyi anlayamamışlar."

"Ya şoförün ifadeleri? O boş ev? Bunlar sizin düşüncelerinize karşı değil mi, Holmes?"

Sherlock: "Polise, Nafiz Bey'i taşıdığını söyleyen şoför, Cingöz Recai'nin bir adamı. Amacı, polisi şaşırtmak. O boş evin hiçbir anlamı yok. Ben bunu evin içindeki 'Hoş geldiniz' levhasını gördüğüm zaman anladım."

"Cingöz Recai sizin o eve geleceğinizi nereden bildi?"

Sherlock Holmes bir kahkaha attı.

Sherlock: "Watson! Dünyanın en medeni ülkelerindeki emniyet müdürleri, sadece yönetim işinde yeteneklidir. Bu tür olaylarda büyük hata yaparlar. Bu gece biz, boş eve gitmek için otelden çıktık ve otomobile binerken etrafımızı halk sardı. Halktan bazı adamlar, Cingöz'ün adamlarıdır. Bu ihtimali emniyet müdürü düşünemedi. Yüksek sesle şoföre evin adresini verdi. Mehmet Rıza, müdürün tedbirsiz hareketini anladı ve rahatsız oldu. Bu haber telefonla Cingöz'e gitti ve biz gelmeden beş dakika önce o kâğıdı kapıya astılar. Şimdi, bu uzun seyahatten sonra iyi bir uykuyu hak ettik, Watson. İyi geceler!"

"İyi geceler, Holmes!"

Sabah, Mehmet Rıza erkenden Sherlock Holmes'ün ziyaretine geldi.

Sherlock Holmes Ropdöşambırını giydi. Mehmet Rıza'yı nezaketle karşıladı. Dün gece Watson'a anlattıklarını ona da tekrar anlattı.

Sherlock: "Türk meslektaşım," dedi. "Sizin büyük yeteneklerinize güveniyorum. Bunu bana bugün de ispat edin. Şu şoför hakkında soruşturma yapın. Onun kim olduğunu öğrenin. Bu bilginin sonucunu bana ne zaman verirsiniz?

Mehmet Rıza biraz düşündükten sonra cevap verdi: "Saat beşe kadar cevap veririm."

Sherlock: "Çok güzel. O zamana kadar ben de Watson'la güzel İstanbul'unuzu gezerim. Saat beşte burada sizi bekleyeceğim."

Rıza: "Tam beşte."

Sherlock Holmes ve Watson Boğaziçi'nde otomobil gezisi yaptılar. Akşamüstü saat tam beşte otele döndüler. On dakika sonra da Mehmet Rıza geldi.

Sherlock Holmes, Mehmet Rıza'ya döndü. "Soruşturmayı tamamladınız sanırım. Sizden bunu anladım. Bana her şeyi anlatın," dedi.

Mehmet Rıza, Sherlock Holmes'e her şeyi kısa ve öz anlatmak için konuştu.

"Şoför Nuri, bir haftadır kayıpmış. Nerede çalıştığı belli değil. Onun adresinde inceleme yaptık. Bir haftadır eve gitmemiş. Mahalledeki insanlar ve bekçiler: "O, bu eve çok gelmez. Bu eve yirmi gün önce taşındı. Evde bir masayla iki sandalyeden başka eşya yoktu." dedi.

Bu adam, sizin tahmin ettiğiniz gibi Cingöz'ün adamı. Belediyeden bir taksi şoförü belgesi almak için geçici bir adres ayarlamış."

Sherlock Holmes ayağa kalktı. "Çok güzel! Şimdi lütfen şu yan odaya geçin, Rıza Bey!" dedi.

İngiliz dedektif her işte bir saniye zaman kaybetmez. Watson'la beraber hızlıca giyindiler ve sonra Rıza'nın odasına girdiler.

"Şimdi çıkalım ve şoförün evine gidelim," dedi Holmes.

Üç kişi otomobile bindiler ve şoför Nuri'nin Beşiktaş'taki adresine gittiler.

Mevsim kış olduğu için saat altıda hava karanlıktı. Sokakta eski evler vardı ama hiç kimse yoktu.

Sherlock Holmes, paltosunun iç cebinden bir maymuncuk çıkardı. İki katlı ahşap evin kapısını açtı. Üç kişi içeriye girdiler. Mehmet Rıza yine cep fenerini yaktı.

Birinci katta, kömürlüğün yanındaki oda bomboştu.

İkinci kattaki iki odanın biri de boştu. Bahçe üstündeki odada bir masa, iki sandalye ve bir lamba vardı. Tabii, lamba yanmıyor. Dedektifler lambayı yaktı. Masanın üstünde bembeyaz bir kâğıt vardı.

Sherlock Holmes kâğıdı hemen lambaya tuttu ve gülümsedi. Daha önce biri, bu kâğıdın üzerindeki başka bir kâğıda yazı yazmış. Bu kâğıdın da üzerinde izler kalmış.

Sherlock Holmes, cebinden hemen bir kurşun kalemle bir çakı çıkardı, çakıyla kurşunu hafif hafif kazıdı. Biraz toz elde etti. İşaret parmağını bu kurşun tozuna batırdı. Sonra parmağını hafifçe kâğıdın üstüne sıvadı.

Holmes kâğıdı Mehmet Rıza'ya verdi. "Türkçe yazılmış galiba... Okuyun!" dedi.

Mehmet Rıza, kâğıttaki kelimeleri zor okudu. Holmes'e tercüme etti.

"Kâğıdı aldım... dı... yoktur bence... idare ederim."

Holmes hemen yerinden kalktı ve boş odada her yeri aradı. Sonunda, yerdeki bir tahta deliğine parmağını soktu. Üç parça kâğıt çıkardı. Yırtık kağıtları birbirine ekledi.

Mehmet Rıza bu kâğıdın üstünde şu cümleyi okudu ve tercüme etti:

"Aynı yerdeyiz... T. B. 1937. Zorda kalırsan t. et. C."

Komiser, 'T. B. 1937' yazısını 'Telefon, Beyoğlu 1937' ve 't. Et' cümlesinin de 'telefon et' olduğunu hemen anladı.

Holmes, mutlu oldu, "Katalogda bu numaranın adresini bulalım," dedi.

Beyoğlu 6... Beyoğlu 75... Bebek 1765... Bebek 878 İstanbul 687..."

Mehmet Rıza, İngilizlerle beraber bir eczaneye girdi. Eczanenin telefon kataloğunda 1937 numarasını aradı.

Sonunda parmağını bir satıra bastı: "Beyoğlu 1937. Bursa Sokak. 18 numara."

Adresi aklında tuttu. Başını kaldırdı ve Sherlock Holmes'e döndü.

"Buldum Mister Holmes. Hemen çıkalım!"

Eczaneden çıktılar. Mehmet Rıza, kaldırımda durdu ve İngiliz dedektife sordu: "Oraya şimdi mi gideceğiz? Belki fazla polise ihtiyaç olur... Merkezden yardım isteyelim..."

Sherlock Holmes, başını iki tarafa salladı ve cevap verdi.

"Hayır. Fazla memura gerek yok. Üç kişi yeterli. Hemen girelim."

Mehmet Rıza da hazırdı. Otomobile bindiler, Beyoğlu'nda Bursa Sokağı'na geldiler.

18 numaralı ev. Bu ev dar bir sokaktaydı. Uzun, dört katlı, eski, pencereleri karanlık bir taş binaydı.

Sherlock Holmes birdenbire Watson'la Rıza'nın arasından ayrıldı ve iki dakika sonra geri geldi. Sokakları ve evin arka tarafını kontrol etti.

Sherlock: "Arka odaların yalnız birinde ışık var!" dedi.

Kaşlarını çattı. Yerinde durdu, hiç kımıldamadı ve sürekli piposundan nefesler çekerek düşündü.

Watson'la Mehmet Rıza hiç konuşmadı. Bu mükemmel adamın ne düşündüğünü ne yapmak istediğini anlamak mümkün değildi. Ancak Holmes'ün yardım etmek mümkündü.

Holmes ellerini paltosunun ceplerinden çıkardı ve yakasını kaldırdı. Şapkasını gözlerinin üstüne eğdi.

Beyoğlu'nun karanlık sokağında o, şimdi korkunç bir İngiliz askeri heykeline benzedi.

" Allright!"'

Sonra evin kapısına yürüdü ve durdu. Yanındaki adamlara döndü.

Sherlock: "Çok çevik olmamız lazım. Silahlarınızı çekin ve fenerlerinizi yakın. Kapıyı hemen açacağım. Üç dakika içinde evi gezeceğiz. Karşımıza çıkan insanlarla mücadele etmek zorundayız. Gerekirse ateş edeceksiniz." dedi.

Holmes, maymuncuğunu çıkardı ve kapıyı açtı. Karanlık bir koridora girdiler.

Sherlock Holmes, önden merdivenlere yürüdü ve basamakları gürültüyle hızlı hızlı çıktı.

İkinci katta, lambalı arka odaya koştu. Kapı kilitliydi.

Sherlock Holmes kapıyı vurdu ve İngilizce seslendi: "Açın!"

Mehmet Rıza Türkçe bağırdı:

"Açın!"

İçeriden sadece bir ses duydular.

Holmes, elini paltosunun cebine soktu ve üç alet çıkardı. Kilide soktu.

Biraz uğraştıktan sonra kapıyı açtı.

Bir yatak odasına girdiler. Yatakta bir adam yatıyor.

Ağzı kapalı ve başı yatağın demirine bağlıydı.

Holmes koşarak yorganı kaldırdı. Adamın elleri ve kolları da yatağa sımsıkı bağlanmış.

İpleri kestiler ve adamı kurtardılar. Mehmet Rıza, adamla konuştu. Holmes'e tercüme etti.

"Nafiz Bey siz misiniz?"

"Evet."

"Ne zamandan beri buradasınız?"

"Tam iki aydır."

"Londra'ya gitmediniz mi?"

"Hayır... Cingöz benim evrakımı, mühürlerimi aldı, benim tipimi ve kıyafetimi taklit etti. İngiltere'ye gitti ve Osmanlı Bankası'ndan elli bin liralık para çekti..."

"Siz buradayken o buraya geldi mi?"

"Her gün geldi. Hatta beni odanın içinde serbest bıraktı ve benimle konuştu. Sherlock Holmes geldi, boş evi gezdi," dedi.

"Cingöz şimdi nerede?"

"Bilmem. Yarım saat önce buradaydı. Telefonla haber verdiler; siz, sahte şoförün evine gitmişsiniz. Cingöz bunu da bana söyledi. 'Birazdan buraya gelirler, çünkü Holmes orada benim kâğıtlarımı mutlaka bulur. Ben gidiyorum. Sherlock Holmes'e ve Mehmet Rıza'ya selam söyle, Doktor Watson da onların yanındaymış; ona da selam söyle. Ben seni burada hapsettim ve Sherlock Holmes'ün zekâsını test etmek istedim. Adam iyi çalışıyor. Yirmi dört saatte burayı buldu. Fakat beni bulur mu, bulmaz mı, bilmiyorum! Sherlock, piposunu iki kere daha çeksin ve düşünsün!' dedi, gitti.

Sherlock Holmes için yapılacak bir şey kalmadı. Kurtardığı adamın teşekkürlerini dinledikten sonra yardımcısıyla beraber evden çıktı. Otele geldi ve odasındaki geniş koltuğa uzandı.

Sherlock: "Görüyorsun ya, Watson. Zor bir düşmanla karşı karşıyayız. Bütün tahminlerim doğru çıktı. Fakat adamı kaçırdık. Londra'ya bir telgraf çek ve benim biraz daha Türkiye'de kalmak istediğimi haber ver." dedi.

Tam o anda odanın elektrikleri birdenbire söndü.

Holmes yerinden kalktı.

Yatak tarafında bir gürültü oldu.

Sherlock Holmes ve Watson aynı anda birer kibrit çaktılar.

Kibritin ışığı yandı. Uzun boylu ve siyah elbiseli bir adamın odadan çıktığını gördüler. Watson atladı. Fakat kapı dışarıdan kilitlendi.

Watson odanın elektriklerini yaktı ve zile bastı.

Sherlock Holmes koltuğa tekrar uzandı ve sakin durdu.

"Watson!" dedi. "Bırak. Adam bizimle alay ediyor. Biz yokken burada saklanmış. Konuştuklarımızı dinledi. Kimseye bir şey söyleme."

Telefon çaldı.

Watson koştu. Bir adam, iyi bir İngilizceyle, ona telefonda şöyle dedi:

"Mister Watson, üstadımız Sherlock Holmes'e söyleyin; Türkiye'de biraz daha kalmaya karar vermesi beni çok sevindirdi. Biraz önce odada, onu çok yakından görme şerefini de kazandım."

Watson sordu: "Siz kimsiniz?"

"İşte Sherlock Holmes bunu sormaya gerek görmezdi. Sıradan insanlarla onun arasındaki fark buydu. Sherlock Holmes şunu bilir. Ona bu telefonu edecek adam, yeryüzünde bir tanedir ve o adam da sadece Cingöz Recai'dir." Şeytani bir kahkahadan sonra ... telefon kapandı.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç

Dünyada dil öğretimi alanında yapılan tüm çalışmaların en büyük amacı, dillerinin dünya üzerinde yaygın olarak kullanılmasını sağlamak; bilim, teknoloji ve kültür dili olarak tüm dünyada kabul görmek, hatta dünya dili olarak kabul edilmesini sağlamaktır. Bu öngörü ve gayretlerin ekonomik ve kültürel getirisinin yüksek olması da dil öğretimi çalışmalarını kıymetli kılmaktadır. Dünyada en yaygın olarak kullanılan İngilizce başta olmak üzere dillerin ikinci/yabancı dil olarak öğretimi, dil ihracı ve dil ekonomisi alanlarını beslemekle birlikte dilin en büyük unsuru olan milli kültür ve tarih birikimini de yaşatmaktadır. Türkçenin yabancı/ikinci dil olarak öğretimi çalışmalarında ise kamu teşebbüsleri, özel girişimler, akademik girdiler ve dil gönüllüleri tarafından kendi dillerinin yaygınlaştırılması üzerine çalışmalar organize edilmelidir.

Bahse konu bütünün parçasını oluşturan akademik çalışmalar özeline inerek bu çalışma ile hedeflenen aşamaları ve ulaşılan sonuçları inceleyelim. Bu çalışmada eksikliği hissedilen yardımcı okuma kitaplarını, edebiyatımızın seçkin eserlerini uyarlamak sureti ile ortaya çıkarmak hedeflenmiştir. Dünya üzerindeki en çok konuşulan dillerin öğretiminde okuma kitaplarının çeşitliliği ve nicelik olarak çokluğu dikkat çekicidir. Özellikle İngilizce ve Fransızca başta olmak üzere yabancı dil öğretiminde kullanılan okuma gereçleri, o dillere ait seçkin yazarların tanınmış eserlerinin çeşitli dil seviyelerine uyarlanmış halleri bize yol göstermelidir. Özellikle son yıllarda hızlanan dijital kitaplık, interaktif öğrenme programları, elektronik kitapların üretiminde bahse konu özgün eserlerin seviyelere göre uyarlanmış halleri görülmektedir.

Okuma becerisi, dil öğretiminin ulaşılması en kolay, katkısı en fazla ve ekonomikliği en düşük becerisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira konuşma becerisinin ediniminde hedef dil ortamı veya doğal konuşucu ihtiyacı; dinleme becerisinin ediniminde seviyeye uygun kurgulanmış dinleme çalışmaları, dijital ve teknolojik araçlar, yeterli sayıda gereç; yazma becerisi için ise bol okuma ve dinleme edinimleri sürecinin işlevselliği aranmaktadır. Bu bakımdan dil öğretiminde dünya üzerinde en yaygın kullanılagelen gereçlerin başında okuma gereçleri gelmektedir. Okuma gereçleri ayrıca dil bilgisi yapılarını da doğal olarak barındırması bakımından dil bilgisi ve sözcük öğretimleri için de vazgeçilmez olarak kabul edilmektedir.

Çalışmanın çıkış noktası, A2 seviye kazanımları ve metinsellik ölçütleri çerçevesinde uyarlama çalışması yaparak alana katkı sağlamaktır. Metin çözümleme ve metni dil öğretimi kapsamında uyarlama çalışmaları kuramsal bir temele dayanan uygulamalı bir etkinliktir. Bu çalışmada Peyami Safa'nın *Mişon'un Definesi, Elmaslar İçinde, Esrarlı Köşk, Kaybolan Adam* adlı öyküleri, metindilbilim ölçütlerinden küçük ölçekli yapı çözümlemesi kapsamında incelenmiş, A2 seviyesi okuma kazanımları ve dil bilgisi yapıları çerçevesinde uyarlanmıştır. Çalışmanın başından itibaren anlaşılabilir mesaja ulaşma ve okuma kazanımları ile dil yapılarının öğrenci tarafından nasıl edinilebileceği sorgulanmış, kuramsal ve uygulama aşamaları bu doğrultuda sürdürülmüştür.

Öykülerin seçiminde, Peyami Safa'nın Server Bedi mahlasıyla kaleme aldığı Cingöz Recai serisi içerisinde yer alan öyküleri, süslü anlatım ve sanatlı söyleyişten ve yerel ağız unsurlarından uzak olması, öykülerde sade ve akıcı anlatımın yer alması, merak ve gizem duyguları ile basit olay örgüsünün mevcut olması etkili olmuştur. Ayrıca söz konusu eserlerin Sherlock Holmes serisi gibi macera ve polisiye unsuru taşıması bakımından okuyucu üzerinde olumlu etki göstereceği düşünülmüştür.

Uyarlama çalışmalarında özellikle seviye kazanımlarına dikkat edilmiştir. A2 seviyesi olarak tanımlanan bir öğrenci, dil ile tanışan ve dili öğrenmek isteyen bir öğrencidir. Okuma becerisi ve dolayısıyla okuma metinleri, dilde anlamlı mesajı yakalayabilme, okuduğunu anlama, dil yapılarını keşfetme ve sözcük hazinesini genişletme çabasında olan bir öğrencinin edinim ve niteliklere ulaşmasına katkı sağlayacaktır. Uyarlama çalışmaları, başlangıç seviyesi öğrencileri açısından söz varlıklarını ve seviye kazanımları olan dil bilgisi yapılarını öğrenmeleri ve pekiştirmeleri için gereksinim olarak görülmüştür. Öğrencinin yeteri kadar girdi almadan (dinleme- okuma) çıktı ortaya koyması (konuşma-

yazma) güçtür. Bu nedenle eğer dil becerilerinin sağlıklı ve birlikte geliştirilmesi isteniyorsa öncelikle girdinin yeterli ve anlaşılır olması şarttır.

Öykünün uyarlanma sürecinde küçük ölçekli yapı çözümlemeleri ve A2 kazanımları da dikkate alınarak izlenen adımlardan öne çıkanlar şunlardır:

- Metindeki cümle yapılarından gereksiz sözcük çıkarımı ve cümle kısaltma işlemlerinden kaçınılmış, yapılan çözümleme ışığında seviye ölçütleri de dikkate alınarak uyarlama süreci tesis edilmiştir.
- Öyküdeki numaralandırılmış cümlelerin tamamı anlam ve yapı olarak tek tek incelenmiş, cümlelerdeki değiştirim ve çıkarımlar seviye gözetilerek ve anlama odaklanarak gerçekleştirilmiştir.
- Öykü uyarlamada öğrenci tarafından A2 kazanımları, anlaşılabilir girdi ile metinde var olan dil bilgisel yapıların ve sözcük hazinesinin keşfedilmesi hedeflenmiştir.
- Öyküde yer alan somut ve soyut sözcük dengesi korunmaya çalışılmış, kişi, yer, üslup özelliklerine müdahale edilmemiştir.
- Uyarlama işleminde anlaşılabilir mesajın bağlamını koruyabilmek adına kullanım sıklığı yüksek sözcükler ve eşdizimsel örüntüleme sağlayan aynı kavram alanına ait sözcüklerin sıklıklarına ve eşdizimlilik görünümüne sadık kalmaya dikkat edilmiştir.
- Uzun sıralı ve bağlı cümleler ile zarf fiillerle bağıntı oluşturan cümleler, mümkün oldukça iki ayrı cümle haline getirilmiştir.
- Yapılan tüm uyarlama işlemlerinde kurallı cümle yapısı sağlanmıştır.
- A2 seviyesi okuma ölçütleri kapsamında anlam ve bağlam ilişkisinden anlaşılabilecek gönderim ilişkileri korunmaya çalışılmıştır.
- Sıfatların değiştirimi için aynı anlamı sunacak ve sıklık frekansı daha yüksek sözcükler seçilmiştir.
- Zarfların çoğu, seviye dil bilgisi kazanımlarının üzerinde görüldüğünden mümkünse seviyeye uygun tek sözcükten oluşan zarflarla değiştirilmiş, metinden çıkarılanlar için ise cümle basit hale getirilerek iki cümle yapısı oluşturulmuştur. Bağlamdan keşfedilmesi istenen fiilimsi yapıları ise korunmuştur.

- Metinde yer alan değiştirim ögeleri seviye kazanımları ve bağlam ögeleri kapsamındaysa korunmuş, değilse değiştirim sağlanmıştır.
- Metindeki eksiltili kullanımlar, seviye kazanımları çerçevesinde değerlendirilmiş, bazı cümlelerdeki örtük anlam görünümü tamamlama yapılarak anlaşılırlık sağlanmaya çalışılmıştır.
- Cümleler arası bağıntı durumları her aşamada dikkate alınmış, cümlelerin birbirleriyle kurduğu iltisakların anlama ulaşmada önemli olduğu düşünülmüş ve cümle bağlantılıları sağlanmaya çalışılmıştır.
- Bağlamdan anlaşılabilir durumda olan isim fiil ve sıfat fiil yapıları, Krashen (1985)'in "öğrenciye sunulacak girdinin, öğrencinin dil düzeyinin bir kademe üstünde olması gerekir. (i+1)" prensibi gözetilerek korunmuştur.
- Özgün metindeki bağlaçların işlevlerine, kullanım yerlerine ve kullanılış biçimlerine sadık kalınmaya çalışılmış, uyarlama sürecinde birleşik cümle yapılarına bağlayıcı öğe eklemesi yapılmıştır.
- Özgün metinde kullanımına çok sık başvurulan görülen ve duyulan geçmiş zamanın hikayesi kipi, bir dil bilgisi konusu olarak B1+ düzeyinde öğretilmesine karşın, yer yer öykünün geçmiş zamanda yaşanmış olayı anlatıyor olması gerçeğinin öğrenci tarafından anlaşılabileceği düşünülmüştür.
- Öyküdeki zaman görünümlerinin anlamı örteceği düşünülen durumlarda cümleler basit zamanlı cümle haline getirilmiştir.

Öneriler

Dünyada yabancı dil öğretimi için hazırlanan okuma becerisini geliştirmede kullanılan gereçlere bakıldığında çoğunluğunun çevrim içi öğrenmede kullanılabildiği ve interaktif öğrenmeyi mümkün kıldığı görülmektedir. Okul veya kurs ortamında belirli bir kur seviyesi ve saat aralığında öğretilen dil becerilerinin yanı sıra bireysel öğrenme sırasında kullanılabilecek ve özellikle de edinimi hızlandırmaya yarayacak dil malzemelerinin üretimi, günümüz dünyasında bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Gelişen teknoloji ile birlikte kurs veya sınıf ortamı olmaksızın dil öğrenimi yaygınlaşmıştır. Bu nedenle öğretici, ders kitabı, müfredat gibi formal eğitimle özdeşmiş unsurların yanı sıra doğal dil girdilerini barındıran dinleme metinleri, interaktif içerikler, okuma

metinleri/kitaplarının tercih edildiği gözlemlenmektedir. Türk dilinin öğretimi için bu ihtiyaçların hızlıca giderilmesi ve dünyanın en çok talep edilen dilleri arasındaki yerini almak için çalışılmalıdır. Bu dönüşümü ve gelişimi yakalayabilmek için daha çok üretim gerekmektedir. Bu üretimin yavaş olması ve miktar olarak az ürünün ortaya çıkıyor olması ise bizi kendi zengin kaynaklarımızın yabancılara Türkçe öğretimi için kullanılabileceği fikrine yöneltmelidir. Zira Türk edebiyatının yazılı ve sözlü ürünlerini yabancılara Türkçe öğretimi alanına uygun ölçütlerle ve seviye kazanımları dikkate alınarak uyarlayabilirsek üretim hızımız ve ortaya çıkan dil malzemelerinin nicelik olarak artışı daha kolay sağlanabilir. Çalışmadaki öyküler, yukarıda anılan hususlara katkı sağlayabilmek açısından metindilbilimsel ölçütler ışığında çözümlenmiştir. Öykünün anlam ve dil yapısı ortaya çıkarılmış, A2 seviyesi kazanımlarına uygun olarak uyarlama çalışması yapılmıştır.

Uyarlama çalışmaları ve yardımcı okuma kitabı hazırlanması ile ilgili çalışma önerileri şu şekilde sıralanabilir:

- ✓ Okuma metinleri oluşturulurken mutlaka seviye kazanımları gözetilmeli, metinsellik ölçütleri çerçevesinde çözümleme yapılmalıdır.
- ✓ Cingöz Recai serisinin polisiye bir tür olması ve dünya edebiyatında da karşılığının bulunması bakımından bu tür metinlerin okuma becerisini geliştirmede aktif kullanılması sağlanmalıdır. Zira bu tür metinlerde yer alan merak duygusu ve ilgi çekiciliği öğrenme ortamına katkı sunmaktadır.
- ✓ Hazırlanan yardımcı okuma kitapları ve uyarlanan öyküler, yalnız sınıf ortamında kullanılması için değil, bireysel öğrenme ve okumanın geliştirilmesi için bol ölçme ve pekiştirme etkinlikleri ile dinleme dosyaları hazırlanmalıdır.
- ✓ Özellikle başlangıç seviyesinde bir metni anlamlandırmak önemli olduğu için mümkün oldukça resimlendirme ve kavramları görselleştirmeye gidilmelidir.
- ✓ Öykü içerisinde bilinmeyen veya öğretilmesi hedeflenen sözcükler için, sözcüğün geçtiği sayfada küçük bir sözlükçe hazırlanabilir ve bu sözcük eğer somut ise görselleştirilebilir.
- ✓ Yardımcı okuma kitapları veya okuma metinleri, sonuçlarının görülmesi maksadıyla öğrenciye sunulduktan sonra mutlaka tekrar gözden geçirilmeli ve ihtiyaca göre yeniden geliştirilmelidir.
- ✓ Yabancı dil öğretimi asla ana dili öğretimi ile karıştırılmamalı, ölçme-değerlendirmeleri ve okuma etkinliklerinin ikinci dil öğretimi kriterleri göz önünde tutularak hazırlanması gerekmektedir.

- ✓ Teknolojik imkanlar (mobil uygulamalar, WEB tabanlı öğretim) mümkün oldukça sürece dahil edilmeli, üretilen çalışmaların elektronik olarak ulaşabilir olması sağlanmalıdır.

Güzel konuşmak için o dilin konuşulduğu toplumda yaşamak; iyi yazabilmek için de yabancı dilde bol bol okumak gerekir. Konuşmanın laboratuvarı toplum ise, yazmanınki de kitaplardır (Nurlu, 2020, s.27). Türk dilini öğretmede temel kaynak olacak sözlük, okuma kitapları ve çevrim içi öğrenme programlarının ortaya çıkarılmasına hız kazandırmak gerekmektedir. Türkçeyi dünya dili unvanına ulaştırmak için tüm teşebbüslerimiz ile ortak çalışmalar yürütmek zorundayız. Unutulmamalıdır ki dünya dili olabilmek için bir devlet politikasına ve bunu hayata geçirecek programlara gereksinim vardır.

KAYNAKÇA

Açık, F. (2013). Temel Türkçe (A1, A2) söz dağarcığı tespiti denemesi. C. Demir, & H. Parlakyıldız (Ed.), *Prof. Dr. Abdurrahman Güzel Armağanı (Türkçenin eğitimi ve öğretimi)* içinde (s. 257-277). Ankara: Akçağ.

Allen, D. (2009). A study of the role of relative clauses in the simplification of news texts for learners of English. *D. Allen / System 37*, 585–599.

Bakan, H. *(2012). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Metindilbilimsel Ölçütler Çerçevesinde Bir Sadeleştirme Denemesi: Sait Faik Abasıyanık, Meserret Oteli*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara

Bölükbaş, F. (2015). 'Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde okuma metinlerinin dil düzeylerine göre sadeleştirilmesi. *International Journal Of Language Education and Teaching*, 924-935.

Bölükbaş F., Keskin, F. (2010). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metinlerin kültür aktarımındaki işlevi. *Turkish Studies, 5(4),* 221-235.

Bulut, M. (2013). Türkçe eğitimi ve öğretiminde dil ve kültür aktarımı aracı olarak atasözleri ve deyimlerin önemi. *Turkish Studies, 8(13),* 559-575.

Claridge, G. (2005). Simplification in graded readers: measuring the authenticity of graded texts. *Reading in a Foreign Language, 17(2),* 144-158.

Crossley S. A., Allen, D. &McNamara, D. S. (2012) Text simplification and comprehensible input: a case for an intuitive approach. *Language Teaching Research, 16(1),* 89–108.

Çangal, Ö. (2012). Yabancılara Türkçe öğretiminde kültür taşıyıcısı olarak türküler. *Gazi Üniversitesi Türkçe Araştırmaları Akademik Öğrenci Dergisi, 2(2),* 9-20.

Demir, A., Açık F. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde kültürlerarası yaklaşım ve seçilecek metinlerde bulunması gereken özellikler. *TÜBAR, XXX(2011),* 51-72.

Dilidüzgün, Ş. (2008). *Türkçe öğretiminde metinbilimsel bağlamda uygulamalı bir yaklaşım.* Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Durmuş, M. (2013). Metin değiştiriminin dilbilimsel süreçleri üzerine. *International Journal of Social Science,6(4),* 391-408.

Gazi Üniversitesi Türkçe Öğrenim Araştırma ve Uygulama Merkezi (2013). *Yabancılar için Türkçe A2.* Ankara: Gazi Üniversitesi Türkçe Öğrenim Araştırma ve Uygulama Merkezi.

Günay, D. (2007). *Metin Bilgisi*, İstanbul: Multilingual.

Göz, İ. (2003). *Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu

Kara, M. (2011). Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni Doğrultusunda Türkçe Öğrenen Yabancılara A1-A2 Seviyesinde Türkçe Öğretim programı Örneği, *ZfWT (Zeitschriftfür die Welt der Türken)*. *3(3).*

Kaya, M. (2017). *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu ve Yılkı Atı Adlı Eserlerin Yabancılar İçin A2 Düzeyine Uyarlanması.* Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel

Krashen, S.D. (1985). *Input Hypothesis: Issues and Implications.* London: Logman

Krashen, S.D. (1989). *Language Acquisition and Language Education.* Hertfordshire: Prentice Hall

Kutlu, A. (2014). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültürün Araç Olarak Kullanımı: Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Örneği (B1-B2 Seviyesi). *Kastamonu Üniversitesi Eğitim Dergisi, 23 (2), 697-710*

Kutlu, A. (2015). Y*abancılara Türkçe öğretiminde Ömer Seyfettin'in Kaşağı ve Perili Köşk Adlı Hikâyelerinin A1-A2 Seviyesine Uyarlanması*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Çeviri Komisyonu (2009). *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Öğrenme-Öğretme-Değerlendirme.* Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.

Nurlu, M. (2011). *Fransa'da Türkçe Öğretimi.* Ankara: Sarkaç

Nurlu, M., Şanal, A. (2020, Ekim). *Edebi Eserlerin B1 Düzeyine Uyarlanmasında Ayaşlı ve Kiracıları Romanı Örneği*. XII. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Nurlu, M. (2020). Yabancılara Türk Kültürü Öğretiminde Ömer Seyfettin. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum, 9(25).*

Onursal, İ. (2003). *Türkçe Metinlerde Bağdaşıklık ve Tutarlılık, İçinde: Günümüz Dilbilim Çalışmaları* (Ed: A. Kıran vd.), İstanbul: Multilingual.

Özdemir, C. (2013). Dil- kültür ilişkisi: folklor ürünlerinin Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yeri ve işlevi. *Milli Folklor, 97(25),* 157-166.

Özkan, B. (2004). Metindilbilimi, Metindilbilimsel Bağdaşıklık ve Haldun Taner'in "On ikiye Bir Var" Adlı Öyküsünde Metindilbilimsel Bağdaşıklık Görünümleri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 13(1),* 167-182.

Özmen, C. (2019). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metin Değiştirim Teknikleriyle Öykülerin Yeniden Oluşturulması.* Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.

Rix, J. (2009). A model of simplification: the ways in which teachers simplify learning materials. *Educational Studies, Vol. 35(2),* 95–106.

Safa, P. (2017). *Cingöz Recai*. İstanbul: Beta Kitap

Shirzadi, S. (2014). Syntactic and lexical simplification: the ımpact on efl listening comprehension at low and high language proficiency levels. *Journal of Language Teaching and Research, 5, (3),* 566-571.

Şenöz, C. A. (2005). *Metindilbilim ve Türkçe*, İstanbul: Multilingual.

Şimşek, P. (2011). *Yabancılara Türkçe Öğretiminde Okuma Metinleri ve Yardımcı Okuma Kitapları Üzerine Bir Araştırma.* Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

Torusdağ, G. (2015). *Memduh Şevket Esendal'ın Öykülerine Metindilbilimsel Bir Yaklaşım*. Doktora Tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.

Tunçel, H. (2011). *Yabancılara Türkçe öğretiminde sözlü Türkçenin kelime sıklığı ve yaygınlığını belirleme çalışması*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Uzun, M. (2016). *Nazan Bekiroğlu'nun "Nar Ağacı" Adlı Romanında Bağdaşıklık ve Bağdaşıklık Ekseninde Bir Söz Varlığı Çözümlemesi*. Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2003). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin

EKLER

Ek 1. Mişon'un Definesi

Bir akşam Cingöz Recai, Rumeli Hisarı'ndaki pembe köşkünde gazeteleri okuyordu. Son zamanlarda ince zekâsı, cesareti ve kıvraklığıyla, meşhur hırsızın sempatisini kazanan yardımcısı Feridun, "Usta," dedi; "işsizlikten canım sıkılıyor."

Cingöz hafifçe başını salladı. "Hakkın var. Bir aydır boş oturuyoruz. Ben de gazeteleri alıcı gözle okuyorum, belki bir iş çıkar diye. Şu İngiliz milyoneri soyduğumuz vakit de herifi gazeteden tanımıştık," dedi.

"Evet, usta..." diye karşılık verdi yardımcısı. "Siz, gazetelerden iş çıkarmakta da beceriklisiniz."

"Yahu, insanda çalışacak kuvvet olduktan sonra iş mi yok? Mesela, şurada on iki satırlık bir küçük haber var. Gazetenin dördüncü sayfasına atılmış... Şundan bile iş çıkmaz mı sanıyorsun? Al da oku."

Cingöz, gazeteyi yardımcısına uzattı. Haber şöyleydi:

Mişon'un Definesi

Balat halkı arasında son derece tuhaf bir dedikodu dolaşıyor. Semtte Mişon isimli bir ihtiyar yaşıyor. Bu adama on beş sene önce babasından büyük bir servet kalmış. Fakat cimri ihtiyar, bu parayı oturduğu köhne evin bir köşesine saklamış ve bir kuruşuna dahi dokunmamış.

Ancak, ihtiyar şimdi ölüm döşeğinde. Fakat definenin yerini hiç kimseye söylemiyor, üstüne üstlük doktoruna da "Ben yaşayacağım, ölmeyeceğim!" diyor. Mişon'un ölümü halinde, vârisleri de bulunmadığından, definesi ebediyen gizli kalacak ve hiçbir işe yaramayacak.

Cingöz'ün yardımcısı gazeteyi okur okumaz büyük bir sevinçle bağırdı: "Mükemmel! Mükemmel bir iş! Bir define! Hem kârlı hem eğlenceli!"

Cingöz de hemfikirdi. "Evet, bu bilmeceyi çözmek nefis olurdu!"

"Fakat... nasıl çözeriz, usta?"

"Ölmeden evvel ihtiyarın sempatisini kazanarak tabii!"

Cingöz gülüyordu. Feridun mırıldandı: "Alay ediyorsunuz."

"Doğrusunu istersen bu iş pek kolay değil," diye karşılık verdi Cingöz. "Herif can çekişiyormuş. Definenin yerini söylemeden ölürse vârisi olmadığı için devlet, evine el koyar ve defineyi arar. Belki bulamazlar ama bulsalar da bulamasalar da bize yaramaz."

Feridun, "Herif ölmeden evine girmeliyiz, değil mi?" diye sordu.

"Şüphesiz! Fakat bize definenin yerini söyler mi? Kim bilir şimdiye dek kaç kişi ihtiyarın ağzından bu sırrı almak istemiştir," diye cevap verdi Cingöz. ,

"İşte, bu sırrı almanın çaresini bulmalı, usta!"

"Bulmalı ama nasıl? Bulmalı demek yetmez! Kafanı biraz zorla bakalım."

"Bir şey düşünemiyorum, usta."

Cingöz kendi kendine konuşur gibi mırıldandı: "Ölüm döşeğindeki bir ihtiyarın ağzından nasıl laf alınır? Bunun birkaç yolu var."

"Bir değil de birkaç tane, öyle mi?" diye sordu Feridun.

"Evet... Benim başımdan buna benzer iki olay geçti. Birinde hastayı hipnotize etmiştim; yöntemlerden biri bu. Hasta uyur uyumaz ne var ne yok her şeyi tane tane anlatır. Fakat tehlikesi de var. Hasta ölüm döşeğindeyse, bu travmaya dayanamayıp sıfırı tüketebilir."

"Fena!"

"Güvenli bir yol değil yani," dedi Cingöz.

"Başka?"

"Bir de hastayı uyutmadan, kurnazca bir sohbetle ağzından bazı laflar almak ve ona göre defineyi aramak var."

"Ne gibi?" diye sordu Feridun.

"Mesela, bir yolunu bulup hastanın yanma girersin ve ona, 'Ben definenin yerini biliyorum dersin. Bir tartışma başlar. Üç beş yer sayarsın, hasta bunları inkâr eder ama ses tonundan gerçek çözülebilir. Bundan da kesin sonuç almak kolay değil. Üstelik bu yöntemi denemek için insan psikolojisinden de iyi anlamak gerek."

"Bu yöntem fena değil gibi."

"Ama buna da vaktimiz yok. Hastayla uzun süre baş başa kalmamız lazım."

"Aklınızda bir başka yöntem olduğunu seziyorum," diye tahminde bulundu Feridun.

"En iyi yöntemin nasıl uygulandığını bir saate kadar göreceksin," demekle yetindi Cingöz. "Şimdi kalk. Ufak tefek bazı eşyaları çantamıza koyup Balat'a gidelim."

Hava iyice kararmış ve gece bastırmıştı. Cingöz'le yardımcısı, soruştura soruştura Mişon'un evini buldular. Cingöz Recai, gereken tüm talimatları verdiği için yeni hiçbir şey söylemeye lüzum görmeden evin kapısını çaldı. Eski, iki katlı, tahtadan yapılmış, pencereleri ışıksız bir evdi. Kapı açılmadan önce içeriden kart bir kadın sesi duyuldu: "Kim o?"

"Aç!" diye karşılık verdi Cingöz Recai.

"Kimsin sen?"

"Ben belediye doktoruyum. Hastayı göreceğim."

Kadın, "Kaç belediye doktoru? Sabahleyin bir tane daha geldi," dedi şüpheyle.

"Aç be! Devlet sana hesap mı verecek?" diye terslendi Cingöz.

Usta hırsız böyle emreder gibi bağırınca sokak kapısı gıcırdayarak açıldı, böylece Cingöz Recai ile yardımcısı içeri girdiler.

Kadın, elindeki teneke lambayı hırsızların yüzüne doğru tutup da karşısında iki temiz kılıklı insan görünce biraz nezaket gösterdi.

"Buyurunuz... Sabahtan beri devlet memurlarına kapı açmaktan bıktım. Fakat siz..."

Kadın sözünü bitirememişti. Cingöz Recai derhâl kadının üstüne atılarak onu bir hamlede yere yuvarladı. Feridun da sokak kapısını kilitliyordu.

Kadın gık dahi diyemeden iki hırsız tarafından sımsıkı bağlandı. Ağzı tıkandı. Bu işler çıt çıkmadan yapılmıştı. Cingöz Recai ile yardımcısı, Mişon'un evini soruşturarak gelirlerken, ihtiyarın yanında bu kadından başka insan olmadığını da öğrenmişlerdi.

Cingöz, fenerini yakıp hiç gürültü yapmadan merdivenlere doğru yürüdü. Feridun onu takip ediyordu. Sessizce ikinci kata çıktılar. Cingöz, sofada kapalı iki oda kapısı görüyordu. Anahtar deliğinden baktı ve dipteki odanın önünde durarak yardımcısına işaret etti: "Burada!"

Sonra elindeki çantayı yere koyarak açtı, içinden büyük bir siyah örtü çıkarıp bütün vücuduna sardı. Yine çantadan içi boş, büyük bir karton kafatası çıkarıp başına geçirdi. Bu kılıkta ne denli korkunç göründüğü Feridun'un gözlerinden okunabiliyordu.

Cingöz, elini yavaşça hastanın oda kapısı topuzuna koydu ve sesini değiştirerek ağır, derin, uzun ve âdeta insan sesine benzemeyen bir tonda, "Mişooon! Mişooon!" diye seslendi.

İçeriden hastanın iniltili sesi duyuldu. Cingöz Recai, aynı sesle tekrar ediyordu: "Mişooon! Mişooon!"

Sonra yavaşça kapıyı açtı ve eşikte durdu. Feridun gizlenmişti.

Mişon, bir minder üstünde, sefil bir yatakta yatıyordu. Yüzü sapsarı, elmacık kemikleri dışarı fırlamıştı. İskelet kafalı, simsiyah bir şekil görünce gözleri büyüdü, bir inilti kopardı. "Allahım! Allahım!"

Cingöz Recai, yine o ağır sesle, yavaş yavaş konuştu: "Mişon! Ben Azrail'im... Fakat... korkma! Senin canım almaya gelmedim."

Mişon yatakta büzülüyor, başım yastığa gömerek korku içinde yalvarıyordu. "Alma! Alma!"

Recai odanın ortasına iki adım attı. "Korkma... Eğer söylediklerimi yaparsan, senin canını bu sene değil, gelecek sene alacağım."

Hasta, mırıltıyla karşılık verdi. "Emret!"

"Söyle bana; definenin yerini hiç kimseye haber verdin mi?"

"Hayır!"

"Aferin. Hiç kimseye söylemeyeceğine söz verir misin?"

"Söylemem, söylemem!" dedi ihtiyar.

"Kim sorarsa yanlış cevap vereceksin. Define bahçede ya da bodrumda diyeceksin."

"Bodrumda demem. Yoksa doğruyu söylemiş olurum."

"Aferin! Bodrumda olduğunu sakın söyleme. Yerde veya duvarın içinde olduğunu da söyleme," diye ekledi Cingöz.

"Söylemem, duvarın içinde olduğunu da söylemem, hiç söylemem!"

"On beş sene önce sen o defineyi duvara yerleştirirken ben seni görmüştüm. İyi yer seçtin, Mişon."

"Su haznesiydi orası; kapağı da vardı. Fakat ben, kapağı sıvayla kapamıştım," dedi ihtiyar, açık açık.

"Biliyorum, Mişon; biliyorum. Ben o zaman babanın canını almaya gelmiştim de sizin evi görmüştüm, bir daha gelmiştim."

"Ah! Şimdi benim canımı almayacaksın, değil mi?"

"Hayır. Fakat sakın yerinden kımıldanma!"

Cingöz Recai, dışarı çıkar çıkmaz yardımcısına işaret edip çantasını aldı. Hastanın oda kapısını dışarıdan kilitleyerek aşağı inip bodruma girdiler. Cingöz keyifliydi.

"Gördün ya, Feridun; can çekişen bir ihtiyarın ağzından ancak Azrail laf alabilir. Her şeyi duydun, değil mi?"

"Duydum, usta," dedi yardımcısı.

"Şurada dört duvar var. Şimdi bu duvarlardan birinde su haznesinin kapağını bulmalıyız."

"Üstüne sıva yapılmış, değil mi?" diye sordu Feridun.

"Evet!"

Cingöz, fenerini duvarlara tutarak dikkatle bakıyordu. Çantasından bazı demirler çıkararak duvarların bazı noktalarının topraklarını kazıdı. On dakika kadar uğraştılar. Nihayet, Cingöz'ün elindeki demir, duvarın birindeki kazınan sıvaların altında başka bir demire sürtündü. Cingöz bu demir levhanın etrafında ve üstündeki bütün sıvaları kazıdıktan sonra su haznesinin kapağı ortaya çıktı.

Usta hırsız neşeli bir kahkaha savurdu. "Bulduk! Bulduk hazneyi! Defineyi bulduk! Fakat bu kapak kilitli..."

Yine çantasından bazı aletler çıkararak kilidi kurcaladı, beş dakika uğraştıktan sonra kapağı açtı.

Fenerini hemen haznenin içine tuttu. Burası bir metre yüksekliğinde, derin boşluklara doğru uzanan garip bir yoldu. Kenarda büyükçe bir çekmece duruyordu. Usta hırsız çekmeceyi yerinden çıkarıp zemine koydu ve fenerini yardımcısına verdi.

Çekmecenin kapağını açtı; içinde birkaç torba altın ve birçok banknot vardı. Çekmeceyi kucaklayarak ayağa kalktı. "Haydi yavrum! Savuşalım!"

Ancak, daha sözünü bitirmeden ansızın durakladı. Çünkü yukarı katta bir kapının açılıp kapandığım ve gürültülü ayak seslerinin evi doldurduğunu duymuştu. "Feridun!" dedi.

"Usta!" diye karşılık verdi yardımcısı.

"Enselendik."

"Evet, usta!"

"Kadını iyi bağlamamışız," dedi Cingöz.

"O mu haber verdi?"

"Muhtemelen."

"Vay lanet karı!" diyerek terslendi Feridun.

Bodruma gelirken kadının bağlarını bir kez daha yoklamayı düşünemedik..." dedi Cingöz.

"Ne yapacağız?" diye sordu Feridun.

"Bir şey düşünemiyorum!"

"Buraya gelirler mi?"

"Şimdi damlarlar," dedi Cingöz. "Bütün evi arayacaklardır."

Cingöz bir saniye düşündü. Gözlerini hazne kapağından ayırmıyordu. Doğruca bodrum kapısına koştu ve sürmesini çekip kapattı. "Onlar bu kapıyı kırıncaya kadar vakit kazanırız," dedi.

Çantayı Feridun'a verdikten sonra çekmeceyi kucakladı ve yardımcısına, "Haznenin içine gireceğiz," dedi.

"Nereye çıkıyor ki?" diye sordu Feridun.

"Bakalım..."

Hazneden içeri girdiler. Eğilerek yürüyorlardı. Cingöz, fenerini tutarak haznenin ilerilerine bakıyordu. Nihayet bir toprak yığınına geldiler. Cingöz, "Hemen geri dönüp bodruma koş! Orada eski bir kazma var; al, gel!" dedi yardımcısına.

Hızla koşan Feridun, iki dakika sonra telaşla geri dönüp kazmayı Cingöz'e verdi. "Usta, bodrum kapısını kırıyorlar, neredeyse gelecekler!" dedi.

Cingöz Recai kazmayı toprak yığınına vurmaya başladı. Haznenin bodrum tarafından sesler geliyordu:

"Buradan! Buradan!"

"Burası nereye çıkar?"

"Su haznesine!"

"Girin!"

Konuşmaları işiten Cingöz, bütün kuvvetiyle birkaç kazma darbesi daha indirerek, bir insan vücudunun geçebileceği büyüklükte bir delik açtı. "Arkamdan gel!" diye seslendi Feridun'a, sonra da delikten içeri girdi. Bir balık gibi kayarak diğer tarafa geçti. Burası tahta perdeyle çevrili, açık havada bir aralıktı. Arkasından Feridun çıktı. Çanta ile çekmeceyi de aldılar.

Bu sırada polisler haznenin içine girmişlerdi. Cingöz derhâl yardımcısıyla birlikte tahta perdeye tırmandı; oradan bir viraneye atladılar. Fakat kuvvetli bir el Cingöz'ü omuzundan yakalayıverdi.

"Dur Cingöz!"

"Vay Rızacığım!" dedi Cingöz.

"Bu taraftan kaçacağını hesaplamıştım. Nafile, yakalandın. Kımıldama, yakarım..."

Cingöz Recai, meşhur komiserin kendinden emin ve zafer dolu suratı ile elindeki silahı tam karşısında gördü. Etrafına bakındı. Rıza'dan başka kimsecikler yoktu. Bir kere de yardımcısına baktı.

Mehmet Rıza, gözünü Cingöz Recai'den ayırmıyordu. "Önüme düşün," dedi. "Görevli kadın, karakolu aramış. Oradan da bana haber verdiler. Otomobille yıldırım gibi geldim. Zahmetim boşa çıkmadı. Düşün önüme bakalım."

Cingöz Recai itaat etti. Fakat Feridun biraz arkada kalır gibi yapmıştı. Rıza tam başını çeviriyordu ki çenesine müthiş bir yumruk yiyerek sersemledi. İki hırsız bir anda üstüne çullanmıştı. Elinden silahını aldılar ve Rıza'nın kollarım alelacele bağladılar.

Cingöz, rakibinin yanağını okşadı. "Haydi eyvallah! Yine görüşürüz."

Sonra yardımcısıyla birlikte viraneliğin karanlıklarında koşmaya başladı. Peşinden, diğer polisler de tahta perdenin üstünden atlayarak komiserin yanına geldiler, bağlarını çözdüler ve "Ne yapalım amirim? Takip edelim mi?" diye sordular.

"Hayır," dedi Mehmet Rıza. "Faydası yok. Bu sefer de bırakalım. Ama er ya da geç bu alçak, kanunun pençesine düşecek. Bundan imanım kadar eminim!"

Ek 2. Esrarlı Köşk

Bölüm I

İhtiyar bir adam, polis komiseri Mehmet Rıza'yı emniyet müdürlüğünde ziyarete gelmişti.

Adam altmış yaşını geçkin olduğu halde, yüzü kıpkırmızı, gözleri parlak, dişleri hâlâ sağlam ve bembeyaz, vücudu dimdik olduğu için gayet gürbüz görünüyordu. Bütün hareketlerinden, kıyafetinin temizliğinden, kibar bir adam olduğu da belliydi.

Gayet nazik bir tavırla, "Rıza Bey," dedi; "sizi son derece önemli bir konu için ziyaret ediyorum. Belki de tüm mesleki yaşamınız boyunca böylesine acayip ve karışık bir olayla karşılaşmamışsınızdır."

Mehmet Rıza, her şeyden önce karşısındakinin kim olduğunu anlama amacıyla sordu: "İsminizi bahşeder misiniz lütfen?"

"Estağfurullah... Bendeniz, eski büyükelçilerden Hüseyin Namık..."

Mehmet Rıza, ihtiyarı saygıyla selamlarken, birçok dergi ve gazetede bu eski büyükelçinin resmini gördüğünü anımsıyor, bu yüzü yabancı bulmadığını hissediyordu.

"Peki, bayım," dedi Mehmet Rıza; "emrinizi öğrenebilir miyim?"

Ağırbaşlı ihtiyar, biraz düşündükten sonra ağır ağır söze girdi. "Ben, Anadolu Hisarı'nın körfeze bakan bir tepesinde, köşkte oturuyorum."

"Evet bayım... Ben o köşkü tanırım. Gayet güzel bir şekilde yapılmıştır."

"Tamam evladım. Bu köşkü ben kendi projelerimle bundan yirmi altı sene evvel yaptırdım. İç bölmeleri son derece acayiptir: İçinde mağara gibi karanlık ve büyük odalar, penceresiz koridorlar, iki daireden birbirine geçilen yüksek ve tehlikeli köprüler... Kısacası, insanı korkutan garip bir iç yapısı vardır."

"Duymuştum bayım... Köşkünüz, Boğaziçi'nde çok ünlü," dedi Rıza.

"Böyle korkunç bir köşkte niçin oturduğumu herkes bana daima sormuştur. Belki siz de merak edersiniz. Kısaca anlatayım: Ben gayet cesur bir adamım. Hiçbir tehlikeden korkmam. Afrika'da kaplan avı bile yaptım. Gayet iyi silah kullanır, gayet iyi ata binerim. Bu kadar cesur ve dinç bir adam olduğum için, öyle şairane, zarif köşklerden hoşlanmam. Kendi tasarımım olan bu köşk gibi korkunç, esrarengiz, karışık, karanlık binaları severim. Zaten genç ve güzel bir karım da var. Size her şeyi itiraf etmek mecburiyetinde olduğum

için gizlemeyeceğim; bu kadını da çok kıskandığım için bu köşkte oturtuyor, dışarıya hiç çıkarmıyorum."

"Evet bayım..."

"Rıza Bey, bir haftadır köşkümün içinde garip şeyler olmaya başladı. Mesela; eşyam çalınıyordu. En nadide halılarımdan beş tanesini çaldılar ki hepsi dört yüz bin liradan fazla eder."

"Kimin çaldığını bilmiyorsunuz, tabii..."

"Hayır. Kimin çaldığım bilmiyorum. Köşkte hiç kimseden şüphem yok. Hizmetçilerimin en yenisi yirmi seneliktir. Karım da on seneden beri bana sadakatini her şekilde ispat etmiş bir kadın. Bu halılar bir hafta evvel çalındı. Bunu yapanları kendi elimle ortaya çıkarmak istediğim için polise başvurmadım. Fakat bütün soruşturmam sonuçsuz kaldı. İki gün sonra, selamlık tarafındaki salondan on iki bin lira kıymetinde, gayet eski, antika bir vazo kayboldu. Yine polise müracaat etmedim. Meraktan deli olmuş bir halde inceleyip soruşturdum. Gece yalnız başıma, sabahlara kadar köşkte dolaştım, nöbet bekledim, yine de bir şey anlamadım. Beş gün boyunca ses seda çıkmadı. Dün geceyse... Burasını iyi dinleyin... Dün gece... Birkaç gecedir köşkte nöbet beklemekten uykusuz kaldığım için erkenden yatağıma girmiştim. Karımla ayrı odalarda yatıyoruz. Çünkü bu olaylardan sonra karımın içine korku girdi. Hizmetçilerin dairesine yakın bir odada yatmak istedi. Bense kalabalığa yakın yatmaktan nefret ederim. Yine kendi odamda kaldım. Gözünüzde şöyle canlandırın; bizim köşkün en tepesinde bir kule var, oraya demir bir merdivenle çıkılıyor. Dört tarafıysa otuz metre boşluk. Pencerelerden içeriye iple, ip merdivenle ve başka hiçbir yolla kesinlikle girilemez. Korkunç bir kuledir. Ben orada yatıyorum. Odamın kapısı demirden. Hiç kimse oraya giremez. Durum böyleyken, dün gece yatakta gözlerimi henüz kapayıp tatlı bir uykuya dalıyordum ki, odamdaki şamdan birdenbire sönüverdi. Pencereler açık yattığım için şamdanı rüzgâr söndürdü zannederek hiç keyfimi bozmadım. Daha önce de birkaç kez böyle olmuştu ve karanlıkta yatmıştım. Fakat... birdenbire... baş ucumda bir ayak sesi işitir gibi oldum. Karanlıkta simsiyah bir de gölge seçiyordum. Hemen yerimden fırlarken boğazıma bir şey battı ve etim acıdı. Gırtlağıma bir hançer tutulduğunu anladım ve kımıldayamadım!"

Namık Bey olanları tüm detayıyla anlatırken gözleri korkudan tuhaf bir heyecanla parlıyor, kaşları çatılıyordu. Büyük bir heyecanla anlatmaya devam etti:

"Bağırmak da mümkün değildi. Hançerin boğazıma saplanmasına bir parmak bile kalmamıştı. Kımıldayamadım. Birdenbire odamın demir kapısının açıldığını duyunca yerimden fırladım ve bir kibrit çakıp şamdan yaktım. Odada kimse yoktu. Kapı açıktı... Derhal etrafıma göz gezdirdim. Yatağımın baş ucundaki ceviz dolap, gürültüsüz açılmış ve içinden üç altın torbam alınmıştı. Bin dört yüz tane Türk altını, Rıza Bey!"

"Dehşet bir kayıp!"

"Kaybettiklerimi çok önemsemiyorum da böyle esrarengiz şekilde soyulup soğana çevrilmek ve bu işi yapanların kim olduğunu bilememek hakikaten gururuma dokunuyor. Eğer çaresiz hissetmeseydim, yine polise başvurmayacaktım. Fakat kendi başıma hiçbir şey anlamayacağımı anladım," dedi Namık Bey.

"Keşke bana daha önce gelmiş olsaydınız..."

"Şimdi, gururumun cezasını çekiyorum, Rıza Bey..."

"Estağfurullah bayım. Fakat odanızın kapısı kilitli değil miydi?"

"Ben kilitlediğimi gayet iyi biliyorum. Sonradan kilidin açılmış olduğunu gördüm. Oysa dünyanın hiçbir kuvveti bu kilidi dışarıdan açamaz. Çünkü deliği yok. Ancak içeriden anahtarla kapanır."

"Çok tuhaf..." dedi Rıza.

"Tuhaf ki ne tuhaf!" diye ekledi adam. "Böyle bir hırsızlığın emsali görülmemiştir, değil mi?"

"Bizim mesleğimizde emsali görülmeyen şey yoktur, bayım. Fakat sizinki de tuhaf bir olay. Sonra köşkte arama yaptınız mı?" diye sordu Rıza.

"Yapmaz olur muyum? Derhal silahlarımı alarak karımı ve hizmetçileri uyandırdım. Köşkün her tarafını aradık, taradık. Hiçbir iz yoktu. Sanki köşkün içinden bir kedi bile geçmemiş gibiydi."

"Köşkünüzün köşe bucak her yanını aradınız mı? Mesela mahzenleri, kuyuları, sarnıçları?"

"Mahzenlere baktık," diye karşılık verdi adam. "Kuyulara ve sarnıçlara bakmaya lüzum görmedik. Oralarda bir insanın barınabileceğini hiç zannetmiyorum."

"Oysa bu çok kereler oldu," dedi Rıza. "Büyük ve cüretkâr hırsızlar, kuyuların içine iple sarkarak gizlenirler. Hatta ev halkı veya polisler kuyu kapağını açtıkları zaman, kenara yapışan ipi ve suyun içine dalan hırsızı gördükleri bile olmuştur."

"Böyle bir şey olabileceği hiç aklıma gelmemişti!"

Komiser Mehmet Rıza, büyük ve zeki başını önüne eğerek, çenesi avucunda, birkaç dakika düşündü. İnce uzun kaşları çatılmış, cüretkâr ve cevval gözleri parlamış, çenesi kararlı bir hareketle gerilmişti. Birdenbire ayağa fırladı.

"Bayım! Bu esrarengiz hırsız, köşkünüzün içinde. Bir haftadan beri sizin aranızda yaşıyor. Kendini göstermiyor. Fakat bütün özel hayatınızı biliyor. İz bırakmayan yılanlar gibi sessizce köşkünüzün her köşesinde gezinerek dâhiyane planlarını uygulayacak mekânları gözleyip fırsat kolluyor. Sizi temin ederim ki bu müthiş adam, hâlâ köşkünüzün içinde!"

Hüseyin Namık, Mehmet Rıza'nın keşiflerinden telaşa düşerek ayağa kalktı ve yüzünü sarartan bir korkuyla sordu: "Bunu da nereden çıkardınız?"

Mehmet Rıza, ateş gibi zekâsını gizlemek ister gibi başını önüne eğerek cevap verdi.

"Adli vakalarda bazen öyle bariz işaretler vardır ki, bize en esrarengiz olayların içyüzü hakkında geçerli fikirler verir. Tahminlerimizde aldanmayız. Eğer bana anlattığınız olaylarda bir yanlışlık yoksa, sizi tekrar temin ederim ki bu müthiş adam hâlâ köşkünüzün içindedir."

Hüseyin Namık, "Size anlattıklarımın hepsi tastamam doğru. Ne bir eksik ne bir yanlış," diye karşılık verdi.

"İzin verirseniz, köşkünüzü bir kere ziyaret etmek isterim."

"Ben de zaten sizden bunu istemeye gelmiştim," dedi Hüseyin Namık.

Mehmet Rıza, "Olay mahallini görmeden tahminlerde bulunmak, manasız bir ukalalık olur. Bu ziyareti daha fazla geciktirmeden yapabilir miyiz?" diye sorunca, Hüseyin Namık saatine baktı.

"Hay hay... Saat iki vapuruyla gidebiliriz. Fakat bunun için derhal çıkmamız gerek."

"Ben hazırım, bayım."

Adam, "Ben de" deyince, Mehmet Rıza şapkasını kaparak başına geçirdi ve Hüseyin Namık'a yol gösterdi.

Emniyet müdürlüğünün merdivenlerini inerken, Mehmet Rıza yeni, esrarengiz ve büyük bir olayla karşı karşıya kaldığına pek memnun oluyor, bu işte de Cingöz Recai'yle karşılaşıp karşılaşmayacağını merak ediyordu.

Bölüm II

Hüseyin Namık'ın köşkünün iç yapısı, hakikaten son derece garip, karanlık, esrarengiz ve karışıktı.

Mehmet Rıza, köşkün her tarafını dolaştı. Kuleli odayı, asma köprüleri, mahzen gibi salonları, penceresiz, dar ve karanlık dehlizleri, birbirine yeraltı yollarıyla geçilen harem ve selamlık dairelerini büyük bir dikkatle gezdi. Küçük bir cep defterine notlar alıyor, hiç sesini çıkarmıyor, kendisiyle beraber gelen Hüseyin Namık ve karısına bazı sorular sormaktan başka tek kelime etmiyordu.

Kuleli odayı gezerken ilk işi, demir kapının kilidini kontrol etmek olmuştu. Bahçede de bütün köşe bucağı dolaştı.

İncelemesini bitirdikten sonra ev sahiplerine döndü.

"Önceki tahminimde ısrarlıyım. Hırsız aranızda yaşıyor. Fakat geceleri, köşkün içine dört arkadaşını alıyor. Bunlar güneş battıktan sonra içeriye giriyor ve sarnıçta taş merdivenin dibinde, yüzüstü diz çökerek bekleşiyorlar. Hırsız birinci halı ve ikinci vazo hırsızlığını kolaylıkla yapmış ve çaldığı eşyayı bu adamlara teslim ederek derhal köşkten çıkarmış. Üçüncü hırsızlıkta ise ilk olarak, kimse yokken kuleli odaya çıkmış ve demir kapının kilidini kırmış ki böylece, anahtar içeriden çevrildiği halde kapı kilitlenmez ve istenildiğinde dışardan da açılabilir hale gelmiş."

Mehmet Rıza, açıklamaları karşısında hayrete düştüklerini görünce, Hüseyin Namık ile karısını kuleli odaya çıkararak onlara demir kapının kilidini gösterdi.

"Bakınız... Anahtarı çevirin. Kapı kilitlenmiş gibi duruyor ama dışardan hafif bir destekle kolayca açılıyor. Çünkü kilidin dili bir santim olduğu gibi, ağız da eğelenmiş."

Komiserin bu keşfini coşkuyla takdir eden Hüseyin Namık, onun elini hararetle sıkmaktan kendini alamayarak, "Sizi tebrik etmeye kendimi mecbur hissediyorum. Fakat diğer keşiflerinizin de sebeplerini açıklayabilir misiniz lütfen?" dedi.

Mehmet Rıza, Hüseyin Namık ile karısını bahçeye çıkardı, onları küçük bir tahta kapının yanına götürdü.

"Siz bu kapının senelerden beri hiç kullanılmadığını, hiç açılmadığını söylüyorsunuz. Hâlbuki buradaki otlardan bir kısmının açık bir şekilde ezildiğini fark etmemişsiniz. İnsan geçmeyen yerlerde otların ezilmesine imkân yok. Ek olarak, senelerden beri açılmayan

kapıların kenarlarında ve menteşelerinde biraz toz, biraz da örümcek ağı bulunur. Oysa burada menteşe demirleri paslanmak şöyle dursun, bazı yerleri parlıyor bile. Tozlar dökülmüş. Örümcek ağlarından eser yok. Bu kapının sık sık açılıp kapandığını kabul etmemek için hiçbir neden yok. Şu büyüteci elinize alarak yere eğilin lütfen. Evet bayım... Sol tarafa doğru... Biraz daha sola gidin... Dikkatli bakın... Dikkatli... Ne görüyorsunuz?"

Mehmet Rıza'nın söylediklerini yapan ev sahibi hayretle bağırdı: "Bir ayak izi!"

"Tamam. Yaş otlar ezilince ayağın kalıbı oraya mükemmel çıkmıştır. Adeta ayağın fotoğrafı çekilmişçesine net bir iz. Bir de şu mezurayla o ayak izini ölçer misiniz?"

"Verin... Kırk... Kırk bir santim," dedi Hüseyin Namık.

"Peki bayım... Şimdi lütfen, izleri bozmaktan sakınarak biraz daha sola doğru gider misiniz? Tamam... Orada ne görüyorsunuz?"

"Karışık."

"Biraz daha dikkat eder misiniz?" diye sordu Rıza.

"Ha... iki... iki ayak üst üste gelmiş!"

"Fakat ayaklar çapraz bastıkları için ikisini de ölçmek mümkün."

"Evet... Biri... Biri... Yine kırk bir... Öteki... Öteki... Kırk üç santim," diye karşılık verdi Hüseyin Namık.

"Buradan nasıl bir sonuç çıkarmalıyız, Namık Bey?"

"Demek ki bunlar başka başka adamlar!" dedi Hüseyin Namık.

"Şüphesiz... Şimdi lütfen biraz daha sola ve kapının eşiğine doğru bakın. Ne görüyorsunuz?"

"İki ayak daha."

"Onları da ölçün."

"Biri... yine kırk iki."

"Fakat?"

"Fakat... Fakat... Biçimi başka... Daha ince uzun bir ayak."

"Öteki?" diye sordu Rıza.

"Kırk... Kırk dört!"

"Kaç adam ayağı etti?"

"Dört adam."

"O kadar. Eşiğin sağ tarafında sert bir toprak tümseği var.

Orası... Lütfen şimdi de oraya bakın... Dikkatlice."

"Oval ve yuvarlak hatlı bir şekil görüyorum."

"Büyüteci şeklin yukarı kısmına tutun."

"Şekil biraz inceliyor."

"Vazonuzu hatırlayın, Namık Bey!" dedi Rıza.

Hüseyin Namık, büyük bir hayretle ayağa kalktı ve kollarını yukarı kaldırarak bağırdı.

"Şaşılacak şey! Siz kâhin gibi keşfediyorsunuz! Evet... Orada vazonun izleri var!"

"Vazonuz oraya yan yatırılarak bir müddet bırakılmış olmalı. Büyük ve ağır bir vazo olduğu için rutubetli ve sert toprak üstünde izi kalmış ve kaybolmamış. Demek ki çalınan eşyalarınız buradan kaçırılmış," diye açıkladı Rıza.

"Muhakkak!"

Mehmet Rıza, Hüseyin Namık'tan, kapı ile sarnıç arasındaki yollarda bulunan izlere de aynı şekilde dikkat etmesini istedi ve böylece, o dört kişinin sarnıcın taş merdiveninde bekleştiklerini gösterdi.

"Hatta... bakın! Merdivendeki izler rüzgârla hiç dağılmadıkları için daha açık görünüyor. Burada diz kapağı izleri görebiliyorsunuz. Şurada iki avuç var. Herif yüzükoyun kapanmış, dizlerini şu basamağa koymuş ve avuçlarını yosunlu duvara dayayarak dengesini bulmuş."

Komiserin dâhiyane keşifleri, ev sahibi ile karısını şaşkına çevirmişti. Mehmet Rıza'nın harikulade zekâsına hayran kalan Hüseyin Namık, sevincinden ellerini çırpıyordu.

"Bravo, Rıza Bey! Helal olsun! Siz bu adamları yakalayacaksınız!"

Bu övgülere fazla değer vermeyen Rıza, zihnen kendi kendine meşgul olmaya devam ederek sustu. Tekrar köşke giderek yalnız bırakılmasını rica etti.

Kahve fincanını avucuna alarak yirmi dakika kadar bütün köşkü bir daha baştan aşağı dolaştı. Hizmetkârların hiçbiriyle konuşmaya gerek görmedi. Zira bu adamlardan şüphe edilmeyeceğini biliyordu.

Son soruşturmasını da bitirdikten sonra Hüseyin Namık'a, "Bu geceden itibaren birkaç gece köşkte kalacağım. Hırsızı kendi elimle yakalayacağıma sizi temin ederim," dedi.

"Hayhay, Rıza Bey, bize herhangi bir talimatınız var mı?"

"Hayır. Hiçbir talimatım yok. Fakat benim köşkte kaldığımı sizden başka hiç kimse bilmemeli."

"Orası kolay," dedi Hüseyin Namık.

"Hatta... mümkünse... sayın karınız bile bilmesin," diye ekledi Rıza.

"Hayhay... Fakat eşimden şüphe etmemenizi rica ederim."

"Açık söyleyeyim; eşiniz hakkında zerre kadar şüphe beslemiyorum. Fakat meslek hayatımda edindiğim tecrübeler bana öğretti ki birçok masum kadın, bilmeden de olsa birçok karışık işe alet olabilir. Bu kadarcık da olsa tedbirli davranmaya mecburum."

"Eşimi yeterince tanımadığınız için ondan şüphelenmeye de hakkımız var. Bu yüzden bu konuda sizinle asla tartışmam, Rıza Bey."

Mehmet Rıza, bu kararın herkesten gizlenmesi için gereken tedbirleri de köşk sahibine anlattıktan sonra, gizlenmek için uygun bulduğu yere çekilerek geceyi bekledi.

Bölüm III

Mehmet Rıza, Bay Namık'ın kuleli odasındaki yatağının altına yüzükoyun uzanmıştı. Karyolanın eteğiyle yer arasındaki mesafeden odanın aşağı tarafları görünebiliyordu. Mehmet Rıza, başının sağ ve sol taraflarına iki el aynası yerleştirdi. Bunlar aracılığıyla odanın dört köşesini görmesi mümkün oluyordu. Elinin altına silahını ve fenerini yerleştirdi.

Hüseyin Namık, o gece de yalnız başına, her zamanki vakitte yatağına girdi. Odanın demir kapışım kilitsiz bırakmışlardı ve şamdanda mum yanıyordu.

Mehmet Rıza, o gece hırsızın odaya tekrar geleceğine emin değildi. Fakat birkaç gece boyunca köşkün sırayla çeşitli köşelerinde nöbet tutmaya karar vermişti. Ortada dolaşarak gece vakti araştırma yapmanın da faydası olmayacağım biliyordu.

Ancak, köşk içinde kaldığı müddetçe risk arttığından, hırsızın işlerini çabuk bitirme ve her gece çalışma mecburiyeti de vardı.

Komiser, karyolanın altında altı saatten fazla yattı. Bay Namık'ın horuldadığını işitiyor ve cep saatinin beşe yaklaştığını görüyordu.

Sabaha karşı, gayet hafif, güç sezilir bir demir uğultusu işitti. Hemen sağ tarafındaki aynaya bakarak demir kapının yavaşça açıldığını gördü. Fakat... gariptir ki, kapı içerden açılıyor, tekrar kapanıyor ve ayakkabılı iki büyük ayak, yavaş yavaş basarak yatağa doğru geliyordu. Bu ayaklar karyolanın altından, ancak dizlere kadar görülebildiği için sahibini tanımak mümkün değildi.

Ayaklar, karyolanın yanına kadar geldi ve Mehmet Rıza'nın on beş, yirmi santimlik bir mesafe yakınında durdu.

Komiser, silahını bir eline, fenerini de öteki eline alarak biraz doğruldu ve hiç gürültü yapmadan başını karyola eteğinin altından çıkardı. Ancak... birdenbire... kafasının üstüne ağır bir demir parçasının indiğini hissederek yüzüstü düşüverdi. Toparlanmaya çalışırken başına kalın bir torbanın geçirildiğini, çelik gibi parmaklarla boğazının sıkıldığını anlayıp yerinden kımıldayamamıştı. Kalın bir iple torbanın bağlandığını da hissetti.

Parmaklar çekilince, Mehmet Rıza karyolanın altından çıkmaya çalıştı. Ancak, bu sırada demir kapının gürültüyle kapandığını işitti ve torbayı parçalayarak başından attı. Oda simsiyah, karanlıktı.

Hüseyin Namık, "Rıza Bey! Rıza Bey! Neredesin?" diye bağırıyordu.

Polis komiseri, fenerini yakınca, Hüseyin Namık'ın karyolanın içinde dimdik oturduğunu ve saçlarının korkuyla dikilerek, müthiş gözlerle etrafa baktığını gördü.

Vakit geçirmeden odadan dışarı fırladı. Hüseyin Namık da don atletle Mehmet Rıza'yı takip ediyordu. Fakat bütün köşkü altüst ettikleri halde hiçbir şey bulamadılar.

Bu sefer de Bay Namık'ın duvarda asılı, namlusu altın kakmalı antika tüfeği çalınmıştı.

Çalınan şey, yalnız Bay Namık'ın antika tüfeğinden ibaret değildi. Hüseyin Namık ile Mehmet Rıza, harem ve hizmetkârlar dairesine girdikleri zaman karısının da ortada olmadığını gördüler. Hafiye, birdenbire yanlış bir şüpheye kapılarak, çılgınca bir üzüntü içinde ne yapacağını şaşıran Bay Namık'a döndü.

"Karınıza karşı tedbirli olmamızı tavsiye etmekte haksız değilmişim."

Köşk sahibi, kederinden ve öfkesinden çıldıracak dereceye gelmiş, hizmetkârlarına silahlarını getirtiyor, köşkün dolambaçlı bölmeleri içinde haykıra haykıra geziyor, bahçede havaya silah atıyor ve ortalığı velveleye veriyordu.

Mehmet Rıza da ne yapacağını şaşırmıştı. Büyütecini ve fenerini eline alarak bahçenin arka kapısına koştu. Kapı ardına kadar açıktı. Sokakta, henüz hareket etmiş bir otomobilin izleri vardı.

Komiser, polis merkezine kadar koşarak, Anadolu tarafından bütün merkezlere şüpheli otomobillerin durdurulması için kesin talimat verdi.

Köşke döndüğünde, Hüseyin Namık, Mehmet Rıza'nın ellerine sarıldı.

"Beni bu felaketten kurtarın! Bana karımı bulun! Yalnız karımı bulmak için bütün servetimi fedaya hazırım," dedi.

Şafak sökerken Hüseyin Namık bitkin bir halde yatağına girmiş ve uyumuştu. Mehmet Rıza ise sabahtan akşama kadar köşkün içinde gezerek bu muammayı halletmeye beyhude yere çalıştı.

Bu kadar ustalıklı, bu kadar şeytanca, bu kadar dolambaçlı bir hırsızlığı Cingöz Recai'den başka hiçbir insanın yapamayacağını görebiliyordu. Öyle bir hırsızlık ki, bunu yapanın bütün hareketlerini gözleriyle gördüğü halde, kendisini tanımaya bile imkân yoktu.

Akşamüstü köşke, postayla şöyle bir mektup geldi. Zarfın üzerinde alaylı bir adres tarifi vardı:

Anadolu Hisarı'nda, eski büyükelçilerden Hüseyin Namık Bey'in köşkünde misafir olan meşhur hafiye Bay Mehmet Rıza üstadımız

Mektupta ise şunlar yazıyordu:

Üstat!

Sana fazla eziyet çektirdiğimi görüyorum. Kusurlarımı affet. Seni biraz aydınlatmak için bu mektubu yazıyorum. Köşkü soyan benim.

Her şeyi ben düzenledim. Namık Bey'in eşinden şüphelenme. O kadıncağız masum, dün gece adamlarım tarafından köşkten kaçırıldı. Namık Bey'e de ki sayın karısı benim yanımda ve rahatına diyecek yok; merak etmesin. Ben bu gece, seninle konuşmak için yine köşke geleceğim, üstat. Fakat dün geceki gibi, nazik başına demir vuracak ve torba geçirecek değilim. Gayet tatlı konuşacağız; emin ol. Randevu saatini de belirliyorum: Tam

gece yarısı, saat on ikide geleceğim. Beni Namık Bey'in kuleli odasında bekle. Sözüme ne kadar sadık olduğumu göreceksin.

Mehmet Rıza bu mektubu Namık Bey'e gösterdi. Komiser ile Cingöz Recai'nin samimi ilişkilerinin şekli hakkında hiçbir fikri olmayan köşk sahibi, mektubu okur okumaz bağırdı.

"Ne diyorsunuz? Cingöz Recai ha! Köşkümün içinde Cingöz Recai mi var? Bu adam evime kadar da mı girdi? Cingöz Recai! Aman tanrım! Bu işler onun başının altından mı çıkıyor? Bu hiç aklıma gelmemişti."

Mehmet Rıza, "Ben tahmin ediyordum, Namık Bey," dedi.

"Bu ne garip mektuptur, Rıza Bey! Cingöz Recai'yle samimi misiniz? Arkadaş mısınız? Alay mı ediyor?"

Polis amiri, dişlerini sıkarak mırıldandı: "Cingöz Recai, dünyanın en soğukkanlı, en alaycı adamlarından biridir."

"Kendisiyle hiç görüştünüz mü?"

"Sık sık görüşürüm. Evime kadar bile gelir. Beni çok sevdiğini söyleyen bir adamdır."

"Sık sık görüşürsünüz, evinize kadar gelir de niçin tutuklamazsınız?" diye sordu Hüseyin Namık.

"Cingöz'ü Amerikan polisi de yakalamayı başaramamıştı. Bu adam, yakalanmamak için başvurulacak tedbirlerin hepsini bilir. Vallahi bayım, tutuklanacağı vakit kuş gibi uçar."

"Bu adam şaka mı yapıyor? Bu gece, bahsettiği randevuya gelir mi?"

"Mutlaka gelir!" diye cevap verdi Rıza.

"Sözünde durur demek?"

"Evet."

"Bu ne cesarettir, Rıza Bey!" diyerek isyan etti Hüseyin Namık. "Yemin ederim ki bu adamın işine akıl sır ermiyor. Nasıl olur da bir hırsız, sizin gibi meşhur bir polise, eşyasını çaldığı bir evde randevu verir? Onu bekleyecek miyiz?"

"Şüphesiz, bayım."

"O halde bazı düzenlemeler yapmak lazım değil mi?" diye sordu Hüseyin Namık.

"Cingöz, bu mektup üzerine benim birçok hazırlık yapmak isteyeceğimi de bilir. Kendisinin bu köşk içindeki her olayı haber alan bir kulağı olduğu için, ne yapsak haberi olacaktır."

"Elimiz kolumuz bağlı halde, onu tamamen savunmasız mı bekleyeceğiz?"

"Hayır," dedi Rıza. "Ben şimdi emniyetten sekiz, on kadar memur getirteceğim. Bu memurları köşkün içinde ve dışında belirli noktalara yerleştireceğim. Et ve kemikten ibaret bir insanın bu köşkten dışarı kaçamaması için ne yapmak lazımsa hepsini yapacağım. Bugüne kadar elde ettiğim tecrübelere göre başarılı olacağıma eminim. Hiç olmazsa bu esrarengiz bilmeceyi çözebileceğiz."

"O halde siz şimdi emniyet müdürlüğüne gideceksiniz, öyle mi?"

"Hayır. Telefon etmek yeterli. Memurlarım iki saat sonra burada olurlar."

Komiser, derhal müdüriyete telefon ederek, en güvendiği memurlardan sekiz kişiyi Hisar'a çağırdı.

Bölüm IV

Tıpkı bir gece önceki gibi, Hüseyin Namık'la Mehmet Rıza, kuleli odada baş başa yalnız kaldılar.

Komiser, sivil polislerden üç tanesini köşkün haricinde en önemli noktalara dikmiş, beş tanesini de içeride bırakmıştı. Bütün bu memurlar birbirleriyle gizli düdük ve ıslık işaretleriyle iletişim kuracak ve Mehmet Rıza tarafından verilecek bir emri yıldırım hızıyla gerçekleştirmeye hazır bekleyeceklerdi.

Hüseyin Namık'la odada yalnız kaldıklarında, komiser saatine bakarak, "Saat on otuz beş. On ikiden evvel gelmez. Oturup birer sigara içelim," dedi.

Hüseyin Namık, komisere, mükemmel bir özel üretim İskeçe tütünü ikram etti.

"Bu adam bu gece buraya gelecek ha? Dünyada bu kadar şaşılacak başka bir şey daha hayal edemiyorum. Ne cesarettir bu, Rıza Bey? Adam kendine ne kadar güveniyor ki böyle bir küstahlığı yapabiliyor. Ben buna inanmıyorum. Gelemez. Arkasında bir ordu asker olsa, yine bu adam bu gece bu odaya gelemez."

"Gelir, bayım."

"Nasıl gelir canım? Nereden gelir? Hangi yoldan geçer? Bir sinek bile olsa, yaptığımız hazırlığa göre, mutlaka ele geçecek demektir."

"Cingöz Recai, bir masal kahramanı değil. O da bizim gibi etten, kemikten bir insan. Mucize yaratamaz. Fakat hilelerini o kadar şeytani bir zekâyla düzenler ki bizim önem vermediğimiz noktalardan yararlanıp amacına ulaşır. Hem de bu hileler, pek basit şeylerdir. Kristof Kolomb'un yumurtası gibi."

"Peki, Rıza Bey. Şimdi bu adam bu odadan içeri girmek için elbet şu kapıyı açıp karşımıza çıkacak, bize söz söyleyecek... Sonra nasıl olacak da elimizden yakasını kurtaracak?"

"Silahlarımızı çekerek beklemeye mecburuz. Yoksa birçok tehlikeli hareketler yaparak bizi korkutabilir. Avrupalıların savaşlarda kullandıkları boğucu gazlar çıkaran aletleri olur. Bunları kullanacak olursa odanın içinde kaskatı kesiliriz ve bütün köşkü soyarak kaçar."

"Aşağıda memurların işi ne peki?" diye sordu Hüseyin Namık.

"Artık bizi aldatacak olursa ötekilerin ne ehemmiyeti var?

Saat on biri geçerken hazırlığa başladılar. Hüseyin Namık, komisere en kıymetli tabancalarından birini vererek, "En son sistemdir. Bu yılın modeli. Bunu kullanın. Cingöz Recai'yi bir kurşunda yere serebilirsiniz," dedi.

Mehmet Rıza, silahı dikkatle inceleyerek, "Evet... Bu silahı biliyorum, bir yerlerde haberini okumuştum. Ben de ısmarlayacağım," diye karşılık verdi.

"Silahlarımızı ceplerimize koyalım mı?" diye sordu Hüseyin Namık.

"Hayır. Elimizde bulunsun."

Koltuklara uzandılar. Gözleri duvar saatinden ayrılmıyordu. Saat on ikiye çeyrek kaldığı vakit, etrafa dikkatle kulak verdiler.

Mehmet Rıza ayağa kalkarak pencereden bakmaya başladı. Bahçede mahzen kapısının yanına bıraktığı memurların siyah gölgesini görüyordu. O civarda bir hareket olursa, bahçede duran memur, Mehmet Rıza'ya işaret verecekti.

Saat on ikiye beş kala, komiser pencereden ayrılarak odanın içinde gergin bir halde gezinmeye başladı.

Hüseyin Namık, sesini çıkarmadan koltukta oturuyor, elindeki silahı kâh kapıya kâh pencerelere çevirerek herhangi bir saldırıya karşı savunma pozisyonu alıyordu.

Saat... ağır ağır... on ikiyi çaldı.

Hüseyin Namık telaşla yerinden kalkarak oda kapısına gitmiş, dışarıyı dinlemiş, sonra kapıyı kapayarak Mehmet Rıza'nın karşısına geçmişti.

Komiser, derin bir sessizlik içinde, Hüseyin Namık'ın yüzüne bakarak, "Gelmedi!" dedi.

Bay Namık'ın yüzünde garip bir sevinç tebessümü parladı. İhtiyarın gözleri birdenbire dinç bir ışıkla aydınlanmıştı. Polis amirinin omuzuna elini koyarak, "Rızacığım," dedi. "Cingöz daima sözünde durur ve işte... şimdi de... senin karşında duruyor!"

Mehmet Rıza, Hüseyin Namık'ın birdenbire değişen sesi, gözleri ve tavırları karşısında afallarken, Hüseyin Namık ise avucunu çenesine götürerek sakalını tutmuş ve bir çekişte ayırarak yere atmıştı. Takma sakalın altından Cingöz Recai'nin suratı çıkıvermişti!

Komiser hayretle bağırdı: "Cingöz!"

"Ya da eski büyükelçilerden Hüseyin Namık!"

Cingöz Recai bunu söylerken silahın namlusunu Mehmet Rıza'nın yüzüne çevirmişti.

Rıza gayet çevik bir hareketle, elindeki silahı Cingöz'ün karnına tutup tetiği çekiverdi. Fakat silah ateş almadı. Cingöz Recai güldü.

"Düşün ki o silahı sana verdim... Elbette beni öldürmek için mükemmel bir silah olamazdı."

Mehmet Rıza, Cingöz'ün yüzüne hem öfke hem de hayretle bakıyor, bu adamın iki günden beri sahte Namık rolünü nasıl yapabildiğini düşünüyordu.

Cingöz Recai, Mehmet Rıza'nın bu tür şaşkınlıklarına daima güldüğü için, rakibinin sırtını okşayarak sözlerine devam etti.

"Şaşma! Şimdi her şeyi anlayacaksın. Dünyada insanın iktidarı üstünde daha harikulade hiçbir şey yoktur. Sen iki günden beri bu köşkün içini altüst ediyorsun. Bahçenin arka kapısı çevresinde yaptığın bütün keşiflerin doğru ve dâhiyaneydi. Hırsızın bu köşkün içinde yaşadığını da anladın. Fakat bir saniye bile köşk sahibi Namık'tan şüphe etmedin."

"Karısı bile şüphe etmiyordu ki."

"Evet... Fakat ben bu kadının şüphelenmesini engellemek için her önleme başvuruyordum. Nitekim geceleri ondan ayrı yatıyordum. Gündüzleriyse kendisiyle pek az görüşüyordum."

"Asıl Namık nerede?"

"Bundan sekiz gün evvel, asıl Namık, son vapurdan çıkıp köşküne gelirken adamlarım tarafından yakalandı ve bir otomobille benim evime götürüldü. Ben de onun yüzünü taklit ederek ve elbiselerini giyerek, kollarımı sallaya sallaya köşke geldim. Namık'ın özel hayatını gayet iyi bildiğim için, köşkün içinde hiç falso yapmadım."

"Dün gece bu odaya gelerek başıma torbayı geçiren senin adamlarından biri miydi?"

"Hayır... O da bendim. Sen karyolanın altındayken, ben karyolanın üstünde hiç ses çıkarmadan, pantolon ve ayakkabılarımı giyiyordum. Karyolanın kapı tarafına atladım. Kapıyı açar gibi yaptım..."

Mehmet Rıza başını sallayarak Cingöz'ün sözünü kesti.

"Evet... Ben kapının içeriden açıldığına dikkat etmiştim."

"Dikkat ettin de bunu neye yordun peki?"

"Hiçbir şeye. Bir şey anlamadım ki."

"İyi... Senin karyolanın altından başını çıkaracağını bil-iğim için, kafana vuracağım demiri ve geçireceğim torbayı hazırlamıştım ben."

"Kahrol!"

"Eyvallah. Sonra ne yaptığımı biliyorsun. Torbayı başına geçirince, derhal yatağın içine girip oturdum. Eğer o sırada yorganı kaldırsaydın, üstümde pantolon ve ayakkabı olduğunu görecektin," diye açıkladı Cingöz.

Bunun üzerine, "Kadını nasıl kaçırdın?" diye sordu Rıza.

"O sırada adamlarım alt katlarda çalışıyorlardı. Kadını kloroformla uyutarak, senin tahmin ettiğin gibi, bahçenin arka kapısından otomobile bindirdiler."

"Kadını niçin kaçırdın?"

"Benden şüphelenmeye başladığını hissetmiştim."

"Ne zaman?"

"Önceki gün."

"Nasıl şüphe?"

"Bilmem. Yüzüme tuhaf tuhaf bakıyordu; korktum."

"Kadını nereye götürdün?"

"Kocasının yanma."

"Nerede onlar?" diye sordu Rıza.

Cingöz güldü.

"Her şeyi sana söylemeye mecbur muyum? Bu kadar açıklamayı da arkadaşlığının hatırına yaptım. Eğer ben isteseydim, hiçbir şey anlayamaz ve bu esrarlı köşk muammasının içinde, parlak zekânla boğulur kalırdın."

"Şimdi sen benim elimden yakayı kurtarabileceğini mi zannediyorsun?"

"Ümit ediyorum," diye cevap verdi Cingöz.

"Çocuksun."

"Keşke çocuk olsam."

"Delisin."

"Keşke bir deli kadar aklım olsa."

"Aptalsın."

"Keşke bir aptal kadar rahatım olsa."

Cingöz Recai, yavaş yavaş, gerisin geriye oda kapısına doğru gitmeye başlamıştı.

Mehmet Rıza elini arka cebine doğru götürmek istedi, fakat Cingöz' ün silahı, komiserin suratına nişan almıştı.

"Vallahi Rıza, ateş ederim. Ömrümde hiç cinayet işlemedim. Fakat hayatımı kurtarmak için en aziz dostumu bile öldürmeye mecbur kalırsam çekinmem; haksız değil miyim?"

Mehmet Rıza, kinden tir tir titreyerek, kuvvetli bir sesle bağırdı.

"Budala! Aşağıda memurlarım olduğunu bilmiyor musun?"

Cingöz Recai, birdenbire yere eğilip kalkarak oda kapısı tarafına düşen sakalı yerden aldı ve çenesine geçirdi.

"Senin memurların bana bir şey yapamaz," dedi.

Mehmet Rıza, Cingöz'ün üstüne yürüyerek, usta hırsızı yakasından yakalamıştı.

"Hiç kımıldama!" dedi. "Üstüme ateş bile etsen yakanı bırakmayacağım!"

Cingöz Recai, coşkun kahkahalarla gülerek, bir eliyle silahını Mehmet Rıza'nın suratına tutuyor, öteki eliyle komiserin saçlarını okşuyordu.

"Bırak beni, Rıza. Dostluğumuza halel gelecek. Bırak gideyim. Köşkten iki yüz bin liralık eşya kaldırdım. Bu kadarı bana yeter. Yarın da asıl Namık ile karısının gözlerini bağlayarak bir koruda serbest bırakacağım."

Cingöz gitmek istiyordu. Mehmet Rıza, onu yakasından çekerek bağırdı.

"Kımıldama!"

Fakat müthiş hırsız birdenbire silahının namlusunu Mehmet Rıza'nın gözünün dibine kadar sokmuştu.

Komiser tehlikeden kurtulmak için başını geriye çekerken, Cingöz Recai şiddetle silkindi ve oda kapısından dışarıya fırladı.

Mehmet Rıza, kapıya koştu ama oda kapısı açılmıyordu.

Uzaktan Cingöz'ün kahkahası işitildi.

Ek 3. Kaybolan Adam

Bölüm I

Sherlock Holmes İstanbul'da

Gece yarısına yirmi dakika kala, İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nün kapısında büyük bir otomobil durdu. Kapıdaki nöbetçilerin selamları arasında iki kişi, emniyet binasından çıkıp otomobile bindiler.

Bunlardan birisi emniyet müdürünün kendisi, öteki de Cingöz Recai ile senelerce mücadele eden meşhur başkomiser Mehmet Rıza'ydı.

Otomobil onları Sirkeci Garı'na götürdü. Avrupa treni henüz gelmiş olduğu için garın önünde, bahçesinde büyük bir canlılık görülüyordu. Memurlar, hamallar, karşılamacılar oraya buraya koşuşuyorlar, memleketimizi henüz görmeye başlayan gezginlere rehberlik ediyorlar, işlerine bakıyorlardı. Otomobiller, karanlıkta bir canavar gözü gibi parlayan projektörleriyle hareket ediyorlardı.

Polis otomobili durup da kapısı açılınca birkaç memur koşuştu.

Müdür, başını pencereden biraz uzatarak sordu: "Geldi mi?"

"Geldi efendim... Garın salonunda sizi bekliyorlar."

Emniyet müdürü, Mehmet Rıza'yla otomobilden indi, yanında müdüriyetin tercümanı olan diğer memurlarla beraber garın salonuna girdi.

Orada, bir köşede iki kişi ayakta bekliyordu. Bunlardan biri, diz kapaklarından aşağıya kadar uzun, gayet bol, ağır İngiliz kumaşından dama desenli bir palto giymiş, kasketini kaşlarının üstüne kadar geçirmiş, demir gibi sağlam, uzun burunlu, çenesi kuvvetli bir hareketle geriye çekik, ince dudakları arasına piposunu sıkıştırmış; burnunun iki yanından çenesine doğru, oyulmuş bir şimşir gibi katı ve keskin iki çizgi uzanan, parlak ve keskin bakışlı, olduğu yerde kale gibi heybetli ve hareketsiz duran bir adamdı: O, Sherlock Holmes'tü!

Yanında uzun, daha zarif ve keskin bakışlı, başım her tarafa çeviren zayıf bir adam daha vardı ki bunun da Holmes'ün dostu Doktor Watson olduğu anlaşılıyordu.

Bizimkiler dünyanın en meşhur polis dedektifine yaklaştılar. Müdüriyetin tercümanı, emniyet müdürümüzden başlayarak bütün memurları takdim etti. İngiliz dedektif, kasketini

çıkararak hafifçe eğildi, kuvvetli ve derin bir sesle, "Ben Sherlock Holmes!" dedikten sonra arkadaşını gösterdi. "Bu da kıymetli dostum Doktor Watson!"

Bu törenden soma polis kafilesi, Sherlock Holmes ve Watson'la beraber, bir kelime konuşmadan garın kapısına geldiler. Sherlock Holmes'ün bu adam olduğu halk arasında hemen yayılmıştı. Garın kapısında kalabalık birikmişti. Senelerden beri gazetelerde, dergilerde, romanlarda, sinemalarda, tiyatrolarda ismini duydukları Sherlock Holmes'ün haline, kıyafetine, yürüyüşüne dikkatle bakıyorlardı.

Sherlock Holmes, Doktor Watson, emniyet müdürü ve Mehmet Rıza polis otomobiline bindiler.

İngiliz dedektiflerin bavullarını ve yol eşyalarını ikinci bir otomobil taşıyor ve arkada duruyordu.

Otomobilde ancak birkaç kelime konuşuldu. Sherlock Holmes'ün çok az konuşan, çok az gülen, daima düşünen ve inceleyen bir adam olduğu malumdu.

Otomobiller Pera Palas Oteli'nde durdu. Otel idaresi, meşhur polis dedektifinin misafir olacağım önceden bildiği için her şeyi hazırlamıştı. İngiliz dedektiflerin eşyaları odalarına çıkarıldı.

Türk polis ekibiyle İngiliz polis dedektifleri, otelin istirahat salonuna geçtiler.

Fakat Sherlock Holmes, yolda çok yorulmuş olması gerekirken, otelin geniş ve mükellef koltuklarına oturmak istemiyor, ayakta durmayı tercih ediyor, ne başından kasketini ne de paltosunu çıkarıyor, piposu ağzında, elleri paltosunun cebinde, kaşları çatık, vücudu dimdik duruyordu.

Emniyet müdürü sordu: "İstirahat etmek istemez misiniz?"

Sherlock Holmes kuru bir sesle cevap verdi:

"Hayır. Yorulmak âdetim değildir. Rica ederim, beni İstanbul'a davet etmenizi gerektiren meseleyi anlatın. Bu geceden itibaren işe başlamak istiyorum. Vaktim çok kıymetli."

"Meseleyi derhâl öğrenmek mi istiyorsunuz?"

"Derhâl. Yine rica ederim, lüzumsuz ayrıntıları bırakın. Sadece meseleyi kısaca anlatınız."

Emniyet müdürü biraz durdu. Kaşlarını çattı ve güzel bir İngilizceyle, "Pekâlâ, Mister Holmes!" diyerek ayakta anlatmaya başladı.

"Bundan bir ay yirmi dokuz gün evvel, en büyük ulusal şirketlerimizden birinin genel müdürü, şirket işleri için Londra'ya gitmek üzere seyahate çıkmış. Genel müdür Londra'ya vardıktan sonra, kendisinden ailesine, İngiltere'ye sağ salim vardığına dair bir telgraf gelmiş. Bu telgraftan 8 gün sonra Londra'daki Osmanlı Bankası, İstanbul'a bir telgraf çekerek, genel müdür Nafiz Bey'in İstanbul Osmanlı Bankası'na elli bin lira kredi için bir ödeme emri istemiş. İstanbul Osmanlı Bankası bu emri vermiş. Para, Londra bankası tarafından Londra'da bulunan Nafiz Bey'e teslim edilmiş. Buraya kadar her şey normal. Fakat Nafiz Bey'den İstanbul'da bulunan ailesine bir mektup gelmemesi, buradaki karısının dikkatini çekmiş.

Kadın, kocasının bankadan elli bin lira aldırttığını da öğrenince büsbütün hayrete düşmüş, çünkü Nafiz Bey'in bu parayı aldırmasına hiçbir sebep görülemiyormuş. Aradan bir ay geçince Anadolu Ajansı, Nafiz Bey'in İtalya üzerinden İstanbul'a hareket ettiğini ve bu ayın dokuzunda Loit Triestino vapurundan Galata rıhtımına ayak basacağını haber vermiş. Ailesi merakla onu karşılamaya gittiyse de Nafiz Bey vapurdan inmemiş. Oysa vapurun ve yolcu salonumuzun kayıtlarına göre, Nafiz Bey o vapurla İstanbul'a gelmiş bulunuyor. Biz Londra emniyet müdürlüğüne telgraf çektik. Gelen cevapta, Nafiz Bey'in gerçekten de o tarihte İstanbul'a gitmek üzere Londra'dan hareket ettiği bildiriliyor.

Fakat bugün yirminci gün oldu ve İstanbul'da Nafiz Bey'in izini bulamadık. Kendisi Londra'da değil, burada değil, *Loit* vapurunda bulunduğu da doğru. Peki, ne oldu? Denize mi atıldı? Yanındaki serveti nerede? Bunlar hep meçhul. Ailesi büyük bir merak ve heyecan içinde. Mesele gazetelere yansıdı. Bu arada, dört gün önce emniyet müdürlüğüne bir şoför başvurdu ve şu notu bıraktı:

'Ben, Loit vapurunun geldiği gün, gazetelerde resmi basılan Nafiz Bey'e tıpatıp benzer bir yolcuyu taşıdım. Yanında uzun boylu, kıvrık burunlu bir adam vardı.'

Baş komiserimiz Mehmet Rıza, şoförle beraber, Nafiz Bey'in götürüldüğü evi buldu. Abluka altına alıp gözlem altına aldı. Nihayet ev basıldı fakat içi bomboştu; hiçbir iz bulunamadı. Şoförün tarifine göre, Nafiz Bey'in yarandaki uzun boylu, kıvrık burunlu adam, meşhur hırsız Cingöz Recai.

Bu şeytan zekâlı ve harikalarla dolu serseri, İstanbul'da senelerden beri büyük bir teşkilatla çalışan, polisi uğraştıran, birkaç defa yakalandığı halde kurtulan ve nihayet Amerika'ya kaçan üstün nitelikli bir mahluktur. Bu olayın onun eseri olduğu muhakkak. Böylece

Amerika'dan tekrar İstanbul'a geldiği anlaşılıyor. İşte bu harikulade serseriyi yakalamanız ve aynı zamanda bu esrarlı olayı aydınlatmanız için sizi İstanbul'a davet ettik..."

Emniyet müdürü sözünü bitirince, Holmes'ün yardımcısı Doktor Watson söze girdi.

"Biz Cingöz Recai'nin ismini Londra'da çok işittik. Hatta onu New York'ta bile tanıyorlar."

Sherlock Holmes hiç sesini çıkarmıyor, parlak gözlerini piposunun kenarına dikmiş duruyor, hiç kımıldanmıyordu. Adeta emniyet müdürünün bütün söylediklerini işitmemiş gibiydi. Nihayet gözlerini kaldırarak emniyet müdürüyle Mehmet Rıza'nın yüzüne baktı.

"Şimdi o boş eve gitmeliyiz," dedi.

Emniyet müdürü, "Hayhay, mümkün," cevabını verdi.

Hepsi birden derhâl harekete geçip otelden çıktılar ve otomobile bindiler.

Sherlock Holmes'ü görmek isteyen halk, otomobilin etrafını sarmıştı. Emniyet müdürü yüksek sesle şoföre talimat verdi: "Abluka altına aldığım eve!"

Bölüm II

Boş Evin Ziyaretçileri

Otomobil Nişantaşı'na kadar gitti, Teşvikiye'yi geçtikten sonra Çifte Bakkallar Sokağı'nı geçti ve büyük bir ahşap evin önünde durdu. İlk inen Sherlock Holmes oldu. Evin cephesine kısaca bir göz gezdirdi. Pencerelerde ne perde ne de ışık vardı. Harap ve ahşap binaydı, karanlık pencereleri esrarını artırıyordu.

Başkomiser Mehmet Rıza evin kapısına yürüdü ve cebinden çıkardığı anahtarla kapıyı açtı.

Dört kişi içeriye girdiler. Mehmet Rıza cep fenerini yaktı. Önce büyük bir taşlıkta bulunuyorlardı. Ahşap kemerlerin altında büyük tahta sütunlar, tavandan yere kadar uzanıyordu. Taşlıktan iç dairelere giden kapının önüne geldiklerinde durdular.

Mehmet Rıza fenerini kapının üstüne tuttu. Kapının kanadına büyük bir beyaz kâğıt iliştirilmişti. Dört kişi birden hayretle, kâğıdın üstünde yazan şu İngilizce cümleyi okudular:

Sefa geldiniz, Sherlock Holmes!

Cingöz Recai

Sherlock Holmes piposunu ağzından ayırarak derin bir nefes aldı ve yine bir kelime söylemeden olduğu yerde durdu, düşündü.

Sonra birden başını kaldırarak, "Buradan çıkalım, bu evi gezmenin hiçbir faydası yok," dedi.

Etraftakiler Holmes'ün ne düşündüğünü bilmedikleri halde arzusunu yerine getirdiler ve evden çıktılar.

Otomobilde, İngiliz dedektif yine hiç konuşmadı ancak emniyet müdürüyle Mehmet Rıza'ya tek bir cümle söyledi.

"Bu Nafiz Bey olayındaki gelişmelere dair bilgileriniz tamamen yanlış," dedi.

Otomobil, Pera Palas Oteli'ne gelince, Sherlock Holmes ve Watson inerek müsaade istediler.

Holmes, "Şimdi yatacağım. Yarın sabah Mehmet Rıza Bey bana gelirse kendisiyle beraber çalışırız," dedi.

Mehmet Rıza geleceğine söz verdi. Sherlock Holmes ile dostu otele girdiler ve kendilerine tahsis edilen odaya çıktılar.

Sherlock Holmes odasına girince paltosunu, kasketini çıkardı. Bunları otelin vestiyerine vermemekte ısrar etmişti. Sonra piposunu doldurdu ve geniş koltuğa uzanır gibi oturdu. Watson da karşısındaki koltuğa oturmuştu.

Sherlock Holmes, önüne bakarak, piposundan üç büyük nefes çekti. Sonuncu nefesin dumanlarından ustaca halkalar yaparak tavana doğru savurduktan sonra konuşmaya başladı:

"Watson! Londra'daki büyük tekstil tüccarı Mister Hudson'ın Türkiye hakkındaki sözlerini hatırlar mısın? ‘Türkler çok zeki, gelişmeye çok müstait*, doğuya batı medeniyetini, batıya doğu medeniyetini yayacak millettir’ demişti. Bunun doğruluğunu görüyorum. Öncelikle, yüksek kabiliyetli polis memurları olduğu kesin. Fizyonomi ilmine inandığımdan, bu akşam tanıştığım emniyet müdürüyle Mehmet Rıza'nın keskin bir zekâ ve idare kabiliyetine sahip olduklarını anladım. Diğer taraftan Cingöz Recai denilen hırsızın Paris'te bizi üç sene peşinden koşturan Arşen Lüpen'den aşağı kalır yanı yok. Hatta iki zıt cephesinden de aynı görünen bu esrarlı olay tertibi itibariyle Cingöz, Arşen Lüpen'e baskın çıkıyor. En dikkatli polis memurunu dahi aldatabilir. Hakikatte meselenin gelişme şekli anlatıldığı gibi değil, Watson."

Doktor Watson canlandı.

"Nasıl, Holmes? Emniyet müdürünün anlattıkları baştan sona yanlış mıydı?"

"Watson! Nafiz Bey, Londra'ya gitmedi. İstanbul'dan hiç ayrılmadı, hep İstanbul'daydı. Kendisi burada seyahatinden önce yakalandı, hapsedildi ve evrakı, mührü, imzası alındı; onun kıyafetiyle, onun namına başka bir adam, mesela Cingöz, Londra'ya giderek elli bin lirayı sahte çekle bankadan aldı. Çünkü Watson, Nafiz Bey eğer Londra'ya gitmiş olsaydı, hiçbir mali sebep olmaksızın bankadaki mevduatını niçin çeksin? Orada Nafiz Bey'in bir dolandırıcılığa maruz kaldığını farz edersek, bütün İngiliz basınına aksettiğini hatırladığım bu olayı kendisi Londra polisine haber vermez miydi? Hem niçin İstanbul'daki ailesine bir mektup yazmamış? Ayrıca, İstanbul'a geldiğinde onu bir şoförden başka gören olmaz mıydı? Gerçek şu ki İstanbul rıhtımına gelinceye kadar, vapurda kendisini 'Nafiz Bey' diye tanıtan Cingöz, rıhtıma ayak basar basmaz çehresini değiştirmiş ve çıkıp gitmiş olmalı. Memurlar yalnız evraka önem verdiklerinden, bu hileyi anlayamamışlar."

"Ya şoförün ifadeleri? O boş ev? Bunlar sizin düşüncelerinize muhalif değil mi, Holmes?"

"Emniyet müdürlüğüne başvurarak Nafiz Bey'i taşıdığını iddia eden şoför, Cingöz Recai'nin bir adamı. Amacı, polisi şaşırtmak. O boş evin hiçbir anlamı yok. Ben bunu evin içindeki 'Sefa geldiniz' levhasını gördüğüm anda anladım."

"Cingöz Recai sizin oraya geleceğinizi nereden biliyordu?"

Sherlock Holmes kuru ve sinirli bir kahkaha patlattı.

"Heyhat Watson! Dünyanın en medeni memleketlerinde emniyet müdürleri, yalnız idare yönünden kabiliyetli adamlardır. Bu tür ağır adli olaylara karıştıklarında büyük potlar kırarlar. Bu gece biz, boş eve gitmek için otelden çıkarak otomobile binerken etrafımızı halk sarmıştı. Bu adamlardan bir kısmının Cingöz'e mensup olmaları ihtimalini emniyet müdürü düşünemedi ve yüksek sesle şoföre adres verdi. Hatta bu sırada Mehmet Rıza'nın bile müdürün ihtiyatsızlığını anlayarak yüzünü buruşturduğuna dikkat ettim. Tabii bu haber telefonla Cingöz'e gitti ve biz gelmeden beş dakika evvel acele mürekkepli kalemle yazılan o kâğıt kapıya asıldı. Şimdi, bu uzun bir seyahatin ardından, iyi bir uykuyu hak ettik, Watson. İyi geceler!"

"İyi geceler, Holmes!"

Bölüm III

Kayıp Şoförün Evinde Bulunanlar

Sabah, Mehmet Rıza erkenden otelde Sherlock Holmes'ün ziyaretine geldi.

Ropdöşambırını giyen Sherlock Holmes, Mehmet Rıza'yı nezaketle karşıladı ve gece Watson'a anlattıklarını ona da tekrar etti.

"Türk meslektaşım," dedi. "Sizin büyük kabiliyetinize itimadım var. Bunu bana bugün de ispat etmelisiniz. Şu şoför hakkında soruşturma yaptırarak, kim olduğuna dair saat kaça kadar bana bilgi getirebilirsiniz?"

Mehmet Rıza biraz düşündükten sonra cevap verdi: "Beşe kadar."

"Çok güzel. O zamana kadar ben de Watson'la güzel İstanbul'unuzu gezerim. Saat beşte burada sizi bekleyeceğim."

"Tam beşte."

Akşamüstü saat tam beşte Sherlock Holmes, Watson'la Boğaziçi'ne yaptığı otomobil gezisinden dönerek otele gelmişti. On dakika sonra da Mehmet Rıza geldi.

Sherlock Holmes, Mehmet Rıza'ya dönüp, "Soruşturmanızın boşuna olmadığını çehrenizden anlıyorum; anlatın," dedi.

Mehmet Rıza, Sherlock Holmes'le konuşurken detaya girmeden, kısa ve öz anlatması gerektiğini bilerek söze girdi.

"Şoför Nuri bir haftadan beri ortada yokmuş. Nerede çalıştığı belli değil. Belediyeye verdiği ikametgâh adresinde inceleme yaptık. Bir haftadan beri evine uğramamış. Mahallelinin ve bekçinin rivayetine göre esasen bu eve çok gelmezmiş, oraya yirmi gün evvel taşınmış ve bir masayla iki sandalyeden başka eşya getirmemiş. Anlaşılıyor ki bu adam, tıpkı sizin tahmin ettiğiniz gibi Cingöz'e mensup; belediyeden bir taksi şoförü belgesi alabilmek için geçici bir ikametgâh ayarlamış."

Sherlock Holmes ayağa kalktı. "Çok güzel!" dedi. "Şimdi lütfen şu bitişik odaya geçin, Rıza Bey!"

İngiliz dedektif her işte bir saniye dahi vakit kaybetmeye razı olmayan bir insan olduğundan, Watson'la beraber süratle giyindiler ve ardından Rıza'nın bulunduğu odaya girdiler.

"Şimdi çıkalım ve doğruca şoförün evine gidelim," dedi Holmes.

Üç kişi otomobile atladılar ve şoför Nuri'nin Beşiktaş'taki geçici adresine gittiler.

Mevsim kış olduğu için saat altıda hava karanlıktı. Viranelerden oluşan sokaktan bir insan dahi geçmiyordu.

Sherlock Holmes, paltosunun iç cebinden bir maymuncuk çıkararak, iki katlı ve basık ahşap evin kapısını açtı.

Üç kişi içeriye girdiler. Mehmet Rıza yine cep fenerini yakmıştı.

Birinci katta, kömürlüğün yanındaki oda bomboştu.

İkinci kattaki iki odanın biri de boştu. Bahçe üstündeki odada bir masa, iki sandalye ve bir lamba vardı. Tabii, lamba yanmıyordu.

Dedektifler lambayı yaktılar. Masanın üstünde bembeyaz bir kâğıt duruyordu.

Sherlock Holmes kâğıdı hemen lambaya tuttu ve gülümsedi. Daha önce bu kâğıdın üzerinde duran başka bir kâğıda kurşun kalemle yazı yazılmış ve böylece, bu kâğıdın da üzerinde oyuklu izler kalmıştı.

Sherlock Holmes, cebinden hemen bir kurşun kalemle bir çakı çıkardı, çakıyla kurşunu hafif hafif kazıyarak bir miktar toz elde etti ve işaret parmağını bu kurşun tozuna batırdı. Sonra parmağını hafifçe kâğıdın üstüne sıvadı.

Yazının içine oyuk yerleri, biraz silik olmakla beraber, kurşunun siyahlığı üzerinde beyaz çizgiler halinde belirmişti.

Holmes kâğıdı Mehmet Rıza'ya vererek, "Türkçe yazılmış galiba... Okuyun!" dedi.

Mehmet Rıza, kâğıtta zar zor seçilen silik kelimeleri okumaya çalışarak Holmes'e tercüme etti.

"Kâğıdı aldım... dı... yoktur bence... idare ederim."

Holmes derhâl yerinden fırladı ve boş odayı köşe bucak aradı. Nihayet, yerdeki bir tahta deliğine parmağını sokarak üç parça kâğıt çıkardı. Bunları yırtık yerlerinden birbirine ekledi.

Mehmet Rıza bu kâğıdın üstünde şu cümleyi okuyup tercüme etti:

"Aynı yerdeyiz... T. B. 1937. Zorda kalırsan t. et. C."

Komiser, 'T. B. 1937' ifadesinin 'Telefon, Beyoğlu 1937' olduğunu ve 't. Et' cümlesinin de 'telefon et' anlamına geldiğini çabucak anladı.

Holmes, donuk bakışlarında bir memnuniyet ışığıyla, "Katalogda bu numaranın adresini bulalım," dedi. *

Bölüm IV

Eli Kolu Bağlı Adam

Beyoğlu 6... Beyoğlu 75... Bebek 1765... Bebek 878 İstanbul 687..."

Mehmet Rıza, İngilizlerle beraber girdiği bir eczanenin telefon kataloğunda 1937 numarasını arıyordu.

Nihayet parmağını bir satıra bastı: "Beyoğlu 1937. Bursa Sokak. 18 numara."

Adresi aklında tutarak başını kaldırdı ve Sherlock Holmes'e döndü.

"Buldum Mister Holmes. Derhâl çıkalım!"

Eczaneden çıktılar. Mehmet Rıza, kaldırımda durarak İngiliz dedektife sordu: "Oraya hemen şimdi mi gideceğiz? Belki fazla memura ihtiyaç olur... Merkeze haber verelim..."

Sherlock Holmes, hayır dercesine başını iki yana sallayarak cevap verdi.

"Hayır. Bir sürü memura lüzum yok. Biz üç kişi kâfiyiz. Derhâl girmeliyiz."

Mehmet Rıza da hazırdı. Otomobile bindiler, Beyoğlu'nda Bursa Sokağı'na geldiler.

18 numaralı ev, dar sokakta upuzun, dört katlı, eski yapılı, pencereleri karanlık bir taş binaydı.

Sherlock Holmes birdenbire Watson'la Rıza'nın arasından ayrıldı ve iki dakika sonra geri geldi. Sokakları ve evin arka cephesini teftiş etmişti.

"Arka odaların yalnız birinde ışık var!" diye mırıldandı.

Ve kaşları çatıldı. Yerinde duruyor, hiç kımıldamıyor ve mütemadiyen piposundan nefesler çekerek düşünüyordu.

Watson'la Mehmet Rıza seslerini çıkarmıyorlardı. Bu harikulade adamın ne düşündüğünü ne yapmak istediğini yüzünden anlamak mümkün değildi. Bu büyük karanlık baş, harikulade buluşların esrarlı bir yuvasıydı. Ancak Holmes'ün kararlarını uygularken kendisine maharetle yardım etmek mümkün olabilirdi.

Holmes ellerini paltosunun ceplerinden çıkardı ve yakasını kaldırdı, kasketini gözlerinin üstüne eğdi.

Beyoğlu'nun bu karanlık sokağında o, şimdi korkunç bir İngiliz askeri heykeline benziyordu.

" Allright!"'

Sonra evin kapısına doğru yürüdü ve durarak yanındakilere döndü.

"Fevkalade çevik olmamız lazım. Silahlarınızı çekin ve fenerlerinizi yakın. Kapıyı hemen açacağım. Üç dakika içinde evi gezmeye ve önümüze gelenle mücadele etmeye mecburuz. İcabında ateş edeceksiniz."

Holmes, maymuncuğunu çıkardı ve kapıyı açtı. Karanlık bir sofaya girdiler.

Sherlock Holmes, önden merdivenlere atıldı ve basamakları gürültüyle hızlı hızlı çıkmaya başladı.

İkinci katta, lambası sokaktan görünen arka odaya koştu. Kapı kilitliydi.

Sherlock Holmes kapıyı vurdu ve İngilizce seslendi: "Açın!"

Mehmet Rıza Türkçe bağırdı:

"Açın!"

İçeriden yalnızca bir inilti duyuldu.

Bunun üzerine Holmes, elini paltosunun cebine sokarak üç alet çıkardı ve kilide soktu.

Epey uğraştıktan sonra kapı açılmıştı.

Bir yatak odasına girdiler. Karyolada bir adam yatıyordu.

Ağzı tıkalı ve başı karyolanın demirine bağlıydı.

Holmes koşarak yorganı kaldırdı. Adamın elleri ve kolları da karyolaya sımsıkı bağlanmıştı.

İpleri kestiler ve adamı kurtardılar. Mehmet Rıza, adamla konuşarak söylediklerini Holmes'e tercüme etti.

"Nafiz Bey siz misiniz?"

"Evet."

"Ne zamandan beri burada tutsaksınız?"

"Tam iki aydır."

"Londra'ya gitmediniz mi?"

"Hayır... Cingöz benim evrakımı, mühürlerimi aldı, benim çehremi ve kıyafetimi taklit etti. Benim namıma gitti ve Osmanlı Bankası'ndan elli bin liralık havale getirtti..."

"Siz burada tutsakken o buraya geliyor muydu?"

"Her gün geliyordu. Hatta beni odanın içinde serbest bırakıyor ve benimle konuşuyordu. Sherlock Holmes'ün geldiğini, boş evi gezdiğini hep anlattı."

"Şimdi nerede?"

"Bilmem. Yarım saat evvel buradaydı. Telefonla haber verdiler; siz, sahte şoförlük yapanın evine gitmişsiniz. Cingöz bunu da bana söyledi. 'Neredeyse buraya gelirler, çünkü Holmes orada benim kâğıtlarımı mutlaka bulmuştur. Ben gidiyorum. Sherlock Holmes'e ve Mehmet Rıza'ya selam söyle, Doktor Watson da onların yanındaymış; ona da selam söyle. Ben seni burada mahsus hapsederek Sherlock Holmes'ün zekâsını imtihan etmek istedim. Herif iyi çalışıyor. Yirmi dört saatte burayı buldu. Fakat beni bulur mu, bulmaz mı, kim bilir! Hele piposunu iki kere daha çeksin de düşünsün bakalım!' dedi, gitti.

Sherlock Holmes için yapılacak şey kalmamıştı. Kurtardığı adamın teşekkürlerim dinledikten soma yardımcısıyla beraber evden çıktı, otele geldi ve odasındaki geniş koltuğa uzandı.

"Görüyorsun ya, Watson," dedi.' "Yabana atılmayacak bir düşmanla karşı karşıyayız. Bütün tahminlerim doğru çıktı. Fakat adamı kaçırdık. Londra'ya bir telgraf çek ve benim bir müddet daha Türkiye'de kalma niyetinde olduğumu haber ver."

Tam o anda odanın elektrikleri birdenbire söndü.

Holmes yerinden fırlamıştı.

Karyola tarafında bir gürültü oldu.

Sherlock Holmes ve Watson aynı anda birer kibrit çaktılar.

Titrek alevin aydınlığında uzunca boylu ve siyah elbiseli bir adamın odadan çıktığını görmüşlerdi. Watson atıldı. Fakat kapı dışarıdan kilitlenmişti.

Watson odanın elektriklerini yaktı ve zile bastı.

Sherlock Holmes koltuğa tekrar uzanmıştı ve sakin duruyordu.

"Watson!" dedi. "Bırak. Adam bizimle alay ediyor. Biz yokken burada saklanmış. Konuştuklarımızı dinledi. Kimseye bir şey söyleme."

Telefon çalıyordu.

Watson koştu. Bir adam, iyi bir İngilizceyle, ona telefonda şöyle dedi:

"Mister Watson, üstadımız Sherlock Holmes'e söyleyin; Türkiye'de bir müddet daha kalmaya karar vermesi beni çok sevindirdi. Biraz evvel bulunduğunuz odada, kendisini pek yakından görme şerefini de kazandım."

Watson sordu: "Siz kimsiniz?"

"İşte Sherlock Holmes bunu sormaya lüzum görmezdi. Biz fanilerle onun arasındaki fark bu. Sherlock Holmes bilir ki ona bu tarzda telefon edecek adam, yeryüzünde bir tanedir ve o da Cingöz Recai'den başkası olamaz."

Şeytani bir kahkahanın ardından... telefon kapandı.

Ek 4. Elmaslar İçinde

Uzun boylu, sarı sakallı, siyah gözlüklü bir adam Eminönü'nde tramvay bekliyordu. Akşam vaktiydi. Hava kararmış, mağaza ve cadde ışıklarının tümü yanmıştı. Tramvay geciktiği için durak yerinde kalabalık artıyor, sarı sakallı adam da azıcık sabırsızlanıyordu.

Derken, kısa boylu bir adam, sarı sakallı adamın yanına geldi. "Affedersiniz," dedi. "Mösyö Aharonyan siz misiniz?"

"Evet, benim. Niçin sorursunuz?"

Kısa boylu adam, bir yandan ellerini ovuşturarak, nazik ve mahcup bir tebessümle gülümsüyordu.

"Bizim bey sizi görmek istiyor."

"Sizin bey de kimdir?"

"Bizim bey tüccardır. Siz de onu tanırsınız... Ama belki de unutmuşsunuzdur. Şurada, Yeni Kahveci Hanı'nda. Biraz teşrif buyurun."

Mösyö Aharonyan, bu davetten hiçbir şey anlamamış bir halde, karşısındaki adama bakıyordu. Genç adam otuz yaşlarında, siyah paltolu, zeki ve nazik görünümlü biriydi. Gülümsemeye devam ederek Mösyö Aharonyan'ın yüzüne bakıyordu. Aharonyan tereddütle karşılık verdi:

"Peki ama... Anlamıyorum... Sizin patron kimdir? Yeni Kahveci Hanı şimdi açıktır? Beni burada nasıl görmüş de sizi göndermiş? Acayip laflar ediyorsunuz!"

"Hayır, sözlerimde acayip hiçbir şey yok. Bizim patron tüccardır. Yeni Kahveci Han'ında yazıhanesi var. Han da şimdi açık, daha kapanma vakti gelmedi. Kış mevsimindeyiz, havalar erken kararıyor. Sizi burada gören de benim. Patron beni, sizi çağırmaya göndermişti; ben onun asistanıyım ve sadece görevimi yapıyorum."

"Anladık peki... Ama sizin patronun adı yoktur hiç?"

"Adı var: Malatyalı Mustafa Bey. Tüccardır."

Aharonyan, siyah gözlüğünün altında parlayarak dönen gözlerini çevirdi ve düşündü. *Malatyalı Mustafa... Malatyalı Mustafa...* Bu isimde hiç kimseyi tanımıyordu. Ancak, ihtiyar olmakla beraber korkak da değildi. "Haydi yürüyelim... Düşünüz önüme bakalım!" dedi.

Kısa boylu adam ile Aharonyan yan yana balık pazarı sokağına saptılar ve Yeni Kahveci Hanı'na yürüdüler.

Kısa boylu adam, Aharonyan'ı hanın ikinci katında bir daireye götürdü, yazıhanenin bekleme salonuna oturttu ve "Patron şimdi gelir," diyerek odadan çıktı.

Aharonyan, bu davetin neticesini son derece merak ederek salonda geziniyor, duvarlardaki resimlere bakıyordu. Arkasında bir ayak sesi işitir gibi olmuş, başını çevirmek istemişti ama bunu yapamadı. Çünkü büyük ve kaim bir çuval başından aşağı geçiverdi! Çelik gibi sert parmaklar boğazını sıktığı için bağırmayı da başaramıyor, çuvalın yanı sıra bütün vücudunun sert iplerle bağlandığını hissediyordu. Birkaç defa boş yere çırpındı. Başı, ağzı, gırtlağı, omuzları, kolları ve bacakları çarçabuk o kadar sıkı, sağlam, mükemmel ve ustaca bağlanmıştı ki Aharonyan dudağını ve parmağını bile kıpırdatamıyordu.

Bu sırada bazı sesler işitti. Buyurgan bir tavırla konuşan, kaim bir ses duydu.

"Boğazını sıkmayın, nefes alsın... Hah... İyi... Şimdi sırtüstü yatırın!"

Meçhul ve esrarengiz eller, Aharonyan'ı sırtüstü yere yatırdı. Sonra yine aynı sesi duydu; talimat veriyordu.

"Sandığa koyarken başını sıkıştırmayın. Daima nefes alabilsin. Merdivenleri inerken üç defa sandığın kapağını açıp kapayın... İçeri hava girsin; herif sonra vaktinden önce boğulur."

'Vaktinden önce' kelimeleri Aharonyan'ı titretti. Demek ki hayatı bile tehlikedeydi. *Aman tanrım!* diye düşündü. Ne halt etmişti de o bodur herifin sözüne kanmıştı? Zaten bu işin acayipliğini, altından bir çapanoğlu çıkacağını anlamıştı ama... şeytan ayağını kaydırmıştı işte! *Ne biçim iştir bu?* Eşkıya yatağına mı düşmüştü? Hem de böyle şöhretli bir handa? *Bir yazıhanede böyle iş olur hiç?* Aharonyan, korkudan terleyen vücudunun sırsıklam olduğunu hissediyordu. Aynı meçhul eller, Aharonyan'ı havaya kaldırıp yirmi, otuz adım kadar taşıdı, sonra da başını ve ayaklarını bir tahtaya çarparak vücudunu dar bir yere yerleştirdi. Aharonyan, bir sandığa koyulduğunu anlıyor ve daima aynı sesin emirler verdiğini işitiyordu.

Sandığın kapağı kapandı ve sesler uzaklaştı.

Sandık bir otomobile yerleştirildi. Yarım saat kadar, son sürat giden otomobilde kaldı. Sonra bir binadan içeri sokuldu, merdivenlerden yukarı çıkarıldı. Tüm bu yolculuk

sırasında, kapak ara sıra açılınca içeriye dolan havayla Aharonyan güç bela nefes alabilmişti. Vücudunun tamamı ezik, bitkin bir haldeydi.

Vücudunu yumuşak bir yere uzattıklarını anladığı zaman Aharonyan derin bir nefes aldı. Çuvalın aralıklarından sızan keskin ışıklara bakarak aydınlık bir yerde olduğunu anlıyordu.

Nihayet vücudunun ipleri çözüldü, çuval başından çıkarıldı.

Aharonyan, kamaşan gözlerle etrafına baktı ve şaşıp kaldı. Son derece süslü, özenle hazırlanmış bir salondaydı. Tavanda yüzlerce ampulle ışıldayan bir avize yanıyordu. Etrafında gayet zarif giyimli üç, dört kişi vardı; güler yüzle Aharonyan'a bakıyorlardı.

"Geçmiş olsun," dediler.

Aharonyan, rüya görüp görmediğine emin olmak için, yumruk yaptığı elleriyle gözlerini ovuşturdu. Sersemliğini hâlâ atamamıştı. Gevşek, titrek bir sesle sordu: "Neredeyim? Ne olur bana? Rüya mı görüyorum?"

Etrafındaki adamlar gülüştüler. İçlerinden en uzun boylusu yaklaştı.

"Mösyö Aharonyan, rüya filan görmüyorsunuz. Meşhur bir adamın evinde misafirsiniz."

Aharonyan kekeledi.

"Meşhur... bir... adam dediniz? Kimmiş o? Bu ne kepazeliktir? Beni nereye hapsetmişsiniz?"

Yürürken zarif ceketinin uçları salınan uzun boylu adam, tutsağının tam karşısına gelerek, "Telaş etmeye hiç lüzum yok. Etrafınıza bir bakın; burası İstanbul'un en güzel köşklerinden biri," dedi.

"Peki, beni buraya niçin..."

"Telaşa lüzum yok dedim ya... Siz sadece benim söylediklerimi dinleyin. Burası... İstanbul'un... en güzel... köşklerinden biri. Meşhur bir adamın evi. Burası, Cingöz Recai'nin

Cingöz Recai ismini duyan Aharonyan, aniden bıçak saplanmışçasına yerinden sıçradı.

"Cingöz Recai mi? Hani şu malum hırsızdır?"

"Cingöz Recai ne kimseye malumdur ne de hırsızdır. Cingöz Recai sadece kibar bir serseridir."

Bu sözleri söyleyen uzun boylu adam, yanındaki arkadaşlarına bakarak gülüyordu. Sonra onlara "Bizi yalnız bırakın," dedi ve adamlar çıktılar.

Uzun boylu adam tekrar konuşmaya başladı.

"Cingöz Recai benim! Tekrar söylüyorum ki telaş etmenize hiç lüzum yok. Burada canınız da malınız da güvende. Emin olun ki vücudunuza kıl kadar zarar gelmeyeceği gibi, sizden tek kuruş para da alınmayacaktır."

"Beni buraya niçin getirdiniz?"

"Bu sorunuza cevap veremem. Fakat Cingöz Recai'den bahsedildiğini duyduysanız bileceksiniz ki ben yalan söyleyen bir adam değilim."

"Eee?" dedi Aharonyan.

"Eee'si bu. Malınız ve hayatınız güvende. Burada birkaç gün kalacaksınız. Hepsi bu."

"Benden başka bir şey istemiyor musunuz?" diye sordu Aharonyan.

"Size ufak tefek bazı şeyler soracağım ve sizden ufak tefek bazı şeyler isteyeceğim," diye karşılık verdi Cingöz Recai.

"Ne gibi?"

"Şimdi anlarsınız."

"Bunlara hiç aklım ermiyor."

"Günün birinde bunlara aklınız erer, Mösyö Aharonyan," dedi Cingöz Recai.

Sonra, gümüş tabakasını çıkarıp Aharonyan'a uzattı ama Aharonyan sigara içmediğini söyledi. Cingöz Recai güldü.

"Sigara içtiğinizi biliyorum. Fakat benim uyutan sigaralarımdan gazeteler çok bahsetmişti. Belki de bundan korkuyorsunuz. Hakkınız var."

Usta hırsız, bu sözlerden sonra kaim bir sigara yaktı ve dumanını havaya savurdu.

Sonra bir zile bastı ve hemen ardından içeri giren adamlarından birine, "Makyaj takımını getirin," talimatım verdi.

Yardımcısı, beş dakika sonra elinde süslü, gümüşten bir küçük kutuyla içeriye girdi ve kutuyu, ustasının önündeki sehpaya koydu.

Cingöz Recai, gümüş sandığın kapağını açtı. Kapakta bir ayna vardı. Aynanın karşısına oturdu.

Aharonyan'a, "Rica ederim, farz edin ki şimdi ben sizin resminizi yapacağım. Yerinizden hiç kımıldamadan daima yüzüme bakın," dedi.

Gümüş kutunun içinden beyaz kıllar çıkardı, bunları çözdü, açtı, yaydı, bir sakal biçimine soktu. Bu işleri yaparken daima Aharonyan'ın sakalına bakıyordu. Adamın sakalına benzeyen kılları çenesine yapıştırdı.

"Hah!" dedi. "Sakalı iyi benzettim. Şimdi iş, rengini bulmaya kaldı."

Yine gümüş kutunun içinden üç çeşit sarı boya çıkardı. Boyaları bir kâğıdın üstüne sıkıp renklerini birbiriyle karşılaştırdı. Aharonyan'ın sakalının rengine benzeyen bir renk arıyordu. Bir tanesini seçti ve çenesindeki kılları boyamaya başladı.

"Mösyö Aharonyan, sakalınızın gayet tatlı bir sarı rengi var. Azıcık şöyle başınızı sağa çevirir misiniz?"

Bir yandan konuşuyor, bir yandan da çenesindeki kılları boyuyordu. Bu işi de bitirdikten sonra Aharonyan'ın kaşlarına benzer kaşlar yaptı. Burnunu da balmumuyla değiştirerek Aharonyan'ın burnuna benzetti.

"Şu gözlüğünüzü de geçici bir süre için bana vereceksiniz," dedi.

Aharonyan'ın siyah gözlüğünü de taktıktan sonra aynaya baktı ve sevinçle ellerini çırptı.

"Bravo! Bravo! Şimdi hiç kimse sizi benden ayırt edemez," dedi. "İkiz kardeşlerden bile daha çok benzedik birbirimize!"

Sonra tekrar zile bastı. İçeriye giren uşağa, "Halit'le Namık'ı çağır!" talimatını verdi.

Birkaç dakika sonra Cingöz'ün sadık yardımcıları Halit ile Namık içeri girmiş ve iki tane Aharonyan'ın karşılıklı oturduklarını görünce hayret içinde kalmışlardı.

Cingöz, "Afallaşmayın!" diye bağırdı. "Şöyle yanıma gelin bakalım..."

Adamlar yaklaşınca sordu.

"Aletleriniz filan hazır mı?"

Adamlar, "Hazır, usta," diye cevap verdiler.

"Pekâlâ."

Cingöz Recai, Aharonyan'a döndü.

"Apartmanınızın anahtarını da verin!"

Aharonyan, şaşırarak kekeledi.

"A-a-apartman anahtarı mı?"

"Evet."

"Ne yapacaksınız?" diye sordu Aharonyan.

"Yoo... Şimdiden zorlu sorulara gerek yok."

Aharonyan korku, telaş ve hayret içinde soruyordu.

"Suratımı taklit ettiniz, şimdi de apartman anahtarımı istorsunuz. Anlamıyorum!"

"Buna anlaşılmayacak bir şey yok, Mösyö Aharonyan," diye karşılık verdi Cingöz. "Ben sizin kılığınıza girdim. Bu kılıkta, sahte Aharonyan olarak apartmanınıza gireceğim."

"Orada ne işiniz var?"

"Zorlu sorulara gerek yok dedim ya."

"Ama demin malıma dokunmayacağınızı söylüyordunuz."

"Söyledim. Ben sözümden dönmem. Apartmanınıza gireceğim ama bir kahve fincanına bile el sürmeyeceğim," dedi Cingöz.

"Öyleyse niçin giriyorsunuz?"

"Tekrar söylüyorum: Malınıza azıcık bile zarar gelmeyecek. Bütün eşyanızı yerli yerinde bulacaksınız. Üç, dört gün sonra apartmanınızda yine afiyetle oturacaksınız."

Aharonyan, titreyen ellerini pantolonun cebine sokup anahtarı çıkardı. Anahtarı Cingöz Recai'ye uzatırken, "Sütünüze havale!*" demeyi de ihmal etmedi.

"Sütüm bozuk değildir, merak etmeyin," diye karşılık veren Cingöz Recai, anahtarı aldıktan sonra gülerek ekledi: "Daha bitmedi, Mösyö Aharonyan. Elbiselerinizi de hatta gömleğinizi ve kravatınızı da bana vereceksiniz."

"Ben ne giyeyim?" diye sordu Aharonyan.

"Siz içerideki odaya geçin. Orada benim bin türlü giysim var. İstediğinizi seçip giyebilirsiniz."

Aharonyan, durmaksızın titreyerek ayağa kalktı ve Cingöz'ün peşinden bitişik odaya yürüdü.

Cingöz Recai, on beş dakika içinde tümüyle Aharonyan'a benzemişti. Aharonyan dahi bu benzerliğe hayret etmekten kendini alamıyordu.

Cingöz Recai, yanma yardımcılarını da alarak köşkten çıktı. Bu köşk, Cingöz'ün Rumeli Hisarı'ndaki gizli eviydi. Yardımcılarının elinde büyük bir torba vardı. Sahile kadar inip otomobillerine bindiler.

Otomobil Beyoğlu'nda, İstiklal Caddesi yakınında büyük bir apartmanın önünde durdu.

Cingöz Recai ve yardımcıları apartmana girdiler. Aharonyan, bu apartmanın birinci katında oturuyordu.

Cingöz içeriye girince apartman görevlisi, evinin kapısından başını uzatmış ve "Mösyö Aharonyan, azıcık durun!" demişti.

Cingöz durdu. Görevli ona doğru koşarak bir mektup uzattı.

"Bu mektubu küçük bir kız getirdi," dedi.

Cingöz, tek kelime etmeden mektubu cebine soktu ve adamlarıyla beraber apartmanın birinci katına çıktı. Kapıyı anahtarla açmaya lüzum yoktu aslında. Cingöz anahtarı her ihtimale karşı yanına almıştı.

Aharonyan'ın dairesinde Rum kökenli bir hizmetçi kız bulunduğunu biliyordu, kapıyı çaldı.

Hizmetçi kız kapıyı açtı. Cingöz'ü görünce, gözleri sevinçle parlayarak bağırdı.

"A... Siz misiniz Mösyö Aharonyan? Ben zannetti, siz gelmiyezeksiniz... Sok merak etti."

Cingöz Recai, Aharonyan'ın sesini ve Ermeni şivesini taklit ederek cevap verdi.

"Keç kalmışız kızım... Arkadaşlarla bir işde idik."

Sonra yardımcılarına dönerek, "Buyurun," dedi.

Üç hırsız birden içeriye girdiler. Hizmetçi kız, Cingöz'ün paltosunu çıkarmasına yardım ederken bülbül gibi ötüyordu.

"Mösyö Aharonyan... Kalmazdı siz his böyle geç... Sandım sizi ben gelmiyezek... Fakat... kardasim geldi... Beni yalnız bırakmadi."

"Kardeşin şimdi içeride mi?"

"Evet... Size takdim edeceğim ben kardeşimi."

Cingöz Recai kaşlarını çattı.

"Şimdi görmek istemiyorum, odama çekileceğim.

Arkadaşlarla mühim şey konuşacağız. Sen kardeşinle otur. Ne halin varsa gör. Bizi rahatsız etme."

"Yemek yemeyecek misiniz?"

"Hayır. Yemek yedik biz. Pekâlâ. Çekil artık."

Hizmetçi kız uzaklaştı. Cingöz Recai, yardımcısı Halit'e usulca sordu: "Hangi odaya gireceğiz? Aharonyan'ın odası hangisiydi?"

Halit, parmağıyla sağ tarafta bir oda gösterdi. "Cadde üstündeki oda bu. Burası olacak."

Hep birden, o odaya yürüdüler. Kapıyı açtılar, oda ışığını yaktılar.

Gerçekten de Aharonyan'ın yatak odası orasıydı. Halit, kapıyı hemen kapadı, kilitlemek istiyordu. Cingöz onu durdurdu.

"Hayır! Kilitleme! Lüzum yok."

"Ya gürültüyü işitirlerse?"

"Kim? Hizmetçi ile kardeşi mi?" diye sordu Cingöz.

"Evet."

"Onların icabına bakmalıyız. Ama önce etrafı bir gözden geçirelim hele..."

Cingöz Recai pencereye koştu, camı açtı, başını sarkıtarak caddeye uzun süre baktı.

"Evet... Sağlam bilgi almışsın Halit; hesap tamam. Aferin! Şimdi şu yerdeki kilimlerle halıları kaldırın bakalım."

Halit ve Namık, halıları ve kilimleri hemen yerden çekip bir kenara topladılar. Cingöz Recai, diz çöküp yere eğilerek, odanın döşemesini incelemeye koyuldu. Sonra ayağa kalktı, beraberlerinde getirdikleri torbadan birkaç demir alet alarak tekrar diz çöktü. Odanın döşemesini kazıdı, bir, iki santimetre kadar deldi.

Halit'le Namık, ustalarının yaptıklarını izliyorlardı. Cingöz Recai onlara doğru, "Tahtalar dört santim, fakat altında çimento beton var. Şu çekici verin bakayım," diye seslendi.

Cingöz Recai, çekici tahtalardan içeri soktu, üstüne bir tokmakla vurdu.

"Hay Allah belasını versin! Çok sağlam! Buraya elektrik yüklemesi yapmak gerek. Makineyi getirdiniz mi?"

"Getirdik."

"İyice yağladınız mıydı?" diye sordu Cingöz.

"Yağladık."

"Pekâlâ... Gürültü çıkmaz ya?"

"Çıkmaz, usta. Ama... yangından korkarım."

Cingöz omuzlarını silkti.

"Tahtaları yakarsak bir şey olmaz, çabuk söndürürüz. Ben bu işi bu akşam bitirmek istiyorum."

Cingöz Recai, incelemesini tamamladıktan sonra aletleri yere bıraktı, avuçlarını birbirine vurarak silkeledi.

"Şimdi... babayiğitler! Bu hizmetçi kızla kardeşini bir yola koymak lazım. Siz gidip içeride onları sımsıkı bağlayın. Gürültü çıkmasın ha!"

Halit'le Namık odadan çıktılar. Arka taraftaki başka bir odaya doğru yürüdüler, kapıya kulaklarını vererek içeriyi dinlediler. Halit anahtar deliğinden baktı.

"Herif uzanmış, sigara içiyor. Kardeşi de karşısında oturuyor. Çıkar tabancanı, yürü!" dedi arkadaşına.

İkisi de silahlarını çıkardılar ve kapıyı büyük bir gürültüyle açarak içeri girip bağırdılar.

"Eller yukarı! Eğer biraz kımıldar, sesinizi çıkarırsanız kurşunu yersiniz!"

Delikanlı, ellerini yukarı kaldırdı. Kız korkudan bitmişti. İki hırsız, hemen üstlerine çullanıp ikisini de sımsıkı bağladı.

Bu sırada Cingöz içeriden seslendi: "Neredesiniz? Bitirdiniz mi işinizi?"

Halit'le Namık odadan çıkarak cevap verdiler.

"Tamam, gelelim mi?"

"Gelin."

"Bayıltalım mı?"

"Bağlamadınız mı?" diye sordu Cingöz.

Yardımcıları, "Bağladık," diye yanıt verdi.

"Bayıltmaya lüzum yok. Gelin."

Yardımcıları da odaya girince, Recai büyük alet torbasını açtı, birçok demirin yanı sıra bir de büyükçe makine çıkardı.

"Öncelikle, gürültü yapmadan şu tahta döşemeleri sökmek lazım. Ortadan üç keresteyi kessek yetişir!"

Üçü birden aletleri ellerine alarak yere eğildiler. Tahtayı gürültüsüz kesebilmek için yerlere su döküyorlardı.

Yarım saat kadar, pek az konuşarak, durmaksızın çalıştılar. Nihayet, odanın ortasındaki döşemelerden birkaç tahtayı sökmüşlerdi.

Cingöz Recai, torbanın içinden büyük bir elektrik teli yumağı çıkardı. Yaklaşık on dakika boyunca, hep birlikte bu teli elektriğe bağlamaya çalıştılar. Sonra makarayı makineye geçirdiler. Makineyi, tahtaları sökülen döşemenin ortasına yerleştirdiler.

Cingöz, "Makineyi iyice yağlamış mıydınız?" diye sordu.

"Evet, usta."

"Yoksa müthiş gürültü olur, yakayı ele veririz ha!" diye uyardı Cingöz.

"Merak etmeyin. Fakat bu makine, Malta taşlarını kesmek için. Çimentoyu da keser mi dersiniz?"

"Demiri bile keser. Kasa açmak için kullandığımız makineler de bu fabrikanın malı; hep aynı sistem. Yeter ki akım kuvvetli olsun."

Cingöz Recai, makinenin sürgülerini çekti ve bir düğmesine basar basmaz üç çark baş döndürücü bir süratle dönmeye başladı. Bir vantilatörden çıkan ses gibi, hafif bir hırıltı işitiliyordu sadece.

Recai makineyi kollarıyla tutuyor ve beş dakikada bir, yavaş yavaş yürütüyordu. Makinenin geçtiği yerlerde, çimentolar kaşar peyniri gibi dilimleniyordu.

Recai, arkadaşlarını uyardı: "Kesilen yerlere demir sokup taşı manivela kuvvetiyle yukarı kaldırın. Her tarafı kesilirse aşağıya düşer."

Tüm bunları yapmaları çok uzun sürdü. Cingöz Recai hiç yorulmuyor, kuvvetli kollarıyla makineyi daima kontrolü altında tutarak bir buçuk metre karelik bir alanda ileri geri gidiyor, kesilen yerlerin üzerinden bir kere daha geçiriyordu.

İki saatten fazla bir süre boyunca uğraştılar. Dört, beş kere makineyi durdurarak etrafını dinlediler ve sonra tekrar işe koyuldular.

Nihayet, odanın ortasından bir buçuk metre karelik kocaman bir taş parçası çıkardılar; büyük bir delik açılmıştı. Hırsızlar cep fenerlerini yakarak deliğe tuttular: Odanın altında büyük bir mücevher mağazası vardı. Mağaza lambalarının ışığına denk eden kısımdaki camekânların içinde elmaslar parıldıyordu.

Cingöz Recai bu manzarayı görünce keyifli bir kahkaha patlattı.

"İş becerenin, kılıç kuşananın derler. İşte, hazineye kavuştuk! Bakın çocuklar! Dünyada her şey ne kadar da kolay. Ben bundan on gün evvel, şu mücevhercinin önünden geçerken kendi kendime dedim ki; 'Ulan Recai! Şu dükkânı soymanın bir yolu yok mu?' Sonra düşündüm, bu dükkâna üç yerden girilebilir; ya yeraltından ya tavandan ya da kapıdan. Kapıdan girmek mümkün değildi; cadde üstünde hırsızlıktan daha büyük budalalık yoktur. Yeraltıyla tavan zihnimi kurcalıyordu. Dükkânın yanlarında ev olsaydı oralardan bir tünel kazılabileceğini bile düşündüm. Sonra, 'İyi de buna ne gerek var?' dedim. Belki tavandan girilebilirdi. Mağazanın üstündeki apartmanın bu dairesinde kimin oturduğunu araştırdım. Aharonyan'ın özel hayatı ve kişiliği hakkında bilgiler topladım. Bir kere bu daireye girmek mümkün olsa, tavanı delerek mağazaya inmek de mümkün olacaktı. Aharonyan'a daireyi bana kiralaması için müracaat ettim, yüksek bir fiyat verdim, sersem herif razı olmadı. Sonunda da herifi Eminönü'nde el ense edip sandıkla Rumeli Hisarı'na taşımaya ve hapsetmeye mecbur kaldık. Neyse ki herif bekâr. Burada yalnız bir hizmetçisi olduğunu biliyordum. Eğer ev kalabalık olsaydı, başarmamız imkânsızdı. Şimdi makara yapmayı keselim. Torbadan şu ip merdiveni çıkarıp delikten aşağı sarkıtın bakalım."

Yardımcıları, ip merdiveni çıkarıp mağazaya sarkıttılar ve merdivenin kancalarını sıkıca tutturdular.

Cingöz, önemli bir işe başlayan insanların ciddiyetiyle talimat verdi: "Işıkları söndürün!"

Oda kapkaranlık olunca üç hırsız, cep fenerlerini yaktı.

Cingöz Recai, loş ışıkta küçük birer yılan gibi kıvrılan kaşlarını çatarak, "Halit! Sen aşağıya inme! Deliğin başında dur. Etrafı dinle!" dedi. "En ufak bir gürültüden şüphelenecek olursan bana haber ver."

Sonra öteki yardımcısına döndü.

"Haydi, Namık! Sen benimle beraber in."

Ve bir saniye tereddüt etmeden, hayret verici bir çeviklikle ip merdivene asılarak mağazaya inmeye başladı. Namık da onu izliyordu.

Mağazaya iner inmez Cingöz durdu, derin bir soluk aldı, zafer dolu gözlerle camekânlara ve diğer taraflara hızlıca göz gezdirdi. Bir yandan da kendi kendine mırıldanıyordu.

"Hmm... Enayi gibi, önemsiz şeyleri toplayıp önemlilerini bırakmamak gerek. Önce şu büyük camekândan başlayalım."

Cadde üstündeki camekâna koştu. Kepenklerin aralıklarından sokağa ışık sızmasın diye büyük lambaları yakmıyor, cam raflardaki elmasları sadece feneriyle gözden geçiriyordu. İlk yaptığı, beş, altı tane iğneyle yüzüğü avuçlayıp cebine atmak oldu. "Bunlar bin lira eder!" diye mırıldandı.

Meşhur hırsızın gözleri, elmaslar üzerinde gezindikçe, yeni ateş almış kömür gibi yanıyor, kıvılcımlanıyordu. Bazen bir küpeyi parmaklarının arasına alıyor, cep fenerinin ışığına tutarak dikkatle inceliyor, "Bu sahte!" diyerek onu yerine bırakıyordu. Sonra diğer mücevherleri elden geçiriyor, beğendikçe gözleri parlıyor, mücevheri hırsla cebine atıyordu.

Camekânda bulduğu iri taşlı bir kravat iğnesini ışığa tuttu. Hakiki mi, sahte mi olduğunu bir türlü kestiremiyor, tereddüt ediyordu.

Yardımcısı, ustasından daha korkak olduğu için, "At cebine gitsin, usta; vakit kaybetmeyelim!" dedi.

Cingöz Recai, dudaklarının ucuyla cevap verdi:

"Korkuyor musun miskin? Vakit kaybetsek ne olur? Vaktimiz buradaki mücevherlerden daha kıymetli değil ya! Hırsızların en keyifli dakikaları bu zamanlardır."

Hâlâ elindeki iğneyi evirip çeviriyor, sinirleniyor, titizleniyordu.

"Hay Allah belâsını versin! Hakiki mi, sahte mi olduğu anlaşılmıyor!" dedi.

Yardımcısı tekrar etti: "At cebine, usta! Ne çıkar?"

Cingöz Recai, ters ters baktı.

"Ne mi çıkar? Yarın mağaza sahibi buraya geldiği zaman elbette ne çalındığını anlar ve benim sahte mücevherleri de hakiki zannettiğimi görerek içinden güler."

"Varsın gülsün," dedi yardımcısı.

Şöhretime leke sürdürmek istemem.

Cingöz Recai, yardımcısıyla böyle konuşurken, yukarıda deliğin başında bekleyen Halit'in sesi duyuldu.

"Usta! Usta!"

Halit'in telaşla seslendiğini anlayan Cingöz Recai, başını tavana kaldırdı.

"Ne var?"

"Apartmanın kapısı açılıyor," dedi Halit.

Cingöz şaşırdı.

"Hangi apartmanın?"

"Burasının! Bu apartmanın!"

Halit, başını delikten uzatmış, kısık sesle ve üst üste, gayet telaşlı konuşuyordu.

"Basıldık, usta! Basıldık! Ayak sesleri duyuyorum. Ne yapayım?"

Cingöz Recai, böyle zamanlarda hiç kaybetmediği soğukkanlılığıyla elini başına götürdü, şakaklarını ovuşturarak düşündü.

Halit, daha büyük bir telaşla konuşmaya devam ediyordu.

"Ayak sesleri yaklaştı, usta!"

Cingöz başını tavana kaldırdı.

"İçeri kaç kişi girdi dersin?"

"Beş, altı kişi var."

"Konuşuyorlar mı?"

"Bağırıyorlar. Galiba bitişik odaya girdiler. Hızlı hızlı yürüyorlar. Burada durayım mı, yanınıza mı geleyim?"

"Dur orada!" dedi Cingöz.

"Ya içeri girerlerse?"

"Hepsini oyala."

"Beni yakalarlar," dedi Halit.

Cingöz'ün başı çatlayacak gibi atıyordu. Ömründe hiç böyle bir vaziyette bulunmamıştı. Birdenbire aklına gelen bir fikirle bağırdı.

"Odanın kapısını kilitle! Vakit kazanalım!"

Halit koştu, anahtarı çevirerek odanın kapısını kilitledi. Ayak sesleri bitişik odalarda, sofada, hızlı hızlı dolaşıyordu.

Halit, dışarıdan kalın bir ses işitti: "Hangi oda?"

Bir Rum şivesi cevap verdi:

"Bilmem. Ben buraya ilk defa bu akşam... kız kardeşimi görmeye gelmişim. Hırsızlar beni şu odada bağladılar."

Halit, sesin sahibini tanımıştı. Bu, az önce Namık'la öteki odada bağladıkları hizmetçinin kardeşinin sesiydi. Hınzır herif, nasıl olduysa bağları koparmış, gürültü yapmadan apartmandan çıkmış, polisleri alıp gelmişti. Buna hiç şüphe yoktu.

Cingöz Recai, mağazanın içinde, üç aşağı beş yukarı dolanıyor, kaçmanın bir yolunu arıyordu. Yanındaki yardımcısı Namık, ümidini kesmişti.

"Usta, yakalandık artık! Hiçbir yere kaçamayız!" dedi.

Cingöz Recai, bu türlü yakalanmayı aklına sığdıramıyor, ömründe hiç telaşa düşmediği halde, içinde küçük bir korku hissediyor, yine de şakacılığını bırakmadan gergin gergin gülüyordu.

"Hay Allah belasını versin! Kafese girdik, ha! Tüh... Cingöz'ün böyle yakalanacağını hiç aklımdan geçirmezdim. Tüh... Aksi gibi hiçbir şey de düşünemiyorum."

Başım tavana kaldırarak bağırdı.

"Halit!"

"Buradayım, usta!"

"Kapıyı kilitledin mi?"

"Evet, usta."

"Herifler nerede?"

"Öteki odaları geziyorlar. Bu odanın tokmağını da çevirdiler. Fakat yürüyüp gittiler."

"Apartmandan çıktılar mı?"

"Ne gezer! Neredeyse damlarlar. Arıyorlar."

Cingöz Recai, aptallaşmamak için, son dayanma gücüyle cebinden tabakasını çıkardı, bir sigara yakarak mağazanın içine göz gezdirdi.

Birdenbire sevinçle bağırdı.

"Hay budala hay! Bir saattir gözün kör müydü?"

Bu sözleri söyleyerek, kasa parmaklığının üstünde duran telefona koşup ahizeyi kaldırdı.

"Allo... Matmazel... Beyoğlu bir çift yedi altı... Evet... Allo... Neresi orası? Tamam... Sen misin Faik? İyi tesadüf... Bana bak yavrum... Ben... Cingöz... Evet... Mağazada kapana kısıldık, apartmanı bastılar. Anca on dakika vakit var. Dinle beni... Dört kişi derhal polis elbisesi giyin, takımlarınızı yaranıza alın, mağazaya koşun, kepenklerin kilidini açın, bizi tutuklayıp bir otomobile atın... Haydi! Çabuk! Yoksa hepten yandık!"

Telefonu kapadıktan sonra, derin bir nefes daha alarak tavana seslendi.

"Halit!"

"Söyle, usta!"

"Yavrum, saatine bak!"

"İkiye çeyrek var, usta!"

"İyi. Saat ikiye kadar odaya hiç kimseyi sokma! Gerekirse kanepeleri, hatta karyolayı kapının arkasına daya, onları on beş dakika oyala!"

"Sonra?"

"Sonra, ben sana seslenince buraya in."

Cingöz Recai, bu emri de verdikten sonra sigarasını yere atıp söndürdü. Ardından, sersemlemiş gibi duran Namık'ı kolundan tutup sarstı.

"Afallaşma! Gel, şu yandaki camekânları da temizleyelim."

"Usta... Hâlâ mı?"

"Sus! Buraya başka niçin geldik?"

"Korkudan ellerim tutmuyor."

"Hay miskin hay!"

Cingöz Recai, camekâna bir yumruk vurarak camları indirdi. Artık iyisine kötüsüne bakmadan mücevherleri avuçluyordu.

Yukarıdaki odada, polisler kapıya dayanmış, yumruklarını vurarak bağırıyorlardı.

"Açın! Kapıyı açın! Yoksa silah kullanacağız! Haydi! Bekletmeyin!"

Namık, mağazada mücevher seçmekle meşgul olan Cingöz Recai'ye, "Usta! Bizim arkadaşlar şimdi polis kılığında mağazanın önüne gelecekler ama... Ya orada başka polisler de varsa?"

"Nerede?"

"Mağazanın dışında."

"Olamaz. Ben her şeyi hesap ettim. Polislerin hepsi şimdi yukarıda, apartmanda. Onlar bizi, Aharonyan'ı soymaya geldik zannediyorlar. Bu mağazaya girdiğimizi bilmiyorlar. Bu yüzden caddede bulunmazlar."

Cingöz, yukarı katta polislerin bağrıştıklarını duyuyor ve gülüyordu.

"Haykırın bakalım, babayiğitler! Haykırın!"

Saatine baktı.

"İkiye sekiz dakika var. Ben on dakika dedim."

"On dakikada oradan buraya yetişebilirler mi, usta?"

"Otomobille yetişirler."

"Rumeli Hisarı'ndan buraya otomobille..."

"Budala! Ben Hisar'a telefon etmedim ki!"

"Ya?"

"Altınbakkal'daki adama telefon ettim. Sersem sersem konuşma. Şu gerdanlığı cebine koy bakalım. Galiba bu mağazanın en pahalı malı bu."

Namık, gerdanlığı cebine koyarken Cingöz Recai durmaksızın gülüyordu.

"İşte, şimdi senin vücudunun bence bir kıymeti var!" dedi.

"Neden usta?".

"Çünkü cebinde üç yüz bin liralık bir mal taşıyorsun!"

Cingöz, mağazanın içinde cebe doldurulacak başka bir şey bulamayınca, bir sandalyeye oturup bir sigara daha tüttürdü. Kulaklarını caddeye veriyor, bir otomobil sesi işittikçe, "Geliyorlar galiba!" diyordu. Fakat hemen ardından hayal kırıklığına uğruyordu.

Yukarıda ise gürültüler artıyor, polislerin sesi duyuluyordu.

"Kapıyı açın diyorum! Kapıyı açın! Yoksa ateş ederiz!"

Beş, altı kişinin yumrukları ve tekmeleri kapı kanadı üzerinde gümlüyordu.

Bu gürültüleri işittikçe, Cingöz Recai kısık bir kahkaha salıverdi.

"Vur abalıya! Bir kapıyı kırmasını bile bilmiyorlar be!"

Halit, bu gürültülerden telaşa düşerek Cingöz'e seslendi:

"Usta! Bu herifler kapıya fena abanmaya başladılar. Şimdi içeri girecekler!"

"Kapının arkasına eşya koy dedim sana."

"Koydum, usta."

"Ne koydun?"

"Üst üste iki koltuk, bir de sandık," diye cevap verdi Halit.

"Öyleyse, dünya yıkılsa içeri giremezler. Korkuyorsan aşağı gel!"

Halit, ip merdivenle mağazaya indi. Ustasının bir sandalyede gayet lakayıt sigara içişine şaştı.

"Nasıl kaçacağız, usta?"

"Şimdi görürsün."

Tam o sırada, mağazanın önünde duran bir otomobilin sesi işitildi.

Cingöz, sevinçle yerinden fırladı.

"Hah! Geldiler!"

Gerçekten de mağazanın kepenkleri oynuyor, kilidi zorlanıyordu.

Biraz sonra, mağazanın kapısının tek kanatlı kepengi yukarıya kadar açıldı ve karanlık dükkânın içine caddenin ışıkları doldu. Cingöz Recai'nin polis kılığındaki adamları, tek tük biriken ahaliyi dağıtmaya çalışıyorlardı.

"Kaçılın! Kaçılın be! Hiç hırsız görmediniz mi?" diyorlardı.

Nihayet mağazanın kapısını da açıp içeri girdiler. Cingöz Recai ile yardımcılarının eline birer kelepçe taktılar.

Caddede toplanan ahali haykırıyordu: "Hırsız yakalandı! Hırsız yakalandı!"

Sahte polisler, üç hırsızı mağazadan çıkardılar, kaldırım kenarında bekleyen otomobillerin içine soktular. Ahaliden birkaçı Cingöz Recai'yi tanımıştı, çünkü hırsızın yüzünde takma sakalı yoktu.

Cingöz Recai'nin tutuklandığı haberi o kadar çabuk yayıldı ki Beyoğlu emniyeti hayrete geçerek memurlarını oraya gönderdi,

Apartmanın içindeki polisler ise kapıyı hâlâ kıramamışlardı; sokaktaki gürültüleri duyup dışarıya fırladılar.

Bütün ahali, emniyet müdürlüğünden gelen memurlar, polisler hep birlikte mağazaya girdiler. En kıymetli mücevherlerin çalındığı belliydi.

Halk, "Demin dört polis geldi, onları yakaladı, otomobile bindirdi," diyordu.

Polis memurları ise, "Hangi polisler? Bizim buraya gönderdiğimiz polislerin böyle bir şeyden haberi yok," diye karşılık veriyordu.

Biraz sonra anlaşıldı ki Cingöz Recai'nin Aharonyan'ın apartmanına girmekteki amacı, mücevher mağazasını soymaktı ve onu gelip mağazada yakalayan polis kılığındaki adamlar da kendi adamlarından başkası değildi.

Böylece Cingöz Recai, polisin elinden sıvışmayı yine başarmıştı.

Ek 5. Avrupa Dilleri Ortak Başvuru Metni ve YTÖ Setleri Çerçevesinde Hedef Öğrenici Grubunun Bildiği Varsayılan Dil Bilgisi Yapıları

A1	A2	B1
Ses Olayları	Emir Kipi	Zarf Filler (-arak, -a –a)
Çoğul Eki	İstek Kipi	Şimdiki Zamanın Hikayesi
Bildirme eki	Yapım Ekleri (-lı –sız, -lık)	Zarf Filler (-ken)
Sıralama	Belirli Geçmiş Zaman	İsim Fiil Ekleri (Adlaştırma)
Varoluş Cümlesi (var, yok)	Belirli Geçmiş Zaman – Bildirme Eki	Emir Kipinde Dolaylı Anlatım
Şimdiki Zaman	Bağlaçlar (çünkü, bu sebeple, bu nedenle, bunun için)	Gereklilik Kipi
Ad Durum Ekleri	Bağlaçlar/İlgeçler (ile)	Gereklilik Kipinin Hikayesi
Ulaçlar (-dikten sonra, -meden önce)	Gelecek Zaman	Zarf Fiiller (-mak için/ -ması için / -mak üzere)
İlgeçler (-E kadar, -DEn önce, -DEn sonra)	Gelecek Zaman- Bildirme Eki	Zarf Fiiller (-maktansa/ -masına rağmen)
İyelik Ekleri	Karşılaştırma (gibi,kadar)	Zarf Fiiller (-A rağmen / -sA bile)
Ad Tamlaması	Belirsiz Geçmiş Zaman	Dilek Kipi
Saatler	Pekiştirme Sıfatları, Küçültme Ekleri (-Cık,-CA)	Dilek Kipinin Hikayesi
İlgi Eki (-ki)	Doğrudan Anlatım (diye)	Şart Kipi
Karşılaştırma (-DEn daha)	Bağlaçlar (hem hem, ne ne, ya ya)	İşteş Çatılı Fiiller
Üstünlük (en) Belirtme Durumu	Geniş Zaman	Zarf Fiiller (-Inca, -Ir, -mAz)
Bağlaçlar (de/da)	Pekiştirme (-DIr)	Zarf Fiiller (-DIğIndAn beri)
İşteş (birbiri)	Yeterlilik Fiili	Zarf Filler (-AlI , -DI –AlI)
Dönüşlülük (kendi)	Zarf Fiiller (-Ip, -MAdAn)	